

Suomen evankelisluterilainen
lähetyshiippakunta

Vuosikirja 2018

Julkaisija:

Suomen evankelisluterilainen lähetyshiippakunta ja Suomen Luther-säätiö ©

Kansi ja taitto:

Eeva Pitkäranta

Kuvat:

© ILC kansikuva, ILC:n kokous Antwerpenissä syyskuussa 2018, © Janne Koskela s. 7, 19, 82, © Eeva Pitkäranta s. 119, © Risto Soramiehen kotialbumi s. 140, © Aija Ahonen s. 141

Painopaikka ja -vuosi:

Skyprint, Leväsjoki 2018

ISBN 978-952-5409-63-5

Vuosikirja 2018

Suomen evankelisluterilainen lähetyshiippakunta

6. vuosikerta
toim. Juhana Pohjola

Sisällys

I Lähetyshiippakunnan elämää	7
Hiippakuntajärjestyksen päivittäminen 2018	7
Lähetyshiippakunta ILC:n jäseneksi, <i>Juhana Pohjola</i>	12
II Tälle perustalle	19
Korvin kuultuna ja vedessä vastaanotettuna – Luterilaisten tunnustajien käsitys sanan ja kasteen funktiosta uudestisyntymisessä, <i>Harri Huovinen</i>	19
Martti Luther liturgian uudistajana, <i>Janne Koskela</i>	47
Muutama näkökohta messun saarnasta, <i>Sakari Korpinen</i>	52
Läntisen Kristuksen ruumiin terveydentilasta, <i>Jari Kekäle</i>	57
III Ajankohtaiskysymyksiä	82
#hetoo, <i>Mailis Janatuinen</i>	82
Lisääntykää ja täytträkää maa, <i>Anssi Simojoki</i>	85
En luthersk synvinkel på den moderna ekumeniken, <i>Ida Heikkilä</i>	97
IV Matkan varrelta	119
Jesajan luterilainen seurakunta 10 vuotta, <i>Anja Härö ja Marko Moilanen</i>	119
Filippuksen luterilainen seurakunta 10 vuotta – Katsaus seurakunnan vaiheisiin pastorin näkökulmasta, <i>Hannu Mikkonen</i>	123
Lähetyspanostus kasvaa, <i>Tuomo Simojoki</i>	132
Piispa Risto Soramies kunniatohtoriksi, <i>Samuli Siikavirta</i>	138
V Saarnoja	141
Ordinaatiosaarna loppiaisenä 2018, <i>Risto Soramies</i>	141
Ordinaatiosaarna Turussa 4.3.2018, <i>Risto Soramies</i>	147
Ordinaatiosaarna Imatra 14.10.2018, <i>Risto Soramies</i>	153
Ordinaatiosaarna Oulussa 6.12.2018, <i>Risto Soramies</i>	159
Saarna Antwerpenissa ILC:n vuosikokouksessa 26.9.2018, <i>Risto Soramies</i>	165
VI Lähetyshiippakunnan tilastoja 2017	169

I Lähetyshiippakunnan elämää

Hiippakuntajärjestyksen päivittäminen 2018

Lähetyshiippakunnan perustamisesta on kulunut viisi vuotta. Hiippakuntajärjestys on antanut vakaan pohjan hiippakunnan rakenteelle ja toimintaa ohjaavat säännöt ovat palvelleet hyvin hiippakunnan perustehtävää seurakuntien rakentamisessa ja tukemisessa. Merkittäviä muutospaineita hiippakuntajärjestykseen ei tänä aikana ole kohdistunut. Nyt kuitenkin työn kehittymisen ja toiminnallisten muutostarpeiden vuoksi on aika esittää seurakunnille hiippakuntajärjestyksen päivittämistä.

Keskeisin uudistustarve nousee Lähetyshiippakunnan toiminnan kasvamisesta. Kun seurakuntien määrä on viidessä vuodessa lisääntynyt 32 % (25/33) ja papiston 45 % (37/54), niin kasvun myötä

toiminnallista painopistettä tulee siirtää valtakunnallisesta työstä enemmän alueisiin ja rovastikuntiin. Toiminnan laajentumisen seurauksena ja työvuosien kertyessä on myös papiston liikkuvuus kasvanut. Sen vuoksi on syytä määritellä hiippakuntajärjestyksessä seurakuntien, Lähetyshiippakunnan ja mahdollisten työnantajien oikeuksien ja velvollisuuksien huomioiminen pappien kutsumisessa.

Aihetta hiippakuntajärjestyksen tarkistamiselle antaa myös Lähetyshiippakunnan piirtyminen esiin luterilaisena kirkkona niin Suomessa kuin ulkomaillakin. Olemme solmineet kirkollisen yhteyden kolmen kirkon kanssa: Missionsprovinsen i Sverige, Det evangeliska-lutherska Stift i Norge ja Lutheran Church Canada. Lisäksi on käynnissä useita kirkolliseen yhteyteen tähtääviä keskusteluja muiden kirkkojen kanssa – myös Suomessa. Lisäksi Lähetyshiippakunta on hyväksytty tunnustuksellisten luterilaisten kirkkojen yhteistyöelimen International Lutheran Councilin jäseneksi vuoden 2018 syksyn aikana.

Näissä kirkolliseen yhteyteen tähtäävissä keskusteluissa olemme painottaneet kahta asiaa. Yhtäältä sitä, että Lähetyshiippakunta on luterilainen kirkko, joka itsenäisesti vastaa toiminnastaan ja taloudestaan sekä päätöksenteostaan. Toisaalta olemme tuoneet esille sen, että emme ole nähneet tarvetta rekisteröityä uskonnolliseksi yhdyskunnaksi. Yksi syy tähän on yhteiskunnan ja sen lainsäädännön muuttuminen ja etääntyminen yhä kauemmaksi kristillisistä juuristaan. Tämä näkyy selkeästi esimerkiksi siinä, miten avioliittolaki muutettiin sukupuolineutraaliksi ja sellaisen äitiyslain säätämisessä, missä lapselle voidaan vahvistaa kaksi äitiä. Vaikka rekisteröitymisellä olisi kiistattomia etujakin, niin tällainen yhteiskunnallinen kehitys tuo epävarmuutta siihen, voivatko uskonnolliset yhdyskunnat jatkossa säilyttää oman autonomiansa oppiin liittyvissä kysymyksissä. Lisäksi olemme korostaneet sitä, että yhteiskunta ei määrittele sitä mikä tekee kirkon kirkoksi, vaan sen tekee kirkon seitsemän tuntomerkkiä. Nyt esitettävä tarkennus hiippakuntajärjestykseen täsmentää olemustamme luterilaisena kirkkona.

Hiippakuntajärjestyksen päivittämisprosessi tarjoaa myös hyvän

mahdollisuuden seurakunnissa paneutua yhteiseen perustehtävääme ja lujittaa seurakuntien välistä yhteyttä Kristuksen kirkon rakennustyössä.

1. luku: Tunnustus ja olemus

2 § Lähetyshiippakunta on luterilainen kirkko Suomessa. Se on osa ”yhtä, pyhää, yhteistä ja apostolista kirkkoa” joka tunnustetaan kirkon uskontunnustuksissa. Sitä koskevat Jumalan sanassaan kirkolle antamat velvollisuudet ja lupaukset. Augsburgin tunnustuksen 7. artiklan määritelmän mukaan siinä hoidettujen armonvälineiden tähden ja voimasta se on todellisesti kirkko.

Yksityiskohtaiset perustelut

1. Lähetyshiippakunnan tunnustus ja kirkollinen olemus sekä järjestys (konstituutio) ilmaistaan hiippakuntajärjestyksessä.
2. Lähetyshiippakunta on ymmärtänyt olevansa luterilainen kirkko ja tämän se on viestittänyt sekä ulkomaisille sisarkirkoille että myös kotimaassa.
3. Lähetyshiippakunta on toiminut itsenäisen kirkon tavoin. Se vastaa itse päätöksenteostaan, toiminnastaan ja taloudestaan (Luther-säätiön kautta) sekä kirkollisista suhteistaan.
4. Nykyisessä hiippakuntajärjestyksessä 1 luvun 2 § kuvaa hiippakunnan olemuksen kahtiajakoisesti. Yhtäältä puhutaan kirkollisesta rakenteesta piispallisessa kaitsennassa ja toisaalta armonvälineiden tähden todellisesta kirkosta. Vaikka näiden olemusmäärittelyjen välillä ei tarvitse nähdä ristiriitaa, 2 §:n ilmaisu sisältää tietyn epämääräisyyden, mikä on viestinnällisestikin vaikeaa.
5. Ehdotettu muutos 2 §:ään ei ilmaise mitään varsinaista uutta, mutta lausuu selkeämmin sen, miten Lähetyshiippakunta on itsensä ymmärtänyt ja haluaa tulla ymmärretyksi:

Lähetyshiippakunta on luterilainen kirkko Suomessa.

- a. *luterilainen* kertoo teologisen ja tunnustuksellisen perustan.
- b. *kirkko* kertoo Lähetyshiippakunnan hengellisen olemuksen ja olennaisrakenteen. Lähetyshiippakunta on paikalliskirkko (*ecclesia particularis*). Se on osa maailmanlaajaa universaalista Kristuksen Kirkkoa eikä vain oma kansallinen yhteisönsä. Tämä osallisuus Kristuksen Kirkosta toteutuu kirkon tunnustuksen ja kirkossa oikein hoidettujen armonvälineiden osallisuudessa ja niiden tähden.

Kirkko ei tarvitse rinnallensa määritelmiä vapaa, itsenäinen tai rekisteröimätön, koska ne tarpeettomasti määrittelevät kirkkoa jostakin muusta kuin kirkon omista tuntomerkeistä käsin, kuten valtiosta, muista kirkkokunnista tai patentti- ja rekisterihallituksesta. Nämä instituutiot kun eivät anna kirkolle kirkon oikeaa nimeä ja olemusta.

- c. *Suomessa* kertoo hiippakuntamme kansallisista kasvujuuristamme ja täsmentää olemustamme paikalliskirkkona sekä kutsu-
mustamme palvella Kristuksen Kirkkoa Suomessa ja Suomesta käsin lähetyskentillä.

3 § Lähetyshiippakunta jatkaa osaltaan Suomessa vaikuttanutta luterilaista uskoa ja seurakunnallista elämää.

Yksityiskohtaiset perustelut:

1. 1 luvun 3 § käsittelee hiippakunnan syntyä ja suhdetta Suomen evankelis-luterilaiseen kirkkoon. Tämä on ymmärrettävää Lähetyshiippakunnan perustamisvaiheessa, mutta sisällöllisesti se kuuluu hiippakuntajärjestyksen sijasta perustamisasiakirjaan. Siinä onkin selvitetty mistä syistä ja missä historiallisessa tilanteessa hiippakunta perustettiin.
2. Ehdotettu muutos perustuu siihen ajatukseen, että Lähetys-

hiippakunnan ei tarvitse eikä tule olemustaan käsittelevässä luvussa määritellä itseään suhteessa johonkin muuhun ta-
hoon.

3. Ehdotettu muutos sisältää tärkeän ajatuksen kirkon jatku-
vuudesta eli kontinuiteetista. Lähetyshiippakunta ei edusta
jotakin uutta, vaan se itse elää ja jakaa muille luterilaista pe-
rintöämme, joka on vallinnut vuosisatoja maassamme ja myös
vuoden 1869 kirkkolaissa nimensä saaneessa Suomen evanke-
lis-luterilaisessa kirkossa. Sana ”osaltaan” ilmaisee, että Lähe-
tyshiippakunta tunnustaa myös muiden tahojen jatkavan ja
edistävän yhteistä luterilaista perintöämme.
4. Nyt esitetty muutos kirjaa selvemmin esiin jo olemassa olevan
tilanteen. Tarkoitus ei ole ”julistautua kirkoksi” vaan todeta
selkeämmin se tosiasia, että olemme kirkko. Tämän tulee nä-
kyä myös hiippakuntajärjestyksen päivittämisen uutisoinnis-
sa ja asiasta tiedottamisessa.

Lähetyshiippakunta ILC:n jäseneksi

Hiippakuntadekaani, TT Juhana Pohjola

Suomen evankelisluterilainen lähetyshiippakunta hyväksyttiin Kansainvälisen luterilaisen neuvoston eli International Lutheran Councilin (ILC) jäseneksi Belgian Antwerpenissa 25.–28.9. 2018 pidetyssä ILC:n maailmankonferenssissa. Tämä maailmanlaaja tunnustuksellinen luterilainen yhteistyöelin kehittyy ja laajenee nopeasti. Monelle Suomessa se on kuitenkin lähes tuntematon. Seuraavaksi luon lyhyen katsauksen ILC:n historiaan, perustaan ja työnäkyyn.

1. ILC:n synty

Toisen maailmansodan myllerrysten jälkeen syntyi suuria kansainvälisiä yhteistyöelimitä. Tunnetuin on hallitusten muodostama Yhdistyneet kansakunnat (1945). Vuoden 1910 Edinburghin lähetyskonferenssin vauhdittamana ekumeenisen kanssakäymisen yhtenä hedelmänä Kirkkojen maailmanneuvosto perustettiin Sveitsissä 1948. Useat luterilaiset kirkot puolestaan järjestivät jo vuonna 1947 Lundissa, Ruotsissa, nimellä Luterilainen maailmanliitto (LML).

Luterilaiseen maailmanliittoon eivät kuitenkaan liittyneet kaikki luterilaiset kirkot. Monet 1800-luvun uusluterilaisuuden perilliset ja valtiovallan ajamia pakkounioneita reformoitujen kanssa vastustaneet kirkot Saksassa, Australiassa, Yhdysvalloissa ja Etelä-Afrikassa eivät teologisista syistä tulleet mukaan LML:oon. Uusluterilaisuushan oli painottanut kirkkoa Kristuksen ristintyöhön perustuvana pelastusyhteisönä. Kirkon tuli rohkeasti valtiovallankin pakkotoimien edessä pitäytyä Jumalan sanaan, luterilaiseen tunnustukseensa ja jumalanpalveluselämäänsä, jonka keskuksena oli Herran Ehtoollisen oikea vietto.

The Lutheran Church–Missouri Synod ja sen sisarkirkkojen edustajat kokoontuivat Saksaan Ülzenin kaupunkiin vuonna 1952 Hannoverissa pidetyn LML:n kokouksen jälkeen. Tässä Ülzenin konferenssissa käsiteltiin suhdetta LML:oon. Siellä todettiin, ettei-

vät monet LML:n jäsenkirkot pitäydy tosiasiallisesti (de facto) ope-
tuksessaan ja elämässään luterilaiseen tunnustukseen ja siksi jäsenyys
LML:ssa ei ole mahdollista. Yksi kokouksen taustavaikuttaja oli Sak-
sasta Australiaan muuttanut teologi Hermann Sasse.

Tästä tapaamisesta lähti liikkeelle säännöllinen ja vuodesta 1963
lähtien uutta nimeä kantanut *Kansainvälinen luterilainen teologinen
konferenssi*, joka muodostui Missouri synodin sisarkirkkojen edusta-
jista. Se kokoontui noin kolmen vuoden välein käsittelemään teolo-
gisia kysymyksiä ja vahvistamaan kirkkojen välisiä yhteyksiä. Konfe-
renssien välillä kokoontui neljä komiteaa, jotka edustivat myös neljää
eri mannerta.

Vuoden 1993 Guatemalan konferenssissa nimi muutettiin Interna-
tional Lutheran Counciliksi. Silloin ILC sai myös ensimmäisen vah-
vistetun järjestysmuotonsa. Uskonpuhdistuksen juhluvuonna 2017
ILC kehittyi juridiseksi toimijaksi, voittoa tavoittelemattomaksi yh-
distykseksi, joka on rekisteröity Yhdysvalloissa. Tämä askel mahdol-
listaa sen taloudellisen ja toiminallisen vahvistumisen maailmanlaa-
jan tunnustuksellisen luterilaisuuden palveluksessa.

2. Itseymmärrys ja tunnustus pohja

ILC on jäsenkirkkojensa muodostama yhdistyspohjainen yhteistyö-
elin. Se ei kuitenkaan ole jäsenkirkkojensa muodostama kirkko tai
kirkollinen yhteys (communio). ILC:n itseymmärrys eroaa LML:stä,
joka on itsenäisten kirkkojen välinen kommuunio. Tämä tarkoittaa,
etteivät ILC:n jäsenkirkot ole automaattisesti kirkollisessa yhteydes-
sä keskenään. ILC ei liioin voi tehdä jäsenkirkkoja sitovia päätöksiä
eikä se ohjaa niiden elämää. On toki selvää, että valtaosa ILC:n jäsen-
kirkoista on jo keskenään kirkollisessa yhteydessä tai matkalla siihen.
Tähän niitä ohjaa ja velvoittaa yhteinen tunnustus ja sen mukainen
kirkollinen elämä.

ILC:n jäseneksi voi hakea sellainen luterilainen kirkko, joka hy-
väksyy sen tunnustus pohjan. Oppipohjassa nostetaan neljä alakoh-
taa. Ensimmäisenä kohtana säännöissä on Raamatun kanonisten
kirjoitusten hyväksyminen inspiroituna ja erehtymättömänä Jumalan

sanana, joka on opin ja elämän ainoa lähde ja normi kirkon elämässä. Toiseksi tunnustetaan, että luterilaiset Tunnustuskirjat (Liber Concordiae 1580) pitävät yhtä Jumalan sanan kanssa. Kolmanneksi painotetaan uskollisuutta Raamatulle ja luterilaiselle tunnustukselle, jonka mukaan tulee elää (de facto) ja jonka vastaisia käytäntöjä ja opetuksia kirkossa ei tule sallia. Neljänneksi säännöissä otetaan kantaa ajankohtaisiin opin ja moraalin kysymyksiin. Raamatun ja kymmenen käskyn pohjalta elämän pyhyyttä puolustetaan aborttia ja eutanasiaa vastaan. Avioliiton ja seksuaalisuuden kohdalla sanotaan, että avioliitto on Jumalan asettama elämän kestävä liitto yhden miehen ja yhden naisen välillä. Seksuaalinen elämä kuuluu vain avioliiton piiriin.

Opillisissa kysymyksissä säännöt käsittelevät alakohtana kirkollista yhteyttä, unionismia ja synkretismia. Kristityt voivat tehdä monenlaista yhteistyötä, mutta kirkkojen välisen alttari- ja saarnatuoliyhteyden tulee perustua Jumalan sanaan pohjautuvaan yhteiseen tunnustukseen uskosta. Paimenvirasta säännöissä sanotaan, että vaikka kaikki kristityt niin miehet kuin naiset ovat lunastetut ja soveltuvat palvelemaan monella tapaa Kirkkoa, paimenvirkaan voidaan vihkiä vain elämässään ja opetuksessaan siihen sopiviksi katsottuja ja kutsuttuja miehiä.

ILC on ollut, ei niinkään työnäyillisesti, mutta tosiasiallisesti vastapainona ja vaihtoehtona Luterilaiselle maailmanliitolle. ILC:n juuret ulottuvat 1800-luvun tunnustukselliseen uusluterilaisuuteen. LML:n linja näyttää jatkavan 1800-luvun liberaalia uusprotestantismia, jossa Raamattu ja luterilainen tunnus kadottavat ohjaavan merkityksen, kirkkojen väliset opilliset erot häivytetään ja kirkko keskittyy pelastuksen evankeliumin sijasta yhteiskunnallisiin teemoihin. Kristilliset sanat kuten yhteys, toivo, rauha, vapaus ja usko on usein täytetty poliittis-ideologisella sisällöllä. LML on määrittäetöisesti ajanut vähemmistöjen puolustamisen, yhteyden rakentamisen ja tasa-arvon nimissä ideologista ohjelmaa. Sen käytännön seurauksena kirkkokuntien ja jopa uskontojen väliset erot on suhteellistettu, papisvirka on avattu naisille ja avioliitot samaa sukupuolta oleville.

ILC on ollut niin resursseiltaan kuin budjetiltaan pieni. Taloudellista houkutinta sillä ei ole lähetyskentillä tarjota. Uskollisuus Kristuksen evankeliumille ja rohkeus elää ja opettaa luterilaista uskoamme saa kuitenkin yhä enemmän vastakaikua monissa lähetyskirkoissa, joissa on kyllästytty poliittisen rauhan, feminismiin, genderideologian ja ympäristön suojeluksen toiseen evankeliumiin. Setelien sijasta kaivataankin Sanaa ja taloustuen sijaan teologiaa. Sitä ILC voi tarjota.

3. Työnäky ja jäsenkirkot

ILC:ssa on meneillään historiallisen nopea kasvu. Se ei ole enää vuosiin ollut Missouri synodin lähetystyön jatke vaan tunnustuksellista luterilaista kirkollista elämää rakentavien kirkkojen vetovoimainen kohtaustapa. Toki ILC:n kasvun edellytys on ollut Missouri synodin 1990-luvulta lähtien avautuminen ja aktivoituminen, ei vain sisarkirkkojensa parissa vaan myös niiden kirkkojen – myös LML jäsenkirkkojen – ja järjestöjen parissa, jotka haluavat kasvaa kohti tunnustuksellista luterilaista kirkollista elämää.

ILC:n jäsenkirkkojen määrä nousi Antwerpenin kokouksessa syyskuussa 2018 kuudellatoista. Tällä hetkellä ILC:ssa on viisikymmentäneljä kirkkoa. Näiden kirkoissa on jäseniä yhteensä noin 7,15 miljoonaa. Suurimpana kirkkona ILC:iin liittyi lähes neljän miljoonan jäsenen Malagasyn luterilainen kirkko Madagaskarilla. Uusia kirkkoja on jo jättänyt jäsenanomuksiaan. Todennäköisesti ILC tulee kasvamaan nopeasti erityisesti Afrikassa.

ILC:n työnäkinä on vahvistaa, edistää ja rohkaista tunnustuksellisen luterilaisen teologian ja käytäntöjen leviämistä maailmalla. Se kokoontuu yhdessä jäsenkirkkojensa edustajien kanssa Raamatun ja tunnustuksen ääreen tutkimaan ja keskustelemaan ajankohtaisista aiheista. Se haluaa edesauttaa jäsenkirkkojensa teologista koulutusta ja pappiseminaarien välistä yhteydenpitoa. Kun Kristuksen evankeliumi on kaiken keskuksena, maailman lähetysten näköalat ovat jatkuvasti esillä. ILC tarjoaa kehyksen, jossa jäsenkirkot voivat tukea ja auttaa toisiaan lähetystehtävän toteuttamisessa. Erityisenä haasteena

on rakentaa yhteyttä ILC:n jäsenkirkkojenkin kesken. Norjassa on esimerkiksi tällä hetkellä kaksi ILC:n jäsenkirkkoa.

ILC:n työ toteutuu siten, että kerran kolmessa vuodessa kokoonnutaan maailmankonferenssiin, jossa jäsenkirkot valitsevat hallituksen, joka koostuu puheenjohtajasta, varapuheenjohtajasta ja sihteeristä sekä viiden alueen (Eurooppa, Aasia, Afrikka, Etelä-Amerikka ja Pohjois-Amerikka) edustajista. Varsinaisten jäsenten lisäksi on myös liitännäisjäseniä ja tarkkailujäseniä. Vain täysjäsenet voivat äänestää ja tulla valituiksi toimielimiin.

Maailmankonferenssien välillä jäsenkirkkojen pappisseminaarien edustajat kokoontuvat hallituksen lisäksi kehittämään teologikoulutusta. Sen lisäksi ILC:n aluekonferenssit pidetään myös kerran kolmessa vuodessa. Lähetyshiippakunta on jo osallistunut tarkkailijana ILC:n Euroopan kirkkojen tapaamisiin.

Euroopassa ILC:n kantavana voimana ovat olleet Saksan itsenäinen evankelisluterilainen kirkko (SELK) sekä muun muassa pienet luterilaiset kirkot Englannissa, Ranskassa ja Belgiassa. Suomesta siihen osallistui Suomen tunnustuksellinen luterilainen kirkko vuosina 1987–1999. Rautaesiripun murtumisen jälkeen Inkerin kirkko liittyi ILC:iin vuonna 1999. Inkerin kirkko oli ensimmäinen LML:n jäsenkirkko, joka solmi kirkollisien yhteyden Missouri synodin kanssa (1998). Latvian ja Liettuan luterilaiset kirkot ovat solmineet kirkollisen yhteyden Missouri synodin kanssa (2001) ja olleet myös mukana ILC:n konferensseissa, mutta eivät vielä ole jäseninä. Viron luterilainen kirkko ei ole seurannut tätä tunnustuksellista luterilaista kehitystä. Tällä hetkellä Euroopassa on yksitoista ILC:n jäsenkirkkoa.

ILC on käynyt myös vuosittain keskusteluja Luterilaisen maailmanliiton kanssa. Vuonna 2018 LML yksipuolisella ilmoituksella lopetti tapaamiset toistaiseksi. Tämä näyttää ilmentävän LML:n huolta siitä, että yhä useampi sen jäsenkirkoista haluaa liittyä ILC:n yhteyteen. Jännitettä luova tilanne on lisäksi se, että osa kirkoista on sekä LML:n että ILC:n jäseniä.

Antwerpenin konferenssin otsikkona oli Luterilainen identiteetti ja ekumeeninen vastuu. Nämä eivät ole poissulkevia käsitteitä vaan

päinvastoin edellyttävät toisiaan. ILC haluaa nöyrästi mutta rohkeasti jakaa oppiperintöään muun kristikunnan kanssa. Vuodesta 2015 asti onkin käyty oppikeskusteluja Rooman kirkon Paavillisen kristittyjen yhteyden edistämisen neuvoston edustajien kanssa.

4. Lähetyshiippakunta ja ILC

Lähetyshiippakunnan jäsenyys ILC:ssa on johdonmukainen seuraus hengellisistä juuristamme. Myös me olemme jatkumossa uusluterilaisuuden kanssa emmekä Suomen evankelisluterilaisessa kirkossa hallitsevassa asemassa olleen beekiläis-pietistisen suunnan tai uusprotestanttisen kansalaisuskonnollisuuden kanssa. Korostamme Raamatun ja tunnustuksen normatiivista asemaa. Näemme kirkon Kristuksen armotyöhön perustuvana pelastusyhteisönä. Pidämme Jumalan sanan saarnaa ja sakramentteja ja niitä hoitavaa paimenvirkaa arvossa. Luterilainen messu on hengellisen elämämme keskus. Evankelioinnin ja maailmanlähetyksen asia on kallis. Kirkon ei pidä mukautua valitseviin yhteiskunnallisiin luomisjärjestyksen vastaisiin linjauksiin vaan olla uskollinen Herralleen.

Vaikka lähtökohtamme onkin Suomen evankelisluterilaisessa kirkossa ja sitä kautta Luterilaisen maailmanliiton yhteyksissä, Suomen Luther-säätiön ja Lähetyshiippakunnan kansainvälinen hengellisteologinen kasvualusta ja viitekehys on ollut tunnustuksellisissa luterilaisissa liikkeissä ja kirkoissa eri puolilla maailmaa. Näitä yhteyksiä on ollut pitkään Suomessakin alkaen aina Fredrik Gabriel Hedbergistä (1811—1893), joka tuki vainottuja luterilaisia Saksassa. Merkillepantavaa on, että Lähetyshiippakunnan kanssa ILC:iin liittyneet *Missionsprovinsen i Sverige* ja *Det evangelisk-lutherske stift i Norge* ovat kaikki osaltaan kansankirkkojen sisällä vaikuttaneiden tunnustusliikkeiden hedelmää. Teologista ravintoa on saatu usein näistä kansainvälisistä tunnustuksellisista lähteistä. Siksi monille ovat tuttuja kirjojen kansista teologiiden nimet, kuten Walther, Löhe, Pieper, Sasse, ja Preus. Hengellistä yhteyttä ja luottamusta on koettu vahvemmin LML:n kirkkojen johtajien sijasta juuri tunnustuksellisten kirkkojen kanssa. Maailman tullessa pienemmäksi yhteyksien jat-

kuvasti parantuessa tunnustukselliset luterilaiset ovat löytäneet yhä paremmin toisensa. Yhtenä esimerkkinä tästä on 1990-luvulta saakka toimineen maailmanlaajan luterilaisen peruskirjallisuuden käännös- ja koulutusorganisaation *Lutheran Heritage Foundationin* mittava työ. Pyhän Hengen vaikuttama rakkaus Raamattuun ja sen oikeaan opetukseen vetää vastaanansomattomasti yhteen yli kieli-, kulttuuri-, valtio- ja kirkkorajojen.

Lähetyshiippakunnalle jäsenyys ILC:ssa merkitsee, että meidät tunnustetaan luterilaisena kirkkona toisten tunnustuksellisten luterilaisten kirkkojen joukkoon. Emme ole vain tunnustuksellinen liike tai luterilaisuutta levittävä järjestö, vaan asemoidumme tasavertaisesti kirkkona maailmanlaajaan luterilaiseen kirkkoperheeseen.

Jäsenyytemme piirtää esille kansainvälisesti sen, mitä me olemme myös kotimaassa. Olemme osaltamme luterilainen vaihtoehto Suomen evankelis-luterilaiselle kirkolle. On siis luontevaa, että Lähetyshiippakunta kuuluu ILC:iin ja Suomen evankelisluterilainen kirkko LML:oon. Jako on valitettava, mutta teologisesti tosiasiallinen ja todenperäinen.

Jäsenyytemme ILC:ssa avaa monia uusia ovia. Se on näköalapaikka luterilaisten kirkkojen ja koko kristinuskon asemaan eri maanosissa. Se tarjoaa forumin rakentaa syvempää yhteyttä ja kehittää yhteistyötä. Erityisesti teologikoulutuksen kohdalla niin opetuksen saamisen kuin sen jakamisen kannalta mahdollisuudet kasvavat. Lähetysyhteistyö tulee varmasti lisääntymään. Uskon, että Lähetyshiippakunnalla ei ole vain hengellistä saatavaa vaan myös paljon annettavaa ILC:lle.

Oma toiveeni on, että myös seurakuntalaisten tasolla yhteydet erityisesti lähellä Euroopassa oleviin ILC:n kirkkoihin tulevat todellisuudeksi vaikkapa kesälomamatkoilla tai opiskeluaikana maanosamme suurkaupungeissa.

ILC:ssa ja sen jäsenkirkoissa on varmasti omat puutteensa, kamppailunsa ja heikkoutensa. Elämmehän me aina taistelevassa kirkossa. Pyhä Henki kuitenkin jatkuvasti kutsuu, kokoaa ja pyhittää Kristuksen Kirkkoa. Hän on uskollinen. Kolmiyhteiselle Jumalalle kiitos tästä vahvistuneesta yhteydestä ja avatusta ovesta!

II Tälle perustalle

Korvin kuultuna ja vedessä vastaanotettuna – Luterilaisten tunnustajien käsitys sanan ja kasteen funktiosta uudestisyntymisessä

Pastori Harri Huovinen

1. Johdanto

Mikä on Jumalan sanan ja kasteen osuus ihmisen uudestisyntymisessä? Jos sekä sana että kaste toimivat yhden ja saman pelastuksen välittäjinä, minkälaisessa suhteessa ne ovat toisiinsa? Käsillä olevassa kirjoituksessa tähän aihepiiriin liittyviä kysymyksiä tarkastellaan sen opetuksen äärellä, jonka 1500-luvun suuret luterilaiset teologit linjasivat normatiivisiksi tarkoitetuissa tunnustusdokumenteissaan.

Esitys etenee seuraavasti: Aluksi esitellään luterilaisten tunnustuskirjojen tekstikatkelmia, joissa ilmaistaan, että Pyhä Henki ja Hänen

työnsä sitoutuvat tiettyihin ulkoisiin välineisiin. Tästä yleisestä rajauksesta tarkennetaan seuraavaksi lähemmäs ja katsotaan samaa asiaa kasteen näkökulmasta. Tämän jälkeen luodaan katsaus kasteen funktion evankeliumin lupaukseen liittyvänä ulkoisena merkinä. Lopulta käsitellään vielä tunnustuskirjojen niitä kohtia, joissa puhutaan uskon saamisesta ja uudestisyntymisestä, mutta joissa ei eksplisiittisesti mainita kastetta. Tarkastelu päätetään loppukatsaukseen.

2. Sana ja sakramentit Pyhän Hengen välineinä

Tunnustuskirjojen kirjoittajien yksimielinen kanta on, että Pyhä Henki käyttää ennalta määrättyjä ulkoisia välineitä tullakseen ihmisen luo ja vaikuttaakseen hänessä. Nämä välineet ovat Jumalan sana, sekä kaste ja ehtoollinen, jotka Kristus on asettanut.¹ Tämä onkin luterilaisen armonvälineopin perustava ajatus. Yksimielisyyden ohjeen

1 Kuten jatkossa käy ilmi, tunnustuskirjojen laatijat puhuvat kasteesta ja ehtoollisesta monin paikoin yhdessä, sakramentteina. Tällainen puheentapa on tietenkin aivan oikea ja mahdollinen. Samalla on kuitenkin tarpeen huomata, että toisin kuin esimerkiksi tomistinen teologia aiemmin tai reformoidut opettajat myöhemmin, luterilaiset tunnustajat eivät aloita näihin armon välikappaleisiin liittyvää opetustaan linjaamalla käsitystään sakramentin yleisestä määritelmästä. Pikemminkin he tarkastelevat kastetta, ehtoollista ja avaimia Jumalan sanan perusteella, kutakin erikseen. Tällainen lähestymistapa saa motivaationsa pyhistä kirjoituksista itsestään: Raamattu ei kerro Kristuksen asettaneen "sakramentteja" tiettyinä omana kategorianaan. Sen sijaan kirjoitukset ilmoittavat, että Herra käski saarnata sanaansa. Hän asetti kasteen. Hän asetti ruumiinsa ja verensä aterian. Sen vuoksi, vaikka sinänsä on toki mahdollista puhua sakramenteista yhtenä kokonaisuutena tai vaikkapa keskustella niiden lukumäärästä, tällaiset tarkastelut tulee kuitenkin nähdä alisteisina kutakin armonvälinettä koskevalle jumalalliselle asetukselle. Tämäntyyppistä käsitystä heijastelee myös tunnustuskirjojen artiklojen keskinäinen järjestys, ks. esim. CA I–XI. Augsburgin tunnustuksen artiklassa V Philipp Melancthon toki käsittelee sanaa ja sakramentteja yhdessä, sekä lausuu, mitä niiden välityksellä lahjoitetaan. Kuitenkin tämän jälkeen, puhuttuaan Kirkosta, sanan ja sakramenttien jakamisen kontekstista (VII ja VIII), hän alkaa heti opettaa kasteesta (IX), Herran ehtoollisesta (X) ja ripistä (XI). Vasta artiklassa XIII reformaattori puhuu sakramenteista seuraavan kerran yhtenä kokonaisuutena. Samansuuntaisesti esityksensä rakentaa myös Martti Luther Schmalkaldenin opinkohdissa. Puhuttuaan ihmisen ongelmasta, synnistä (AS III 1), sen osoittavasta laista (III 2), tästä seuraavasta parannuksesta (III 3) sekä evankeliumista, jonka Jumala lahjoittaa (III 4), uskonpuhdistaja alkaa heti käsitellä kastetta (III 5), alttarin sakramenttia (III 6), avaimia (III 7) ja rippii (III 8).

täydellinen selitys linjaa asian seuraavasti:

Kaiken tämän vuoksi me teemme nyt Jumalan sanan pohjalta lähemmin selkoa siitä, kuinka ihminen saadaan kääntymään Jumalaan uskovaksi, kuinka eli mitä välineitä käyttäen Pyhä Henki tahtoo meissä vaikuttaa ja antaa sydämeemme oikean parannuksen, uskon ja uuden hengellisen voiman ja kyvyn tehdä hyvää sekä kuinka meidän tulee suhtautua näihin välineisiin – nimittäin suulliseen sanaan ja pyhiin sakramentteihin – ja käyttää niitä.²

Tämän lainauksen lisäksi tunnustuskirjoissa esiintyy viisi muutaakin kohtaa, jotka positiivisella tavalla ilmaisevat Pyhän Hengen pelastavan ja pyhittävän työn sitoutuvan nimenomaan sanaan ja sakramentteihin. Tunnetuin näistä lienee Augsburgin tunnustuksen viidennen artiklan lausuma, jonka mukaan ”sanaa ja sakramentteja välineinä käyttäen lahjoitetaan Pyhä Henki, joka niissä, jotka kuuluvat evankeliumin, vaikuttaa uskon missä ja milloin Jumala hyväksi näkee.”³

Jo näissä kohdissa käytetyn puheentavan voidaan nähdä viittaavan siihen, millä tavalla tunnustajat ymmärtävät sanan ja sakramenttien keskinäisen suhteen ihmisen uudestisyntymisessä. Ei liene sattumaa, että tunnustus puhuu jatkuvasti sanasta ja sakramenteista nimenomaan tässä järjestyksessä. Martti Luther kuvaa sanan ja sakramenttien yhteydessä tapahtuvaa prosessia tarkemmin, kun hän Isossa katekismuksessa kirjoittaa:

Siihen [maan päällä olevaan pieneen pyhään joukkoon ja yhteisöön, joka koostuu pelkistä pyhistä ihmisistä] minäkin kuulun, olen sen osa ja jäsen, osallinen sen kaikista aarteista ja keskinäisestä yhteydestä. Pyhä Henki on vetänyt minut siihen ja liittänyt sen jäseneksi antamalla minun kuulla Jumalan sanaa, jota edelleenkin saan kuulla.

2 FC SD II 48.

3 CAV 2: *Nam per verbum et sacramenta tamquam per instrumenta donatur spiritus sanctus, qui fidem efficit, ubi et quando visum est Deo, in his, qui audiunt evangelium.*

Sanan kuulemisesta alkaa pääsy pyhien yhteisöön.⁴

Uskonpuhdistaja siis lausuu, että sanan kuuleminen on pyhien yhteisöön sisälle tulemisen alku. Sanan kuulemisen lisäksi tarvitaan siis vielä jotakin muutakin, jotta voidaan päästä tämän hengellisen Ruumiin jäseniksi. Heti seuraavassa kappaleessa reformaattori alkaakin puhua sakramenteista:

Me uskomme edelleen, että meillä on kristikunnassa syntien anteeksiantamus. Se tapahtuu pyhissä sakramenteissa ja synninpäästössä. Lisäksi sen välittävät koko evankeliumin monet lohdutuksen sanat. Tähän yhteyteen kuuluukin kaikki se, mitä sakramenteista on saarnattava, sekä sanalla sanottuna koko evankeliumi ja kristikunnan kaikki virat. Välttämätöntä on, että ne ovat jatkuvassa käytössä. Sillä vaikka Kristus onkin saattanut meidät osallisiksi Jumalan armosta ja vaikka Pyhä Henki on Jumalan sanalla saanut kristillisen kirkon yhteydessä aikaan pyhityksen, niin emme me silti milloinkaan pääse synnistä irti. Se pysyy meissä lihamme tähden, jota yhä kannamme mukanaamme. Siksi kristikunnassa kaikki on olemassa sitä varten, että saisimme sen keskuudessa sanan ja merkkien välityksellä joka päivä elämämme loppuun asti sulaa syntien anteeksiantamusta. Se tapahtuu omantuntonamme lohduksi ja rohkaisuksi. Pyhä Henki vaikuttaa näin sen, ettei meihin jäänyt synti pysty meitä vahingoittamaan.⁵

Tunnustus siis puhuu Pyhän Hengen sitoutumisesta armonvälineisiin varsin positiivisin ilmaisin, mutta myös negatiivisin. Tällaisia negatiivisia lausumia on kaikkiaan neljä. Tunnetuimmat niistä lienevät Lutherin lausumat Schmalkaldenin opinkohtien kolmannessa osassa, rippiä käsittelevässä alaluvussa. Hän kirjoittaa:

Näissä suullista, ulkonaista sanaa koskevissa opinkohdissa on lujasti pidettävä kiinni siitä, että Jumala ei anna henkeänsä tai armoansa ke-

4 C. Ma. II 52: "Derselbigen bin ich auch ein Stück und Gelied, aller Güter, so sie hat, teilhaftig und Mitgenosse, durch den heiligen Geist dahingebracht und eingeleibet dadurch, daß ich Gottes Wort gehört habe und noch höre, welchs ist der Anfang hineinzukommen."

5 C. Ma. II 54–55.

nellekään muuten kuin edeltävän sanan välityksellä ja myötä.⁶

Meidän täytyy siis pitää lujasti kiinni siitä, että Jumala ei tahdo olla tekemisissä ihmisten kanssa millään muulla tavalla kuin sanan ja sakramenttien välityksellä. Kaikki se, mitä ilman sanaa ja sakramentteja Henkenä ylistetään, on itse Perkeleestä.⁷

3. Uudestisyntyminen ja pelastus lahjoitetaan kasteen välityksellä

Seuraavaksi tarkastelemme tunnustuksen opetusta, jonka mukaan uudestisyntyminen ja pelastus lahjoitetaan ihmiselle nimenomaan kasteen välityksellä. Tästä asiasta puhuvia kohtia tunnustuskirjoissa on runsaat kolmekymmentä kappaletta.

Miksi juuri kaste on armonväline? Siksi, että kasteessa Jumalan vaikuttava ja eläväksi tekevä sana on liittynyt ja yhdistetty veteen sekä sisältyy siihen. Juuri vedessä olevan sanan vuoksi kaste on vaikuttava ja voimallinen armon välikappale. Tätä opettavat tietenkin jo Vähän katekismuksen tunnetut lausumat.⁸ Tässä yhteydessä keskitymme tarkemmin siihen, mitä Luther Isossa katekismuksessa asiasta sanoo. Hän kirjoittaa:

Ystävä kallis, kenen sinä luulet pitävän vettä muuna kuin vetenä, jos kasteen kaksi osaa erotetaan toisistaan? Mutta miten sinä rohkenet tuolla tavoin käydä käsiksi Jumalan säädökseen ja repiä siitä irti sen parhaimman aarteen, jonka Jumala on siihen yhdistänyt ja sisällyttänyt ja jota hän ei anna siitä erottaa. Sillä veden varsinainen sisältö on

6 AS III 8, 3: "Und in diesen Stücken, so das mündlich, äußerlich Wort betreffen, ist fest darauf zu bleiben, daß Gott niemand seinen Geist oder Gnade gibt ohn durch oder mit dem vorgehend äußerlichen Wort [...]" *Et in his, quae vocale et externum verbum concernunt, constanter tenendum est Deum nemini spiritum vel gratiam suam largiri nisi per verbum et cum verbo externo et praecedente [...]*.

7 AS III 8, 10. Ks. samasta aihepiiristä myös Ap. IV 67; XIII 13; C. Ma. IV 30; WA 18, 136, 9–23; WA 26, 506, 3–12; WA 42, 9–10; W2 XIIIa 641.

8 C. Min. IV 2: "Die Taufe ist nicht allein schlecht Wasser, sondern sie ist das Wasser, in Gottes Gebot gefasset und mit Gottes Wort verbunden." *Baptismus non est simpliciter aqua, sed quae sit divino mandato inclusa et verbo Dei comprehensa.*

Jumalan sana eli käsky ja Jumalan nimi. Tämä aarre on suurempi ja jalompi kuin taivas ja maa.⁹

Ymmärrä siis, mikä ero tässä on. Kaste on aivan eri asia kuin muu vesi. Tämä ei johdu veden luonnollisesta olemuksesta, vaan siitä, että veteen tulee jotain jalompaa. Jumala itse luovuttaa siihen kunniansa ja panee siihen valtansa ja voimansa. Siksi se ei olekaan pelkkää luonnollista vettä, vaan jumalallista, taivaallista, pyhää ja pelastavaa vettä tai jotain vielä ylistettävämpää. Kaikki tämä johtuu sanasta, taivaallisesta ja pyhästä sanasta, jota kukaan ei pysty kyllin ylistämään. Tässä sanassa on kaikki, ja se voi kaiken, mitä Jumala on ja voi. Myös kasteen olemus eli se, että se on sakramentti, on juuri tästä peräisin. Pyhä Augustinuskin opettaa näin: *Accedat verbum ad elementum et fit sacramentum*, eli: ”Kun sana liittyy aineeseen, syntyy sakramentti”, mikä on pyhä, jumalallinen toimitus ja merkki.¹⁰

Näistä Lutherin sanoista voidaan vetää se johtopäätös, että kasteen varsinainen subjekti on Jumala itse. Uskonpuhdistaja eksplikoikin tämän seikan kahteen otteeseen, kun hän Isossa katekismuksessa opettaa:

Sillä kun kastetaan Jumalan nimeen, kastetta eivät suorita ihmiset, vaan Jumala itse. Vaikka välikappaleena siis onkin ihmiskäsi, se on silti todella Jumalan oma teko.¹¹

On aivan varmaa, etteivät meidän omat tekomme mitenkään edistää pelastumistamme, mutta kaste ei olekaan meidän tekomme, vaan Jumalan teko. Tottahan sinun nyt sentään täytyy osata tehdä iso ero

9 C. Ma. IV 16: ”Ja Lieber, wer weiß das nicht, wenn es vonander trennens soll gelten, daß Wasser Wasser ist? Wie tarrst Du aber so in Gottes Ordnung greifen und das beste Kleinod davon reißen, damit es Gott verbunden und eingefasset hat und nicht will getrennet haben? Denn das ist der Kern in dem Wasser: Gottes Wort und Gepot und Gottes Namen, welcher Schatz größer und edler ist denn Himmel und Erde.”

10 C. Ma. IV 17–18. Luther toistaa kirkkoisän saman lausuman myös Schmalkaldenin opinkohdissa (III 5, 1).

11 C. Ma. IV 10: ”Denn in Gottes Namen getauft werden, ist nicht von Menschen, sondern von Gott selbs getauft werden; darumb ob es gleich durch des Menschen Hand geschicht, so ist es doch wahrhaftig Gottes eigen Werk [...]”

Kristuksen asettaman kasteen ja tavallisen kylvyn välillä.¹²

Mitä Jumala sitten kasteessa ihmiselle lahjoittaa? Augsburgin tunnustuksen puolustuksesta ja Yksimielisyyden ohjeen täydellisestä selityksestä voidaan koota seuraavat asiat: Kasteen välityksellä Jumala ”poistaa perisyntyn syyllisyyden”, antaa ihmiselle hänen syntinsä anteeksi. Lisäksi ”kasteessa annettu Pyhä Henki alkaa ihmisessä kuoletaa pahaa himoa ja luo ihmisessä uusia sielun liikkeitä.”¹³ Kasteessa Jumala Henkensä kautta sytyttää ja vaikuttaa oikean uskon ja Jumalan tuntemuksen.¹⁴ Kasteessa Jumala myös lahjoittaa ihmiselle vanhurskauden.¹⁵ Isossa katekismuksessa Luther tiivistää tämän kaiken ytimekkääseen muotoon opettaessaan, että kaste lupaa ja vaikuttaa voiton Perkeleestä ja kuolemasta, syntien anteeksiantamuksen, Juma-

12 C. Ma. IV 35.

13 Ap. II 35: ”Er hat allzeit klar also geschrieben, daß die heilige Taufe die ganze Schuld und Erbpflicht der Erbsunde wegnimmt und austilget [...]” *Semper ita scripsit, quod baptismus tollat reatum peccati originalis* [...]. Vrt. FC SD I 45. Tässä yhteydessä tunnustajat eivät tosin ekplisiittisesti puhu kasteesta. Koska kuitenkin on kyse kolmannen uskonkappaleen selityksestä, mihin uskonkappaleeseen kastekin liittyy, voidaan arvela, että puhe Jumalan suorittamasta ihmisen synneistä pesemisestä (”abwaschen”, *abluere*) viittaa juuri kasteen sakramenttiin. Tätä käsitystä puoltanee myös se seikka, että tekstin jatko mainitsee virheellisenä opetuksena ajatuksen perisyntyn kastamisesta (”taufen”, *baptizare*).

14 FC SD II 16: ”Und nachdem Gott den Anfang durch sein Heiligen Geist in der Taufe, rechte Erkenntnis Gottes und Glauben angezündet und gewirkt [...]” *Et postquam Deus per spiritum sanctum suum initium in baptismo fecit atque veram Dei agnitionem et fidem in cordibus nostris accendit atque operatus est* [...].

15 Ap. IV 103. Tämän virkkeen kohdalla suomenkielinen käännös jättää toivomisen varaa, verrattiinpa sitä kumpaan alkuperäistekstiin tahansa. Erityisesti saksankielinen teksti viittaa selvästi vanhurskauteen lahjana, joka annetaan kasteessa Kristukseen. Pesemisestä se ei varsinaisesti puhu mitään: ”wer aber gerecht ist, dem ists geschenkt in der Tauf in Christo, da er ist gerecht worden.” Latinankielisen tekstin voi sen sijaan kyllä nähdä puhuvan pesemisestä, käyttäähän se kasteesta pesemiseen viittaavaa substantiivia *lavacrum*, joka esiintyy samassa asiayhteydessä paitsi esim. jakeessa Tiit. 3:5 (Vulgata) myös jo kirkkoisillä. Suomenkielinen ilmaisu ”kasteessa pestynä” on kuitenkin nähtävä selittävänä käännöksenä. Latinalainen teksti eroaa saksankielisestä myös siinä mielessä, että se puhuu vanhurskauttamisesta, joka tapahtuu vasta kasteen jälkeen: *Sed qui iustus est, donatum habet, quia post lavacrum iustificatus est*. Ks. myös FC SD III 16.

lan armon, Kristuksen kaikkienensa ja Pyhän Hengen lahjoinensa.¹⁶

Näiden lausumien lisäksi tunnustajat painottavat lukuisissa kohdissa, että kasteen välityksellä Jumala uudesti synnyttää ihmisen. Vähässä katekismuksessa Luther perustaa tämän käsityksensä Paa-valin Tiitukselle lähettämän kirjeen kolmannen luvun viidenteen jakeeseen.¹⁷ Edelleen Isossa katekismuksessa hän eksplikoi: ”Kaste on näet alku, siinä me synnymme uudesti.”¹⁸ Philipp Melanchthon puolestaan perustelee kasteen uudestisyntyttävää vaikutusta lainaten Apologiassa Johanneksen evankeliumin kolmannen luvun jaetta viisi. Siinä Kristus lausuu, että syntyminen tapahtuu vedestä ja Hengestä.¹⁹ Sama kirjoittaja liittää uudestisyntymisen kasteeseen myös Augsburgin tunnustuksen toisessa artiklassa, kun hän opettaa: ”Tämä alkusairaus ja perisynti on todella synti, joka tuomitsee ja tuo jo nyt mukanaan iankaikkisen kuoleman niille, jotka eivät kasteen ja Pyhän Hengen voimasta synny uudestaan.”²⁰ Niin ikään Apologian kastetta käsittelevässä yhdeksännessä artiklassa Melanchthon opettaa uudestisyntymisen tapahtuvan sanan ja sakramenttien kautta.²¹ Edelleen XXIV artiklassa hän liittää uudestisyntymiseen eläväksi tekemisen. Tässä yhteydessä hän ei tosin mainitse kastetta suoraan, mutta opettaa uudestisyntymisen ja eläväksi tekemisen tapahtuvan evankeliumin ja sakramenttien – siis aivan ilmeisesti myös kasteen – välityksellä.²² Lopulta kasteen rooli uudestisyntymisen välineenä

16 C. Ma. IV 41: ”Darümb hat ein iglicher Christen sein Leben lang gnug zu lernen und zu uben an der Taufe; denn er hat immerdar zu schaffen, daß er festiglich gläube, was sie zusagt und bringet: Überwindung des Teufels und Tods, Vergebung der Sunde, Gottes Gnade, den ganzen Christum und heiligen Geist mit seinen Gaben.” *Quapropter quivis christianorum per omnem vitam suam abunde satis habet, ut baptismum recte perdiscat atque exerceat. Sat enim habet negotii, ut credat firmiter, quaecumque baptismo promittuntur et offeruntur, victoriam mortis ac diaboli, peccatorum remissionem, Dei gratiam, Christum cum omnibus suis operibus et spiritum sanctum cum omnibus suis dotibus.*

17 C. Min. IV 10.

18 C. Ma. V 23: ”Denn durch die Taufe werden wir erstlich neu geboren [...]” *Per baptismum enim sub initio noviter regeneramur [...]*.

19 Ap. IV 31.

20 CA II 2.

21 Ap. IX 2.

22 Ap. XXIV 59.

vahvistetaan myös kahdessa Yksimielisyyden ohjeen negatiivisessa lausumassa, joissa tunnustajat torjuvat Schwenckfeldiläisten harhaisen opetuksen, joka kieltää kasteen armonvälineluonteen.²³

Koska Jumala siis kasteessa lahjoittaa ihmiselle kaiken tämän, voidaan sanoa, että kaste on pelastuksen väline. Lyhyesti ilmaistuna: kaste pelastaa. Tämä ajatus löytyy ainakin kymmenestä eri tunnustuskirjojen kohdasta. Selväsanaisesti asiasta opettaa Luther, jälleen Ison katekismuksen kastetta käsittelevässä osassa. Hän kirjoittaa:

Siksi se [kaste] ei olekaan pelkkää luonnollista vettä, vaan jumalallista, taivaallista, pyhää ja pelastavaa vettä tai jotain vielä ylistetävämpää. Kaikki tämä johtuu sanasta, taivaallisesta ja pyhästä sanasta, jota kukaan ei pysty kyllin ylistämään. Tässä sanassa on kaikki, ja se voi kaiken, mitä Jumala on ja voi.²⁴

Tekstin jatkossa uskonpuhdistaja lainaa Markuksen evankeliumin viimeisen luvun sanoja ja opettaa:

Se [kasteen hyöty] on kaikkein parhaiten ymmärrettävissä niiden Kristuksen sanojen perusteella, joihin edellä on viitattu: ”Joka uskoo ja kastetaan, se pelastuu.” Ota tämä asia sen vuoksi mahdollisimman yksinkertaisesti eli näin: Kasteen voima, vaikutus, hyöty, hedelmä ja päämäärä on siinä, että se pelastaa. Eihän ketään sitä varten kasteta, että hänestä tulisi ruhtinas, vaan niin kuin sana kuuluu, että hän pelastuisi. Pelastuminen taas, kuten hyvin tiedämme, ei ole mitään muuta kuin vapautumista synnin, kuoleman ja Perkeleen vallasta, pääsy Kristuksen valtakuntaan ja iankaikkinen elämä hänen kanssaan. Tästä huomaat jälleen, miten kallisarvoisena kastetta on pidettävä, saammehan me siinä omaksemme sanoin kuvaamattoman

23 FC Ep. XII 23; FC SD XII 31.

24 C. Ma. IV 17: ”Darümb ist es nicht allein ein natürlich Wasser, sondern ein göttlich, himmlisch, heilig und selig Wasser, und wie man's mehr loben kann, alles ümb des Worts willen, welches ist ein himmlisch, heilig Wort, das niemand gnug preisen kann; denn es hat und vermag alles, was Gottes ist.” *Eam ob rem non tantum naturalis aqua, sed etiam divina, coelestis, sancta et salutifera aqua habenda et dicenda est et, si quo alio laudis titulo nobilitari potest, non nisi verbi gratia, quod coeleste ac sanctum verbum est neque a quoquam satis ampliter, digne et cumulate laudari potest, siquidem omnem Dei virtutem et potentiam in se habet comprehensam.*

suuren aarteen. Samoin tämä osoittaa hyvin, ettei kaste voi olla pelkkää tavallista vettä. Pelkkä vesi ei näet voisi saada tuollaista aikaan, vaan sen saa aikaan sana ja se, että Jumalan nimi on läsnä vedessä, kuten edellä on jo sanottu. Siellä, missä Jumalan nimi on, siellä on välttämättä myös elämä ja autuus. Siksi on oikein kutsua tätä vettä jumalalliseksi, pelastavaksi, voimalliseksi ja armoa tulvivaksi vedeksi. Se saa näet sanasta voiman olla ”uudestisyntymisen pesu”. Tällaista nimitystä Paavali (Tit. 3:5) siitä käyttää Titukselle osoitetun kirjeen kolmannessa luvussa.²⁵

Edelleen Wittenbergin tohtori kirjoittaa, että ”pelastus annetaan ja luvataan veteen liittyvillä ja vedessä olevilla sanoilla”.²⁶ Lutherin opetuksen kokonaisuudessa tämä on toki luovuttamaton dogmaattinen tosiasia, mutta juuri siksi sillä on myös suuri pastoraalinen painoarvo. Uskonpuhdistajan mukaan kristittyjen on pidettävä kastetta suuressa arvossa ja käytettävä sitä hyväksi,

jotta synnin ja huonon omantunnon painaessa saisimme kasteen voimaksemme ja lohduksemme. Sanomme silloin näin: ”Olen kuitenkin kastettu, ja jos minut kerran on kastettu, minulle on myös luvattu, että minä pelastun, että sieluni ja ruumiini saavat iankaikkisen elämän.”²⁷

Samalla tästä tekstikatkelmasta käy ilmi, että kasteen korporeaalinen ulottuvuus saarnaa siinä lahjoitettavan pelastuksen koskevan

25 C. Ma. IV 24–27: ”Darümb fasse es aufs allereinfältigst also, daß dies der Taufe Kraft, Werk, Nutz, Frucht und Ende ist, daß sie selig mache. Denn man täufet niemand darümb, daß er ein Fürst werde, sondern, wie die Wort lauten, daß er ’selig werde’. Selig werden aber weiß man wohl, daß nichts anders heißet, denn von Sunden, Tod, Teufel erlöset in Christus’ Reich kommen und mit ihm ewig leben. Da siehest du abermal, wie teuer und wert die Taufe zu halten sei, weil wir solchen unaussprechlichen Schatz darinne erlangen. Welches auch wohl anzeigt, daß nicht kann ein schlecht, lauter Wasser sein. Denn lauter Wasser künnde solchs nicht tuen, aber das Wort tuet’s, und daß (wie oben gesagt) Gottes Name darinne ist. Wo aber Gottes Name ist, da muß auch Leben und Seligkeit sein, daß es wohl ein göttlich, selig, fruchtbarlich und gnadenreich Wasser heißet. Denn durchs Wort kriegt sie die Kraft, daß sie ein ’Bad der Wiedergeburt’ ist, wie sie Paulus nennet an Titum am 3.” Ks. myös Ap. IX 2.

26 C. Ma. IV 33.

27 C. Ma. IV 44. Numerointi seuraa tässä latinankielistä tekstiversiota. Saksankielisessä laitoksessa vastaava teksti löytyy kohdasta IV 43.

koko ihmistä. Ihmisen pelastus ei siis tapahdu ainoastaan jonkinlaisessa hengellisessä sfäärissä. Luther tarkentaa tätä ajatustaan, kun hän jatkaa:

Juuri sen vuoksi kasteessa tehdään nämä kaksi: ruumis valellaan, koska se ei voi ottaa vastaan muuta kuin veden, ja samalla lausutaan sana, jotta myös sielu saisi, mihin tarttua. Mutta koska vesi ja sana yhdessä ovat yksi kaste, niin täytyy myös ruumiin ja sielun yhdessä pelastua ja elää iankaikkisesti. Sielu pelastuu sanan tähden, johon se uskoo, ruumis taas siksi, että se on yhdistynyt sieluun ja ottaa kasteen vastaan sillä tavoin kuin ruumiille on mahdollista. Ruumiimme ja sielumme eivät sen vuoksi voi omistaa tätä suurempaa aarretta. Sen vaikutuksesta me näet tulemme kokonaan pyhiksi ja autuaiksi. Tällaista ei muutoin ikinä voitaisi saavuttaa, ei minkäänlaisella elämänvaelluksella eikä millään teoilla.²⁸

Tosin ilman uskoa kaste ei hyödytä ihmistä lainkaan. Tämä ajatus sisältyy jo Vähän katekismuksen tiiviiseen selitykseen: ”Kaste vaikuttaa syntien anteeksiannon, vapauttaa kuoleman ja Perkeleen vallasta sekä antaa iankaikkisen autuuden kaikille, jotka uskovat Jumalan sanat ja lupaukset niin kuin ne kuuluvat.”²⁹ Mikäli kastettava ei siis usko Jumalan sanaan ja lupauksiin, ei hän kasteessa saa siinä luvattua pelastuksen lahjaa itselleen. Mutta kun kasteelle käydään siinä tarkoituksessa, että noudatettaisiin Jumalan käskyä ja asetusta, ja kun kaste vielä toimitetaan Jumalan nimeen, silloin ihminen saa ”vedessä pelastuksen, joka on luvattu.”³⁰

Vielä on huomattava, että samalla kun kasteessa saatava pelastus on tunnustajien mukaan yksilöllinen asia, siihen kuitenkin liittyy myös yhteisöllinen aspekti. Juuri se, että kasteen välityksellä Jumala

28 C. Ma. IV 45–46. Saksankielisessä tekstissä vastaava kohta on IV 44–45.

29 C. Min. IV 6: ”Sie wirkt Vergebung der Sunden, erlöset vom Tod und Teufel und gibt die ewigen Seligkeit allen, die es gläuben, wie die Wort und Verheißung Gottes lauten.” *Operatur condonationem peccatorum, liberat a morte, a diabolo et donat aeternam beatitudinem omnibus, qui credunt hoc, quod verba et promissiones divinae pollicentur.*

30 C. Ma. IV 34: ”Ohn Glauben ist es nichts nütz, ob es gleich an ihm selbs ein göttlicher überschwänglicher Schatz ist.” IV 36: ”Aber davon wird sie Dir nutze, wenn Du Dich der Meinung läßt taufen als aus Gottes Befehl und Ordnung, darzu in Gottes Namen, auf daß Du in dem Wasser die verheißene Seligkeit empfahest.”

liittää ihmisen yhteyteensä ja pelastuksen osallisuuteen, tarkoittaa, että Hän siinä tekee ihmisen jäseneksi seurakunnassaan. Nämä molemmat, sekä yksilön että yhteisön näkökulma ovat selvästi nähtävissä Isossa katekismuksessa, muun muassa jo edellä käsittelemässämme kolmannen uskonkappaleen selityksessä.³¹ Myös Isä meidän -rukouksen selityksen äärellä käy selväksi, että Lutherin opetuksessa kristityksi tuleminen ja Jumalan perheväen yhteyteen liittyminen ovat yksi ja sama tapahtuma:

Sillä koska me olemme tulleet kristityiksi ja meidät on kastettu, meille on annettu Jumalan nimi, niin että meitä kutsutaan Jumalan lapsiksi. Meillä on myös sakramentit, joiden välityksellä Jumala liittää meidät yhteyteensä siten, että kaikki mitä hän omistaa, on tarkoitettu meidän käyttöömme.³²

Lisäksi Luther kahdessa kohdassa lausuu, että kasteessa ihmiset otetaan kristikunnan yhteyteen, siis Kirkkoon. Tällä hän ei tarkoita ainoastaan ajallisen uskonnollisen yhdyskunnan jäsenyyttä. Pikemminkin hän puhuu Kirkon jäsenyydestä sanan varsinaisessa ja teologisessa merkityksessä, toisin sanoen siitä elämänyhteydestä, joka vallitsee Kristus-pään ja Hänen seurakuntaruumiinsa jäsenten välillä. Tämä käy ilmi erityisesti seuraavasta lainauksesta, jossa uskonpuhdistaja liittää kristikunnan yhteyteen ottamisen juuri henkilökohtaiseen pelastustapahtumaan.

Meidän on lopuksi tiedettävä, mitä kastaminen merkitsee ja miksi Jumala on määrännyt siihen sakramenttiin, jossa meidät aluksi otetaan kristikunnan yhteyteen, juuri tällaisen ulkonaisen merkin ja menettelyn. Kasteessa tehdään eli menetellään näin: meidät upotetaan veteen niin, että se peittää meidät kokonaan, ja sitten meidät nostetaan sieltä ylös. Nämä kaksi tilaa, veden alle uppoaminen ja sieltä ylösnouseminen, osoittavat, mitä kasteessa tapahtuu ja mitä se vaikuttaa. Juuri siinä vanha ihminen surmataan ja sen jälkeen nousee

31 C. Ma. II 52–55.

32 C. Ma. III 37: "Denn Gottes Namen ist uns gegeben, weil wir Christen worden und getauft sind, daß wir Gottes Kinder heißen und die Sakrament haben, dadurch er uns mit ihm verleibet, also daß alles, was Gottes ist, zu unsern Brauch dienen soll."

ylös uusi ihminen. Näiden kahden tapahtuman on jatkuttava meissä läpi koko elämämme. Eihän kristillinen elämä oikeastaan mitään muuta olekaan kuin yhtä jokapäiväistä kastetta, joka on kerran alkanut ja jatkuu alati. Sillä kaikkea sitä, mikä kuuluu vanhaan ihmiseen, täytyy lakkaamatta perata pois, ja tilalle on saatava sitä, mikä kuuluu uuteen ihmiseen.³³

Lopulta voidaan todeta, että koska kaste on tunnustajille pelastuksen väline, ei heidän mukaansa ole yhdentekevää, onko ihmistä kastettu vaiko ei. Päinvastoin, kirjoittajien yksiselitteinen kanta on se, että kaste on suorastaan välttämätön pelastukseen. Tätä painottavat niin Luther, Melanchthon kuin Yksimielisyyden ohjeen laatijatkin. Viimeksi mainitut lausuvat selväsanaisesti:

Niin muodoin on olemassa iso ero kastetun ja kastamattoman ihmisen välillä. Pyhän Paavalin opetuksen mukaan kaikki, jotka on kastettu, ovat ”Kristuksen päällensä pukeneet” (Gal. 3:27) ja ovat siis todella uudestisyntyneet. Siksi heillä on nyt myös *arbitrium liberatum* eli, kuten Kristus sanoo, heidät on tehty uudestaan vapaiksi. (Joh. 8:36) Niinpä he eivät ainoastaan kykene kuulemaan sanaa vaan myös suostumaan siihen – heikosti tosin – ja ottamaan sen vastaan.³⁴

Melanchthon tiivistää evankelisten seurakuntien yhteisen kannan seuraavasti:

Kasteesta seurakuntamme opettavat, että se on välttämätön pelastukseen ja että Jumalan armo annetaan kasteen välityksellä. Lapset tulee kastaa, jotta heidät kasteen kautta annettaisiin Jumalan huomaan ja

33 C. Ma. IV 64–65, Ks. myös C. Ma. IV 2.

34 FC SD II 67: ”Darumb ist ein großer Unterscheid zwischen den getauften und ungetauften Menschen; denn weil nach der Lehre S. Pauli, Gal. 3., ’alle die, so getauft sind, Christum angezogen’ und also wahrhaftig wiedergeboren [...]” *Quapropter ingens discrimen est inter homines baptizatos et non baptizatos. Cum enim, iuxta Pauli doctrinam, omnes, qui baptizati sunt, Christum induerint et revera sint renati [...]*.

näin otettaisiin Jumalan armoon.³⁵

Luther linjaa saman asian ehdottomin ilmaisin. Isossa katekismuksessa hän kirjoittaa: ”Lisäksi meille on annettu vakava ja ankara käsky suostua kastettaviksi, sillä muutoin emme voi pelastua.”³⁶

4. Kaste – evankeliumin lupaukseen liittyvä ulkoinen merkki

Tunnustuskirjojen mukaan kasteen yhtenä merkittävänä tehtävänä on toimia pelastusvarmuuden sinettinä. Kuten edellä on todettu, sakramenteissa Jumalan sana ja armon lupaus liittyy ulkoiseen aineeseen. Siksi tunnustus puhuukin sakramenteista näkyvänä sanana. Armonvälineiden silmin nähtävä ja konkreettinen ulottuvuus tarjoaa sensiibelin maailman piirissä elävälle, silmin näkevälle ja konkreettiselle ihmiselle avun: juuri tämänkaltaisten sakramenttien välityksellä Jumala herättää ihmisessä uskon, sekä edelleen myös vahvistaa tätä uskoa ja rohkaisee ihmistä. Merkittävällä tavalla tätä asiaa käsittelee Melancthon Augsburgin tunnustuksen XIII artiklassa. Hän kirjoittaa:

Sakramenttien käyttämisestä seurakuntamme opettavat, etteivät sakramentit ole asetetut ainoastaan julkisen tunnustautumisen merkeiksi ihmisten kesken. Pikemminkin ne ovat merkkejä ja todistuksia meihin kohdistuvasta Jumalan tahdosta, jotta usko heräisi ja vahvistuisi niissä, jotka niitä käyttävät. Sen tähden sakramenteja tulee käyttää niin, että uskoen luotetaan niihin lupauksiin, jotka sakramenttien välityksellä tarjotaan ja osoitetaan meille.³⁷

35 CA IX 1–2: ”Von der Tauf wird gelehret, daß sie nötig sei, und daß dadurch Gnad angeboten werde; daß man auch die Kinder taufen soll, welche durch solche Tauf Gott uberantwort und gefällig werden.” Latinankielinen teksti ilmaisee kannan kasteen välttämättömyydestä hieman voimakkaammin: *De baptismo docent, quod sit necessarius ad salutem, quodque per baptismum offeratur gratia Dei, et quod pueri sint baptizandi, qui per baptismum oblati Deo recipiuntur in gratiam Dei.* Latinankielisen tekstin ajatus esiintyy myös Ap. IX 1 saksankielisessä tekstissä.

36 C. Ma. IV 6: ”darzu ernstlich und streng geboten, daß wir uns müssen täufen lassen oder sollen nicht selig werden [...]”

37 CA XIII 1–2.

Reformaattori kirjoittaa asiasta myös Apologiassa. Artiklassa XXIV hän puhuu sakramenteista sanan kuvauksena ja lupauksen si-
nettinä. Hän opettaa, että ”samoin kuin sana on annettu meille he-
rättämään tällaista uskoa, on sakramenttikin sillä tavoin asetettu, että
sen ulkonainen muoto silmän kohdatessaan saa sydämen uskomaan.
Juuri näiden välineiden, sanan ja sakramentin, avulla Pyhä Henki te-
kee työtään.”³⁸

Luther puhuu tästä asiasta tarkemmin juuri kasteen yhteydessä.
Isossa katekismuksessa hän opettaa seuraavasti:

Uskolla tulee olla jokin kohde, eli jotakin, mistä se voi pitää kiinni
ja minkä varassa se voi luottavaisesti seistä. Näin usko siis kiinnittää
koko huomion veteen. Se uskoo, että vesi on kaste, täynnä pelkkää
pelastusta ja elämää, ei kuitenkaan sinänsä [...], vaan sen vuoksi, että
vesi on yhdistynyt Jumalan sanaan ja asetukseen ja että Jumalan nimi
on liittynyt veteen. Kun uskon tämän, en silloin usko mihinkään
muuhun kuin Jumalaan, joka on antanut ja istuttanut veteen sanansa
ja joka tarjoaa meille tämän ulkonaisen aineen, jotta me siihen tart-
tumalla voisimme tarttua tuohon aarteeseen.

Nuo hurmahenget ovat niin päästään sekaisin, että erottavat toi-
sistaan uskon ja sen asian, mihin usko kohdistuu ja mihin se on si-
dottu, vaikka tuo asia onkin ulkonainen. Pitäähän sen pakostakin
olla ulkonainen, jotta se voitaisiin aistein havaita ja käsittää sekä
viedä niiden välityksellä sydämeen. Onhan näet koko evankeliumi-
kin ulkonaista, suullista saarnaa. Sanalla sanoen: kaiken sen, minkä
Jumala meissä tekee ja vaikuttaa, sen hän tahtoo vaikuttaa tällaista
ulkonaista järjestystä käyttäen. Uskon on siis suunnattava katseensa
sinne, missä ja mihin suuntaan Jumala puhuu, jopa siihen suuntaan,
minkä välityksellä hän puhuu, ja tartuttava siihen sanaan. Meillä on
siis tässä sanat: ”Joka uskoo ja kastetaan, se pelastuu.” Mitä ne sitten
tarkoittaisivat, elleivät ne puhuisi juuri kasteesta, siitä vedestä, joka
sisältyy Jumalan asetukseen? Siksi tästä seuraa johtopäätös: joka hyl-

38 Ap. XXIV 70. *Et sicut verbum ad hanc fidem excitandam traditum est, ita sacramen-
tum institutum est, ut illa species incurrens in oculos moveat corda ad credendum. Per haec
enim, videlicet per verbum et sacramentum, operatur spiritus sanctus.* Ks. myös Ap. XIII
3–5.

kää kasteen, hylkää samalla Jumalan sanan ja uskon sekä Kristuksen, joka opastaa meidät sanaan ja sitoo meidät kasteeseen.³⁹

Tähän asiaan liittyy myös kasteen yhteisöllinen aspekti, johon edellä viitattiin. Juuri ulkoisen ja aistein havaittavan kastetoimituksen myötä paitsi kastettava itse myös koko läsnä oleva, paikallinen seurakunta voi saada todistuksen tämän uuden ihmisen liittymisestä Kirkon, Kristuksen ruumiin jäseneksi.

5. Uudestisyntyminen ilman mainintaa kasteesta

Tunnustuskirjoissa on myös lukuisia kohtia, joissa sydänten uudistumisen tai uudestisyntymisen ilmaistaan tapahtuvan Pyhän Hengen työn myötä uskon kautta, mutta joissa ei ole mainintaa kasteesta. Esimerkiksi Augsburgin tunnustuksessa Melanchthon kirjoittaa seuraavasti:

Ainoastaan uskolla otetaan vastaan syntien anteeksiantamus ja armo. Ja koska uskolla otetaan vastaan Pyhä Henki, niin sydämet uudistuvat heti ja saavat uuden mielensuunnan, niin että ne voivat saada ai-

39 C. Ma IV 29–31: "der Glaube etwas haben muß, das er glaube, das ist, daran er sich halte und darauf stehe und fuße. Also hanget nu der Glaube am Wasser und gläubt, daß die Taufe sei, darin eitel Seligkeit und Leben ist, nicht durchs Wasser, wie gnug gesagt, sondern dadurch, daß mit Gottes Wort und Ordnung verleibet ist und sein Name darin klebet. Wenn ich nu solches gläube, was gläube ich anders denn an Gott als an den, der sein Wort darein geben und gepflanzt hat und uns dies äußerlich Ding furschlägt, darin wir solchen Schatz ergreifen künnden?

Nu sind sie so toll, daß sie vonander scheiden den Glauben und das Ding, daran der Glaube haftet und gebunden ist, ob es gleich äußerlich ist. Ja, es soll und muß äußerlich sein, daß man's mit Sinnen fassen und begreifen und dadurch ins Herz bringen könne, wie denn das ganze Evangelion ein äußerliche mündliche Predigt ist. Summa, was Gott in uns tuet und wirket, will er durch solch äußerliche Ordnung wirken. Wo er nu redet, ja wohin oder wodurch er redet, da soll der Glaube hinsehen und sich daran halten. Nu haben wir hie die Wort: 'Wer da gläubt und getauft wird, der wird selig'. Worauf sind sie geredt anders denn auf die Taufe, das ist das Wasser in Gottes Ordnung gefasset? Darümb folget, daß, wer die Taufe verwirft, der verwirft Gottes Wort, den Glauben und Christum, der uns dahin weiset und an die Taufe bindet." Vrt. C. Ma. IV 7–8; Ap. IV 275–276; XIII 18–22.

kaan hyviä tekoja.⁴⁰

Tämä asia on esillä erityisesti Augsburgin tunnustuksen puolustuksessa. Aiheeseen liittyviä kohtia on siinä kuitenkin niin runsaasti – pitkälti kolmattakymmentä –, että käsillä olevassa esityksessä on mahdollista luoda vain yleinen katsaus niiden sisältöön. Melanchthon kirjoittaa, että langenneisuuden tilassa olevat ihmiset syntyvät uudesti Pyhän Hengen kautta.⁴¹ Hän selittää tätä tapahtumaa myös näin:

Tämä omakohtainen usko, jolla itsekukin uskoo saavansa synnit anteeksi Kristuksen tähden ja sen, että Jumala on hänelle Kristuksen tähden leppynyt ja sovitettu, saavuttaa syntien anteeksiantamuksen ja vanhurskauttaa meidät. Ja koska se katumuksessa, toisin sanoen kauhistusten keskellä, lohduttaa ja rohkaisee sydämen, se synnyttää meidät uudesti ja antaa meille Pyhän Hengen [...].⁴²

Lukuisissa Apologian kohdissa Melanchthon samastaa uudestisyntymisen juuri vanhurskauttamisen ja syntien anteeksiantamuksen kanssa.⁴³ Hän sanoo tämän kaiken tapahtuvan Kristuksen tähden,

40 CA XX 28–29. Saksankielisessä tekstiversiossa vastaava katkelma on kohdassa XX 29.

41 Ap. IV 35. Ajatus uudestisyntymisestä sisältyy ainoastaan saksankieliseen tekstiversioon: ”Nu sind wir, ehe wir durch den heiligen Geist neu geboren werden, alle der Art aus Adam, das unser Herz in Sicherheit Gottes Zorn, Urteil und Dräuen verachtet, seinem Urteil und Strafen gehässig und feind ist. So nu alle Adamskinder in so großen Sunden geboren werden, daß wir alle von Art Gott verachten, sein Wort, seine Verheißung und Dräuen in Zweifel setzen, so müssen wahrlich unser besten gute Werke, die wir tun, ehe wir durch den heiligen Geist neu geboren werden, sundlich und verdammt Werke für Gott sein, wenn sie gleich für der Welt schön sein; denn sie gehen aus einem bösen, gottlosen, unreinem Herzen, wie Paulus sagt, Rom. 14.: ‘Was nicht aus dem Glauben gehet, das ist Sunde.’”

42 Ap. IV 45.

43 Ap. IV 72, 76–78, 117, 125–126.

uskon kautta.⁴⁴ Toisissa kohdin reformaattori kirjoittaa vanhurskauttamisen ja uudestisyntymisen tapahtuvan yksinomaan Jumalan sanan tai evankeliumin kautta.⁴⁵

Kuten todettu, Melanchthon ei näissä kohdissa mainitse kastetta lainkaan. Epäilemättä juuri sen vuoksi nämä hänen lausumansa on joskus tahdottu nähdä perusteina käsitykselle, jonka mukaan uudestisyntyminen ja kristityksi tuleminen ei välttämättä edellyttäisi kasteen saamista. Kuitenkin jotta tällainen ajatus voitaisiin hyväksyä, pitäisi reformaattorin opetus ymmärtää sisäisesti ristiriitaiseksi. Hän hän kirjoittaa toisaalla selvästi, että kaste on välttämätön pelastukseen. Mikäli taas pidetään kiinni klassisesta käsityksestä, jonka mukaan oikea kristillinen oppi on yhtenäinen ja siten myös tämän opin ilmaisevat tunnustuskirjat ovat keskenään sisällöllisesti yhtäpitävät, herää kysymys: miten lukijan tulisi ymmärtää nämä Apologian kohdat, joissa puhutaan uudestisyntymisestä ilman mainintaa kasteesta?

Jotta asia ymmärrettäisiin oikein, on otettava huomioon Melanchthonin lausumien konteksti. Reformaattori on kirjoittanut ne yhteydessä, jossa hän puhuu uskon ja tekojen keskinäisestä suhteesta ihmisen vanhurskauttamisessa. Voidaan esittää, että hän ei tässä yhteydessä edes pyri linjaamaan sitä, miten tarpeellinen tai toisaalta toisijainen asia kaste mahdollisesti on pelastuksen saamisen välineenä.

44 Ap. IV 62, 132, 175, 182, 374, 386. Kappale 132 on liitetty tähän yhteyteen lähinnä siitä syystä, että suomenkielisen käännöksen sanavalinta ”meissä synnyttää uusi, iankaikkinen elämä” vaikuttaa viittaavan uudestisyntymisterminologiaan. Todellisuudessa latinankielinen sen paremmin kuin saksankielinen tekstikään eivät suoraan puhu uudestisyntymisestä, vaan uuden ja ikuisen elämän synnyttämisestä, luomisesta tai tuottamisesta (*parere*), taikka aikaan saamisesta tai vaikuttamisesta (*wirken*). Kappaleessa 182 ajatus uudestisyntymisestä esiintyy ainoastaan saksankielisessä tekstilaitoksessa: ”Aus dem allen ist klar gnug, daß allein der Glaube uns für Gott gerecht macht, das ist, er erlanget Vergebung der Sunde und Gnade um Christus willen und bringet uns zu einer neuen Geburt.”

45 Ap. IV 67, 166–167, 247; XII 29. IV artiklan kappaleissa 166–167 ajatus uudestisyntymisestä esiintyy ainoastaan saksankielisessä tekstissä: ”Zum vierten, so wir hielten, daß, wenn wir nu zu dem Evangelio kommen und neu geboren sein, hernach durch unsere Werk verdienen sollen, daß uns Gott gnädig forthin wäre, nicht durch Glauben: so käme das Gewissen nimmer zur Ruhe, sondern müßte verzweifeln; denn das Gesetz klagt uns ohne Unterlaß an, dieweil wir es nicht vollkömmligh halten können etc.” Ks. myös Ap. IV 351–352.

Pikemminkin hän painottaa Jumalan sanaan ja sen lupauksiin kohdistuvan uskon välttämättömyyttä, tahtoen näin kumota opetuksen, jonka mukaan vanhurskauttaminen voisi tapahtua tekojen perusteella.⁴⁶

Samankaltainen tilanne näyttää esiintyvän myös Yksimielisyyden ohjeen täydellisen selityksen artikloissa II ja III. Näissä kohdissa vastakkain on asetettu yhtäältä langenneessa tilassa olevan ihmisen kyvyttömyys vaikuttaa pelastukseensa ja toisaalta hänen tarpeensa tulla osalliseksi Pyhän Hengen työstä. Tekstin kärki on siinä, että kääntymykseen langenneen ihmisen on tultava osalliseksi Pyhän Hengen työstä, joka kohdistuu häneen hänen ulkopuoleltaan sanan kautta. Joissakin näistä kohdista tunnustajat kiistämättä puhuvat sanasta Pyhän Hengen välikappaleena ainoastaan sen saarnatussa ja kuullussa muodossa, esimerkiksi seuraavasti:

Vastoin näitä kumpaakin ryhmää ovat Augsburgin tunnustuksessa pysyvät puhtaat opettajat väittäneet ja opettaneet, että ihminen on esivanhempiemme lankeemuksen siinä määrin turmelema, että hän jumalallisissa, kääntymystä ja sielun pelastusta koskevista asioissa on luonnostaan sokea. Kun Jumalan sanaa saarnataan, hän ei sitä ymmärrä eikä voi ymmärtää, vaan pitää sitä hulluutena. Omasta aloitteestaan hän ei lähesty Jumalaa, vaan hän on Jumalan vihollinen ja pysyy sellaisena, kunnes Pyhä Henki voimallaan saa hänessä aikaan kääntymyksen, uskon, uudestisyntymän ja uudistuksen. Tämä tapahtuu yksinomaan armosta, ilman mitään ihmisen myötävaikutusta, saarnatun ja kuullun sanan voimalla.⁴⁷

Samalla voidaan myös arvella, että mainituissa artikloissa kirjoittajien päätarkoituksena ei ole luetella yksityiskohtaisesti kaikkia niitä armonvälikappaleita, joihin Jumalan sana sitoutuu ja joiden välityk-

⁴⁶ Apologian tapa painottaa Jumalan lupauksiin kohdistuvan uskon ja tekojen välistä vastakkainasettelua vanhurskauttamis- ja uudestisyntymiskeskustelussa näkyy myös kohdissa IV 180–181, 251, 263, 290, 292, 311, 313, 315, 349.

⁴⁷ FC SD II 5.

sellä Pyhä Henki siksi myös toimii.⁴⁸

Edelleen vaikuttaa siltä, että opettaessaan vanhurskauttamisen tapahtuvan sanan (*verbum*) tai evankeliumin (*evangelium*) kautta Melanchthon käyttää näitä ilmaisuja laajemmassa merkityksessä kuin ainoastaan kuultuun sanaan viittaavina. Niiden voitaneen ymmärtää viittaavan paitsi korvilla kuultuun sanaan, myös siihen sanaan, joka on liittynyt veteen ja tehnyt siitä kasteen. Esimerkkinä voidaan mainita vaikkapa tähän keskusteluun liittyvä Apologian kohta IV 67, jossa reformaattori mainitsee ainoastaan Jumalan sanan: ”Jumalan kanssa ei päästä kosketuksiin eikä häntä voida käsittää muutoin kuin sanan kautta. Sen tähden vanhurskautus tapahtuu sanan kautta [...]” Samasta asiasta puhuu myös Luther jo edellä lainatussa Schmalkaldenin opinkohtien katkelmassa.⁴⁹ Tässä yhteydessä hän kuitenkin erittelee työtoverinsa esitystä tarkemmin ne välikappaleet, joiden välityksellä Jumala tahtoo olla tekemisissä ihmisten kanssa, ja liittää siten sanan yhteyteen myös sakramentit.

Tähän liittyen on todettava myös seuraava seikka: Kun täydellisen selityksen artikla II puhuu Pyhän Hengen työstä, se lainaa Ison katekismuksen lausumaa, jossa ei mainita kastetta.⁵⁰ Mikäli vastaava kohta luetaan varsinaisesta katekismuksesta, huomataan, että välittömästi sen jatkossa Luther itse liittää keskustelun nimenomaan sakramentteihin, koko evankeliumiin ja kristikunnan kaikkiin virkoihin.⁵¹ Tämän kanssa yhtäpitävällä tavalla myös täydellisen selityksen käsillä olevan tekstin jatko ilmaisee, että Pyhä Henki käyttää saarnavirkaa tuodakseen ihmiset kristikuntaan ja tehdäkseen työtään heissä.⁵² Tässä kohden käytettyjen sanojen ”saarnavirka” (*Predigamt*) taikka ”sanon palvelus/virka” (*ministerium verbi*) voidaan toki nähdä viittaavan ahtaasti vain sanan saarnaamiseen. Tunnustuksen kokonai-

48 Ks. esim. FC SD II 24, 26, 44, 89; III 10. Kuten edellä on jo viitattu, kolmannen artiklan jatkossa (III 16) tunnustajat puhuvat asiasta hieman yksityiskohtaisemmin ja toteavat Pyhän Hengen tuovan vanhurskauden ihmisille evankeliumissa ja sakramenteissa.

49 AS III 8, 10.

50 FC SD II 36–37; C. Ma. II 52–53.

51 C. Ma. II 54.

52 FC SD II 38.

suudesta käsin katsottuna on kuitenkin selvää, että kyseessä on se yksi ja jumalallisesti asetettu Kirkon virka, jonka tehtäviin kuuluu niin evankeliumin opettaminen kuin sakramenttien jakaminenkin.⁵³ Täten voidaankin esittää, että Yksimielisyyden ohjeen laatijat puhuvat tässä evankeliumin työstä laajassa merkityksessä siten, että kyse on kaikesta, mitä Herra tahtoo asettamansa saarnaviran kautta Kirkossaan tehdä. Kyse on siis paitsi sanan suullisesta saarnasta myös sakramenttien jakamisesta. Tämänkaltaisen tulkinnan mahdollisuuteen viittaa myös seuraava Apologian katkelma, joka liittää yhteen sanan ja sakramentit, saarnaviran, sekä lopulta uskon, joka syntyy sanasta. Melanchthon kirjoittaa:

Mutta se, minkä me suljemme pois, on käsitys ansiosta. Emme me sulje pois sanaa ja sakramenteja, mistä vastapuoli meitä väärin syyttää. Sanoimmehan yllä, että usko syntyy sanasta, ja näin me korotamme saarnaviran aivan erityisen suureen arvoon. Uskoa tulee myös seurata rakkauden ja tekojen. Tästä syystä niitä ei suljeta pois siinä mielessä, etteivät ne seuraisi, vaan vanhurskautuksesta suljetaan pois luottamus omaan ansioon, jonka perustana on rakkaus ja teot.⁵⁴

Vastaavantyyppinen, laajempaa kontekstin huomioimista vaativa kohta on täydellisen selityksen II artiklan puhe välineistä, joiden välityksellä Jumala tahtoo vaikuttaa. Yhtäältä tunnustajat kyllä kirjoittavat juuri sanan saarnaamisesta ja kuulemisesta tällaisina välineinä:

Tätä saarnaa on siis kuunneltava jokaisen, joka tahtoo pelastua. Jumalan sanan saarnaaminen ja kuuleminen ovat näet Pyhän Hengen työvälineitä, joiden avulla ja joita käyttäen hän tahtoo vaikuttaa väkevästi, käännyttää ihmiset Jumalan omiksi ja saada heissä aikaan sekä tahtomisen että tekemisen.

Sellainen ihminen, joka ei vielä ole kääntynyt Jumalan omaksi eikä uudestisyntynyt, voi kyllä ulkonaisesti kuunnella ja lukea tätä sanaa. Ihmisellähän on vielä lankeemuksen jälkeenkin jonkin verran vapaata tahtoa, joka kykenee ulkonaisiin toimintoihin: hän pystyy

53 CA V 1. Augsburgin tunnustuksen saksankielinen teksti kutsuu tätä evankeliumin ja sakramenttien jakamisen virkaa nimenomaan saarnaviraksi (Predigamt).

54 Ap. IV 73–74. Saksankielisessä tekstissä vastaava ajatus esiintyy kohdassa IV 74.

menemään kirkkoon, hän kykenee kuuntelemaan tai olemaan kuuntelematta saarnaa. Asiasta on jo edellä puhuttu.

Näillä välineillä Jumala vaikuttaa, sanansa saarnaamisella ja kuulemisella. Hän murtaa sydämemme ja vetää ihmistä puoleensa. Lain saarnasta ihminen oppii tuntemaan syntinsä ja Jumalan vihan; hänen sydämensä kauhistuu, se tuntee vilpittöntä katumusta ja todellista tuskaa. Sitten ihminen kuulee pyhän evankeliumin, joka julistaa armollista syntien anteeksiantamusta Kristuksessa. Kun hän sitä tarkkaa, sytytetään hänessä uskon kipinä, hän ottaa vastaan syntien anteeksiantamuksen Kristuksen tähden ja lohdutetaan evankeliumin lupauksella. Näin Pyhä Henki, joka kaiken tämän saa aikaan, annetaan ihmisen sydämeen.

Turhaan saisi saarnaaja istuttaa ja kastella, turhaa olisi sanankuulijan juokseminen ja tahtominen, mitään kääntymystä ei sillä kaikella saataisi aikaan, ellei Pyhän Hengen voima ja vaikutus olisi siinä mukana. Pyhä Henki valaisee ja käännäyttää sydämet saarnatun ja kuullun sanan avulla, niin että ihmiset uskovat sen sanan ja suostuvat siihen.⁵⁵

Toisaalta voidaan kuitenkin huomata, että juuri näiden sanojen edellä kirjoittajat ovat linjanneet selvästi kantansa, jonka mukaan Jumala käyttää paitsi luettua ja saarnattua sanaa myös sanan mukaan käytettyjä sakramentteja synnyttääkseen ihmisissä parannusta ja uskoa.

Sen tähden Jumala määrättömässä hyvydessään ja laupeudessaan antaa julkisesti saarnata jumalallista, iankaikkista lakiaan ja ihmeellistä suunnitelmaansa pelastaa meidät, toisin sanoen pyhää evankeliumia, joka yksin tekee autuaaksi, se kun puhuu Jumalan iankaikkisesta Pojasta, meidän ainoasta vapahtajastamme ja pelastajastamme Jeesuksesta Kristuksesta. Näin Jumala kokoaa itselleen ihmiskunnasta iankaikkisen seurakunnan, näin hän synnyttää ihmisten sydämessä oikeaa parannusta eli synnintuntoa ja uskoa Jumalan Poikaan, Jeesukseen Kristukseen. Jumala tahtoo käyttää yksinomaan näitä välineitä, nimittäin pyhää sanaansa, kun sitä kuullaan saarnattavan tai kun sitä luetaan, sekä sakramentteja, kun niitä hänen sanansa mukaan käytetään. Millään muulla keinolla Jumala ei kutsu ihmisiä ian-

55 FC SD II 52–55. Ks. myös tekstin jatko, II 71–72.

kaikkiseen pelastukseen, vedä heitä luokseen, käännytä, uudestisyntyä eikä pyhitä.⁵⁶

Näiden kohtien valossa on selvää, että Yksimielisyyden ohjeen lausumia kuultavasta sanan saarnasta Pyhän Hengen välineenä ei ole sanottu siinä merkityksessä, että tahdottaisiin sulkea pois sakramenttien merkitys Hengen työn välikappaleina. Pikemminkin kyse vaikuttaa olevan siitä, että Jumala tekee yhtä ja samaa käännyttävää, uskoa synnyttävää ja pelastavaa työtään Pyhässä Hengessä sekä saarnatun ja kuullun sanan että sakramenteissa aineeseen liittyneen sanan välityksellä.

Samaan suuntaan johdattelee myös Lutherin lausuma Schmalkaldenin opinkohtien kolmannessa osassa. Tässä yhteydessä uskonpuhdistaja viittaa ohimennen uskoon joko ennen kastetta tai kasteessa saatuna. Sanat kuuluvat seuraavasti:

Myös ne, jotka ovat uskossa ennen kastetta tai tulevat kasteessa uskoon, saavat uskon ulkonaisen, edeltävän sanan välityksellä. Aivan samoin on täysi-ikäisen täytynyt ensin kuulla, että (Mark. 16:16) ”se joka uskoo ja kastetaan, pelastuu”, vaikka he alkuun jäisivätkin epäuskoon ja vasta vuosikymmenen kuluttua saisivat Hengen ja kasteen.⁵⁷

Luther antaa siis ymmärtää, että yhtäältä Jumalan ulkonaiseen, saarnattuun ja kuultuun sanaan sitoutunut Pyhä Henki vaikuttaa sanan kuulijoissa uskon. Toisaalta myös kaste vaikuttaa uskon, aivan ilmeisesti nimenomaan siksi, että kasteen sisältönä on juuri Jumalan sana sekä sen välityksellä lahjoitettava Henki. On mahdollista arvella, että tässä tekstissä – sinänsä toki ohjeellisessa – uskonpuhdistaja ei varsinaisesti tavoittele systemaattista esitystä sanan, kasteen ja uskon keskinäisestä suhteesta. Tällaista onkin etsittävä muualta. Lutherin

⁵⁶ FC SD II 50. Ks. myös FC SD XI 69–72.

⁵⁷ AS III 8, 7: ”Denn auch die, so vor der Taufe gläuben oder in der Taufe gläubig werden, haben’s durchs äußerliche vorgehende Wort als die Altern, so zu Vernunft kommen sind, müssen zuvor gehört haben, daß: ’Wer da gläubt und getauft wird, der ist selig’, ob sie gleich, erst ungläubig, nach 10 Jahren den Geist und Taufe kriegen.” *Nam etiam ii, qui ante baptismum credunt vel in baptismo credere incipiunt, per externum praecedens verbum credunt ut adulti. Audiunt enim: ”Quicumque crediderit et baptizatus fuerit, salvus erit”, etiamsi primum increduli post decennium accipiant spiritum et baptismum.*

sanoja voitaneen tulkita seuraavasti: Esimerkiksi katekumeeneilla voi jo ennen kasteen toimittamista olla usko Kristukseen, ovathan he kuulleet Jumalan sanaa, jonka välityksellä Pyhä Henki tekee työtään ja vaikuttaa uskon. Reformaattori ei tosin käsillä olevassa tekstissä tarkemmin määrittele, onko tässä vaiheessa – siis ennen kastetta – kyse sanan kautta tapahtuvasta Hengen asumisesta näissä sanan kuulijoissa.⁵⁸ Joka tapauksessa, siinä uskossa, jonka Pyhä Henki on heissä sanan kautta vaikuttanut, opetettavat voivat jo katekeesin aikana olla tiettyssä mielessä osallisia siitä armosta ja uudesta elämästä, joka heille kasteen kautta lahjoitetaan. Toisaalta sitten myös kaste on Jumalan teko ja Pyhän Hengen työn väline. Tällä tavalla sekä korvin kuullussa saarnassa että kasteen sakramentissa on siis kyse Jumalan uutta elämää vaikuttavan ja pelastavan sanan jakamisesta ihmiselle: Siinä missä kuullun sanan myötä lahjoitettava Pyhä Henki vaikuttaa ihmisessä uskon sitä mukaa kuin tämä kuulee, Hän nyt veteen sitoutuneen sanan välityksellä tekee työnsä kertakaikkisella tavalla, näkyvässä ja punktuaalisessa toimituksessa. Näin sensiibelin maailman ja sen ajallisuuden puitteissa elävä ihminen voi kasteeseen liittyvän aistihavaintonsa myötä tulla vakuutetuksi: Jumala on lahjoittanut hä-

58 Selittäessään käsillä olevaa Lutherin tekstiä Matti Väisänen (2017, 210) esittää, että vaikka Pyhä Henki Jumalan sanalla herättää ihmisessä uskon, Hän ei ennen kastetta kuitenkaan vielä asu hänessä. Ks. myös 2017, 94. Tässä yhteydessä ei ole mahdollista suorittaa kattavaa analyysiä Väisäsen soteriologiasta, mutta hänen edellä mainittua käsitystään on tarpeen verrata jo aiemmin lainattuun Yksimielisyyden ohjeen täydellisen selityksen kohtaan II 54. Mikäli oletetaan, että tunnustajat eivät tässä tekstissä tarkoita jo kastettujen mutta sittemmin luopuneiden kääntymistä Jumalan omiksi, vaan nimenomaan kastamattomien ihmisten kääntymistä, voitaisiin heidän sanojensa nähdä viittaavan juuri Pyhän Hengen inhabitaatioon saarnatun sanan kuulijassa jo ennen kastetta. Tarkkaan ottaen kyseinen kohta puhuu Pyhän Hengen antamisesta (”und wird also der Heilige Geist [wölcher dieses alles wirket] in das Herz gegeben”) tai lähettämisestä (*et hoc modo Spiritus Sanctus, qui haec omnia operatur, in cor mittitur*) sydämeen. Samansuuntaisesti opettaa jo 300-luvun suuri katekeetta ja piispa Kyrillos Jerusalemlainen. Hän kyllä pitää nimenomaan kastetta uudestisyntymisen paikkana (ks. esim. *Procat.* 11; 16; *Cat.* I 2; XVII 11; XVIII 32; *Cat. myst.* I 10) ja siksi myös pelastuksen kannalta luovuttamattomana (*Cat.* III 10), mutta toisaalta ymmärtää Pyhän Hengen asuvan opetettavissa – siis Jumalan sanan opetusta kuulleissa ihmisissä – jo ennen heidän kastettaan (*Procat.* 6): τὸ γὰρ ἐνοικον Πνεῦμα, λοιπὸν οἶκον θεῖον τὴν διάνοιάν σου ἐργάζεται.

nellekin pelastuksen.⁵⁹

6. Loppukatsaus

Tämän kirjoituksen tarkoituksena oli tarkastella luterilaisten tunnustuskirjojen opetusta Jumalan sanan ja kasteen osuudesta sekä keskinäisestä suhteesta ihmisen uudestisyntymisessä. Näiden normatiivisten tekstien äärellä voitiin todeta ensiksi, että tunnustajien mukaan Jumala itse sitoo Pyhän Henkensä pelastavan työn ulkoisiin välineisiin. Nämä välineet ovat Hänen suullinen, saarnattu sanansa sekä myös se sana, joka sakramenteissa yhtyy näkyvään aineeseen. Ilman näitä ulkoisia välineitä Jumala ei lupaa antaa Pyhää Henkeään ihmisille, mutta juuri niiden välityksellä Hänet heille lahjoitetaan.

Toiseksi todettiin tunnustuskirjojen opettavan, että kaste on pelastuksen väline. Tässä sakramentissa Jumalan sana on yhtynyt veteen, ja juuri siksi kaste on Jumalan oma teko sen vastaanottavalle ihmiselle. Kasteen välityksellä Jumala vaikuttaa voiton perkeleestä ja kuolemasta, syntien anteeksiantamuksen, uskon ja Jumalan tuntemisen, antaa Kristuksen ja Pyhän Hengen, lahjoittaa vanhurskauden, uudesti synnyttää, pelastaa ihmisen sekä liittää hänet Jumalan lasten joukkoon, Kristuksen Kirkon jäseniksi. Koska Jumala kasteen välityksellä lahjoittaa kaiken tämän, on kaste välttämätön pelastukseen.

Kolmanneksi mainittiin, että tunnustajien ajattelussa kaste on kristitylle pelastusvarmuuden sinetti. Juuri siksi, että sana on kasteessa yhtynyt veteen, voi tämä konkreettinen sakramentti toimia konkreettisen ihmisen kohdalla paitsi uskon herättämisen myös sen vahvistamisen välineenä.

Neljänneksi tarkasteltiin tunnustuskirjojen katkelmia, joissa puhutaan uudestisyntymisestä uskon kautta, mutta joissa ei mainita kastetta tämän tapahtuman välikappaleena. Tässä yhteydessä esitettiin, että osassa näitä kohtia kirjoittajien tavoitteena ei ole linjata kasteen tarpeellisuutta tai tarpeettomuutta pelastuksen välineenä, vaan että pääasiallinen painotus on toisaalla. Juuri tekstien konteksteista sekä niiden sisältämistä erilaisista painotuksista käsin käyneeikin ymmär-

59 Vrt. esim. Ap. XXIV 70; C. Ma. IV 29–30.

rettäväksi se seikka, että joissakin kohdissa tunnustajat voivat eksplikoida uudestisyntymisen tapahtuvan kasteen yhteydessä ja toisissa taas puhua asiasta mainitsematta kastetta, olematta kuitenkaan ristiriidassa itsensä tai toistensa kanssa. Edelleen ehdotettiin, että osassa tekstejä tunnustajat puhuvat Jumalan sanasta pelastuksen välineenä laajemmassa merkityksessä, viitaten yhtäältä sekä saarnattuun ja korvin kuultuun että toisaalta myös aineeseen liittyneeseen sanaan.

Lopulta voitiin todeta, että luterilaisen tunnustuksen mukaan ihmisen uudestisyntymisen saa aikaan Pyhä Henki, joka sitoutuu Jumalan sanaan niin sen saarnatussa ja kuullussa kuin kasteveteen liittyneessä muodossakin. Suullisen sanan välityksellä lahjoitettava Pyhä Henki vaikuttaa uskon sanan kuulijan sielussa. Veteen liittyneen sanan välityksellä lahjoitettava Pyhä Henki vaikuttaa hänessä saman pelastavan uskon, antaapa vielä hänen ruumiilleenkin pelastuksen tavalla, jonka hän voi nähdä ja tuntea, ja josta muukin seurakunta tuntee hänet Jumalan omaksi ja Kristuksen Kirkon jäseneksi. Tällä tavalla sekä sanan saarna että kasteen sakramentti ovat yhden ja saman uudestisyntymisen välikappaleita koko ihmisen autuudeksi. Sellaisina ne molemmat ovat kalliita, pelastuksen kannalta luovuttamattomia armonvälineitä.

Lähteet ja kirjallisuus

Tekstilaitokset

Die Bekenntnisschriften der evangelisch-lutherischen Kirche. Herausgegeben im Gedenkjahr der Augsburgischen Konfession 1930. Nur zum Vertrieb in der DDR und in sozialistischen Ausland. Mit Genehmigung des Verlages Vandenhoeck & Ruprecht, Göttingen. 2. Auflage. Band I und II. Berlin: Evangelische Verlagsanstalt GmbH. 1978. (BSELK)

D. Martin Luthers Werke. Kritische Gesamtausgabe. Weimar. 1883–1929. (WA)

Dr. Martin Luthers Sämtliche schriften herausgegeben von Dr. Joh. Georg Walch. St. Louis, Mo. Concordia Publishing House. 1880–1910. (W2)

Patrologiae cursus completus. Omnium ss. patrum, doctorum scriptorumque ecclesiasticorum. Patrologia Graecae. Accurante et denuo recognoscente J.-P. Migne. Bibliothecae Cleri Universae. Turnholti: Typographi Brepols editores pontificii. 1857–1866. (PG)

Käännökset

Evankelis-luterilaisen kirkon Tunnustuskirjat. Suomentanut A. E. Koskenniemmi. Helsinki: Suomen luterilainen evankeliumiyhdistys. 1948.

Evankelis-luterilaisen kirkon Tunnustuskirjat. Käännös, johdannot ja hakemistot: Kirkon keskusrahasto, Helsinki. Helsinki: Sley-kirjat. 2003.

Lähteet

Kyrrillos Jerusalemlainen

Cat. Catecheses. PG tom. XXXIII.

Cat. myst. Catecheses mystagogicae. PG tom. XXXIII.

Procat. Procatechesis. PG tom. XXXIII.

Luterilaiset tunnustuskirjat

Ap. *Apologia Confessionis Augustanae.* BSELK, Band I.

AS *Articuli Schmalcaldici.* BSELK, Band I.

- CA *Confessio Augustana*. BSELK, Band I.
 C. Ma. *Catechismus major*. BSELK, Band II.
 C. Min. *Catechismus minor*. BSELK, Band I.
 FC Ep. *Formula Concordiae. Epitome*. BSELK, Band II.
 FC SD *Formula Concordiae. Solida declaratio*. BSELK, Band II.

Luther, Martin

- Am heiligen Pfingsttage. Die erste Predigt. Apost. 2, 1–14. W² XIIIa.
- *Enarratio in I. Cap. Genesis*. WA 42.
- Vom Abendmahl Christi. Bekenntnis. WA 26.
- Wider die himmlischen Propheten, von den Bildern und Sakrament. WA 18.

Kirjallisuus

Väisänen, Matti

- 2017 Pelastuksesta osalliseksi. Mitä Raamattu ja Tunnustuskirjat opettavat pääsystä Kristuksen yhteyteen. Julkaisija: Suomen evankelisuterilainen lähetyshiippakunta. Helsinki: Sley-Media Oy.

Martti Luther liturgian uudistajana

Pastori Janne Koskela

Tohtori Martinus, augustinolaismunkki ja Wittenbergin yliopiston professori, naulasi vuonna 1517 anekauppaa koskevat teesinsä kaupungin akateemiselle ilmoitustaululle eli Linnankirkon oveen. Siitä lähti liikkeelle vyöry, joka mullisti koko Euroopan kirkollisen kartan pysyvästi. Luterilaisen uskonpuhdistuksen keskuksessa oli pyhän Raamatun – Jeesuksen, Paavalin ja Pietarin – oppi siitä, miten ihminen pelastuu: Uskon kautta, Kristuksen tähden, Jumalan armosta. Kristillisen kirkon uskon arkikieli on rukouksen kieli, liturgia. Niin kuin kirkko uskoo, niin se rukoilee. Ja niin kuin kirkko rukoilee, niin se uskoo. Siksi uskonpuhdistus kosketti varsin nopeasti myös sitä, mitä jumalanpalveluksessa ja kirkollisissa toimituksissa tapahtui. Rukouksen kieli piti vapauttaa siihen vuosisatojen aikana kertyneestä ihmisoppien painolastista, jotta Jumalan sanan puhdas oppi saisi myös rukouksen kautta ohjata uskovien sydäntä ja mieltä oikeaan uskoon.

Ensin opetus, sitten uudistus

Lutherin uskonpuhdistus tapahtui tiukasti seurakunnan elämän keskellä, saarnatuolista, jonka ympärillä parveili tavallista kansaa. Vaikka Luther oli yliopiston professori, hän oli ennen kaikkea pappi. Siksi hän ei voinut, Jumalan kiitos, tehdä uudistuksiaan korkeilta akateemisilta istuimilta ilman kosketusta tavallisen uskovan kansan uskoon ja elämään. Ja siksi Lutherille oli tärkeää, että uudistuksiin ei riennetty päätä pahkaa teologisessa innossa eikä pelkästä uudistuksen halusta. Ennen välttämättömiäkin muutoksia oli kärsivällisesti opetettava, jotta ihmiset, jotka olivat tottuneet vanhoihin tapoihin ja uskomuksiin, tietäisivät, mitä tapahtuu ja miksi. Omientuntojen tähden ei saanut kiirehtiä eikä pakottaa, jotta ne, joiden vuoksi uskonpuhdistusta tarvittiin, pysyisivät mukana. Siksi saarnatuoli oli uskonpuhdistuksen tärkein työpaikka.

Vähän katekismuksen esipuheessa Luther pohtii, mitä olisi tehtä-

vä, kun jotkut ovat ottaneet kristityn vapauden verukkeeksi lihalliselle laiskuudelleen ja lakanneet tyystin osallistumasta jumalanpalvelukseen: ”*Paavin sortovallan nyt lakattua ihmiset eivät enää haluakaan käydä ehtoollisella vaan väheksyvät sitä. Tässä on jälleen syytä koviste luun. Sen on kuitenkin tapahduttava niin, ettei ketään pakoteta uskoon tai ehtoolliselle. Emme saa myöskään antaa mitään määräystä ajasta tai paikasta. Sen sijaan meidän on saarnattava niin, että he ilman määräyksiämme kokoontuvat ja suorastaan vaativat meitä pappeja antamaan sakramentin.*”⁶⁰ Tätä periaatetta sovellettiin laajemminkin: Ensin opetus, ja vasta sitten tarvittavat muutokset, kun ihmiset ne ymmärtävät ja suorastaan vaativat niitä. Tällöin ei saateta ihmisten omiatuntoja pinteeseen eikä jouduta pakottamaan ihmisiä. Sana tehköön työtään. Ja kun Jumalan sana tekee työtään, se paitsi herättää, myös paaduttaa.

Lutherin messukaavat

Luther julkaisi vuonna 1523 ensimmäisen messukaavan, latinankielisen *Formula Missaen*. Saksankielinen *Deutsche Messe* julkaistiin kolme vuotta myöhemmin, vuonna 1526. Kumpaakaan kaavaa ei ollut tarkoitettu ohjeeksi, jonka mukaan messu olisi tullut järjestää kaikissa luterilaisissa seurakunnissa. Pikemminkin ne olivat esimerkkejä siitä, miten puhdas evankeliumi voisi perata läntisen kristikunnan messusta siihen aikojen saatossa tarttuneen paavillisen painolastin. Luterilaisia jumalanpalvelusjärjestyksiä rakennettiin myös muualla, eikä Lutherin messukaava sellaisenaan jäänytkään ainoaksi oikeaksi. Molemmat järjestykset seuraavat lännen kirkon liturgista perintöä, *Formula Missae* jopa kieltä myöten. Luther olikin sitä mieltä, että kansankielen tärkeydestä huolimatta olisi hyvä myös jatkaa latinankielisen messun viettämistä, varsinkin opiskelevan nuorison kielitaidon tähden.

Suurimmat muutokset Lutherin messukaavoissa koskevat messun kaanonin eli Herran pyhän ehtoollisen ympärillä olevia rukouksia. Messu oli keskiajan paavinkirkossa muuttunut Jumalan työstä ihmisen teoksi. Messun keskuksessa oli se, kun pappi tarjosi Kristuksen ve-

60 Vähä katekismus, esipuhe.

rettömänä uhrina Jumalalle, sovituksena elävien ja kuolleiden synneistä. Tällaisena messu oli papin ja Jumalan välinen vuoropuhelu, jossa seurakunta oli lähinnä hiljaisena katselijana ja kuulijana, sikäli kuin latinan kielestä jotain ymmärsi – ja sikäli kuin edes kuuli. Ehtoollisen asetussanat, messun keskus, oli nimittäin tapana lukea kuiskaten.

Luther poisti lännen messusta tekstit, joissa puhuttiin messu-uhrista ja vedottiin pyhimyksiin ja asetti uudelleen messun keskukseen Kristuksen testamentin (*Verba Testamenti*), ehtoollisen asetussanat, joiden tuli taas kaikua kuuluvasti kaikkien korville. Asetussanoja edeltävän prefaattiorukouksen lopuksi Luther suosittaa pitämään tauon, jotta Herran sanat erottuvat omaksi selkeäksi kokonaisuudekseen. Erityisesti kaksi asiaa Lutherin kaavassa kertovat liturgian kielellä ehtoollisrukouksen keskeisen osan merkityksen kirkastumisesta: 1) Hän suosittaa, että ehtoollisen asetussanat lauletaan kuuluvalla äänellä ja 2) asetussanojen aikana pappi on seurakuntaan päin kääntyneenä. Melodiaksi Luther antaa Saksalaisessa messussaan saman melodian, jolla evankeliumiperikoot kantilloitiin (sama Lutherin melodia on käytössä myös Lähetysshiippakunnan messuissa). Molemmilla ehdotuksilla on sama sisältö: Liturgian kielellä ne viestivät, että ehtoollisen asetussanat ovat EVANKELIUMIA, Jumalan lahjaa ja työtä seurakunnan hyväksi, eivät jotain, mitä pappi seurakuntansa edustajana on tarjoamassa Jumalalle.

Suuressa ehtoollistunnustuksessaan Luther tekee myös liturgian alueelle ulottuvan tärkeän erottelun: Kristuksen ansion hankkiminen ja sen jakaminen on osattava erottaa toisistaan ja pidettävä erillään. Juuri nämä asiat olivat menneet paavikunnan messussa sotkuun, ja samaa vaivaa oli myös ehtoolliskiistan toisella laidalla Zwingliläisittäin ajattelevien joukoissa: ”*Meritum Christi (Kristuksen ansio) ja distributio meriti (ansion jakaminen) ovat kaksi eri asiaa. (...) Kristus on kerran ansainnut syntien anteeksiantamuksen ristillä ja hankkinut sen meille, mutta sen hän jakaa meille siinä, missä hän on joka hetki ja kaikissa paikoissa, kuten Luukas kirjoittaa evankeliuminsa viimeisessä luvussa. 'Siis on kirjoitettu, että Kristuksen täytyi kärsiä ja kolmantena päivänä nousta kuolleista' – tässä on kyse hänen ansiostaan – ja ni-*

*messään sallii saarnattavan parannusta ja syntien anteeksiantamusta’ – tässä on kyse hänen ansionsa jakamisesta.”*⁶¹

Ehtoollisen asetussanat ovat evankeliumia, koska niissä kerrotaan, mistä syntinen ihminen voi löytää armollisen Jumalan ja syntien anteeksiantamuksen. Siksi Luther nosti asetussanat messun keskiöön ja perkasi ympäriltä ihmissanojen viidakon, joka uhkasi rönsyillään peittää varsinaisen aarteen. Luther kirjoittaa edelleen: *”Sen tähden sanomme, että ehtoollisessa on syntien anteeksiantamus. Ei syömisen tähden tai sen vuoksi, että Kristus siinä ansaitsisi tai hankkisi syntien anteeksiantamuksen, vaan sanan tähden tällainen hankittu anteeksiantamus meille siinä jaetaan ja lausutaan: ’Tämä on minun ruumiini, teidän edestänne alttiiksi annettu.’ Tässä kuulet, että me syömme meidän edestämme annettun ruumiin. Sen kuulemme ja uskomme ehtoollista nauttiessamme. Täten siinä jaetaan syntien anteeksiantamus, joka toki ristillä on hankittu.”*

62

Vauhkoontunut elefantti posliinikaupassa?

Jos luemme 1900-luvun ekumeenisen liturgisen liikkeen tutkimuksia, opimme, että Luther oli liturgian asioissa lähinnä posliinikaupaan vauhkoontuneella elefantilla pelmahtanut konservatiivinen mutta sivistymätön barbaari: Ei välittänyt historiasta, leikkeli sieltä täältä mielivaltaisesti, teki lisäyksiä ja muutoksia ymmärtämättä, mitä ja miksi ja toisaalta jätti suurimman osan paikoilleen eikä osannut uudistaa tarpeeksi ollakseen innovaattori. Suomalainen liturgian tutkija, professori Heikki Kotila kirjoitti: ”Lutherin valitsema linja oli yksiselitteisesti karsimisen ja sensuroimisen linja; hän poisti kaanonista sen, mikä oli hänen mielestään virheellistä. (...) Sen sijaan hän ei laatinut mitään poistamiaan osia korvaavia tai täydentäviä tekstejä.”⁶³ Tämänäyttypisiä arvioita on esitetty ennen kaikkea roomalaiskatolis-anglikaanisesta liturgian tutkimuksesta ponnistavissa teoksissa. Arvioihin ovat merkit-

61 Kristuksen ehtoollisesta, Suuri tunnustus, 44–45.

62 Kristuksen ehtoollisesta, Suuri tunnustus, 45.

63 Heikki Kotila, *Eukaristinen rukous. Varhaiskirkollinen aineisto lännen kirkkojen uussissa ehtoollisrukouksissa* (Jyväskylä: Suomalaisen teologisen kirjallisuusseuran julkaisuja 202, 2002), 41.

tävästi vaikuttaneet ruotsalaisen Yngve Briliothin liturgiantutkimus sekä englantilaisen Dom Gregory Dixin klassikkoteos ”The Shape of the Liturgy” vuodelta 1945, jonka metodina on esitellä vanhan kirkon liturgisia tekstejä ja niiden pohjalta hahmotella, mitkä **muodot** ovat yhteisiä ja luovuttamattomia kaikille liturgioille. Dixin mukaan kaikista klassisista liturgioista on erotettavissa neljä yhteistä elementtiä: leivän ja viinin *ottaminen, siunaaminen, murtaminen ja jakaminen*. Metodin ongelma on, että **liturgian muodosta** tulee itsetarkoitus, sen sisällön eli teologian kustannuksella. Tällä tavoin tarkasteltuna uskon sisältö ei enää ohjaakaan rukouksen sisältöä, vaan rukouksen muoto alkaa ohjata uskon sisältöä.

Dixin metodin voi nähdä osana suurempaa trendiä, jossa teologian primäärilähteestä siirrytään sekundaarilähteisiin: Tutkija ei voi tiedeyhteisössä ottaa kantaa siihen, onko jokin esimerkiksi liturgisen tekstin muotoilu pyhän Raamatun ja siten kristillisen opin mukainen. Sen sijaan hän voi ja hänen tulee tutkia, millaisia ilmiöitä liturgiset tekstit ovat aikojen saatossa saaneet, ja miten ne ovat tulkinneet ja ilmaisseet kristillistä uskoa, ottamatta kantaa siihen, ovatko nuo tulkinnot ja ilmaisut olleet oikeita tai vääriä. Näistä historiallisista ilmiöistä voidaan sitten yrittää laatia jotakin uudistusta, joka näyttää ja tuntuu olevan koko kristikunnan yhteisen käytännön kanssa sopusoinnussa. Tällöin kuitenkin helposti kuljetaan sen kysymyksen ohi, jonka Herra itse asetti apostoleilleen Filippuksen Kesareassa: ”Kenenkä te sanotte minun olevan?” (Matt. 16:15). Kaikki vanha ei nimittäin automaattisesti ole hyvää ja oikeaa. Eikä toisaalta uudistuksiakaan pidä tehdä pelkästään uudistamisen innosta, jos se, mitä ollaan uudistamassa, ei ole rikki eikä uudistamisen tarpeessa.

Kun Lutherin liturgisia uudistuksia tarkastellaan hänen omista lähtökohdistaan käsin, on selvää, että hän tunsikin lähteensä ja tiesi, mitä oli tekemässä. Pyhän Raamatun opin piti päästä takaisin messun keskukseen. Messun suunta piti saada käännettyä siitä, että ihmiset toivat lahjojaan Jumalalle, ja Jumala palkitsi lahjojen tuojat, siihen, että Jumala sai antaa lahjojaan ihmisille, jotka lahjat saatuaan kiittivät, tunnustivat ja ylistivät lahjanantajaa. Pysyköön tämä suunta selvänä myös tulevissa uudistuksissa!

Muutama näkökohta messun saarnasta⁶⁴

TL, pastori Sakari Korpinen

Kuivaa ruutia Lähetyshiippakunnan papistolle

”Kuka siis on se uskollinen (*pistos*) ja ymmärtäväinen huoneenhaltija (*oikonomos*), jonka hänen herransa asettaa pitämään huolta hänen palvelusväestään, antamaan heille ajallaan heidän ruokaosansa (*ton sitometrion*)” (Luuk. 12:42).

Apostolisen paimenviran tehtävänä on ruokkia Kristuksen lam-paat. Tähän ruokkimiseen liittyy myös lampaiden varjeleminen pedoilta. Joh. 21 kertoo, miten Herramme palautti Pietarin aposto-laattiin sen jälkeen kun tämä oli hänet kieltänyt ja ilmoitti nämä mo-lemmat tehtävät (poimainoo, boskoo). Jo varhaisessa Kirkon vaihees-sa pyhät apostolit joutuivat näkemään, miten maailma alkoi vetää seurakuntalaisia tuhlaajalapsiksi ja heidän saarnoihinsa tuli kolman-tena elementtinä evankelioiva painotus (esim. Ef. 5:14 Heräjä sinä...).

”Oi Pyhä Henki siunaa meitä, työ Jeesuksemme kirkastain. Sä etsi luotas eksyneitä ja ruoki laumaa uskovain.”

Tämä peruslinja säätelee apostolisella tervehdyksellä aloitetun messun saarnan. Herran seurakunnassa on raamattutunteja, esitel-miä, seurapuheita, katekismusopetusta, sielunhoidollisia keskusteluja jne. Niillä on oma tehtävänsä seurakunnan rakennustyössä, mutta tärkein on aina messu, ja messun saarna ei ole mitään näistä. Messun saarnassa pappi ei ole ”puhuja” tai ”esitelmöitsijä” tai ”asiantuntija”. En käyttäisi edes termiä ”opettaja”, kuten ortodoksian aikana tehtiin. Paimen jakaa taivaan mannaa sunnuntaista toiseen. Manna ei voida varastoida, vaan jakaa uskollisesti uudestaan ja uudestaan.

1. Messun saarna on sunnuntain Jumalan sanan kohdan selittämistä

Näemme vaivaa selvittääksemme, mitä kunkin sunnuntain Jumalan sana opettaa seurakunnalleen. Valmistautuessamme saarnaan olem-

⁶⁴ Alustus pappeinkokouksessa, Loimaa Mustajärvi 3.10.2018.

me berealaisten tavoin tutkimassa tosissamme Kirjoituksia.

Kristikunnassa pastorilla on käytössään vain yksi eksegeettinen metodi. Se perustuu täysin vanhakirkolliseen kristologiaan. Kristuksen luontojen persoonallinen yhtymys (unio personalis) on perustavaa laatua koko Kirkolle ja myös oikea avain opille Jumalan ilmoituksesta ja sen saarnaamisesta. Kysymyksessä ovat kristologiset **dogmaattiset premissit**: inkarnaatio ja Kristuksen täytetty työ.

Joko meillä on kristikunnan premissit tai sitten jotkut muut (esim. jopa ateistiset), ne ovat aina 'dogmaattiset'. On siis harhaluulo, että esim. historiallis-kriittinen metodi olisi jokin objektiivinen totuus.

Jokaisella saarnaperikoopilla on siis myös dogmaattinen premissinä, joka antaa tulokulman tekstiin. Tästä seuraa, että saarnan ei tarvitse olla joka jakeen edessä pysähtymistä ja selittämistä, mutta annetun Jumalan sanan kohdan jäsentämisen avulla itse asian saarnaamista.

2. Messussa on saarnattava omilletunnoille

Keskiajan kirkko käytti pääosin latinaa liturgiassaan, mutta ehkä sittenkin vain harvoin saarnattaessa. Koko messun on oltava tietysti ymmärrettävä. *Homilia* ei tarkoita dialogia, vaikka klassisen saarnan väheksyjät kääntävät sen mielellään keskusteluksi tai seurusteluksi. Mutta se on totta, että saarna on aina tarkoitettu kuulijan tasolle. Pastorin on ymmärrettävä oman aikansa ajattelua ja kieltä osatakseen saarnata.

Pastori ei vetoa saarnassaan ensisijaisesti järkeen (*ratio*), kuten valistusfilosofian hapattamassa saarnaopissa. Hän kyllä tiedostaa evankelista Luukkaan tavoin tarkan tutkimisen tärkeyden, jotta saisi vakuutuneeksi toisetkin (Luuk. 1:3-). Hän kyllä ymmärtää, että Jumala on luonut myös tahdon (*voluntas*), mutta hän ei vetoa pietistien tavoin siihenkään ensisijaisesti. *Hän saarnaa Jumalan muuttumatonta lakia ja Jumalan armon kaikkeinpyhintä evankeliumia omilletunnoille!*

Hänellä voi olla saarnassaan myös Jumalan sanan kohtaa tukeva lyhyt kertomus. Emme väheksy kokemuksia. Mutta muistamme, miten reformoitu teologia irrotti tietyn filosofian vuoksi Pyhän Hengen Jumalan sanasta niin, että kristityt ohjautuivat oman sieluntilan mittautamiseen ja erityisesti elämysten ja kokemusten tavoitteluun ja niihin

ohjaavan ratkaisun vaatimiseen. *”Tällöin Jumalan lain ja syntisten tassolla olevan evankeliumin aito kokemus vaihtuu ihmisen sydämen tuottamiin uskonnollisiin elämyksiin ja suorituksiin”* (Eero Parvio, 2008). Mutta muistamme, että kaikkeen normaalielämään - myös uskonelämään - liittyy tunnepanos. Älä siis sorru johonkin kanslia-Suomeen tai kuivaan narinaan, studia generalia-viileyteen, vaan ole saarnastuolissakin kokovartalopappi.

3. ”Minä uskon, sen tähden minä puhun” (2. Kor. 4:13)

Kemiön rovasti F.G. Hedberg kirjoittaa omakohtaisen vakuuttuneisuuden merkityksestä:

”On mitä suurin Jumalan lahja, kun Hän seurakunnalle antaa paimenia ja saarnaajia, jotka uskoen saarnaavat Jeesusta, ja joiden sydämet hän ensin on avannut uskoon ja siten vapauttanut heidän suunsa ja kielensäkin epäuskon siteistä, niin että he todella voivat sanoa: ”Minä uskon, sen tähden puhun.” Heistä on kirjoitettu: ”Kuinka suloiset ovat vuorilla ilosanoman tuojan jalat, hänen joka julistaa rauhaa.” Mutta sitten on tarpeen vielä, että Herra avaa kuulijainkin korvat kuulemaan ja heidän sydämensä uskomaan saarnattua Kristuksen evankeliumia. Sillä Esaias sanoo: ”Kuka uskoo meidän saarnamme. Kenelle Herran käsivarsi ilmoitetaan?” Sen tähden on suuri ihme ja aivan autuaallinen Herran ihmetyö, kun Kristusta selvästi tunnustetaan ja puhtaasti saarnataan, ja kun sellainen sana avoimin korvin ja uskovin sydämin omaksutaan. Sillä siellä tulee Jumalan valtakunta voimalla; siellä on Kristus itse avannut kuurojen korvat ja vapauttanut mykkien kielet; siellä on vanhurskauden aurinko sieluille koittanut.”

Saarnaaja ei erittele uskontoasiantuntijan tavoin uskonnollisia vaihtoehtoja, vaan hän on Korkeimman airut, Herran Sebaotin sansasaattaja. *”Hävitä varmaksi vakuuttamiset ja sinä olet hävittänyt kristinuskon”* (Luther Sidotussa ratkaisuvallassa, s 7).

4. Messun saarnassa jaetaan Golgatan uhrin siunausta

Alttarin ja saarnastuolin välillä ei tietenkään saa olla mitään ristiriit-

taa. Molemmissa jaetaan Kristuksen verellään ansaitsemia lahjoja meitä varten. Saarna on siis Herran Ehtoollisen tavoin jakelutapahtuma. Vanhastaan on sanottu, että saarnassa jaetaan Golgatan siunausta! Syntien anteeksiantamuksen julistaminen on jokaisen messun saarnan pääasia, ei vain ripin synninpäästö!

Viime vuosien homiletiikan oppikirjoissa käytetään saarnasta nimitystä ”pelastustapahtuma” tai ”tapahtuma” (action). On kysyttävä kuitenkin aina, opetetaanko tässä oikein Golgatan ”pelastustapahtuman” ja saarnan ”pelastustapahtuman” välistä yhteyttä. Hepr. 9:22 opettaa: Ilman verenvuodatusta ei tapahdu anteeksiantamusta. Tämä on kristikunnassa ollut rakastettu, väärinymmärretty ja vainottu aarre. Room. 5:9 toteaa, että olemme vanhurskautetut Hänen veressään. Ja Room. 5:2 osoittaa, että uskon kautta olemme saaneet pääsyn tähän armoon. Juuri armonvälikkapaleissa tätä valmista ja varmaa armoa jaetaan. Saarna on siis jakamisen tapahtumana pelastustapahtuma. Emme uskollamme ansaitse tai aikaansaa armahdusta, vaan pääsemme osallisiksi jo valmiista pelastuksesta eli Golgatalla tapahtuneesta objektiivisesta sovitukselta armonvälikkapaleiden kautta.

5. Messun saarna ja ”armosta autuas”

Elämme laajasti kristikunnassa trentolaisessa tai ’salatrentolaisessa’ opissa. Esimerkiksi kansankirkon Yhteisvastuukeräys-saarnat ovat ilmiselvästi ihmisen luonnollisen uskonnollisuuden eli tekojen uskonnon linjassa. Mutta herätyskristillisissä saarnoissakin saarnataan kristittyjen todistaminen ja evankeliointi tai pakanalähetystyö sillä tavoin, että evankeliumiin sekoittuu laki. Me emme tule pyhiksi ihmisiksi tekemällä pyhiä asioita. Tämä lain ja evankeliumin sekoitus näkyy vanhassa pakanalähetysinnostuksen sloganissa: ”Tämän uhrin olen antanut sinun puolestasi – minkä uhrin annat minulle?”

Kristuksen armon evankeliumi on aina eksklusiivinen. Se sulkee kaikki ihmisteot ulkopuolelle. Pienikin armon saamisen ehto johtaa siihen, että Kristus käy tarpeettomaksi. Galatalaiskirjeen opetus tästä on selvä: *”Te olette joutuneet pois Kristuksesta...Kristus ei ole teille miksiään hyödyksi...Te olette langenneet pois armosta.”*

Salatrentolainen oppi esiintyy mitä pahimmalla tavalla saarnassa jälkivaatimuksena. Rooma tai protestanttiset pyhityслиikkeetkään eivät aseta armon saamiselle etuvaatimuksia. Mutta ne painottavat armon aikaansaamaa pyhitystä siten, että kristitty alkaa etsiä siitä armon rinnalla pelastusvarmuutta. Lain ja evankeliumin ero mitätöityy. Armopöydästäkin huolimatta saarna on tehnyt sen, että kristitty lähtee messusta raskain mielin. Vaatimuksen henki heijastuu koko messuun. Pienikin hapatus hapattaa koko taikinan. Kun pyhityслиikkeiden hapattama protestanttisuus saarnaa kristityn elämän kulkua täydellisyyttä kohti, alkaa pian urakkatyöläisyys. Moni saa tarpeekseen ja palaa maailmaan. Mutta raamatullinen pyhitysoppi on aivan muuta: yhä syvenevää synnin ja armon tuntoa. Tämä oppi ei johda ”lain alle”.

Ainoa täydellinen teko iankaikkisen pelastuksen kannalta on Kristuksen lunastustyö eli armo. Sen tulee kaikua messun saarnassa yli kaiken. Luther taisteli kovilla panoksilla puolustaessaan Kristuksen armonoppia ja sanoi jopa: *”Kristitty tekee kaikissa hyvissä teoissaanikin syntiä.”* Elämän vanhurskaus jää aina puutteelliseksi.

Taistelemme tietysti kaikkialla rehottavaa antinomismia vastaan, mutta on tärkeä valvoa, ettei ”lain häntiä” tunnisteta omassa saarnasamme?

Lopuksi

Kristuksen veren armo pitää meidät pappisvalamme pyhissä velvoitteissa ja antaa voiman saarnata Jumalan sanaa omilletunnoille! Haluamme muistuttaa itsellemme niin voittojen kuin suurten vaikeuksienkin keskellä, että virkamme on maailman tärkein virka, se on apostolinen paimenvirka: *”Me olemme siis Kristuksen lähettäjiä, ja Jumala kehottaa meidän kauttamme, antakaa sovittaa itsenne Jumalan kanssa”* (2. Kor.5:20).

Muistamme myös vanhan saarnaoppaan sanan: *”Aaronin sauva ei kukoista sen kädessä, joka omistaa onnistumisestansa kunnian.”*

Pidä siis rakas virkaveli suuressa arvossa paimenvirkaasi ja pidä kaulassasi tiukasti sokeripala ja Lähetyshiippakunnan paimenristi!

Läntisen Kristuksen ruumiin terveydentilasta

TT, pastori Jari Kekäle

Kristuksen ruumis läntisessä maailmassa ei näytä pelkästään hyvinvoivalta. Pikemminkin siinä on paljon hajoamisen ja sairauden merkkejä. Jonkinlaista terveyden kohenemista tarvittaisiin. Miksi niin monen kristillisen kirkon tai järjestön hienot strategiat eivät toimi? Miksi hienotkaan analyysit kulttuurin tilasta ja ongelmista eivät riitä? Miksi luostari ei ole ihan realistinen tai ainakaan yksin riittävä referenssi nykykirkon nykyisiin tai tuleviin ongelmiin? Elämme paradoksaalisessa tilanteessa, jossa jonkinlaista kulttuuriin ja muuttuvaan tilanteeseen liittyvää ajatustyötä ja analyysiä tarvitaan, mutta väistämättä myös jotain paljon enemmän ja muuta. Mitä kaikkea se voisi olla? Siitä joitain alustavia ajatuksia seuraavassa.

Kirkon vaivoihin lääkkeenä Benedict option?

Kristillinen kirkko on haasteen edessä. Se ei ole sitä vasta joskus tulevaisuudessa, vaan se on ollut sitä jo hyvän aikaan esimerkiksi Euroopassa. Kirkon konstantinolainen monopoli on menetetty Suomessa 100 vuotta sitten ja sen jälkeen matka alaspäin on kulkenut jäsenmäärän suhteen kiihtyvää vauhtia. Ongelmia ei kuitenkaan ole ollut vain jäsenmäärissä, vaan myös siinä, miten asiaa on yritetty auttaa. Suomen evankelis-luterilaisen kirkon jäsenkatoa on yritetty hillitä poistamalla moderneille ihmisille vaikeita asioita ja mukautumalla heidän vaatimuksiensa mukaan. Ihmiset eivät enää usko tai tee, koska on pakko, vaan vain jos he motivoituvat ja haluavat. Kollektiivisen pakkovallan alta on paettu individualististen yksilön mieltymysten pidäkkeettömälle suolle. Kun yksilöt ovat paenneet, kirkko on mennyt perässä. Myös se on yrittänyt löytää itselleen uuden paikan ja perustan tältä suolta. Juuri tässä on ongelma. Näitä ongelmia analysoi amerikkalainen Rod Dreher kirjassaan Benedict option. Individualismi ja siihen

uppoutuminen on todellakin yksi ongelmien ytimistä. Kirkko ja me yksilöt olemme hyvin pitkälti yksilön onnellisuuden loukussa. Kun alamme haluta ja tahtoa tehdä itsemme onnellisiksi, haluamme aina vain lisää ja se ei lopultakaan tee meitä onnellisiksi. Päinvastoin juostessaan kaikenlaisten elämysten perässä ihmiset hajottavat ja hukkaavat niin itsensä kuin seurakuntansakin. Kun kirkko seuraa meitä ja meidän halujamme, myös se uppoaa suolle ja menettää identiteettinsä. Pitää siis kulkea toiseen suuntaan, kertovat Dreherille benediktiinimunkit. Pitää lakata haluamasta pidäkkeettömästi. Pitää suostua harjoituksiin eli askeesiin. Pitää luopua. Pitää alkaa harjoitella sen haluamista, mitä Jumala tahtoo. Pitää alkaa harjoitella paastoamista turhuudesta, koska tällä systeemillä olemme väärin ja tuloksettomasti kalibroidut ainaiseen haluamiseen. Samaa sanoo myös Dreher, myös Jeesus itse.

”Kaikessa minä olen osoittanut teille, että näin työtä tehden tulee huolehtia heikoista ja muistaa nämä Herran Jeesuksen sanat, jotka hän itse sanoi: ’Autuaampi on antaa kuin ottaa.’” Ja tämän sanottuaan hän polvistui ja rukoili kaikkien heidän kanssansa (Ap. t. 20:35–36).

Nykymaailma ja me sen mukana sanomme yleensä: Autuaampi on ottaa kuin antaa. Näin me paljastamme oman onnellisuuskäsityksemme. Sana autuashan voitaisiin kääntää myös sanalla iki-onnellinen. Ikionnellisuuteen ei siis Jeesuksen mukaan päästä tässä elämässä keskittymällä itselle ottamiseen, vaan pikemminkin antamalla omasta ja huolehtimalla heikommista. Emmehän me toki välttämättä tietoisesti ajattele käsi ojossa etuuksia itsellemme hamuamalla autuaiksi tulevamme. Tämä halu ei suinkaan aina ole ja elä tietoisuuteemme tasolla, mutta silti voimme havahtua tähän kaikki nielevän haluamisen voimaan aika ajoin. Usein me vaan noudatamme ihmisyyteen luomisessa ja lankeemuksessa koodattua eloonjäämiskoodia. Selviämisreaktiot hallitsevat meitä. Sikäli tietoinen luopumisen ja pidättäytymisen harjoitus (askeesi tarkoittaa harjoitusta) on meille tuiki tarpeen. Kaiken tämän ei tulisi nousta sen paremmin luodun väheksymisen kuin pelastuksen itse itselleen hankkimisen motivaatiosta vaan pikemminkin yhteisestä halusta löytää Jumalan hyvät lahjat oikeina ja arvokkai-

na. Tarvitaan siksi hyveitä – eli persoonan kasvua ja kehitystä. Niitä tarvitaan siihen mielekkääseen ja merkitykselliseen elämään, johon meidät on luotu ja tarkoitettu. Hyveet, joita tässä maailmassa ja sen tehtävissä tarvitaan, eivät kuitenkaan synny ilman harjoitusta. Mutta harjoitus harvoin tapahtuu yksin ja ilman toisia. Ei ole kovin helppoa treenata yksin, vaikka sitäkin tapahtuu. Harjoittelulle tarvitaan paikka, mutta se ei voi olla suolle kyhätty kirkko. Sen ei tarvitse olla myöskään maailmalta muureilla eristetty luostari, vaan se voi ja sen tulee olla Kristus kalliolla seisova paikallisseurakunta. Seurakunnan tulee olla sekä ilmaisen ja vastikkeettoman vastaanottamisen paikka että harjoitussali. Molemmat näistä ovat ajassamme tärkeitä, mutta niiden molempien löytäminen ja oikein yhdessä ja erillään pitäminen ei ole ollenkaan helppoa. Siksi seuraavassa on jotain alustavia arvauksia tästä vaikeasta haasteesta. Ensinnä esittelen vastikkeettomasta vastaanottamisesta seurakunnassa, sitten yhteisestä harjoittelusta seurakunnassa.

Kristuksen ruumiin rakentuminen vastikkeettomassa vastaanottamisessa – elämän Henki kulkee ja veri virtaa messussa

Kristillisen kirkon rakentamisen ja sen toimintakulttuurin pääasialliset rakentamisen aineet löytyvät sanasta ja sakramenteista. Ei puuta tehdä hyväksi käskemällä huonoa puuta näyttämään hyvää. Meidät tehdään hyväksi puuksi siten, että lakkaamme leikkimästä puuta ja suostumme vajavaisina vähäisinä oksina oksastettaviksi kasteen ja uskon kautta Kristus viinipuun osallisuuteen. Tarvitaan siis osallistavaa ontologiaa, eli objektiivisia armonvälineitä ja sanaa, joissa Herra itse pukee meidät itseensä. Tarvitaan kirkon tuntomerkit ja niiden mukaan ojentautuminen, niiden esiin piirtäminen ja niihin osallistuminen. Suolta täytyy yhä uudelleen päästä kalliolle. Suuruuden hullusta ”minä olen se hyvä puu”-ajattelusta täytyy nöyrytyä takaisin oksaksi. Siten ja vain siten kurjat oksat löytävät paikkansa hyvässä puussa.

Kristillinen kirkko on osallinen tästä ristin ja ylösnousemuksen todellisuudesta. Sen teologia, saarnat ja opetukset korostavat tätä ja nousevat tästä. Liturginen messu ja selkeät ravitsevat saarnat ovat

aivan ydin seurakunnan rakentamisessa ja rakentumisessa. Niissä ylhäältä alas ihmisten hätään ojentautuva liike näkyy ja kuuluu yhä uudestaan ja uudestaan. Rod Dreher lainaa Alasdair Mcintyreä. ”Jos haluat tietää mitä meidän pitää tehdä, sinun pitää ensin määrittää, mikä on se tarina, johon kuulut.” (Dreher, 108—109)

Dreher lainaa myös sosiologi Paul Connertonia:

Jos yhteisö haluaa muistaa pyhän tarinansa, joka antaa/kertoo/kertaa sille sen merkityksen, sen täytyy tehdä tästä tarinasta tapa-muistin asia. Tarinan täytyy sulautua yhteisön kehon/ruumiin syviin kerroksiin. (Dreher, 109)

Tämä pätee tietenkin myös Kristuksen ruumiiseen. Miten tämä tapahtuu? Evankeliumin tarina kuuluu evankeliumin kertomuksessa ja Kristuksen ruumiin elämäkäytännöistä kirkkaimmin se kaikuu ja toistuu juuri messun klassisessa liturgiassa, jota Raamattu ja tunnustus jäsentävät. Miten niin, saatat kysyä?

Vastauksen saat, kun katselet ylhäältä ikään kuin kärpäsenä kirkon katosta tai nykymaailman tapaan drone-kopterin näkökulmasta kirkon yläpuolella, mitä kirkossa messussa tapahtuu. Allasi on kirkkosali, jossa on keskikäytävä ja penkkirivistö sen kummallakin puolella. Käytävän päässä on alttari ja saarnatuoli. Kun katsot kirkkosalia alas korkealta, keskikäytävä alkaa hahmottua silmissäsi ikään kuin selkärangaksi, jota molemmin puolin reunustavat penkkirivien muodostamat kylkiluut. Siellä missä keskikäytävä loppuu, on Kristuksen ruhjottu pää alttarikaiteen piikkikruunuineen, jossa toinen silmä on muurautunut kiinni saarnapulpetin kohdalla. Kun katselet kirkkosalia näin, huomaat ehkä myös miten Kristuksen ruumiin keuhkot nousevat ja laskevat liturgian, rukouksen ja virsien tahdissa. Kaikki alkaa Pyhän kolminaisuuden nimessä, Kristuksen itsensä rauhan tervehdyksestä, jonka seurakunta sisään hengittää ja puhalttaa sitten ulos aamenessa ja vastauksessa vuorotervehdykseen – niin myös sinun henkesi kanssa. Osallisuus ja vastapäätä oleminen vuorottelevat. Silti kaikki aina alkaa siitä, mitä liturgi Herran nimessä aloittaen lausuu ja mitä näin seurakunta hengittää sisään. Jos ei ole hengittänyt sisään, ei voi puhalttaa ulos. Henki ei kulje muuten kuin tässä evanke-

liumin avaamassa järjestyksessä – ja juuri siinä järjestyksessä liturgia liikkuu. Keuhkot nousevat ja laskevat. Henki kulkee. Näet myös miten suun kautta ravinto virtaa kehoon Herran sanasta. Ja kun messu etenee, näet miten verenkierto Kristuksen ruumiissa vilkastuu, kun vähäverinen ehtoollisjono kiemurtelee ensin alttarille keskikäytävää ja sitten Herran ruumiin ja veren vastaanotettuaan se taas palaa hyvän rikkaan verensiirron saatuaan takaisin sivukäytäviä kaikkialle kirkossa eli Kristuksen ruumiissa. Kun nouset kirkon yläpuolelle, näet miten messun loputtua Kristuksen ruumiin kädet ja jalat kurottuvat kirkkosalin ulkopuolella tähän maailmaan todistamaan kokemastaan elämän ihmeestä ja jakamaan samaansa hyvää siitä osattomille.

Tätä kuvaa katsellessasi voit miettiä, missä kunnossa sinun messuyhteisösi on?

Kulkeeko henki huonosti? Laiminlyödäänkö liturgiaa, virrenveisuuta ja rukousta? Onko ilma raikasta? Vedetäänkö sisään rikasta, raikasta Henkeä? Miten keuhkot toimivat? Kaikuuko laulu vai onko keuhkohtaumaa havaittavissa? Henkeä täytyy saada sisään ensin, että sitä voi puhalttaa ulos. Jos sisään hengitettävä ilma on huonoa, myrkyllistä tai vähähappista, ei seuraa mitään hyvää. Tulee unelias ja voimaton olo. Katso siis mitä vedät keuhkoihisi. Muista liturgian rytmi ja järjestys. Liturgia ei voi olla koskaan mitään pelkkää ulos puhinaa tai hyperventilointia, ikään kuin kaikki voisi alkaa sinusta. Ikään kuin sinä voisit antaa itsestäsi hengen ja elämän tälle maailmalle ensin, vastaanottamatta Herran lahjoja ensin. Liturgia alkaa aina sisään hengityksellä, jonka – Jumalan rauhan – puhalttaa meille Herra itse sitä hengittääksemme. Katso siis mitä vedät sisääsi. Kysy itseltäsi, millaisia rukouksia ja lauluja seurakuntasi liturgia hengittää. Jos niissä on paljon Raamatullista happea eli raikasta ilmaa, hengitysvaikeudet helpottavat ja henki kulkee. Juuri näin on klassinen liturgia rakennettu Kristuksen ruumiin hyvinvoinniksi.

Entäpä verenkierto? Toimiiko se? Mikä on Herran ehtoollisen asema? Pääseekö veri virtaamaan ruumiiseen? Entäpä ravinto? Kaikuuko Herran sana puhtaana? Kiittävätkö ihmiset ruuasta? Haluavatko he

syödä sitä? Mitä tapahtuu sitten, kun ateria ei aina maistukaan? Aina tätä iänikuista mannaa! Ei jokaisen ruokailun aina tarvitse maistua gourmet-ruualta, mutta terveellistä ja raamatullista lähiruokaa sen pitäisi olla. Ruuan aineksia ei tule kerätä tämän maailman tuulista ja muotifilosofioista, vaan läheltä Kristusta, sanasta. Rukoile siis, että Herra itse antaisi pastorillesi ruuan jaettavaksi ja sinulle ymmärryksen syömisen merkityksestä, myös silloin kun oikea ruoka ei oikein maistu.

On hyvä katsoa myös yleiskunnon, käsien ja jalkojen perään. Ovatko ne liian kovassa kulutuksessa vailla lepoa hetkiä? Vai onko päinvastainen totta: Pelkkää makoilua ja laiskottelua päivät päästään? Tällä systeemillä keho rapistuu ja sairaudet hyökkäävät tässä matojen maailmassa myös Kristuksen ruumiiseen. Sekin voi jossain paikassa rapistua, vaikka kirkko ei tästä maailmasta koskaan häviäkään. Tarvitaan siis sekä lepoa että harjoitusta. Tarvitaan liikettä, lihasten yhteistyötä ja kurinalaisuuden harjoittamista (askeesi). Ilman harjoitusta ruumis kärsii muun huonokuntoisuuden lisäksi usein ummetuksesta ja muista ruuan sulatuksen ongelmista. Tiedämme, että liika tai pelkkä istuminen tappaa ihmisen. Sama pätee myös Kristuksen ruumiiseen. Tarvitaan siis elämäntapojen muutosta. Silloin tarvitaan ripin tuomaa uutta alkua eli paluuta kasteeseen. Se avaa elämän virrat ja kutsuu elämään uutta elämää.

Kristuksen ruumiin rakentuminen yhteisenä harjoitussalina – jänteet ja nivelet

Mutta sitten on vielä kysymys siitä, missä kunnossa jänteet ja nivelet ovat? Miten ruumiin yhteispeli toimii? Onko jäykkyyttä tai voimatomuutta? Taipuuko selkäranka kumaraan muuallakin kuin Herransa edessä? Vai onko juuri päinvastainen totta? Selkäranka ja koko ruumis on kivetynyt ylpeäksi kovuudeksi tai ylimieliseksi lähimmäisistä piittaamattomaksi pystypäisyydeksi. Entä koossa pysyminen, josta useissa Raamatun kohdissa puhutaan? Nämä ovat tuhannen taalan kysymyksiä. Hajoaminen on helppoa, koossa pysymisen eteen täytyy ponnistella. Jänteitä ja niveliä tarvitaan koossa pysymiseen. Nivelet

ja jänneet ovat vaikeuksissa niin kivettyneen kollektivismiin hallitessa kuin sen vasta reaktiona syntyneen individualismin hajottaessa ruumiin ja katkoessa ruumista koossa pitävät jänneet. Miten näitä vaikeuksia voisi auttaa?

Jumala on Paavalin mukaan kastanut meidät yhdeksi ruumiiksi. Kirkon tai seurakunnan ykseys ei siis syvimältäään koskaan voi levätä ihmisten omissa päätöksissä, vaikka niitä päätöksiäkin kyllä tarvitaan. Tarvitaan vapaaehtoista yhteispeliä, jossa erilaiset ihmiset löytävät ja täyttävät paikkansa Kristuksen ruumiissa paikalla, johon Jumala – emme me itse – on itse kunkin meistä asettanut omalle paikalle.

Sillä eihän ruumiskaan ole yksi jäsen, vaan niitä on siinä monta. Jos jalka sanoisi: ”Koska en ole käsi, en kuulu ruumiiseen”, niin ei se silti olisi ruumiiseen kuulumaton. Ja jos korva sanoisi: ”Koska en ole silmä, en kuulu ruumiiseen”, niin ei se silti olisi ruumiiseen kuulumaton. Jos koko ruumis olisi silmänä, missä sitten olisi kuulo? Jos taas kokonaan kuulona, missä silloin haisti? **Mutta nyt Jumala on asettanut jäsenet, itsekunkin niistä, ruumiiseen, niinkuin hän on tahtonut.** Vaan jos ne kaikki olisivat yhtenä jäsenenä, missä sitten ruumis olisi? Mutta nytpä onkin monta jäsentä, ja ainostaan yksi ruumis. Silmä ei saata sanoa kädelle: ”En tarvitse sinua”, eikä myöskään pää jaloille: ”En tarvitse teitä”. Päinvastoin ne ruumiin jäsenet, jotka näyttävät olevan heikompia, ovat välttämättömiä (1. Kor 12:14–22).

Tämän kirjoituksen ensimmäisellä puoliskolla kuvatus messuun konkretisoituvan Kristukseen osallistavan ja olemuksellisen näkökulma rinnalla tarvitaan kuitenkin myös relationaalista, suhteisiin keskittyvää vuorovaikutusta. Tarvitaan Kristuksen ruumiin jäsenten yhteyksien ja yhteispelin vahvistumista. Tarvitaan jänneitä ja niveliä. Tarvitaan ruumiin eri orgaanien organisoitumista ja tämän prosessin johtamista. Niistä Paavali puhuu eri kohdissa kirjeissään.

Älköön teiltä riistäkö voittopalkintoanne kukaan, joka on mieltynyt nöyryyteen ja enkelien palvelemiseen ja pöyhkeilee näyistään ja on lihallisen mielensä turhaan paisuttama eikä pitäydy häneen, joka on pää ja josta koko ruumis, nivelten ja jänteiden avulla koossa pysyen, kasvaa Jumalan antamaa kasvua. Jos te olette Kristuksen kanssa kuolleet pois maailman alkeisvoimista, miksi te, ikään kuin eläisitte maailmassa, sallitte määrätä itsellenne säädöksiä: ”Älä tartu, älä maista, älä koske!” - sehän on

kaikki tarkoitettu katoamaan käyttämisen kautta - ihmisten käskyjen ja oppien mukaan? Tällä kaikella tosin on viisauden maine itsevalitun jumalanpalveluksen ja nöyryyden vuoksi ja sen tähden, ettei se ruumista säästä; mutta se on ilman mitään arvoa, ja se tapahtuu lihan tyydyttämiseksi (Kol. 2:18–23).

Eikö se, että hän nousi korkeuteen, merkitse, että hän oli laskeutunut alas, aina maan alimpiin paikkoihin? Hän, joka laskeutui alas, nousi myös kaikkia taivaita ylemmäs täyttääkseen kaikkeuden läsnäolollaan. Hän antoi seurakunnalle sekä apostolit että profeetat ja evankeliumin julistajat, sekä paimenet että opettajat, varustaakseen kaikki seurakunnan jäsenet palvelutyöhön, Kristuksen ruumiin rakentamiseen. **Kun me kaikki sitten pääsemme yhteen ja samaan uskoon ja Jumalan Pojan tuntemiseen ja niin saavutamme aikuisuuden, Kristuksen täyteyttä vastaavan kypsyyden, silloin emme enää ole alaikäisiä, jotka ajelehtivat kaikenlaisten opintuulten heiteltävinä ja ovat kavalien ja petollisten ihmisten pelinappuloita. Silloin me noudatamme totuutta ja rakkautta ja kasvamme kaikin tavoin kiinni Kristukseen, häneen, joka on pää. Hän liittää yhteen koko ruumiin ja pitää sitä koossa kaikkien jänteiden avulla, kunkin jäsenen toiminnassa oman tehtävänsä mukaan, ja näin ruumis kasvaa ja rakentuu rakkaudessa (Ef. 4:9–15).**

Ensinnäkin on kiinnostavaa huomata, että Paavali ei puhu ruumista käsittelevissä teksteissään lihaksista mitään. Ehkäpä ainoa viite lihaksiin on tuo ”lihallisen mielensä turhaan paisuttama” ja sekin on negatiivinen. Näin alleviivataan sitä läpi Raamatun kulkevaa ajatusta, että asioita seurakunnassa ei tehdä ”lihan käsivarrella” eli ihmisten voimilla tai lihaksilla. Niiden avulla voidaan lähinnä mennä harhaan ja paisua turhaan. Vaihtoehtona on tietenkin se, että Jumalan voima tulee täydelliseksi heikkoudessa. Tyhjentyminen (kenosis) ja voima kulkevat käsi kädessä. Tämä kuvakulma on yhteydessä myös evankeliumin kertomukseen siitä Kristuksen ristin tiestä, joka vei hänet pienuuteen, häpeään, heikkouteen ja kuolemaan – sanalla sanoen ristin alle. Siksi on ymmärrettävää ja teo-loogista, että Paavali ei puhu lihaksista, eikä meistä kukaan ole Kristuksen ruumiin hauislihas esimerkiksi. Lihakset ylipäättään eivät korostu, korostus säilyy ruumiin kokonaisuudessa ja yhteispelissä sekä Jumalan voiman täydelliseksi tulemisessa seurakunnan heikkouden, vaikeuksien ja ristin keskellä.

Toisekseen on kiinnostavaa huomata, että näissä edellä kuvatussa kahdessa ruumiin koossa pysymistä eli niveliä ja jänteitä käsittelevässä kohdassa Paavalin huoli ja seurakunnan kokema uhka aukeaa kahteen hyvin erilaiseen suuntaan. Ensimmäisessä eli Kolossalaisille kirjoitetussa uhkana on sellainen luodun vieroksuntaan erikoistunut harjoitus (asketismi), jossa ylihengellisyyden harjoitusten kautta aletaan luoda luotuun elämään koskevia säädöksiä, joilla on viisauden maine, mutta joka kuitenkin on Paavalin mukaan vailla mitään arvoa ja tapahtuu syvimmältään synnin, eikä Jumalan tai lähimmäisen palvelemiseksi. Tämä kiusaus on sittemmin toteutunut nimenomaan, vaikkakaan ei ainoastaan, luostarilaitoksen piirissä kirkon historiassa. Reformaation aikaan oli voimassa ajatus: Jos haluat niukin naukin pelastua, voit myös viljellä maata ja perustaa perheen, mutta jos tahdot olla täydellinen, mene luostariin. Tästä väärästä luotua vieroksuvasta ja pelastuksen teologian turmelevasta ajattelutavasta Luther ison osan lännen kirkkoa vapautti. Samalla hän nosti perheen ja tavallisen maallisen työn sille kuuluvaan arvoon ja paikkaan Jumalan suunnitelmassa lähimmäisten palvelemiseksi. Luostari tuskin voi siksi olla se Benedict option luterilaisille, jota ortodoksi Dreher kaipaakaan nykyiseen sekasotkuun avuksi. Luostari ei voi olla perheen ja seurakunnan tapaan kaikille kristityille mahdollinen ratkaisu. Luomisen lakiin ei kuulu luodusta maailmasta muurien taakse naimattomuuteen vetäytyminen, vaan elämä maailmassa, joskaan ei maailmasta. Jotain toki elämästä luostarissa voi kuitenkin yrittää oppia, kuten Dreherkin toteaa. Luostarin sijaan paikallisseurakunta on paljon todennäköisemmin ratkaisun avain ja keskus. Mutta miten, se jää toki mietittäväksi kullekin seurakunnalle.

Jälkimmäisessä eli Efesolaisille kirjoitetussa Paavalin huoli on aivan erisuuntainen. Se on lapsenomainen uskon alaikäisyys ja vapauden ihannointi. Käytännössä tämä kääntyy kaikenlaisissa opintuulissa ajautumiseen ja kavalien ja petollisten ihmisten pelinappuloina olemiseen. Tarkoituksena olisi olemuksellisesta yhdistymisestä nouseva kasvu Kristukseen totuudessa ja rakkaudessa ja tästä seuraava koko Kristus ruumiin koossa pysyminen jänteiden avulla.

Elämme individualisoitunutta ja omaan yksilön vapauteen ja onneen rakastunutta aikaa. Se vapaus, joka täällä lännessä on viety äärimmäisyyteensä, on käytännössä usein enemmänkin ajalehtimistä ja pelinappulana olemista kuin vapautta ja onnellisuutta. Paavalin mukaan tähtäin elämässä pitää laittaa toisaalle, kasvuun rakkaudessa. Kasvu rakkaudessa on jotain muuta kuin oman individualistisen onnellisuuden tavoittelua. Kasvu rakkaudessa on enemmän merkityksellisen ja arvokkaan mukaan ojentautumista, jonka sivutuotteena voi olla niin vaihteleva onnellisuus kuin kärsimyskin. Kristuksen evankeliumia lukiessa kärsimyksen mahdollisuuden pois sulkeminen ei oikein näytä todelliselta vaihtoehdolta kenenkään kristityn kohdalla. Kasvu rakkaudessa on seurakunnan yhteistä elämää – se on sen elämistä yhdessä, että autuaampi on antaa kuin ottaa. Onnellisuus on vain tämän kasvun sivutuote, jos on ollakseen, eikä sekään syvimmiltään aukea itselle haalimisesta, vaan omasta pois antamisesta. Seurakuntalaisten pitäisi siis tähdätä arvokkaaseen ja merkitykselliseen, eikä omaan onnellisuuteen, joka riippuu kovin paljon monista sellaisista asioista, jotka eivät ole lainkaan meidän vallassamme. Tämän ja edellisen ongelman ratkaisussa Kristuksen ruumiin kasvu, aikuisuuden löytäminen ja jänteiden mahdollistama kasvu rakkaudessa ovat ne tuhannen taalan kysymykset, joita meidän pitää seurakuntana oppia ratkomaan yhdessä. Matka edessämme ei ole helppo eikä ongelmaton. Kärsimystäkin se hyvin todennäköisesti sisältää, mutta siihen meidät on Kristuksessa kutsuttu. Kaiken vaivan ja vaikeuden keskellä elämä näin ei ole turhaa eikä tarkoituksetonta.

Kristuksen ruumiin organisoitumisesta

Jänteiden kautta tapahtuvan ruumiin organisoitumisen suhteen luterilainen teologia on ollut käsitykseni mukaan melko vapaa. Periaatteessa kirkollisia ja seurakunnallisia käytännön asioita voidaan järjestää eri tavoin. Sikäli on kummallista, että asia näyttäytyy yhä melko monotonisena ja pitkälti ohitettuna asiana luterilaisten kirkkojen käytännön elämässä. Pitkä monotoninen konstantinolainen kulttuurihistoria on ollut tässä merkittävässä roolissa. Konstantinolai-

sen fuusion myötä kirkollinen organisoituminen, toimintakulttuuri, strategiat ja johtajuus ovat olleet melkoisen yksiviivaisia ja huonoja, samalla kun niitä epähuomiossa on arveltu nimenomaan hyvin luterilaisiksi. Kun sana yksinvaltiutus ja keisarin yksinvaltiutus konstantinolaisessa fuusiossa sulautettiin yhteen, muulle ihmisten käytännölliselle organisoitumiselle ja ohjaamiselle jäi vähän tarvetta. Käskyttäminen ja herroina hallitseminen toimi ja hoiti hommansa. Tästä maailmasta lieenee perua se, ettei tunnustuksellisissa piireissä koko kysymystä ole välttämättä kovin paljoa mietitty. Tai jos joku on miettinyt, on hän samalla herättänyt toisissa uhkakuvan siitä, että organisoitumisen, toimintakulttuurin ja johtajuuden pohtiminen vievät ikään kuin luonnonlakina huomion pois liturgiasta, sakramenteista ja saarnasta - näistä edellä kuvatuista Kristuksen ruumiille elintärkeistä asioista. Asioiden ei ole kuitenkaan pakko mennä niin. Jänteiden ja nivelien miettimisen ja ruumiin harjoittamisen ei tarvitse tapahtua keuhkojen, verenkierron ja ravinnon laadun kustannuksella. Ei sen tarvitse merkitä pelastusopillista synergismiä tai lain ja evankeliumin sekoittamista. Moderni individualismi on keskellämme. Konstantinolainen fuusio purkautuu väistämättä hitaasti. Paluuta käskemiseen tai pelkän informoinnin aikaan ei ole. Yrittämällä unohtaa nämä tosiasiat, kirkko ampuu vain itseään jalkaan ja nopeuttaa hajoamistaan.

Mitä sitten voisi tai pitäisi ajatella noista nivelistä ja jänteistä tai kirkon organisoitumisesta? Jumalan Pojan alastulo ja ihmiseksi tulo antavat vinkkejä tähän. Konstantinolaisen kovuuden, joustamattomuuden ja jäykkyyden sijaan tarvitaan suostumista ruumiin haavoittuvuuteen. Risti kertoo tästä. Yhteyttä langenneiden kapinallisten ihmisten kanssa ei löydetty enkeliarmeijoiden tehokkuutta korostavalla strategialla, vaikka sekin olisi Jeesuksen mukaan ollut tarjolla, vaan luopumalla omasta, kärsimällä ja tulemalla hyvin konkreettisesti haavoittuvaksi ja toisten avun tarpeessa olevaksi. Tässä mielessä konstantinolaisen asetelman purkautuminen ei ole kirkolle uhka tai menetyk. Pikemminkin se on terveellinen mahdollisuus kaikille niille, jotka kykenevät kestäämään näiden pitkäaikaisten kainalosauvojen menetykseen liittyvän surun sekä rapistuneen kehon kuntoutukseen liittyvän

vaivan ja työn. Helppoa tämä luopuminen ei tietenkään ole. Konsantinolainen monopoli oli ja on houkutteleva kiusaus juuri siksi, että se ikään kuin yhdellä ratkaisulla näyttää vapauttavan kirkon rististä ja haavoittuvuudesta. Sanalla sanoen se antoi suhteellisen kestävä, vaikkakin väärän turvan kirkolle ja sen papeille erityisesti. Palvelijoista tuli yhdellä kumarruksella herroja – kirkkoherroja. Palvelijan tai orjan aseman tilalle tuli herruus, heikkouden ja haavoittuvuuden tilalle tulivat huoleton taloudellinen rikkaus ja sujuvat toimintamahdollisuudet. Köyhyys ja pienuus vaihtuivat kirkon suuruuteen. Tällä suuruudella on ollut kuitenkin myös hintansa kirkon liikuntakyvyille ja ketteryydelle. Nivelet ja jänteet ovat ensin jäykistyneet ja sitten hapertuneet rikki hajottaen koko ruumiin. Muitakin terveydellisiä ongelmia ruumiiseen on kertynyt konsantinolaisen vuodelevon aikana.

Ongelmia peittävät lääkkeet...

Vaimoni oli pienessä leikkauksessa. Leikkauksen jälkeen hän oli yön sairaalassa tarkkailussa ja pääsi kotiin toipumaan. Leikkaushaavojen takia särkylääkettä otettiin kolmesti päivässä kahta laatua. Viikon särkylääkkeitä syötyään vaimoni päätti kokeilla elämää ilman kipulääkitystä. Nousi kuume. Heräsi kysymys, onko tässä jotain tavallista flunssan tynkää menossa vai onko kyse jostakin leikkaukseen liittyvästä komplikaatiosta, jonka tulehduskipu ominaisuudella varustetut särkylääkkeet olivat vaan pitäneet poissa näkyvistä. Soitettiin siis sairaalaan. Lämpöä oli 37,8. Puhelimessa konsultoitava hoitaja sanoi, että yleensä asiaan reagoidaan, jos kuumetta on yli 38. Rouva sanoi, että yleensä hänellä lämpö ei nouse kovin korkealle ja että hän ei tunnista mitään flunssan oireita. Puhelimessa hoitaja pohdiskeli asiaa ja kehotti vielä ottamaan uudestaan särkylääkkeet ja katsomaan mitä sitten tapahtuu kun niiden vaikutus on ohi. Näin tehtiin. Aamuyöllä herättiin mittaamaan lämpöä, joka oli taas noussut 37,7. Taas siis soitettiin sairaalaan ja kyseltiin mitä tehdään? Puhelimeen vastannut hoitaja pohti suunnilleen samat asiat kuin edellinen ja kehotti taas ottamaan särkylääkettä ja seuraamaan tilannetta. Tässä vaiheessa omat

käämini alkoivat palaa. Olin itse aiemmin ollut sitkeässä taudissa, jossa lopulta kysymyksenä oli se, onko virusperäinen tauti muuttunut bakteeritulehdukseksi. Lääkäri totesi, että eihän meidän tarvitse tätä arvailla. Asiasta saadaan selko verikokeessa. Hän lähetti minut verikokeeseen ja 15 minuutin päästä tulosten valmistuttua tiesimme, että kyse on vain pitkittyneestä virusperäisestä taudista. Tulehdusarvot olivat normaalit. Tämän kokemuksen rohkaisemana kehotin vaimoa lausumaan hoitajille, että nyt haluamme päästä verikokeisiin. Nämä lopulta suostuivat ja niin iltapäivällä olimme jonottamassa sairaalan päivystyksessä. Muutaman tunnin odottelun jälkeen tulokset annettiin ja rouva joutui jäämään sairaalaan tiputukseen ja tarkkailuun. Tulehdusarvot olivat sen verran korkealla, että joku leikkauksen jälkeinen bakteeritulehdus oli häneen iskenyt. Kolmantena päivänä tiputuksen aloittamisesta tulehdusarvot alkoivat laskea. Niinpä vaimoni päätti kokeilla taas kipulääkkeiden vähentämistä. Tulos oli kuitenkin jälleen sama kuin edellisellä kerralla. Kuume nousi heti, tällä kertaa lämpöä oli 38,5.

Mikä on tarinan opetus? Joskus se, millä yritetään parantaa ruumiin tilaa, onkin myös osa ongelmaa. Juuri se peittää ja estää näkemästä samaan aikaan toisella tasolla ruumiissa olevia vielä suurempia ongelmia. On mielekästä miettiä, millä hyvillä asioilla tai puuhasteluilla seurakunta peittää todellisten haasteidensa kohtaamisen? Miten puhumalla me peitämme tai häivyttämme näkökentästä ne puheenaiheet, jotka kohdallamme olisivat kaikkein akuutimmat? Kristuksen ruumiin kohdalla meillä ei ole olemassa sellaista eksaktia verikoetta, josta voisi päätellä millaiset väärät bakteerit siellä kenties aiheuttavat tulehdusta ja missä tuo tulehdus on, mutta Jumalan sanan, tunnustuksen ja rehellisen vuorovaikutuksen valossa löydämme oikean tien.

Antibioottien tiputusta useamman päivän vierestä seuranneena kiitin Luojaani siitä, että antibiootit yhä meillä toimivat. Nythän on yleisessä tiedossa, että antibioottien turhan ja väärän käytön seurauksena antibiooteille vastuskykyiset bakteerit lisääntyvät ja leviävät maailmassa. Joidenkin itsessään hyvien asioiden varmuudeksi käyttäminen voi siis myös kääntyä itseään ja ruumiin terveyttä vastaan

pidemmällä jännteellä. Mitähän tämä voisi olla meidän seurakunnissamme?

Joidenkin sairauksien kohdalla onkin siksi palattu kehittyneille länsimaille tyypillisistä kaiken ongelmia herättävän poistamisesta tarkoituksen mukaiseen siedätykseen eli ihmisen oman puolustusjärjestelmän vahvistamiseen. Jordan Petersonin seuraava lausuma kertoo tästä jotain olennaista, jota voi soveltaa niin ihmisyyteen yleensä kuin muutettavat muuttaen myös Kristuksen ruumiin terveyteen.

On paljon parempi altistaa hoidossaan olevat vahvuudelle kuin suojella heitä kaikelta. Jos meillä olisi mahdollisuus pysyvästi poistaa kaikki uhkaava - kaikki vaarallinen (ja siten kaikki haastava ja kiinnostava) tämä merkitsisi vain sitä että, uusi vaara ilmaantuisi: pysyvän inhimillisen infantilismin ja absoluuttisen hyödyttömyyden vaara. (Twelve rules for life: An Antidote To Chaos, 45–46. Käännös JK)

Tämä maisema avautuu Kristuksen ruumiin osalta kuitenkin useampaan suuntaan. On asioita joille meidän pitäisi siedätyä, mutta on myös asioita, joille ei pitäisi. Nämä tulisi vielä kyetä erottamaan toisistaan.

Kristuksen ruumiin oikeasta ja väärästä siedätymisestä

Kristillinen kirkko ja luterilainen teologia on klassisesti ollut lain ja evankeliumin julistamisen kirkko. Lain tehtävä on ollut paljastaa synty ja armon tehtävänä on ollut antibiootin tavoin hoitaa synty pois. Nyt läntisessä maailmassa ollaan yhä enenevässä määrin tultu immuuneiksi niin lain diagnostiikalle kuin armon antibiooteille. Jo Dietrich Boenhoeffer 1900-luvun alkupuoliskolla osasi olla huolissaan siitä, että halpa armo valtaa kirkon. Mitähän hän sanoisi tämän päivän tilanteesta? Kyse ei ole kuitenkaan vain siitä, että laki ja siten kenties myös armo, ovat menettäneet tehoaan. Voi myös kysyä syitä sille, miksi näin on käynyt.

Luterilainen kirkko syntyi konstantinolaisen kehyksen sisään ja samalla tiettyyn puolipakotettuun konstantinolaiseen fuusioon. Katolista sortoa paettiin ruhtinaiden pakkovallan turviin. Pitkään kirkon

lainjulistus on saanut ansiotonta apua maallisesta lainsäädännöstä. Kirkon usko on ollut monessa maassa valtiollinen pakko. Kirkon uskon ja sen mukaisen elämän eläminen on ollut paitsi Jumalan lain pohjalta, myös valtiollisen lain pohjalta sanktioitua ja motivoitua. Tässä dopingin käytön kaltaisessa tilanteessa laki näytti tehoavan pitkään hyvin. Syyt tähän olivat paitsi Jumalallisen rangaistuksen myös maallisen rangaistuksen ja häpeän uhan tehosteissa. Teologia sai ansiotonta apua konstantinolaisesta psykologiasta, sosiaalipsykologias-
ta ja sosiologiasta. Kun tämä konstantinolaisen dopingin käyttö on nyttemmin lähes kaikkialla Euroopassa kielletty ja sen on yhteiskun-
nassa korvannut relativistinen, individualistinen ja konsumeristinen ”asiakas on aina oikeassa” ilmapiiri, lain julistuksen teho on vähen-
tynyt dramaattisesti. Perinteisen lain julistuksen vaikutus on samalla monin paikoin muuttunut päinvastaiseksi alkuperäiseen luterilaiseen
ajatukseen verrattuna. Nyt lainjulistaminen ja varsinkin ”helvetillä pelottelu” mieltävät tuon aiemman vääristyneen konstantinolaisen
taustan takia monien mielissä uudella tavalla. Nyt niitä ei suinkaan enää tulkita elämän oman lain ja ihmisten parhaan julistamisena tai
kutsuna armahtavan Kristuksen luo. Pikemminkin ne nähdään kiih-
koilevana vallan ja oman edun tavoitteluna tai saarnaajan omien psy-
kologisten ongelmien resonointina.

Ennen lain lukeminen oli helppoa ja suhteellisen toimivaa. Kirk-
koherra oli suuri herra, jolle suotiin maallisen lain mahdollistamana
se, että hän ikään kuin kaksoisroolissa piti sitä kurissa ja Herran nuh-
teessa. Ihmiset sitten olivat ainakin toimivinaan näiden pakotettujen
ihanteiden mukaisesti, eihän heillä kovin paljoa muitakaan vaihtoehto-
ja ollut. Eri asia oli sitten, kuinka omakohtaista ja tietoisesti valit-
tua tämä niin sanottu pakotettu kristillinen elämä oli. Jos kysytään
pietisteiltä, vastaus on, että se ei ollut omakohtaista eikä aitoa. Tähän
ongelmaan pietismi tarjosi ratkaisuksi hengellisen uudestisyntymis-
kokemuksen tuottaman elämän muutoksen. Mutta voi syyllä kysyä
myös näistä ratkaisuista, olivatko kaikki pietistiset elämänmuutok-
setkaan aivan niin autenttisia kuin todistuspuheenparressa oli tapa-
na kertoa? Jumalan edessä ihmisen ratkaisut, kuinka vilpittömiä ne

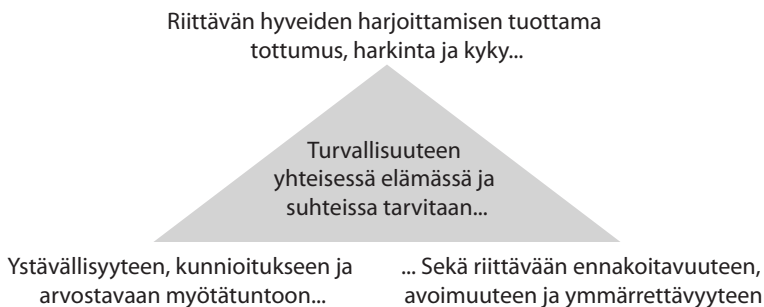
ovatkaan, eivät koskaan voi kestää, mutta ihmisten edessä ja tässä elämässä ne saattavat olla toki hyvinkin merkittäviä. Sama pätee myös hyveisiin. Pitkään nuo klassisen filosofian ja teologian tarjoamat hyveet ovat luterilaisessa teologiassa olleet katveessa. Katekismuksen mukaan on menty ja monessa mielessä on ollut hyvä niin. Konstantinolaisen ajan keskellä hyveiden hyödyntämisessä ollut aukko ei niin kovin paljoa haitannut. Laki ja kuri olivat kovia muutenkin ja ihmiset näyttivät käyttäytyvän sen mukaisesti seurakunnassa ja yhteiskunnassa. Jos eivät käyttäytyneet, sosiaalinen paheksunta ja häpeä auttoivat asiaa.

Mutta nyt, kun kuri on höltynyt, laki mieltyy vallankäyttönä ja kaikkivaltias yksilö asiakas on oikeassa niin yhteiskunnassa kuin seurakunnassakin. Tämä hyveiden harjoittamisen kohdalle jäänyt aukko alkaa jomottaa. Laissa kyse ei ole vain sen toisesta käytöstä eli siitä, että ymmärrämme oman mahdottomuutemme Jumalan edessä ja oman armon tarpeemme. Laissa on kyse myös siitä, että Jumalan laki on elämän oma laki. Se on paitsi tuhovoima, myös jotain ihanaa ja hyvää. Ei ole peilin vika, jos naama on väärä. No, mitä tekemistä tällä kaikella on hyveiden kanssa? Tottumus on toinen luonto, osasi jo Aristoteles aikoinaan ajatella. Hyveitä voisikin kutsua tässä maailmassa ja ihmisten edessä tapahtuvaksi elämän oman lain sisällön harjoittamiseksi käytännössä ja tähän liittyvän harjoituksen tulemisena ainakin jos-sain määrin osaksi meidän omaa luontoamme. Tällä hyveiden harjoituksen kautta tapahtuvalla hyveellisen ”luonnon” vahvistumisella ei toki ole mitään ansiota tai apua Jumalan edessä tai suhteessa pelastukseemme. Sillä on kuitenkin paljonkin tekoa sen kanssa, miten ja millaisena lähimmäisemme meidät kokevat ja kohtaavat tässä maailmassa ja myös siinä, miten merkitykselliseltä elämämme maistuu. Hyveemme tai paheemme määrittävät paljon sitä, millaista elämänviivaa tässä maailmassa jätämme jälkeemme. On tärkeätä ymmärtää myös, että hyveet eivät mitenkään aukottomasti tee meistä onnellisia edes tässä maailmassa. Hyveitä ei kuitenkaan harjoiteta ensisijassa tai erityisesti onnellisuuden, vaan hyvän ja merkityksellisen elämän takia. Oikean ja luomistarkoituksen mukaisen hyvän elämän esiin piirtymisen takia

hyveiden harjoittaminen on tarpeellista aina, mutta erityisesti tässä ajassa, jossa kulttuurimme uhkaa masentua ja hukkaa oman napansa tuijottamisen tuomaan tyhjyyteen.

Ihmissuhteissa turvallisuudella on kaksi jalkaa. Toinen niistä koostuu ystävällisyydestä, kunnioituksesta ja myötätuntoisesta arvostuksesta. Toisen taas muodostavat ennakoitavuus, avoimuus ja ymmärrettävyys. Turvallisuutta ei ole ilman näitä molempia. Jos meillä on niin sanotusti ystävällistä, kunnioittavaa ja myötätuntoista arvostusta, mutta emme kykene olemaan ennakoitavia, avoimia ja ymmärrettäviä, olemme tuskin kovin suuresti turvallisuutta herättäviä lähimmäsilllemme. Lähinnä olemme hyväntahtoisen kaaoksen airuita. Sama pätee myös toisin päin. Ennakoitavuus, avoimuus ja ymmärrettävyys ilman ystävällisyyttä, kunnioitusta ja myötätuntoista arvostusta on taas lähinnä niin sanottua natsi-meininkiä. Siksi molempia jalkoja tarvitaan.

Seurakunnan ja kunkin meistä sen jäsenistä pitää siis nousta seisomaan ja opetella kulkemaan kahdella jalalla tasapainoisesti. Mutta miten tämä tehdään? Mitä tähän tarvitaan? Tässä hyveiden harjoitus tulee jälleen kuvaan mukaan. Kyllin hyveellinen ihminen kykenee siihen lempeään lujuuteen tai ystävälliseen selvyYTEEN, josta maailmassamme on niin suuri puute ja tarve. Siksi kuva voidaan piirtää myös kolmiona, jossa riittävän hyveellisuuden kolmas kulma auttaa säännöstelemään ikään kuin sekoittimena ja hanana kahta muuta kulloinkin tarvittavassa suhteessa.

Kolmion kahden alakulman suhdeluku ja tarve on eri tilanteissa erilainen, mutta yleensä niille molemmille on tarvetta. Sanoin edellä, että meidän on noustava ylös kulkemaan molemmilla kahdella jalalla. Näin olemme ikään kuin huomaamattamme tulleet taas sekä Kristuksen ruumiin todellisuuden että sen yhteisen harjoittautumisen äärelle. Kristuksen ruumiin inkarnatorisuus on yhdeltä osin sitä, että hyveet inkarnoituvat seurakunnan elämässä. Tästä on paljon rohkaisun sanoja Raamatussa erityisesti Paavalin kirjeissä. Kehotuksista uuteen hyveelliseen tai Jumalan lain mukaiseen elämään motivoituvat ja nousevat kasteestamme, jossa vanha ihmisemme on haudattu Kristuksen kanssa kuolemaan. Samalla olemme myös nostetut ja kutsutut uuteen elämään yhdessä Kristuksen kanssa hänen ylösnousemisvoimassaan. Kristittyjen hyveiden harjoittamisella ja harjoittelulla on aivan erityinen Kristuksen armosta nouseva perusta ja motivaatio. Hyveiden harjoittamisen perspektiivi on myös koko yhteisössä, eikä vain jossakin sen jäsenistä, kuten seuraavasta puhuttelusta ilmenee.

Haudatkaa siis se, mikä teissä on maallista: siveettömyys, saastaisuus, intohimot, pahat halut ja ahneus, joka on epäjumalanpalvelusta. Niiden vuoksi Jumalan viha kohtaa tottelemattomia ihmisiä. Niiden mukaan tekin elitte, kun olitte niiden vallassa. Luopukaa nyt tekin tästä kaikesta: vihasta, kiukusta, pahuudesta, herjauksista ja siivottomista puheista. Älkää valehdelko toisillenne. Olettehan riisuneet yltänne vanhan minänne kaikkine tekoineen ja pukeutuneet uuteen, joka jatkuvasti uudistuu oppiakseen yhä paremmin tuntemaan Luojaansa ja tullakseen hänen kaltaisekseen (Kol. 3:5–10).

Kuten tekstistä näemme, kasteessa tapahtuva kertakaikkinen riisuminen ja pukeminen ei poista tai tee tarpeettomaksi päivittäistä parannusta ja hyveiden harjoittamisen ja harjoittelun välttämättömyyttä, vaan päinvastoin korostaa sitä. Hyveiden harjoittamisen ja harjoittelun ulottuvuus olisi näistä syistä käskyjen meditoimisen rinnalla löydettävä uudestaan myös luterilaiselle kentälle tai muuten hukka meidät ja meidän nuorisomme perii. Hyveellinen elämä ei nimittäin synny enää automaattisesti tai vahingossa, kun konstantinolaisen järjestelmän tarjoama dopingkulttuuri on murentunut. Mutta tässä tullaan myös siihen, miten hyveitä on mahdollista oppia?

Näin pääsemme jälleen yhteisön ja yhteisen elämän äärelle ja harjoittelun äärelle. Samalla löydämme kasteen lisäksi toisen olennaisen äärilaidan hyveiden harjoittelullemme.

Kehon nivelrikkoinen jäykistyminen tai lepsu voimattomuus

Konstantinolaisessa kontekstissa kirkosta tuli ensin jäykkä. Modernin maailman mukana tämä esimoderni jäykkyys vaihtui konemaiseen hallinnolliseen jäykkyyteen. Tässä modernin jälkeisessä maailmassa, jossa nyt elämme, ratkaisevaa ei enää ole modernin konemaailman tapaan se, että tietää tarkasti mistä rikki menneessä koneessa oikein kiikastaa. Miksi ei? Siksi, koska sitä ei voi tietää tarkasti tai jos voikin, syy voi muuttua alati liikkuvassa ympäristössä alituisen. Mikään ihmisyhteisö ei ole kone, vaan pikemminkin alati muuttuva ja vuorovaikutteinen ekosysteemi. Siksi seurakuntakaan ei ole tai voi olla kuin ferrari, vaan pikemminkin kuin metsä. Mitä se on?

Systeemisyyttä on kolmea erilaista laatua. Ensimmäinen versio on yksinkertainen systeemisyyttä, jonka vertauskuva on jopo-pyörä. Se on tosi simppele ja yksinkertainen juttu. Kaikki näkee mikä siinä mättää, jos joku siinä on rikki. Jopon korjaaminen on näin myös melko helppoa.

Toinen taso on monimutkainen systeemisyyttä, jonka vertauskuva on Ferrari. Edelleen ollaan koneiden maailmassa vaikkakin monimutkaisemman koneen maailmassa. Ferrarista myös voi tehdä analyysin. Sen voi purkaa ja katsoa mitä se on syönyt ja jos siinä on ongelma, insinööri voi tehdä asiasta analyysin ja siten tietää miten pulma korjataan.

Mutta on vielä kolmaskin taso. Se on kompleksinen systeemisyyttä. Sen vertauskuva on metsä. Metsä on elävä ja monimutkainen vuorovaikutteinen ekosysteemi, jossa kaikki vaikuttaa kaikkeen tavalla, joka ylittää inhimillisen analysoinnin mahdollisuudet. Metsän suhteen syy- ja seuraussuhteet ilmenevät yleensä vasta jälkikäteen. Siksi metsän kanssa pitää olla nöyrä ja kunnioittava ja tehdä pieniä liikkeitä ja katsoa mitä tapahtuu. Jos tapahtuu jotain hyvää, sitä voi sitten yrit-

tää skaalata ja näin kokeilla lisää.
Neljäs taso onkin sitten kaaos.

Perustuu David Snowdenin Cynefin-malliin. <http://alumni.media.mit.edu/~brooks/storybiz/kurtz.pdf>

Modernin maailman keskeinen yritys on ollut yritystä hallita kaaosta ja tietää ja poistaa jos mahdollista jo etukäteen kaikki mahdolliset kaaoksen lähteet. Pyrkimyksenä on ollut tehdä yhteiskunnasta sellainen täydellinen kone, joka ei kaadu mistään ja pitää näin kaaoksen loitolla ja lisää kaikkien onnellisuutta. Tätä on tehty niin kommunismin, sosialismin, demokratian kuin markkinatalouden nimissäkin. Ja jotain vastaavaa on yritetty tehdä myös kirkossa. Maailma on ajateltu ja kehitetty koneena, Ferrarina. Teologiaa on myös yritetty tehdä tällä samalla logiikalla pitkään. Silläkin on yritetty hallinnoida ja välttää kaaosta, joka nyt myöhemmin postmodernissa maailmassa ja siihen sopeutuneessa kirkossa on yritetty puolestaan julistaa kirkon normaaliksi tilaksi. Kun modernissa maailmassa kaaosta yritettiin välttää, samalla yritettiin myös luoda teologian ja kirkon käytäntöjen uudistamisen avulla kirkosta aukoton ferrarimainen systeemi. Tämä ei kuitenkaan koskaan voinut onnistua. Kirkko jäykistyi toki, mutta ei muuttunut onnelaksi. Konstantinolainen monopoliasema vain kipulääkkeen tavoin peitti tulehduspesäkkeiden näkemisen. Kirkosta tai seurakunnasta ei siis voi luoda aukotonta konetta. Siitä ei kyllä-

kään pidä tehdä myöskään postmodernia ”eläkäämme kaaoksessa, joka on kotimme” versiota. Kirkon ja teologiankin asioita pitäisi mieluummin ajatella trinitaarisen metsä-metaforan, kuin konemaisen systeemin tai postmodernin kaaoksen puitteissa. Jeesuksen sanoin: *Minä olen viinipuu, te olette oksat*. Elävän Jumalan maailmassa sen paremmin kuin elävien ihmisten maailmassa ferrarimainen ajattelu tai sen tuottama toimintakulttuuri ei voi onnistua. Se ei ole onnistunut aiemmin, mutta varsinkaan se ei voi onnistua sen jälkeen, kun läntinen maailma on siirtynyt nykyiseen avoimeen uskonnolliseen kilpailuun konstantinolaisen monopolin murruttua. Myöskään Jumalan ilmoitus ei ole Ferrarin kaltainen aukoton systeemi, jos se ei ole tulkitsematon kaaoskaan. Se ei ole aukoton ratkaisu kaikkiin ongelmiin, vaan ilmoitus siihen, että pelastuisimme ja voisimme elää rauhassa toisiamme kunnioittaen ja rakastaen Herran seurakunnassa. Pysähtynyt ja jäykkä suhtautuminen Kristuksen ruumiin organisoitumiseen, jänteisiin ja niveliin ei auta asiaa, mutta ei sitä tee myöskään konemainen kaiken hallinnan pyrkimys aukottomine hierarkioineen ja systeemeineen.

Nykyinen kaaoksen kaltainen individualistinen ja vapautta ihannoiva postmoderni, postlokaali (maantieteellinen paikka ei jäsennä enää samalla tavalla yhteisön toimintaa kuin ennen) ja postkonstantinolainen toimintaympäristö edellyttää Kristuksen ruumiin jänteiden ja nivelten terveyden ja harjoittamisen vakavasti ottamista. Asia ei niin sanotusti tapahdu luonnostaan, kunto ei pysy, vaan rapistuu, kuten niin monin paikoin on nähtävissä. Jotain siis täytyy tehdä myös tällä saralla ja kirkon ja seurakuntien johtajuus nousee tässä samalla valokeilaan. Mutta vaikka tavoite olisi tämä, olennainen kysymys on, miten siihen päästään tai miten sitä edistetään? Millä strategialla seurakunta elää ja kehittää toimintaansa?

Huonojen strategioiden tragedia ja toimimattoman toimintakulttuurin dominanssi...

Myöskään strategia sana ei ole kaikilta osin kovin hyvä nykyisiin seurakunnallisiin tarkoituksiin. Sana strategia tulee sodan johtamisesta.

Sodan johtamisen näköala voi olla rajatulta osin mielekäs, mutta juuri vielä olennaisemman eli toimintakulttuurin kehittämisen suhteen se ei jäsennä kaikkea tarpeellista. Harva haluaa tulla johdetuksi armeijan vaatimalla käskyttävällä tavalla. Strategiaa on myös ajateltu pitkään varsinkin seurakunnallisissa ympäristöissä väärin. Hyvin usein strategia mielletään paperina – eräänlaisena hurskaana toive- tai tavoitelistana. Pahimmillaan se on täysin kuollut paperi, joka mapitetaan eikä se itse asiassa häiritse tavallista seurakunnallista elämää millään tavalla. Strategiaa ”väärinkäytetään” myös muilla tavoilla seurakunnissa. Hyvin monen strategian toimimattomuuden ydin on ilmaistu seuraavassa ajatuksessa: ”Toimintakulttuuri syö strategian aamupalaksi”. Jos seurakunnan tai kirkon toimintakulttuuri on rempallaan ja hajanainen, mikään strategia ei toteudu, sillä juuri toimintakulttuurin laatu on edellytys strategian toteutumiselle. Toimintakulttuuria ei sitäkään kuitenkaan pidä ajatella jonakin vanhan koneen kaltaisena systeeminä, joka kerran nappia painamalla laitetaan käyntiin ja sen jälkeen puksuttaa sitten itseksensä kuin pesukone. Toimintakulttuuri on yhteisen vuorovaikutuksen elävä ekosysteemi, joka muuttuu metsän tavoin koko ajan. Ei riitä, että kerran neljässä vuodessa todetaan strategiassa se mitä hurskaasti yritetään saavuttaa. Ei myöskään riitä, että yritetään löytää vanhan pysähtyneen maailman tapaan tietyt rahalliset tai palkatut työntekijäresurssit tavoiteltaville asioille. Jo nyt ja erityisesti tulevaisuudessa suurin resurssi kirkossa ja seurakunnissa ovat nimenomaan ne tavalliset kristityt ihmiset, jotka yhdessä muodostavat Kristuksen ruumiin.

Skandinaviassa kirkollinen toimintakulttuuri ja sen johtamiskäytännöt tulevat yhteiskunnasta, valtiolta ja kunnasta, konstantinolaisen systeemin perintöinä. Ne ovat hierarkkisia, käskemiseen ja Heruuteen perustuvia. Kirkkoherra-titteli on yksi elävä oire tästä. Kirkon paimenesta tuli kirkkoherra. Johtamisen tavat ja rakenteet ovat hyvin usein myös mallia - kaadetaan kansalle informaatiota ja toivotaan, että kyllä se siitä. Tällaiset käytännöt ovat valtiollisen monopoli-elämän tuottamia ”laiskanpulskeita jalleja”. Ne on rakennettu staattisen paikallaan olevan maailmassa, jota ei enää ole. Ne ovat kaikuja Neu-

vostoliiton aikaisista toimimattomista 5-vuotissuunnitelmista. Esimerkiksi kutakin vuotta varten laadittujen toimintasuunnitelmien ja kertomusten mielekkyyttä nykymaailmassa voi hyvällä syyllä epäillä.

Oman haasteensa nykymaailmassa tuo koko lännen läpäisevä individualismi ja varsinkin koulutettujen ja vaativassa tietotyössä olevien ihmisten oma sisäinen motivoituminen. Monille se on niin tärkeä asia, että pelkällä käskemisellä tai yleisellä kuuluttelulla ei päästä kovin pitkälle. Tämä tuo haasteen toimintakulttuurin ja vuorovaikutuksen kehittämislle ja johtamiselle. Juuri nämä nousevat hyvin keskeiseen asemaan. Hajanaudessa ja pirstoutuneessa maailmassa ongelmia ei voi ratkoa pelkällä mekaanisella delegoinnilla. Työryhmien suhteen hyvin usein esiintyvä karrikatyyri on, että asioista selvittää kerran kaudessa delegoimalla vastuut vapaaehtoisille, jonka jälkeen sitten päästään keskittymään muihin töihin. Tämän tyyppinen toimintakulttuuri toimii pitkällä juoksulla vapaaehtoistyön rokotteenä. Tällainen ”tiimi” on sitä vanhaa mallia, jossa ihminen on kerran pantu valvomaan tiettyä konetta ja sen toimintaa. Jos häiriöitä ei ole, kaikki on toki vähän aikaa kunnossa. Tätä höyrykoneiden maailmaa ei kuitenkaan enää ole, eikä tällä tyylillä syntyvä toimintakulttuuri voi olla pitkällä juoksulla toimiva ja rakentava. Tällainen ryhmä on parhaimmillaan osiensa summa, yleensä paljon vähemmän.

Toimintakulttuurin täytyy rakentua paitsi messusta, myös yhteisen etsimisen ja löytämisen kautta. Alfa-kurssin suosio on yksi pieni esimerkki tästä. Onnistunut tässä teologiselta sisällöltään ongelmallisessa mallissa on se, että yhdessä pohtiminen ja jakaminen on otettu vakavasti ja nostettu tärkeälle paikalle. Elävän ja toimivan strategian lisäksi seurakuntiin tarvitaan yhdessä jaettu, ajan tasalla oleva ajatus ja suunnitelma asioiden kokonaisuudesta sekä elävät käytännöt ja rakenteet sille, miten tätä toimintakulttuuria jatkuvasti kehitetään yhdessä haluttuun suuntaan. Tällöin strategia voi pysyä elävänä, tarvittaessa päivittyä ja kenties tulla olennaisilta osin toteutetuksikin. Jälkikonstantinolaisessa maailmassa, jossa ei enää ole konstantinolaisia ”kuolleita” resursseja, vaan ihmisten verkostojen muodossa olevia metsän kaltaisia resursseja, kristillisen yhteiselmän seurakunnallisen

toimintakulttuurin rakentaminen nousee sanan ja sakramenttien ohella kirkon elämän keskiöön.

Lopuksi

Rod Dreherin Benedict option on siis oikeassa, että jotain pitäisi muuttua ja muuttaa. Luterilainen teologia tai liturgia ei tarvitse huolellisen valmistelun lisäksi muuta tuunausta, mutta sen ympärille syntyneen seurakunnan ja kirkon elämäntähtöjen ja toimintakulttuurin muuttumisessa on paljon työtä myös luterilaisissa seurakunnissa. Dreher on oikeassa siinä, että tarve on myös ja nimenomaan käytännöllisille johtamisen ja yhteisen seurakunnallisen elämän järjestämisen malleille eli jänteille ja nivelille. Vastaukset eivät kuitenkaan löydy enää ainakaan suoraan ja yksin luostarin käytännöistä, jos ne eivät löydy pelkistä talouselämän oppaistakaan. Harjoittelulle (asketismi) on todella tarvetta meillä itse kullakin. Mutta yksinharjoittelulle ei suurta ole luvassa. Siksi harjoittelun täytyisi olla myös seurakunnan yhteisölliseen vuorovaikutukseen ja yhteiseen asioiden kehittämiseen perustuvaa. Harjoittelun kontekstina voi myös olla vain maailman keskellä ilman luostarin muureja elävä seurakunta. Voidakseen selvitä ilman noita muureja se tarvitsee elävän luterilaisen tunnustuksellisen teologian ja liturgian lisäksi yhteisiä harjoituksia, että sen jänteet ja nivelet pysyvät hyvässä kunnossa, eivätkä kivety tai haperru pois. Individualistisen ajan virta on sen verran kova, että ilman vahvistuvaa jäntevyyttä ja kykyä ketterään yhteispeliin liikkumisessa Kristus-ruumiin luterilaiselta osalta, seurakunta ei tule kestävään, vaan se hajoaa ja hapertuu paineen alla. Siksi tarvitaan liturginen yhteisö, jolla on elävät vuorovaikutukselliset käytännöt, hyvä yhteinen toimintakulttuuri ja sitä kehittävä mieli.

Kivettyneen konstantinolaisen esimodernin ja notkean modernin individualismin tilalle tarvitaan notkeaa esimodernia yhteisöllistä toimintakulttuuria, joka Jeesus Nasaretilaisen elämän ja toiminnan perusteella ei pitäisi olla sen paremmin vierasta kuin mahdotonta-kaan nykyiselle jälkikonstantinolaiselle seurakunnalle tai kirkolle. Tämä edessä oleva tie ei kuitenkaan ole helppo. Se on väistämättä

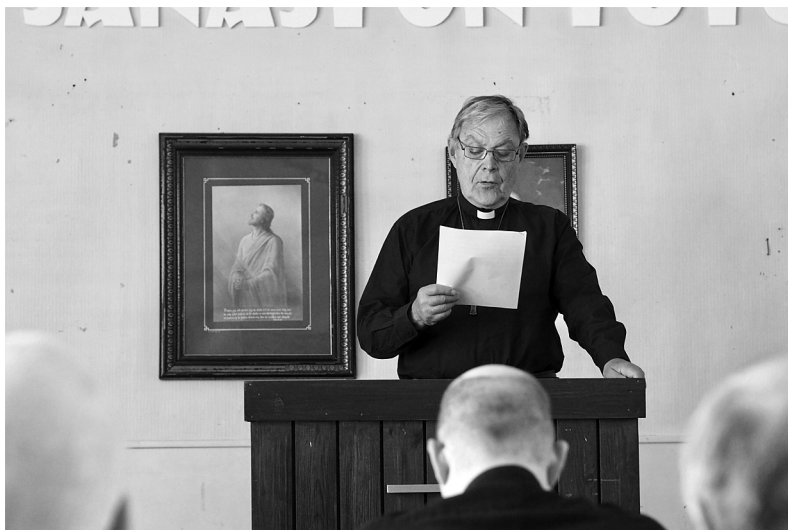
myös ristin tie, koska monopolin tuottamien ulkoisten kainalosauvojen käyttäminen ei enää ole mahdollista ja niin sanotut toimintamahdollisuudet ovat menneen talven lumia.

Dreherin Benedict option on oikeassa siinä, että jotain täytyy tapahtua meidän kaikkien tuntemalle individualismille ja nautintojen ympärille kiertyvälle ”autuaampi on ottaa kuin antaa”-ajattelulle. Tätä muutosta ei kuitenkaan löydetä tai tuoteta kenenkään yhden viisaan lausunnoilla tai käskyillä. Se ei myöskään synny yksin millään analyysillä eikä tämänkään pohdinnan tuloksena. Vetäytyminen maailmasta luostariin ei voi olla ratkaisuna, vaan kyse on siitä, miten seurakunta elää ja löytää identiteettinsä Kristuksen ruumiina – sekä lahjana että tehtävänä. Kyse on seurakunnallisesta prosessista, jossa yhdessä tekeminen, johtajuus ja oppiminen nousevat keskiöön kristillisen liturgian ja opetuksen rinnalla. Kyse on matkasta ja prosessista, jolla toivottavasti voidaan yhdessä oppia väistämään niin luodun lahjojen halveksiminen kuin niiden jumaloiminenkin sekä tuo niin helposti tapahtuva oman napamme ja onnellisuutemme ympärille kiertyminen.

Tämän muutoksen yhtenä suurimpana esteenä näyttäisi olevan niin pastoreita kuin seurakuntalaisiakin vaivaava kiire, jota elämystahakuinen ja kymmeneen hyvään ja kahdeksaan kauniiseen erikoistunut elämysteollisuus pitää vireillä. Kyse on myös vaikeudestamme nähdä olennainen ja Kristuksen ruumina antautua sen harjoittamiseen samalla kun aktiivisesti joudumme luopumaan epäolennaisesta. Kiireessä metsä katoaa puilta ja väki puuttuu harjoituksista. Näin voimattomuus ja neuvottomuus valtaa mielet. Haaste ei ole helppo eikä lainkaan yksinkertainen. Pelkät vanhat konstit eivät sen äärelä myöskään riitä, vaan jotain uutta täytyy yhdessä oppia ja löytää, mutta mitä? Siihen ei voi antaa täyttä yleistä vastausta, vaan juuri tätä asiaa kunkin seurakunnan täytyisi yhdessä pysähtyä etsimään, pohtimaan ja myös kokeilemaan.

Niinpä sanon teille: Pyytäkää, niin teille annetaan. Etsikää, niin te löydätte. Kolkuttakaa, niin teille avataan. Sillä pyytävä saa, etsijä löytää, ja jokaiselle, joka kolkuttaa, avataan (Luuk. 11:9).

III Ajankohtaiskysymyksiä

#hetoo

TM Mailis Janatuinen

#metoo –kampanjan jälkeen on alkanut tuntua siltä, kuin miehet olisivat se syntisempi sukupuoli tämän maan päällä. Kauhistelen itsekin paljastuksia, joita lehdet ovat näinä päivinä pullollaan. Tosin kauhistelen sitäkin, miten joku ihminen saattaa menettää työnsä ja maineensa – kuten myöhemmin käy ilmi – syyttömästi. Joillekin maalitauluksi joutuminen näyttää tarkoittavan kuolemantuomiota, ilman että sitä tuomiota olisi langettanut yksikään tuomari.

Kyllä, miehet ovat pahoja. Jotkut heistä ovat kohdelleet naisia (ja lapsia!) törkeästi ja tuhonneet heidän elämänsä raskaalla kädellä. Tässä blogissa haluaisin kuitenkin kysyä, eivätkö naiset sitten ole pahoja. Eivätkö jotkut naiset ole kohdelleet miehiä törkeästi ja tuhonneet heidän elämänsä raskaalla kädellä?

Raamattu sanoo, että me kaikki olemme pahoja jo syntyessämme

(Ps. 51:7). Kirkon ja kodin tehtävä on opettaa meille kymmentä käskyä, ettemme toimisi himojemme mukaan omaamme ja toisten elämää tuhoten. Kirkkoa pilkattiin takavuosina siitä, että se saarnaa vain seksuaalisia syntejä vastaan. Entä jos se olisi jatkanut niistä varoittamista – esimerkiksi rippikoulussa – eikä olisi antanut periksi yleiselle mielipiteelle? Ihan varmasti sellainen opetus olisi ehkäissyt monta miestä ryhtymästä seksuaaliseksi häiritsijäksi.

Seksuaalinen häirintä on väärin. Mutta niin on myös vietteleminen. Moniko nainen on viettelnyt miehen (tai nuoren pojan) sellaiseen suhteeseen, jota tämä myöhemmin katuu ja häpeää? Esimerkiksi suhteeseen, joka on pitkässä juoksussa sotkenut miehen avioliiton ja hänen lastensa elämän? Tämäkin on seksuaalista häirintää pahimman päälle. Moniko nainen on edistänyt uraansa niin sanotusti reittä pitkin? Moniko nainen kiusaa partneriaan seksiasioissa, kritisoi edessäpäin ja nauraa selän takana?

Kävin katsomassa elokuvan *Kauhea nainen*, eikä se ollut mitään hauskaa katseltavaa. Ja ihan varmasti moni nainen – etenkin täällä Pohjoismaissa – kohtelee partneriaan täsmälleen samalla tavalla kuin elokuvan Marie kohteli koukkuun saamaansa miestä. Sanalla sanottuna: ala-arvoisesti.

Mielestäni olisi aika pyöräyttää liikkeelle #hetoo-kampanja. Ensimmäisenä siihen listaan voisi pistää Vanhan testamentin Joosefin nimen. Minä en tosiaan ole ollenkaan varma, että miehet tekisivät paljonkaan enemmän pahaa seksuaalielämän alueella kuin naiset. Kaikkien meidän sydämessämme jylläävät pahat himot, joita meidän tulisi oppia jollakin tavalla hillitsemään.

Raamattu opettaa meille, miten miehen ja naisen pitää elää keskenään. Naimattomien pitää elää selibaatissa, ja naimisissa oleville on olemassa tällainen ohje: ”Täyttäköön mies velvollisuutensa vaimoaan kohtaan ja samoin vaimo miestänsä kohtaan. Vaimon ruumis ei ole hänen omassa, vaan hänen miehensä vallassa; samoin ei miehenkään ruumis ole hänen omassa, vaan vaimon vallassa.” (1. Kor. 7:2–3).

Juuri sitä varten Jeesuksen piti tulla tähän maailmaan ja kuolla alastomana ristillä, että hän voisi tarjota meille #metoo- ja #hetoo-

vääryyksiä kärsineille – mutta myös niitä aiheuttaneille – miehille ja naisille anteeksiantoa ja uuden alun mahdollisuutta. Hän voi myös parantaa meihin seksuaalielämän alueella iskettyjä haavoja. Pääsiäisajan ilosanoma on se, että armo on tarjolla joka ikiselle oman elämänsä ja toisten elämän sotkeneelle ihmiselle tämän matoisen maan päällä.

Lisääntykää ja täyttäkää maa⁶⁵

TT, pastori Anssi Simojoki

Kuluvana toukokuuna maailman väestön lukumäärä on virallisesti 7,6 miljardia ihmistä. Se on lukemattomille länsimaiden viisaille suuri huolenaihe. Sen huolen takana piileksii myös Neuvostoliiton, Natsi-Saksan ja Kiinan synkstä historiasta tuttu kansanmurha-ajattelu. Sen ensi askel on määrätietoinen aborttien yleistyminen. Tällaisessa kehityskulussa ensin edistetään, sitten pakotetaan, kun ihmiset on ensin saatu lietsotuksi hätääntymisen tilaan. Sanotaan, että maailman väestö pitäisi ehdottomasti saada pienenemään, erityisesti Afrikassa ja Aasiassa. Maailman väestönkasvu nähdään yksipuolisesti pelottavana uhkana. Entäpä jos repäisisimme itsemme irti tuosta länsimaisesta itsestäänselvyydestä ja tarkastelisimme tilannetta aivan vastakkaiselta kannalta. Entäpä jos uhkan sijasta pakottaisimme itsemme näkemään tilanteessa Jumalan sanan toteutumisen sellaisessa mitassa, jota olisi ollut tuhansia ja satoja vuosia sitten mahdoton kuvitella: ihmiskunta on kuin onkin kirjaimeellisesti täyttämässä Jumalan käskyn: *”Ja Jumala loi ihmisen omaksi kuvaksensa, Jumalan kuvaksi hän hänet loi; mieheksi ja naiseksi hän loi heidät. Ja Jumala siunasi heidät, ja Jumala sanoi heille: ”Olkaa hedelmälliset ja lisääntykää ja täyttäkää maa ja tehkää se itsellenne alamaiseksi; ...”* (1. Moos. 1:27–28). Hiljattain keskustelin erään oppineen kanssa, joka väestönkasvua pohiessaan mietti, mitä tulisi tehdä afrikkalaisille, että lopettaisivat lisääntymisen. Vastasin: *”Miksi ihmeessä. Kyllä sinne väkeä mahtuu! Jos korruptio saataisiin edes puolitehtuksi, elintaso nousisi kaikkialla, ja maanosia elättäisi huokeasti vielä paljon suuremman määrän ihmisiä. Lännen ja kiinalaisten suuryhtiöiden sijasta Afrikan luonnonrikkauudet ja viljelysmaat pitäisi saada hyödyttämään ennen muuta maanosan omia asukkaita.”* Jos siis vakavasti kysytään, mikä maailmassa on mennyt vikaan, täytyy Jumalan lisääntymiskäskyn kanssa tutkia Dekalogia, Jumalan kymmentä käskyä. Se olisi, kuten hyvin tiedämme, omalle ajallemme tervanjuontiakin pahempaa.

65 Alustus työntekijäpäivillä Kukkian keitaalla 22.5.2018

Jumalan luoma sukupuoliuus

Emme varsinaisesti pohdi maailman demografian kysymyksiä vaan sitä, miten meidän tulee opettaa ja sielunhoidossa opastaa seurakuntiemme kristittyjä ja laajemminkin kaikkia ympärillämme eläviä ihmisiä, miehiä ja naisia, elämään Jumalan tahdon mukaan ja saamaan siitä Jumalan lupaamat siunaukset. Tehtävämme on suoraan sanoen mahdoton, ellei totta olisi Jeesuksen sana: *”Ihmisille se on mahdotonta, mutta Jumalalle on kaikki mahdollista”* (Matt. 19:26). Jeesuksen lähetyuskäskyn mukaisesti ja hänen alituisen läsnäolonsa voimasta meidän on opetettava kaikkia kansoja omasta lähipiiristämme alkaen pitämään kaikki, minkä Jeesus on käskennyt meidän pitää (Matt. 28:18–20). Käskyn antaja ei tullut kumoamaan Jumalan lakia vaan täyttämään sen joka kohdasta (Matt. 5:17).

Jumala on luonut ihmisen omaksi kuvakseen. Jumalan kuvana ei ole siis jokin ihmisen idea, vaan ihminen, joka on lihaa ja verta, jolla on Jumalan luoma sukupuolensa. Ihminen on mies tai nainen. Tässä suhteessa ihmiskunta on samassa asemassa muun luomakunnan kanssa, jonka piirissä lisääntyminen tapahtuu koiraiden ja naaraiden pariutumisenä, kasvikunnassa pölyttymisenä eli koiraspuolisen lisääntymiselimen, heteen ja naaraspuolisen lisääntymiselimen, emin yhteistyönä. Luomakunta ei poikkeustapauksineenkaan ole androgyyninen, kaksineuvoinen, vaan sukupuoliin jakautunut. Indoeurooppalaisissa kielissä sukupuoliin jakautuminen ulottuu vahvemmin tai heikommin kielen rakenteisiin eli sanojen genusiin, sukuihin: maskuliini, feminiini, neutri. Antropologisesti puhuen, miehenä tai naisena ihmisellä ei ole sielu ja ruumis, vaan hän on sielu ja ruumis. Mies ja nainen on tarkoitettu elämään yhdessä ja antamaan lapsissaan uutta elämää luomakunnalle. Jumala liitti Paratiisissa ensimmäiset ihmiset, Aadamin ja Eevan, kiima-aikojen parin vaihtelun sijasta pysyvään avioliittoon. Jumalalliseen avioliittoon kuuluu olennaisesti lisääntyminen, uuden ihmiselämän syntyminen. Ihminen eroaa muusta luomakunnasta siinä, että erityisten kiima-aikojen sijasta hänellä on jatkuva, vahvempi tai laimeampi, halu ja kyky sukupuoliseen kanssakäymiseen. Tällaisessa kokonaiskuvassa esiintyy syntiinlankeemuk-

sen heikontamassa ihmiskunnassa aina poikkeuksia. Oma aikamme on lähtenyt ideologisoimaan erilaisia poikkeuksia ja on antanut niille suorastaan ensisijaisen, määrävän aseman. Ristiriitaisesti opetetaan toisaalta biologista determinismia, toisaalta antropologian piirissä lähes rajatonta tahdonalaista sukupuolista vaihtelua, jonka ilmiöitä kaikkien tulisi periaatteessa pitää tasa-arvoisen hyväksyttävänä. Luonnonvastaisuuksista, perversioista ei ideologisesti korrektissa kielessä saisi lainkaan puhua. Näemme länsimaissa taas uudenlaisen biologisen humpuukin nousun vulgaaridarwinismin kallonmittaajien väestöhygienian, Natsi-Saksan rotuoppien ja Neuvostoliiton Trofim Lysenkon (1898–1976) ns. marxilaisen kasvibiologian jälkeen.

Raamatun mukainen usko, opetus ja tunnustus ponnistelevat voimakkaassa, yltyvässä vastavirrassa. Roomalaiskirjeen 1. luvun jälkiosa, jakeet 18–32, ovat lännessä uudelleen julkisen elämän kuvausta. Sen elämäntavan ylle kohoavat Jumalan vihan synkät pilvet: *”Jumalan viha ilmestyy taivaasta kaikkea ihmisten jumalattomuutta ja vääryyttä vastaan, niiden, jotka pitävät totuutta vääryyden vallassa”* (Room. 1:18). Syvällinen ideologinen muutos kristinuskosta hindulais-buddhalaiseen mystiikkaan nousi länsimaissa julkisuuteen uudelleen 1960-luvulla ”Vesimiehen ajan” ”New Age”-nimen alla. Kolmekymmentä vuotta aikaisemmin Kolmannen valtakunnan ideologinen johtaja Alfred Rosenberg (1893–1946) oli esittänyt radikaalia paluuta juutalais-kristillisyydestä Intian äiti-kulttuurin uskonnollisuuteen. Moraalin alueella säännöistä, kuten avioliitosta, tuli ”Vesimiehen aikaan” poikkeuksia ja poikkeuksista sääntöjä. Yhdysvalloissa ”New Age” -ajattelu on synnyttänyt koko ajan kovenivia asenteita ja päätöksiä kristinuskoa vastaan. Jeesus Nasaretilaisen seuraaminen ja seuraajat pyritään ajamaan kaikesta julkisesta elämästä katakombien piilopaikkoihin. Vaikutusvaltainen viihdemaailma ja valtavirran tiedotusvälineet toimivat mielipiteiden muokkaamiseksi ja lainsäädännön muuttamiseksi ”Vesimiehen ajan” kristinuskonvastaisen käsityksien mukaisiksi. Kansallissosialismin ja bolshevismin darwinilta saadut käsitykset elämästä ja ihmisestä ovat muuttaneet länsimaita perusteellisesti ja vaikuttavat edelleen vähentymättömällä

voimalla. Itse opit eivät ole kadonneet niihin hautoihin, joihin niiden julmat 1900-luvun soveltajat ovat kadonneet odottamaan maailman tuomiota.

Tässä yhteydessä on kuitenkin muistettava, että kristittyjen lukumäärä maailmassa lasketaan yli kahden miljardin, mikä on yli kaksi kertaa enemmän kuin on islaminuskoisia. Kristinuskon painopiste on nykyään länsimaiden ulkopuolella. Kristinuskon ei kadonnutkaan kommunistien valtaamasta Kiinasta, päinvastoin, eikä kristillinen usko maolaistunut kuten monet länsimaiset haihattelijat teoretisoivat. Samaan aikaan marttyyrien kristinuskon tekee paluutaan syntysijoilleen Lähi-Itään. Kun alussa luimme Jumalan käskyn ihmiselle lisääntyä ja täyttää maailma, sekin Jumalan sana on täyttynyt yhä enempi ja enempi. Meidän tulee nähdä ja ymmärtää myös, että Jumalan Henki on yhä enemmän vuodatettu kaiken lihan päälle profeetta Jooelin ennustuksen ja apostoli Pietarin helluntaisaarnan mukaisesti: *”Ja on tapahtuva viimeisinä päivinä, sanoo Jumala, että minä vuodatan Henkeni kaiken lihan päälle, ja teidän poikanne ja tyttärensä ennustavat, ja nuorukaisenne näkyjä näkevät, ja vanhuksenne unia uneksuvat. Ja myös palvelijaini ja palvelijattarieni päälle minä niinä päivinä vuodatan Henkeni, ja he ennustavat. Ja minä annan näkyä ihmeitä ylhäällä taivaalla ja merkkejä alhaalla maan päällä, verta ja tulta ja savupatsaita. Aurinko muuttuu pimeydeksi ja kuu vereksi, ennenkuin Herran päivä tulee, se suuri ja julkinen. Ja on tapahtuva, että jokainen, joka huutaa avuksi Herran nimeä, pelastuu.”* (Ap. t. 2:17–21). Pyhä Henki annetaan kristillisessä kirkossa ja vuodatetaan sen armonvälineiden kautta kaikkialla kirkon vaikutuspiirissä, tälläkin hetkellä kaikkialla maailmassa.

Pakanallinen käsitys

Kun tutkitaan varhaisen kirkon opetuksia ja ympäröivän pakanuuden käsityksiä sukupuolisuudesta ja avioliitosta, tulee välttää suora viivaista yksinkertaistamista, sitä, että nimetään joukko erillisiä kysymyksiä ja katsotaan, millaisen vastauksen antaisi antiikin pakanuus, millaisen varhaiskristillinen kirkko. Näin siksi, että sekä pakanalliset

että varhaiskristilliset kysymykset ja vastaukset kasvoivat kokonaan eri maaperästä, edellinen pakanallisesta kosmologiasta, jälkimmäinen Jumalasta sellaisena, kuin hän on itsensä sanassaan ilmoittanut. Pakanallisten kosmologioiden seksuaalispekulaatioissa uskottiin, että sukupuoli on tähdistä lähtevien voimien väreilyä ja vaikutusta. Ihmisen koko ruumis, eivät vain sukuelimet, on tällaisen kosmisen lämpenemisen ja väreilyn kaikukoppa, jossa kosminen aaltoliike muuttuu tyydytystään etsiväksi haluksi. Erityisesti miehen ruumis naisruumista vahvempana on täynnä vitaalisuuden lämpöä, joka purkautuu siemennesteessä. Miehistä itsehillintää vastassa oli heikkoudesta johtunut naisten epävakaisuus. Poikien ensimmäisestä sukukypsyydestä kertovaa purkausta vietettiin perhejuhlena. Siitä eteenpäin miehen ihanteena oli ylläpitää ruumiinsa energian lämpö korkeana voidakseen suorittaa työnsä ja tehtävänsä mahdollisimman hyvin. Yhtenä keinona käytettiin yllättävältä tuntuva eunukiksi kuohimista. Uskottiin, että sen jälkeen miehen elämänvoima pysyisi mahdollisimman korkeana, koska ei olisi siemennesteen katoa. Stoalaisuudessa sukupuolielämä iloineen katsottiin oikeutetuksi vain lasten saamista varten. Se nähtiin hyödyllisen päämäärän luonnonmukaisena välineenä. Jo keisari Augustus oli ryhtynyt poliittisiin toimiin saadakseen avioliiton kunniaan, jotta uhkaava väestökato voitaisiin pysäyttää ja kääntää nousuun. Syntyvyyden edistäminen oli myös kaupunkien tavoite, koska korkea kuolleisuus uhkasi jatkuvasti niiden elinvoimaa. Roomalaisten arvioitu keski-ikä oli alle 20 vuotta. Jotkut kulkutaudeista ja epäterveellisen veden sekä ruoan myrkytyksistä selviytyneet saavuttivat korkean iän, mutta heitä oli vähän. Siksi avioliitto ja lasten saaminen oli koko valtakunnassa ja erityisesti sen kaupungeissa vakava poliittinen kysymys.⁶⁶

Jumalan luomistahto

Varhaisessa kirkossa kuten juutalaisuudessaakin, kosmisten voimien tilalla oli Jumalan luomistahto ja –teko. Luomistahto ja –teko palautuivat aina siihen, millainen Jumala itse on. Seksuaalisen halun ja tyy-

⁶⁶ Brown 1988, 5–25. Van der Meer, 1993, 7–15.

dytyksen lähde ei ole kosminen vaan persoonallinen: tällainen Jumala on, kun hän sallii profeetta Hoosean viheliäisen avioliiton kuvata omaa rakkauttaan luopunutta kansaa kohtaan, kansaa, joka muillakin profetoilla eri tavoin esiintyy ylhäisen valtiaan osoittaman rakkautten talleavaksi kiittämättömäksi, portoksi lankeavaksi löytölapseksi. Raamatun kaanon päättyy Karitsan häihin. Jumalan persoonallinen rakkaus ihmiseen on tulista, pyhää, ylevää, sanoinkuvaamattoman voimaperäistä, ruumiillista yhdistymistä Jumalan kanssa hänen Pojassaan Jeesuksessa Kristuksessa. Jumalallinen rakkaus ei ole vain väline jonkin päämäärän, esim. korkean lapsiluvun saavuttamiseksi. Rakkauteen sopii sama kuin purjehtimiseenkin: ollaan perillä onnen tilassa heti, kun vene on irronnut laiturista. Siitä syystä tekstinmukaisesti selitetty VT:n Korkea Veisu on aivan korvaamattoman tärkeä aviorakkauten pitämiseksi rakkautena eikä pelkästään jonkin muun tavoitteen välineenä.

Luonnonmukainen, Jumalassa eletty rakkaus on myös hedelmällinen, ellei Jumala joidenkin avioparien kohdalla näe hyväksi päättää toisin. Menemällä naimisiin ja synnyttämällä lapsia sekä huolehtimalla heitteille jätetyistä lapsista kristityistä alkoi kasvaa Rooman imperiumissa aivan oma, itsestään tietoinen kansakunta. Kristuksen armonvaltakunta, *”regnum gratiae”*, teki eri tavoin itsensä tunnetuksi imperiumin piirissä. Pandemioiden hyökätessä kaupunkeihin kristityt yleensä jäivät paikoilleen ja palvelivat sairaita. Näin tekemällä kristitty väestönosa tuli tietämättään ja kuolonuhreista huolimatta kokonaisuutena katsoen immuuniksi. Kun kaupungeista kulkutautia paenneet pakanat palasivat taudin voiman laantuessa koteihinsa, he alkoivatkin suurin joukoin sairastua ja kuolla, koska sellainen tuntematon asia kuin immuniteetti oli pakomatkan vuoksi jäänyt muodostumatta. Ylhässäytyiset naiset eivät Rooman lakien mukaan voineet solmia epäsäätystä avioliittoa velvoitteineen ja oikeuksineen. Jumalanpalvelukset toimivat kristityille tehokkaina avioliittomarkkinoina, jotka tarjosivat aivan uutta verta. Niinpä kirkko kiersi Rooman lakien esteet tunnustamalla tietyin edellytyksin sellaiset liitot avioliitoiksi, jotka Rooman laki luki avosuhteeksi, konkubinaatiksi.

Varhainen kirkko torjui avioeron sekä sen ajan keinoin harjoitetun lapsiluvun rajoittamisen puoskareineen, abortteineen ja heitteillejätöineen. Hillary Clintonin ja muiden samoin ajattelevien miesten ja naisten iskulause ”nainen päättäköön itse omasta ruumiistaan” on peräisin pakanallisesta Roomasta: *”Foetus pars viscerum matris”* eli sikiö on äitinsä ruumiin osa, ja ihmiselämä alkaa vasta syntymisestä, ei sikiämisestä, kuten luemme Raamatusta. Kristityt eivät yksin vastustaneet tätä näkemystä. Myös stoalaiset filosofit vastustivat aborttia, koska se soti luonnon omaa lakia - *lex naturae* - vastaan. Kristittyjen ja juutalaisten abortin vastustus oli peräisin Vanhasta testamentista. Sikiämisestä lähtien Jumala valmistaa uuden ihmiselämän tahtonsa mukaan.⁶⁷

Asketismin nousu

Kristillisen elämänilon ja -voiman seuraan alkoi kirkkoon pian liittyä voimistuva asketismi, aviosuhteesta pidättäminen sekä moraalinen ankaruus, rigorismi. Varhaisen kirkon askeettisille miehille ja naisille heidän elämänsä erämaassa oli kuitenkin Paratiisin löytämistä maan päällä, vapautumista maailman tuskaa tuottavista pyyteistä ja intohimoista elämää kokonaisuudessaan Kristuksessa. Kristittyjen askeettinaisten neitsyys erosi gnostilaisesta maskuliinisuuden vaatimuksesta siinä, että neitsyet palvelivat Kristusta ja kirkkoa juuri naisina eivätkä miehiksi tehtyinä, kuten gnostilainen Tuomaan evankeliumi kirjoittaa Maria Magdaleenasta: *”Tehkäämme hänestä mies...”* (Tuomaan evankeliumi 114). Vaikka esim. Augustinus piti arvossa aviovaimoja ja varoitti kirkkonsa neitsyitä halveksimasta heitä, oli selvää, että aikojen kuluessa vaaka kallistui naimattomien neitsyiden eduksi. Tarpeeton rigorismi ja sen edistämä tekopyhyys ovat aina vetovoimaisempia kuin terve, tasapainoinen ja muuhun verrattuna liian tavallinen perhe-elämä. Keskiajan tuhatvuotisen luostarihurskauden jälkeen Martti Lutherin ja Katharina von Boran avioliitto oli suuren luokan kristityn vapauden sankariteko, joka vapautti kristityt luonnonvastaisista tekopyhyiden harjoituksista Raamatun mukaiseen Jumalan palvele-

67 Sasse, 347–353.

miseen ja pyhään elämään niin kirkossa kuin perheessään.

On aika tehdä johtopäätöksiä. Olen lukenut suurella halulla ja arvostuksella Dietrich Bonhoefferin ”Etiikkaa”, jonka käsikirjoitus valmistui juuri ennen hänen vangitsemistaan v. 1943. Kun tarkastellaan avioliiton perusteita, kirkko ja valtio eivät päätä avioliitoista, eikä avioliitto saa niiltä olemassaolon oikeuttaan. Avioliiton tekee avioliitoksi miehen ja vaimon yhteinen tahto, joka kumpuaa Jumalan luomistahdosta. Vihkitoimituksessa tätä molemminpuolista tahtoa kysytään julkisesti todistajien läsnä ollessa. Koska Jumala ei ole ristiriitainen kuningas, mikään suurinkaan ihastuksen intohimo, joka kohdistuu ohi oman aviopuolison avioliiton ulkopuolelle, ei ole sekoitettavissa Jumalan avioliittoja luovaan ja ylläpitävään tahtoon. Valtiovalta voi positiivisella oikeudella, johon ei saa sekoittaa mieli-valtaa, asettaa yhteiskunnan suojaksi tiettyjä rajoituksia, koska luonnollinen puolison valinta ja luonnolliset esteet eivät takaa sitä, etteikö yhteisö vahingoittuisi vakavasti inhimillisistä erehdyksistä. Myönteiseksi esimerkiksi tällaisesta suojasta voi valita avioliiton solmimiselle säädetty ikärajat.

Ruumillinen rakkaus ja lapset Jumalan lahjoina

Avioliitto sisältää luontonsa puolesta aina mahdollisuuden yhteisten lasten saamiseksi. Oikea kristillinen kirkko siunaa tällaisia avioliittoja, ei suhteita. 1980-luvulla mainostettiin harkitun lapsettomuuden ns. DINK-suhdetta: Double Income, No Kids (kaksi palkkatuloa, ei lapsia). Tällainen naimisiinmeno ei suinkaan ole avioliitto vaan kuu-dennen käskyn rikkomista, koska se tietoisesti sulkee ulkopuolelleen Jumalan siunauksen, käskyn ja lupauksen. Samalla on muistettava erityiset poikkeukset. On lääketieteen tapauksia, joissa raskaus varmasti koituisi äidin kuolemaksi. Toisten äitien terveys kestää hyvin suuren lapsiluvun siinä, missä toiset nääntyisivät. Rooman kirkon rigorismi on tässä kysymyksessä tunnettu. Se on periaatteessa samanlainen kuin laestadiolaisten Rauhanyhdistystenkin: raskauden ehkäisy on yhtä poikkeusta lukuunottamatta kielletty. Tuo poikkeus on kuu-kautiskierron mukainen aikataulu, jota on kevytmielisesti kutsuttu

myös ”venäläisen ruletin” sijasta ”paavin ruletiksi”. Bonhoeffer totesi avioelämän osapuolista seuraavalla tavalla: Pelkkä sokea vietti ei yksin voi esiintyä Jumalan tahtona, jolle jätetään lopullinen vastuu seurauksista. Avioelämässä on mukana kaksi ihmistä, joille on annettu kyky ajatella järkevästi, vastuullisesti.⁶⁸ ”Paavin ruletti” on yksi tapa välttää raskaaksi tulemista (jos sellainen sattuisi onnistumaan). Harvoin olen huomannut sen tunnustamista, että mainittu ruletti on laskelmoitua järjenkäyttöä siinä, missä muutkin keinot estää raskaaksi tuleminen. Miksi se olisi Jumalalle otollisempi kuin jokin muu laskelmoitu tapa käyttää järkeä ja koettaa estää hedelmöityminen? En puhu nyt erilaisten hormonipillereiden ja kierukoiden käytöstä, joiden varjopuolista ei vuosikausiin saanut puhua. Aviopuolisoilla on erilaisia tapoja osoittaa sukupuolista kiintymystä ja rakkautta toisiaan kohtaan. Mitä he saavat tehdä keskenään, mitä eivät? Missä päin Raamatun aviollisen käytöksen rajat on tarkoin määritelty? On jopa näkemyksiä, että jo siemennesteen virtaaminen naisen sukuelinten ohi olisi synty. Raamatulla sellaista ei voi perustella. Oonanin synty kuului leviraattivioliiton yhteyteen, eikä sellainen puolestaan koske meitä. Emme myöskään ole kreikkalaisia pakanoita jakamassa heidän käsityksiään siemennesteen vaikutuksista miehen ruumiiseen. Uuden testamentin armotaloudessa siemennesteellä ei ole minkäänlaista sakraalia luonnetta. Se kuuluu biologiaan kuten ruoansulatuskin.

Mikä on siis aviopuolisoiden päätäntävalta oman avioliittonsa asioissa Jumalan sanan kehyksissä? On paljonpuhuvaa, että emme löydä Raamatusta vastauksia useimpiin kasuistisiin kysymyksiin: selkeät, yksityiskohtaiset ja omiatuntoja sitovat tekstit puuttuvat. Kenelläkään ei ole sellaisissa tapauksissa omientuntojen sitomisen oikeutta, vaikka hyvää tarkoittavia neuvoja voikin aina tarjota. Apostoli Paavali kirjoitti: *”Sillä tämä on Jumalan tahto, teidän pyhityksenne, että kartatte haureutta, että kukin teistä tietää ottaa oman vaimon pyhytyksessä ja kunniassa, ei himon kiikhossa niinkuin pakanat, jotka eivät Jumalaa tunne”* (1. Tess. 4:3–5). Näissä sanoissa aviorakkauden toteuttaminen on sekä lääke kaikissa ihmisissä pesivää pahaa himokkuutta vastaan

68 Bonhoeffer 1992, 202–209.

että kunniallinen, pyhä toimitus. ”Pyhyys” ei tarkoita laimeutta, intohimottomuutta vaan kahden kilvoittelevan Jumalan lapsen vastuullista yhtymistä toisiinsa aviomiehenä ja aviovaimona esikuvanaan Kristuksen ja hänen kirkkonsa pyhä, eskatologinen, ruumiillinen yhteys. Virsirunoilija Paul Gerhardt tohti 1600-luvulla kynäillä seuraavasti: *”Minun olet, enkä päästä / sinua, valoa koskaan sydäimestä. / Kerran toinen toisiamme / sielulla, ruumiilla aina rakastamme”* (LV 868:12).

Taivaassakin rakkaus on ruumiillista! Bonhoeffer on selkeän yksinkertaisesti päätenyt siihen, että hänen tuntemansa katolinen, spekulatiivinen rigorismi johti itse asiassa avioliiton kumoamiseen, jos sankarillinen pidättyminen on ”paavin ruletin” kanssa ainoa sallittu keino. Avioliitossa osoitetaan ja vastaanotetaan toistuvasti ruumiillisista rakkautta. Puolisoiden vetäytyminen jatkuvasti erilleen toisistaan on avioliiton lopun alku. Katolisella rigorismilla on protestanttisten spekulatioiden vastineensa. Niitäkin koskevat muutettavat muuttamen apostolin opetus: *”Jos te olette Kristuksen kanssa kuolleet pois maailman alkeisvoimista, miksi te, ikäänkuin eläisitte maailmassa, sallitte määrätä itsellenne säädöksiä: ”Älä tartu, älä maista, älä koske!”* (Kol. 2:20–21). Ilman hedonismin epäjumalanpalvelusta, joka vain vahvistaa ihmisen sydämen turmelusta, voi nöyrästi ja kiittollisesti uskoa, että Jumala itse on antanut minulle rakkaan puolison, johon hellästi tarttua, jota maistan eri aistein, jota koskettelen kiittollisena hänen läheisyydestään. Runoilija Aaro Hellaakoski (1893–1952) kuvasi kauniisti vanhan avioparin kiintymyksen kosketuksia: *”kädet etsi toisiansa kiihkottomin kysymyksin ...”*.

Heidelbergin professori Albrecht Peters (1924–1987) arvosteli Lutherin katekismuksen kommentaareissaan suuren oppi-isän selitysten kapeikkopaikkoja. Kolmannen käskyn selityksen kohdalla Peters olisi kaivannut sunnuntain käsittelemistä enempi eskatologisen ylösnousemususkon riemujuhlanakin kuin järjestysasiana ajaa vastahakoinen rahvas kirkkoon kerran viikossa. Luther ei toki ollut rigoristi. Petersin evankelinen katsantokanta sunnuntaista sopii mielestäni avioliittoon, jota koskien sekä katolinen että protestanttinen rigorismi vievät vaatimuksensa Raamatun ulkopuolelle, koska selvät

UT:n kohdat eivät yksiselitteisesti tue rigoristien ohjelmaa. Avioliitto ei ole vain pidättymistä. Se on ennen kaikkea riemullista lääkettä syntiä vastaan ja elävä merkki lähestyvistä ylösnousemuksen hääjuhlasta. Vastoin monien protestanttien luuloa UT:ssa ei ole paastoamisen ja kymmenysten lakeja. Silti kristityt paastoavat Pyhän Hengen niin vaikuttaessa ja antavat Jumalalle ja lähimmäisille saman Hengen vaikuttamina monin verroin kymmenyksiä enemmän. Rigorismista vapautettu sukupuoliuus ja avioliitto ovat kristityn ilon ja voiman lähde. Sitä ei saa sitoa millään tulkinnanvaraisilla laeilla, jotka astuvat Jumalan selvän sanan tilalle ja lopulta tukahduttavat sen.

Vielä yksi ja tärkein näkökohta: Mitä Jumala tahtoo ajassamme, jossa kaikki puhuvat vain omista oikeuksistaan, missä elämänpelko työntää avioliittoja ja lasten saamista tuonnemmaksi? Mistä Jumala saa tahtonsa täyttämiseen ja palvelemiseen tarvittavat palvelijansa ellei ennen muuta kristittyjen perheistä? Entä, jos kristityt vanhemmat eri syistä kieltäytyvät kysymästä Jumalalta, mitä hän tahtoo sen sijaan, että kysymme vain itseltämme, mitä me tahdomme. Jumalahan voisi tahtoa muuta kuin me itse. Hän voisi tahtoa siunata meitä tavoilla ja mittaan, johon me ajan hengen vaikutuksesta emme itse olisi valmiit. Kuinka monta palvelijaa Jumalan seurakunta tässä maailmassa menettääkään, kun heidän ei annettu syntyä tähän maailmaan, ei jumalanpelon vaan elämänpelon tähden?

Iltavirressä (LV 884:6) veisataan: *"On Herra hyvä luonut ruumiini, sieluni. / On kodin, perheen suonut, ja omaisuuteni. / Uskossa kaikki annan nyt sinun käsiisi. / Minua älä hylkää, vaan johda tietä pyhää / taivaaseen, kotiini."*

Käytettyä kirjallisuutta

Catechism of The Catholic Church, The 1994. English translation for Africa. Nairobi Kenya.

Bonhoeffer, Dietrich, Ethik. Herausgegeben von Ilse Tödt, Heinz Eduard Tödt, Ernst Pfeil und Clifford Green. Dietrich Bonhoeffer Werke 6. Munchen 1992.

Brown, Peter, the Rise of Western Christendom. Triumph and Diversity, A.D. 200-100. Second Edition. Oxford 2006.

Brown, Peter, The Body & Society. Men, Women, & Sexual Renunciation. Twentieth Anniversary Edition With a New Introduction. New York 2008.

Meer, van der, Fritz, Die alte Kirche. Einleitung. Gestalten der Kirchengeschichte- Herausgegeben von Martin Greschat. Alte Kirche I. Stuttgart, Berlin, Köln 1993 (1994).

Peters, Albrecht, Kommentare zu Luthers Katechismen 1-5. Herausgegeben von Gottfried Seebass. Göttingen 1990–1994.

Sasse, Hermann, The Early Church and Abortion (1968). The Lonely Way. Selected Essays and Letters by Hermann Sasse Volume 2 (1941–1976). Transl. Matthew C. Harrison together with Paul N. Anderson, Charles J. Evanson, John W. Kleinig, and Norman E. Nagel. With historical introduction by Ronald R. Feuerhahn. Saint Louis 2002, 347–353.

En luthersk synvinkel på den moderna ekumeniken

TM Ida Heikkilä, doktorand i ekumenik vid Helsingfors universitet

Den förvirrade lutherska identiteten

Att vara kristen är inte lätt; det förstår vi både då vi läser kyrkohistoria och ser omkring oss i den värld vi lever i nu. Att dessutom vara lutheran underlättar inte saken, för medlemskapet i ett relativt litet kyrkosamfund som brutit sig ut ur den katolska kyrkan och som fortsätter att splittras med en accelererande fart kräver berättigande. Vem är vi och hur ska vi förhålla oss till andra kristna samfund är frågor som många går och grubblar på.

För en del lutheraner i Norden förefaller blotta intresset för andra kristna kyrkor och samfund skumt, för att inte tala om konkret samarbete mellan kyrkorna. För dessa lutheraner börjar den kristna kyrkans historia från apostlarnas tid och hoppar sedan direkt till reformationen på 1500-talet. Det faktum att lutheranerna utgör endast en av tusentals kristna bekännelser i världen vållar dem inget huvudbry. Deras tänkesätt skiljer sig radikalt från den andra lutherska yterligheten som längtar till en global världskyrka där alla kristna är ett och där den lutherska traditionen är viktig bara för att den speglar sanningen på sitt unika sätt.

Mellan dessa två poler finns otaliga variationer, av vilka den kanske mest intressanta är en grupp vars identitet är svår att definiera eftersom den varken är strängt luthersk eller särpräglad ekumenisk. Till denna tredje grupp tillhör sådana kristna som i princip är lutherska till sin identitet men som är färdiga att vika från den lutherska bekännelsen om Bibelns auktoritet som Guds ofelbara Ord står på spel. Många av dem har mött stora utmaningar i sina mer eller mindre liberala nationella kyrkor och därför börjat söka stöd utifrån: de riktar blicken hoppfullt mot sådana kristna samfund som vill hålla fast vid Bibelns auktoritet och tillförlitlighet. De vänder sig ex. till den

romersk-katolska kyrkan i frågor om abort och livets helighet eller den reformerta kristenheten i frågor om apologetik⁶⁹. På det samhälleliga planet kan detta ha positiva följder, för en enad kristen front har en stark röst. Samhörigheten kring dessa frågor kan dock bli så stark att de traditionella tvistefrågorna om dopet, nattvarden, ämbetet, kyrkans väsen och Guds ord relativiseras och förlorar i betydelse. Det viktigaste kriteriet för gemenskap blir viljan att vara Guds ord trogen: hur man sedan tolkar detta ord i enskilda frågor verkar inte alls vara lika viktigt.

De stora skiljelinjerna inom den globala kristenheten dras nu på ett helt annat sätt än bara för några decennier sedan, för att inte tala om reformationstidevarvet. Den första av de nämnda grupperna har glömt bort sitt gammalkyrkliga arv, den andra övergett sin lutherska identitet och den tredje börjat ge efter i centrala lärofrågor för att skapa gemenskap med så kallade konservativa och bibeltrogna oavsett kyrka. Många är förvirrade av situationen. Målet för denna artikel är att visa på en fjärde väg: en väg som tar de globala realiteterna och kyrkornas mångfald på allvar, men som inte överger Bibelns sanningar och den lutherska identiteten eller söker gemenskap på sanningens bekostnad.

Kort introduktion till ekumeniken

Var kommer då dessa frågeställningar överhuvudtaget ifrån? Varför finns det så många olika tolkningar om den kristna tron? Varför kan inte alla kristna vara ett? Måste kristna tänka lika i alla frågor för att kunna samarbeta? Borde alla kyrkor enas? Den teologiska grenen som sysslar med bland annat dessa frågor kallas för ekumenik.

Begreppet ekumenik kommer från grekiskans "oikoumene" (ἡ οἰκουμένη (γῆ), particip av οἰκέω, 'att bo') som betyder 'den bebodda världen/jorden' eller bara 'världen'. Ordet har haft olika betydelser i världs- och kyrkohistorien. I den grekisk-romerska världen syftade det till den bebodda delen av universum som man kände den då. Under de första kristna århundradena sträckte sig det romerska

69 Apologetik betyder intellektuellt försvar av den kristna tron.

imperiet till nästan hela den kända världen, alltså hade 'oikoumene' långt samma gränser som imperiet. I Bibeln används ordet då "hela världen [oikoumene] skulle skattskrivas" (Luk 2:1). Senare kom begreppet att avse ting som omfattar hela den kristna världen eller som är allmänneliga. Den gamla kyrkans sju första koncilier (Nicaea I 325, Konstantinopel I 381, Efesos 431, Chalcedon 451, Konstantinopel II 553, Konstantinopel III 680-681, Nicaea II 787) kallas ekumeniska eftersom hela kristenheten bekände och bekänner sig till deras beslut. I dessa koncilier fastställde man bland annat Nicaenska trosbekännelsen samt läran om Guds treenighet och Kristi två naturer. Samfund som inte erkände dessa bibliska sanningar avstängdes från den kristna kyrkan och inte heller idag kan sådana samfund anses vara kristna. Senare har speciellt den katolska och ortodoxa kyrkan använt 'ekumenisk' som bestämning för sin kyrka i dess helhet till skillnad från enskilda församlingar och stift. I modernt språkbruk syftar begreppet främst till de kristna kyrkornas strävan att överkomma de historiska splittringarna och bli ett i Kristus både på ett synligt och andligt sätt. Denna artikel fokuserar på den sista betydelsen.

Hur man än förhåller sig till kristna enhetssträvanden kan man inte förneka det bibliska faktum att Gud från början skapade en enda kristen Kyrka och att Hans vilja är att alla som tror på Honom i alla generationer ska ha gemenskap med varandra i denna ena Kyrka. I Getsemane ber Jesus till Fadern: "Men inte bara för dem [för människorna som Fadern har tagit ut ur världen och gett åt Sonen] ber jag, utan också för dem som genom deras ord kommer att tro på mig. Jag ber att de alla skall vara ett, och att såsom du, Fader, är i mig och jag i dig, också de skall vara i oss, för att världen skall tro att du har sänt mig. Och den härlighet som du har gett mig har jag gett dem, för att de skall vara ett, liksom vi är ett: jag i dem och du i mig, för att de skall vara fullkomligt förenade till ett. Då skall världen förstå att du har sänt mig och har älskat dem så som du har älskat mig" (Joh 17:20–23). Av Jesu bön framgår att de kristnas enhet speglar enheten i Gud själv: Faderns, Sonens och den helige Andes enhet. Enheten de kristna emellan är ett starkt vittnesbörd åt världen, till och med

så starkt, att det påverkar hur människor tar emot evangeliet. Det är det Jesus menar när han säger åt sina lärjungar: "Om ni har kärlek till varandra, skall alla förstå att ni är mina lärjungar" (Joh 13:34,35).

När vi tittar omkring oss förstår vi att de kristna är allt annat än "förenade till ett" och att vittnesbördet som de kristnas enhet skulle ge åt världen är kraftlöst och splittrat. Orsakerna är otaliga: misstänksamhet, högmod, hårdhet, missförstånd, individualism, kulturskillnader och girighet, men också olika uppfattningar om den kristna, apostoliska läran. Vissa kyrkor har bevarat den yttre enheten, men är splittrade till det inre. Jesu bön i Getsemane utmanar oss till att rannsaka oss själva och pröva vår attityd mot dem som åkallar samma Herre som vi. Den kallar oss till att be för de kristnas enhet och att jobba för att Guds oföränderliga sanning blir förklarad och förkunnad.

Milstolpar i den ekumeniska rörelsens historia

Då man försöker beskriva det ekumeniska tänkandets utveckling eller de kristna kyrkornas enhetssträvanden är man tvungen att fokusera på vissa aktörer och processer och lämna andra utanför. Detta beror på att den moderna ekumeniken inte är en enhetlig rörelse utan att det finns flera olika ekumeniska floder som strömmar fram sida vid sida och korsar varandra här och där: det finns organiserad och icke-organiserad ekumenik, lokal och global ekumenik, ekumenik mellan individer och ekumenik mellan kyrkor, samfund och organisationer. Alla dessa former har lite olika tyngdpunkter, handlingsätt och mål. Man kan alltså inte knippa ihop all verksamhet som går under namnet 'ekumenik' och ge den en stämpel. Följande historiska översikt fokuserar på Kyrkornas världsråd (World Council of Churches) eftersom det är den största och mest ansedda globala ekumeniska aktören, och för att det dessutom innefattar de flesta av den moderna ekumenikens strömmar. Den så kallade Lausannerörelsen (The Lausanne Movement) lyfts fram som den evangelikala motpolen till Kyrkornas världsråd.

Den ekumeniska rörelsen organiserade sig i början av 1900-talet,

men dess rötter kan skönjas tydligt redan i 1800-talets missionssällskap, den internationella studentrörelsen och de internationella konfessionella sammanslutningarna (bland annat Evangeliska alliansen 1846, Baptisternas världsallians 1905 och Lutherska världsförbundet 1947). Under den senare hälften av 1800-talet började man i USA och England arrangera konferenser där missionärer från olika kyrkor samlades för att behandla problem på missionsfältet och minska överlappning och konkurrens i arbetet. På den tiden sågs missionen som missionssällskapens, inte kyrkornas uppgift. Missionsarbetet fick ett uppsving av de olika studentrörelserna som organiserade sig i slutet av 1800- och i början av 1900-talet, exempelvis 'studenternas volontärrörelse' (The Student Volunteer Movement) som antog som sitt motto "evangelisering av världen i denna generation" och Kristliga studentvärldsförbundet (World Student Christian Federation) som grundades år 1895 i Vadstena. Inom ramarna för studentrörelserna bad, evangeliserade och levde unga kristna från olika kyrkor och kristna samfund tillsammans.

Den första egentliga ekumeniska missionskonferensen arrangerades i Edinburgh år 1910. Deltagarna kom främst från USA och Europa. Samtalen koncentrerade sig enbart på missionsstrategier, och man talade knappt alls om det kristna budskapets innehåll eller missionens teologiska grund. Man var ense om att den icke-kristna världen skulle evangeliseras i den dåvarande generationen, och man var ambitiös och optimistisk inför denna utsikt. Alla människor i världen borde "ha möjligheten att känna Jesus Kristus som sin personlige Frälsare och Herre", deklarerade man. Deltagarna var främst protestanter, men några enstaka ortodoxer var med.

Som en följd av konferensen i Edinburgh grundades Internationella missionsrådet (International Missionary Council) i Lake Mohonk, New York, år 1921. Rådet fick i uppgift att främja samarbetet inom missionen, arrangera gemensamma missionskonferenser, utföra noggranna studier av missionsverksamheten och rekommendera förhandlingssätt på missionsfältet. Medlemskap beviljades endast åt regionala samarbetsorgan inom missionen samt nationella kristna råd i

de så kallade missionsländerna, alltså inte enskilda missionsorganisationer. Rådet samlades i Jerusalem (1928), Madras (1938), Whitby (1947), Willingen (1952), Ghana (1957) och New Delhi (1961).

Förutom Internationella missionsrådet gav Edinburgh startimpulsen till två rörelser med helt olika tyngdpunkter: Life and Work (Liv och Arbete) och Faith and Order (tro och kyrkoordning). Redan namnen berättar att Life and Work representerade den praktiska och sociala ekumeniken, medan Faith and Order koncentrerade sig på kyrkornas läror och strukturer. Arbetet inom Life and Work började med en preliminär konferens i Genève år 1920 och kulminerade i två världskonferenser i Stockholm år 1925 och i Oxford år 1937. Den svenske teologen Nathan Söderblom (1866–1931) var hjärnan bakom denna rörelse. Hans motto var 'läran skiljer, tjänsten förenar' ("doctrine divides, service unites"). I enlighet med mottot ville Life and Work lägga lärofrågor åsido och ena de kristna kyrkorna i praktiskt samarbete för de lidande och mot de sociala orättvisorna i världen. Evangeliet skulle tillämpas på alla livsområden. Faith and Order däremot sökte de kristnas gemenskap genom teologiska samtal vars mål var att nå samförstånd i den kristna läran och synen på Kyrkans enhet. Upphovsmannen till Faith and Order var den amerikanske missionsbiskopen Charles H. Brent (1862–1929). Han kallade till ett förberedande möte i Genève år 1920, dit 80 ortodoxa, anglikanska, protestantiska och frikyrkliga representanter kom. Den romersk-katolska kyrkan uteblev. Faith and Order samlades till världskonferenser i Lausanne 1927 och Edinburgh 1937. I Edinburgh samlades så många som 443 officiella representanter från 123 kyrkor.

År 1937 beslutade Life and Work och Faith and Order att tillsammans bilda ett kristet världsråd. Tanken bakom var att organisationerna representerade två olika sidor av den kristna tron och ekumeniken och därför borde komplettera varandra i samma organisation, för att på bästa möjliga sätt fullborda Kyrkans missionsuppdrag. De två organisationerna tillsatte en kommission som i Utrecht 1938 lade den strukturella grunden för det blivande världsrådet. Basisen betonar att rådet endast har andlig auktoritet över sina medlemmar

och att det inte är en kyrklig överstruktur, ”superkyrka”. Angående medlemskap formuleras att ”Kyrkornas Världsråd är en gemenskap av kyrkor som erkänner [accept] vår Herre Jesus Kristus såsom Gud och Frälsare”. Det andra världskriget avbröt processen för ett decennium, och grundandet av rådet måste vänta.

År 1948 var tiden mogen för den andra stora ekumeniska vändpunkten efter Edinburgh: Kyrkornas världsråd (KVR) höll sitt konstituerande möte i Amsterdam. Mötets tema var ”Man’s Disorder and God’s Design”. Willem A. Visser ’t Hooft valdes till den nya organisationens generalsekreterare. I Kyrkornas världsråd slogs nu den praktiska och läroorienterade ekumeniken samman. Faith and Order fortsatte som en kommission inom rådet med speciellt ansvar för lärofrågor. I Amsterdam var det för första gången kristna kyrkor som band sig till ekumeniskt samarbete inom rådets ramar. De ortodoxa kyrkorna i Konstantinopel, Cypern och Grekland var representerade, men för övrigt var deltagarna protestanter. Efter Amsterdam har KVR hållit generalförsamlingar med varierande teman ungefär vart tionde år: i Evanston 1954 (Christ - the Hope of the World), New Delhi 1961 (Jesus Christ - the Light of the World), Uppsala 1968 (Behold, I make all things new), Nairobi 1975 (Jesus Christ Frees and Unites), Vancouver 1983 (Jesus Christ - the Life of the World), Canberra 1991 (Come, Holy Spirit - Renew the Whole Creation), Harare 1998 (Turn to God - Rejoice in Hope), Porto Alegre 2006 (God in your grace, transform the world) och Busan 2013 (God of life, lead us to justice and peace).

Amsterdam 1948 svarade inte på frågorna om det grundade världsrådets karaktär eller förhållande till medlemskyrkorna. År 1950 samlades KVR:s centralkommitté i Toronto för att behandla dessa frågor. Mötet utfärdade ett dokument som heter Torontoförklaringen (Toronto Statement). Enligt förklaringen behöver medlemskyrkorna inte ha någon viss syn på kyrklig enhet eller ens erkänna de andra medlemmarna som kyrkor i ordets fulla bemärkelse; det räcker att de ser ”element” av den sanna kyrkan i varandra. Kyrkornas världsråd är en ”gemenskap” (fellowship) som inte ämnar vara ett kyrkolikt sam-

fund. Dessa principer har möjliggjort de ortodoxa kyrkornas participation i KVR.

I den tredje generalförsamlingen i New Delhi (1961) anslöt sig Internationella missionsrådet till KVR. Missionsrådet hade tidigare varit rädd för att sammanslagningen skulle innebära en marginalisering av missionsarbetet, men var nu övertygad om att det organisatoriska samarbetet tjänade missionens och ekumenikens nära tillhörighet. Internationella missionsrådet upphörde att existera och fortsatte sitt arbete i KVR:s avdelning för världsmision och evangelisation.

I New Delhi omformulerades KVR:s basis enligt följande: "Kyrkornas världsråd är en gemenskap av kyrkor som bekänner Herren Jesus Kristus som Gud och Frälsare enligt Bibeln, och därför tillsammans strävar till att fullgöra sin gemensamma kallelse en enda Gud, Fader, Son och helig Ande, till ära." Den nya basisen innehåller fem förändringar: "bekänna" istället för "erkänna" innebär större förbindelse; "Herren" i stället för "vår Herre" är mindre exklusivt och hänvisar till Jesu Kristi universella herravälde. De första tecknen på en så kallad kosmisk kristologi som betonar att Kristus är Herre över hela skapelsen och universum kan skönjas; "enligt Bibeln" vill försäkra den rätta förståelsen av Kristi två naturer och bekräftar dessutom Bibelns plats i den ekumeniska gemenskapen; "tillsammans strävar till att fullgöra sin gemensamma kallelse" ger en dynamisk och aktiv bild av gemenskapen; "en enda Gud, Fader, Son och helig Ande till ära" placerar den kristologiska affirmationen i ett trinitariskt sammanhang. Den nya basisen tilltalade speciellt de ortodoxa kyrkorna, av vilka många blev medlem i KVR i New Delhi.

En viktig händelse som påverkade den ekumeniska rörelsen indirekt men tydligt var den romersk-katolska kyrkans banbrytande kyrkomöte, det Andra vaticankonciliet, som hölls 1962–1965. Konciliet ses allmänt som den romersk-katolska kyrkans öppning mot den yttre världen, också de andra kristna kyrkorna: de ortodoxa kallas för "skilda bröder", och den enda vägen till gemenskap tycks inte längre vara de andra kristnas botgöring och återvändo till katolska kyrkan. Som en följd av det Andra vaticankonciliet blev katolska kyrkan medlem

i Faith and Order -kommissionen och fick därigenom inflytande i KVR. Dessutom grundades en gemensam arbetsgrupp för KVR och den romersk-katolska kyrkan (Joint Lutheran-Roman Catholic Study Commission). Denna grupp initierade tillsammans 'böneveckan för de kristnas enhet' (Week of Prayer for Christian Unity) år 1968. Samma år sände katolska kyrkan sina första officiella observatörer till KVR:s fjärde generalförsamling som hölls i Uppsala.

Samtidigt som många glädde sig över de nya ekumeniska öppningarna, var många allt mera kritiska mot KVR och sökte alternativa former för ekumeniken och speciellt den ekumeniska missionen. År 1974 samlades ca 2700 evangelikala kyrkoledare och missionsaktörer från mer än 150 länder till en internationell kongress för världsevangalisation i Schweiz. Mötets sammankallare var den amerikanske predikanten Billy Graham. På kongressen undertecknades en gemensam deklaration som fick namnet Lausannedeklarationen, och som blev den teologiska grunden för samarbetet i evangelisation och mission inom Lausannerörelsen (Lausanne Committee for World Evangelization). Den centrala författaren till Lausannedeklarationen var John Stott. Lausannerörelsen hade sin andra kongress i Manila år 1989 och sin tredje kongress i Cape Town år 2010. I Cape Town deltog redan 4200 personer från 198 länder.

I Lausannedeklarationen förklarar kongressdeltagarna att de som "lemmar i Kristi församling" binder sig till att "proklamera evangelium för hela mänskligheten och göra alla folk till lärjungar". De förklarar tillsammans att Bibeln är det "enda ofelbara rättesnöret för tro och liv" och att den är felfri och gudomligt inspirerad; att Jesus Kristus är den enda medlaren mellan Gud och människa och enda vägen till frälsning; att evangelisation är spridande av "de goda nyheterna att Jesus Kristus dog för våra synder och uppstod från de döda enligt Skrifterna, och att han som den regerande Herren nu erbjuder syndernas förlåtelse och Andens frigörande gåva till alla som omvänder sig och tror"; att de kristna har ett socialt och politiskt ansvar; att hela kyrkan bör förmedla hela evangeliet till hela världen och att Kyrkan är Guds utvalda redskap i detta arbete; att synlig enhet stärker

evangeliets vittnesbörd och att samarbete därför bör förstärkas; att evangeliet ska förkunnas till alla folk före Jesu återkomst.⁷⁰

År 1982 publicerade Faith and Order sitt hittills viktigaste dokument, BEM-dokumentet⁷¹ ("Baptism, Eucharist and Ministry", 'dopet, nattvarden och ämbetet'), på sitt möte i Lima, Peru. BEM-dokumentet är det mest spridda ekumeniska dokumentet till dags dato och det ligger som grund för flera ekumeniska dialoger. En stor del av dokumentets tyngdvikt ligger i att det författats av teologer från nästan alla de största kristna traditionerna: ortodoxer, orientaliska ortodoxer, katoliker, gammalkatoliker, lutheraner, anglikaner, reformerta, metodister, baptister, adventister, pingstvännar m.fl. I dokumentet förklaras att dialogkyrkorna nått "substantiella" och "omfattande" överenskommelser om den "gemensamma kristna traditionen" gällande dopet, nattvarden och ämbetet, och att dessa lärofrågor inte längre är hinder för enheten, även om man inte nått full konsensus. På konferensen i Lima användes också för första gången en ekumenisk liturgi, den så kallade Limaliturgin, som följer BEM-dokumentets teologi. Limaliturgin har varit vanlig i KVR-sammanhang sedan dess och fick speciellt stor uppmärksamhet på den sjätte generalförsamlingen i Vancouver 1983.

BEM-processen visade att fastän kyrkorna nått ett relativt omfattande samförstånd om dopet, nattvarden och ämbetet, kan samförståndet i dessa enskilda frågor inte tillämpas på ett effektivt sätt om inte helheten, läran om kyrkan, är den samma. Därför gick Faith and Order och KVR in för att utreda ifall det är möjligt att skapa en gemensam ekumenisk lära om kyrkan. Under processen publicerades två mellanrapporter: "The Nature and Purpose of the Church" (1998) och "The Nature and Mission of the Church" (2005). Det slutliga dokumentet, "The Church: Towards a Common Vision", antogs på generalförsamlingen i Busan år 2013. Dokumentet bygger på såväl protestantiska och ortodoxa som katolska dialogdokument. Det försöker skapa en teologisk modellkyrka som inte är en helt ny kyrka

⁷⁰ <http://www.lausanne.org/se/hem/1554-lausannedeklarationen.html>

⁷¹ Finns att läsa på adressen <http://www.oikoumene.org/en/resources/documents>

eller en kopia av någon existerande kyrka, utan en modell som har element från alla kyrkor och som alla därför kan känna igen. Denna ekumeniska process fortgår.

Då man talar om Kyrkornas världsråd är det viktigt att komma ihåg att varken alla kyrkor eller hela världen är representerade i den. Endast 25 procent av världens kristna hör till KVR:s medlemskyrkor: största delen av pingstkyrkorna, reformerta och evangelikala kyrkor, vissa konfessionella lutherska kyrkor samt den allra största kyrkan, den romersk-katolska kyrkan, har valt att inte bli medlem. De ställer sig kritiska till KVR:s teologiska utgångspunkter och ekumeniska handlingssätt. Flera nationella ortodoxa kyrkor är med i KVR, men de är mer eller mindre öppna av den övertygelsen att den ortodoxa tron ensam representerar Kristi kyrka. De anses ofta som en svår dialogpartner, men deras medlemskap i Kyrkornas världsförbund är mycket viktigt i och med att organisationen skulle vara enbart protestantiskt om de gick ut.

Några allmänna tendenser inom den moderna ekumeniken

Den moderna KVR-inriktade ekumeniken är starkt övertygad om att kristenhetens splittring inte är förenbar med Kyrkans väsen: Kristi kyrka är en kropp, alltså kan den inte vara splittrad. Från denna i och för sig bibliska utgångspunkt drar den moderna ekumeniken följande slutsatser: alla kyrkor tillhör den ena, allmänneliga Kyrkan, oberoende om de erkänner varandra eller har gemenskap med varandra. Enheten existerar redan på det andliga planet, alltså borde kyrkorna erkänna varandra och bilda en enda synlig kyrka. För den moderna ekumeniken är kyrkohistorien följaktligen inte en process där den sanna, apostoliska Kyrkan samlar sina egna och tar avstånd från vil-lolärer, utan ett förlopp där Kyrkan splittras i många jämbördiga delar som fortsätter livet på sitt eget håll. En populär version av sådant tänkande är anglikanismens 'grenteori' (branch theory). Teorin liknar de olika kristna samfundet vid grenar som växer från samma stam. Grenarna ligger i schism alltså har inte yttre, organisatorisk

enhet med varandra, men de tillhör ändå Kristi Kyrka eftersom de växer från samma stam: den osplittrade Kyrkans ursprungliga tro och den apostoliska successionen⁷². Teorin har inte vunnit mark hos de ortodoxa kyrkorna eller den katolska kyrkan som avvärjar tanken om att den sanna Kyrkan kan förgrena sig, och drar likhetstecken mellan trädstammen och sin egen kyrka. Inte heller den traditionella lutherdomen godkänner teorin.

En stor del av den moderna ekumeniken strävar inte till enhet eller enhetlighet i lära, liv, kyrkliga strukturer eller sakramenten utan till så kallad "differentierad konsensus", där olikheter i lära och tro ses som en rikedom i stället för ett hot. I den nämnda modellen är olikheterna inte skiljande, för de bärs upp av en grundläggande enighet om trons gemensamma kärna. I ekumeniska dialoger innebär metoden att man arbetar i tre faser: 1) Först formuleras dialogparternas gemensamma tro i frågan som behandlas; 2) Sedan behandlas de kyrkoskiljande elementen i frågan. I varje enskild punkt formuleras först vad kyrkorna bekänner gemensamt, och sedan behandlas de återstående skillnaderna som kyrkornas egna betoningar. Olikheterna upphävs inte, men de mister sin skiljande karaktär i ljuset av det som är gemensamt; 3) Slutligen formuleras tillsammans vad den grundläggande enigheten innebär för kyrkornas gemenskap. Denna metod är kännetecknande bland annat för Gemensamma deklarationen om rättfärdiggörelseläran (Joint Declaration on the Doctrine of Justification) som utfärdades av den romersk-katolska kyrkan och Lutherska världsförbundet år 1999.⁷³ I deklarationen förklarar dialogparterna att de funnit en gemensam förståelse av rättfärdiggörelsen och att reformationens lärofördomanden inte längre träffar de nutida kyrkorna. De traditionella tvistefrågorna har alltså inte ändrats, men man väljer att se på dem från en ny synvinkel. Den beskrivna metoden leder till att den kristna trons helhet reduceras till en kärna, Jesus Kristus eller evangeliet om Honom, som anses vara tillräcklig för kyrklig gemenskap och

72 Apostolisk succession (följd) syftar till den oavbrutna vagningskedjan mellan apostlarna och biskoparna.

73 Deklarationen finns att läsa på adressen http://www.svenskakyrkan.se/km_om_97/km/skriv/973/css97315.htm

trons enhet, och det andra mister betydelse eller relativiseras. Ett ytterligare steg mot relativismen tas i dialoger där man kommer fram till att den gemensamma kärnan inte är en lära som man kan definiera med ord, inte ens Bibelns ord.

Kyrkans gemensamma vittnesbörd åt världen är en av den moderna ekumenikens hjärteangelägenheter. Man är starkt medveten om att det kristna vittnesbördet ruineras av splittringen, och att budskapet kan väcka förtroende endast om det ges med en mun. Teologiskt och praktiskt sett är det också konsekvent att hålla ekumeniken och missionen ihop, för den överväldigande missionsbefallningen kräver att hela kristenheten samarbetar och dessutom inte orsakar förvirring genom att förkunna olika evangelier och läror. Den moderna ekumeniken söker dock inte enhet i förkunnelsen om försoningen i Jesus Kristus eller i den apostoliska läran, utan i ord och handlingar som vittnar om Guds kärlek och evangeliets befriande kraft. Det gemensamma vittnesbördets innehåll är ofta diffust: viktigare än vittnesbördets innehåll tycks vara att det ges tillsammans.

Den moderna ekumeniken betonar den jordsliga dimensionen av Guds rike. Tyngdpunkten ligger inte vid världen som kommer efter denna eller själens frälsning, utan vid Guds rike som kommer till denna värld och bringar fred, enhet och kärlek i splittringen. Mänsklighetens stora problem är inte längre synden, utan all slags ondska som gemensamt bör elimineras från alla mänsklighetens områden. Följaktligen har rasism, fattigdom, krig, brist på skolning i u-länderna, könsdiskriminering och klimatförändringen fått en allt större del av det ekumeniska schemat. Ondskan förknippas med den västerländska kapitalismen och individualismen, och de fattiga och marginaliserade framställs i ett romantiskt ljus, som de oskyldiga offren. I ekumeniska sammanhang har man aktivt lyft fram dessa marginaliserade, och som en följd har den tredje världens teologi samt feministisk teologi allt mera börjat ta över.

I ekumeniska sammanhang betonar man allt starkare att Anden verkar där Han vill och att ingen människa kan säga var gränserna för Guds rike och Hans flock går. Den som påstår att Jesus Kristus är den

enda vägen till himlen eller att Gud verkar endast i kristendomen är trångsynt. Man lägger stor vikt vid att Gud har skapat hela världen och allt som finns däri, och att Hans vilja är att hela skapelsen ska bli frälst. Därför söker ekumeniken inte längre gemenskap endast med de kristna kyrkorna, utan strävar efter en enhet som omfattar hela skapelsen: alla människor och naturen.

Vad lär Bibeln om ekumenik?

Hittills har vi behandlat ekumeniken på en ganska abstrakt nivå och nöjt oss med att beskriva de globala ekumeniska företeelserna. Nu ska vi förflytta oss till ekumenikens gräsrotsnivå och fråga efter vilka grunder, riktlinjer och gränser Bibeln ger åt ekumeniken. Bibeln tar naturligtvis inte ställning till ekumeniken i dess moderna form, men den säger mycket om ekumenikens grundfrågor: vilka är kristna, hur uppbyggs deras gemenskap och vem tillhör Kristi Kyrka. I detta avsnitt kommer vi att märka att den biblisk-lutherska tron inte i princip är oförenlig med ekumeniskt tänkande, men att den moderna ekumenikens metoder och slutsatser i många avseenden kolliderar med bibelorden om de kristnas gemenskap.

Benämningen 'kristen' härstammar från grekiskans Χριστός [Khristos] som betyder 'den smorde', och syftar till dem som tror att Jesus är Kristus, Gamla testamentets utlovade Messias. Apostlagärningarna berättar att benämningen togs i bruk i Antiokien (Apg 11:26). Bibeln själv talar inte om 'kristna' utan använder benämningar som "lärjungar", Jesu "efterföljare", "Guds barn", "ljusets barn" o.dyl. Dessa benämningar syftar på dem som tror på frälsningen i Jesus Kristus och är därigenom försonade med Fadern. Bibeln ger entydigt svar på vem som blir frälst: alla som "har tvättat sina kläder och gjort dem vita i Lammets blod" (Upp 7:14) och som har sitt namn skrivet i livets bok (Upp 21:27); "Den som tror [evangeliet] och blir döpt skall bli frälst, men den som inte tror skall bli fördömd" (Mark.16:16); "Jesus är stenen som ni byggnadsarbetare kastade bort, men som blev en hörnsten. Hos ingen annan finns frälsningen. Inte heller finns det under himlen något annat namn, som givits åt människor, genom vil-

ket vi blir frälsta” (Apg 4:11,12).

Alla kristna hör genom sitt dop till Kristi kropp och är delaktiga av samma Ande: ”I en Ande har vi alla blivit döpta för att höra till en kropp, vare sig vi är judar eller greker, slavar eller fria, och alla har vi fått en och samme Ande utgjuten över oss” (1 Kor 12:13); ”Alla är ni Guds barn genom tron på Kristus Jesus. Alla ni som har blivit döpta till Kristus har blivit iklädda Kristus. Här är inte jude eller grek, slav eller fri, man och kvinna. Alla är ni ett i Kristus Jesus” (Gal 3:26–28). Kroppens delar är inte lika, men de har alla ”en tro, ett dop, en Gud som är allas Fader” (Ef 4:5). Alla kristna har blivit döpta in i den ’ena, heliga, allmänneliga och apostoliska kyrkan’ (Nicaenska trosbekännelsen): inte i någon kyrkas, bekännelses eller människas namn utan ”i Faderns, Sonens och den Helige Andens namn” (Matt 28:18–20). Kristi kyrka överskrider tid och plats, och dess Herre har inga inträdeskrav gällande nationalitet eller etnicitet, språk, socialt status, kön eller ålder. Därför bör inte heller ekumeniken dra sådana gränser om den vill vara biblisk.

Frågan om vem som blir frälst hör oskiljaktigt ihop med frågan om de kristnas gemenskap. I Bibeln hänger frälsning och gemenskap nämligen ihop på så sätt att gemenskap i första hand alltid är gemenskap med Kristus och delaktighet av frälsningen, och de kristnas gemenskap är en följd av denna gudomliga gemenskap. ”Det vi har sett och hört förkunnar vi för er, för att också ni skall ha gemenskap med oss. Och vår gemenskap är med Fadern och hans Son Jesus Kristus” (1 Joh 1:3). Gemenskap innebär att man tillsammans äger alla gudomliga skatter i Kristus (Filem 1:6). Följaktligen, om man vill söka gemenskap de kristna emellan ska man börja med att söka gemenskap med Kristus, för alla som har Honom som sitt huvud, alltså Herre och Frälsare, hör till samma kropp och har gemenskap med varandra. För att säga det kort och tydligt: det finns ingen gemenskap utanför Kristus. Om man koncentrerar sig på att skapa gemenskap mellan människor eller församlingar, kan det hända att man visserligen åstadkommer en synlig enhet, men att huvudet kan vara någon annan än Kristus; i så fall återspeglar inte den synliga kristna gemenskapen

här på jorden den skara av frälsta som på den yttersta dagen får stiga inför Lammets tron. För det andra ligger gemenskapen inte i människornas händer, utan den är en gåva som endast Gud kan ge och som Han kallar till: "Gud är trofast som har kallat er till gemenskap med sin Son Jesus Kristus, vår Herre" (1 Kor 1:9). "Om inte HERREN bygger huset är arbetarnas [också ekumenikens] möda förgäves" (Ps 127:1a). Ekumeniken får därför inte bli bländad av ett storhetsvansinne som söker allt större sammanhang och människosamlingar. Den bör komma ihåg att Bibeln ingenstans lovar att Kristi kyrka kommer att bli stor, stark och inflytelserik här på jorden, utan att den utgörs av en 'liten hjord' (Luk 12:32).

Ovan sades att Bibeln är entydig i att den som tror på Jesus Kristus och blir döpt ska bli frälst. Bibeln känner dock ingen tro som inte hör ihop med ett kristet liv: "Eller vet ni inte att vi alla som har blivit döpta till Kristus Jesus har blivit döpta till hans död? Vi är alltså genom dopet till döden begravda med honom, för att också vi skall leva det nya livet, liksom Kristus uppväcktes från de döda genom Faderns härlighet" (Rom 6:3,4); "Om vi säger att vi har gemenskap med honom och vandrar i mörkret, så ljuger vi och handlar inte efter sanningen. Men om vi vandrar i ljuset, liksom han är i ljuset, så har vi gemenskap med varandra, och Jesu, hans Sons, blod renar oss från all synd" (1 Joh 1:6). De kristnas gemenskap är alltså förutom trons och dopets gemenskap också det nya livets gemenskap i Jesu uppståndelsekropp. Nya testamentet lär genomgående att den kristna tron och det kristna livet gestaltar sig i enlighet med den apostoliska läran. Denna lära är inget senare påfund som föregivet krånglar till det ursprungliga, enkla bibliska budskapet. Nej, redan i missionsbefallningen uppmanar Jesus apostlarna att lära de nya lärjungarna 'att hålla allt vad Han befallt dem' (Matt 28:18–20), och det berättas att de som trodde apostlarnas budskap "troget [höll] fast vid apostlarnas lära och gemenskapen, vid brödsbrytelsen och bönerna" (Apg 2:42). Om nu Jesu vilja är att de som tror på Honom ska följa Hans bud och den apostoliska läran, kan inte heller ekumeniken lämna frågan om den rätta apostoliska läran åsido då den frågar sig vilka den kan söka gemenskap med. Den

lutherska kyrkan har alltid hållit fast vid att Bibeln är så tydlig att dess innehåll kan bekännas och läras och lärors som är i strid med den kan avvisas. Bibelns sanning är en, men det finns otaliga, mer eller mindre klara förståelser av den.

Om vi läser Bibeln som den är skriven kan vi inte kringgå det faktum att den faktiskt uppmanar den kristna församlingen att bryta med dem som inte följer den apostoliska läran och lever som Jesu lärjunge: ”Bröder, vi uppmanar er i vår Herre Jesu Kristi namn att hålla er borta från varje broder som lever oordentligt och inte följer de lärdomar som de har fått av oss” (2 Tess 3:6); ”I mitt brev till er skrev jag att ni inte skulle ha något att göra med otuktiga människor. Jag menade inte alla otuktiga här i världen, inte alla giriga och utsugare och avgudadyrkare. Då måste ni ju lämna världen. Jag skriver nu till er att ni inte skall umgås med någon som kallas broder, om han är otuktig, girig eller avgudadyrkare, förtalare, drinkare eller utsugare. Inte heller skall ni äta tillsammans med en sådan. Hur kan det vara min sak att döma dem som står utanför? Är det inte dem som står innanför ni skall döma? Dem som står utanför skall Gud döma. Driv ut ifrån er den som är ond!” (1 Kor 5:9–13). Dessa uppmaningar gäller både enskilda församlingar och den kristna Kyrkan i sin helhet. Strävan efter gemenskap med sådana som lever otuktigt och inte följer apostlarnas lärdomar har inte Bibelns stöd. Bibeln betonar dock att gemenskapen aldrig får brytas förhastat, utan som ett sista alternativ då den andra parten fått tala för sig själv, fått höra rätt undervisning om saken i fråga och haft tid att överväga sin ståndpunkt, men ändå valt att fortsätta sitt obibliska leverne.

I Romarbrevet skriver Paulus: ”Jag uppmanar er, bröder, att ge akt på dem som vållar splittring och kan bli er till fall, i strid mot den lära som ni har fått undervisning i. Vänd er bort från dem. Ty sådana tjänar inte vår Herre Kristus utan sin egen buk, och med milda ord och vackert tal bedrar de godtrogna människor” (16:17,18). I vår tid anser många att de som inte erkänner gemenskapen mellan alla kyrkor och inte samarbetar med alla kristna är de som vållar splittring eller åtminstone håller den i kraft. Paulus talar dock om något annat: han

menar att de som lär mot den apostoliska läran vållar splittring i och med att de avviker från trons enhet och den ena sanningen. Paulus uppmanar alltså inte romarna att till varje pris undvika tvister om lärofrågor och ha gemenskap med alla, utan att vända sig bort från dem som vållar splittring genom en annan lära än den apostoliska. ”Det vi redan har sagt säger jag nu än en gång: om någon predikar evangelium för er i strid med vad ni har tagit emot, så skall han vara under förbannelse. Är det människor jag nu försöker få på min sida - eller Gud? Eller försöker jag ställa mig in hos människor? Om jag fortfarande ville vara människor till lags, skulle jag inte vara Kristi tjänare” utbrister Paulus i Galaterbrevet (1:9–11).

Varför är Bibeln då så hård på denna punkt? Därför att Herren vill skydda sin Kyrka och allvarligt varna den för villoläror och -lärare som kan locka bort från Honom. Paulus varnar strängt för dessa ”rovlystna vargar” som inte skall skona hjorden (Apg 20:29). För det andra är brytandet av gemenskapen ett synligt och allvarligt tecken på den fortgående kampen mellan sanning och lögn i Kyrkan: om en enskild kristen, församling eller kyrka helt tydligt talar eller handlar i strid med Guds ord, finns ingen gemenskap i tron, och då är det oärligt och rentav skadligt att fortsätta det gemensamma kristna livet. Den yttre församlingsverkligheten bör alltså motsvara den inre. I bästa fall kan brytandet av gemenskapen få den som gått vilse att inse att han inte längre har gemenskap med Kristus och bör omvända sig.

Alla samfund som består av människor – också kristna samfund – möter frestelsen att hålla sin egen grupp eller församling för den bästa helt enkelt för att de själva hör till den. Man ser flisorna i alla andras ögon men är blinda för bjälken i det egna ögat. Bibeln ger inget stöd för sådant högmod. Till biblisk ekumenik hör aldrig skadeglädje över andras svagheter och brister utan en uppriktig sorg över att enheten gått sönder och att det finns så många villoläror bland dem som kallas för kristna. Biblisk ekumenik söker enhet och ber för den och förstår att det rådande nuläget inte är så som Gud menat. Den är ivrig ”att bevara Andens enhet genom fridens band” (Ef 4:3) och vill klä sig ”i kärleken, som binder samman till en fullkomlig enhet” (Kol 3:14).

Biblisk ekumenik medger också att ingen av oss här på jorden nått den fullständiga kunskapen om Guds hemligheter utan väntar på att "vi alla når fram till enheten i tron och i kunskapen om Guds Son, till ett sådant mått av manlig mognad att vi blir helt uppfyllda av Kristus" (Ef 4:13). Biblisk ekumenik håller alltså fast vid både sanningen och kärleken. Kärleken är ingen mänsklig kärlek, utan en kärlek som flödar från huvudet, Kristus, till kroppen: "Vi skall då inte längre vara barn som kastas hit och dit av vågorna och som förs bort av varje vindkast i läran, när människorna bedriver sitt falska spel och i sin list förleder till villfarelse. Vi skall i stället i kärlek hålla fast vid sanningen och i allt växa upp till honom som är huvudet, nämligen Kristus. Från honom får hela kroppen sin tillväxt. Så byggs kroppen upp i kärlek, och den fogas samman och hålls ihop genom det stöd som varje led ger, alltefter den kraft som är utmätt åt varje särskild del" (Ef 4:14–16).

Ännu en viktig aspekt av de kristnas gemenskap måste behandlas, nämligen nattvarden. Enligt Bibeln innebär nattvarden gemenskap med Kristus själv och på samma gång gemenskap med alla som kommer till Herrens nattvardsbord. "Välsignelsens bägare som vi välsignar, är den inte gemenskap med Kristi blod? Brödet som vi bryter, är det inte gemenskap med Kristi kropp?" (1 Kor 10:16). Vid altaret ger Kristus själv sin kropp och sitt blod åt sin församling och bjuder så in i sin gemenskap. I många lutherska kyrkor ingår orden "Brödet som vi bryter är en delaktighet av Kristi kropp" i nattvardsliturgin. På dessa ord svarar församlingen: "Så är vi fastän många, en enda kropp, för alla får vi del av ett och samma bröd." Djupare än så kan de kristnas gemenskap i själva verket inte bli. Eftersom nattvarden inte är en symbolisk handling, utan en händelse där gemenskapen med Gud å ena sidan och de andra lemmarna i Kristus-kroppen å andra sidan blir alldeles konkret och påtaglig, kan den inte betraktas som ett isolerat område där den kristna gemenskapens andra kriterier inte gäller. Därför bör de som enas vid nattvardsbordet ha samma tro, samma dop och samma apostoliska lära.

Då Bibeln behandlar frågor som gäller den kristna tron och det

kristna livet har den en kollektiv synvinkel. Den tycks hålla för självklart att det inte finns självständiga, oberoende kristna, utan att alla kristna hör till en församling. I församlingen samlas de kristna kring gemenskapen med Gud och lever ett gemensamt liv som närs av Guds ord, dopet, nattvarden och den apostoliska läran. Om nu det kristna livet bör levas ut i en församlingsgemenskap, måste också ekumeniken ta församlingsnivån som startpunkt och arbeta i första hand för att församlingar eller kyrkor kan enas i tro och liv. Gemenskapen med andra församlingar bör dessutom ha samma kriterier som gemenskapen inom församlingen: 'för kyrkans sanna enhet är det nog att vara ense i fråga om evangeliets lära och förvaltningen av sakramenten' (Augsburgska bekännelsen⁷⁴, artikel VII). Om det ekumeniska arbetet koncentrerar sig på gemenskapen mellan individer, erbjuder den en ytlig gemenskap som i värsta fall inte kan levas ut i någon existerande församling utan förblir en rent ideell känsla av samhörighet. Resultatet kan bli att två individer finner gemenskap med varandra men förlorar gemenskapen med sin församling.

Ekumenik som söker gemenskap med andra religioner måste tas avstånd ifrån. De som tror på någon annan gud än Bibelns Gud eller inte tror på någon gud alls är utanför frälsningen och måste få höra evangeliet om syndernas förlåtelse. Den som är säker i sin tro ska inte behöva vara rädd för att samtala med människor från andra religioner och jämföra deras tro med kristendomen. I bästa fall kan ett sådant samtal leda till att den andra parten börjar tro på Jesus Kristus som sin Frälsare. Men om samtalet utvecklas till en dialog där kristendomen och den andra religionen hålls för jämlika parter som båda har något gott att hämta från varandra, har det inte längre bibliskt stöd. "Gå inte som omaka par i ok med dem som inte tror. Vad har väl rättfärdighet med orättfärdighet att göra? Eller vad har ljus gemensamt med mörker? Hur kan Kristus och Beliar komma överens? Eller vad kan den som tror dela med den som inte tror? Vad kan ett Guds tempel ha för gemenskap med avgudarna? Vi är den levande Gudens tempel,

⁷⁴ Augsburgska bekännelsen hör till Konkordieboken som består av de lutherska bekännelseskrifterna.

ty Gud har sagt: Jag skall bo hos dem och vandra med dem, och jag skall vara deras Gud, och de skall vara mitt folk. Därför säger Herren: Gå ut från dem och skilj er från dem och rör inte vid något orent. Då skall jag ta emot er, och jag skall vara er Fader, och ni skall vara mina söner och döttrar, säger Herren, den Allsmäktige” (2 Kor 6:14–18). Nya testamentet förbjuder inte kristna att umgås med dem som inte tror på kristendomens Gud, men det förbjuder absolut att söka trons gemenskap med dem.

Bibeln lär att Gud är treenig och att alla Hans personer är aktiva i frälsningen, men att Han har valt att bli inkarnerad i Sonen och gett Anden i uppgift att förhärliga Sonen och föda tro på Honom (Joh 16:13,14). Därför är ekumenik som gör Guds personer till tre olika, jämlika frälsningsvägar obiblisk. De kristnas gemenskap kan endast byggas på gemenskapen i Kristus och frälsningen i Honom. ”Herre, vi vet inte vart du går. Hur kan vi då känna vägen?” frågar Thomas i Johannesevangeliet. ”Jesus sade till honom: ’Jag är vägen och sanningen och livet. Ingen kommer till Fadern utom genom mig.’” (14:5,6).

”Gläd dig då, du lilla skara”

Den sanna Kyrkan består av dem som är skrivna i Lammets bok. Augsburgska bekännelsen lär att vi i den här världen inte vet vilka som är sanna lärjungar och vilka som bara säger sig vara det, d.v.s. vilka som hör till den sanna Kyrkan (artikel VIII). Endast Gud kan se in i människors hjärtan och säga sanningen. Som kristna är vi därför inte kallade till att bygga våra församlingar eller vår gemenskap på människornas vacklande och eventuellt skenbara tro, utan på de tecken som hjälper oss att känna igen den sanna Kyrkan: Guds ord, dopet, nattvarden, nycklarna, bönen/lovprisningen, ämbetet och korset.⁷⁵

Kristi Kyrka kommer att bestå till tidernas ände, för Gud är trofast och bevarar sin Kyrka genom sitt ord. Inte ens helvetets portar kan få makt över den (Matt 16:18). I kraft av detta löfte blir vi inte bedrövade då vi ser kristenhetens splittring, utan arbetar för vår del

⁷⁵ Läs mera om dessa kyrkans sju kännetecken i Luthers skrift ”Om koncilierna och kyrkan”.

med stor ödmjukhet för de kristnas enhet i tron, läran, sakramenten och livet. Vi får inte vika från att Bibeln inte tillåter gemenskap med alla och att det inte finns någon enhet utanför Kristus. Samtidigt som vi arbetar här på jorden längtar vi till himmelriket där den ena, sanna Kyrkan får stå enad inför Lammets tron och sjunga Hans ära.

Några lästips

A History of the Ecumenical Movement: Vol 1: 1517–1948, edited by Ruth Rouse and Stephen Charles Neill (Philadelphia: Westminster Press, 1954)

A History of the Ecumenical Movement: Vol II: 1948–1968 by Ruth Rouse and Stephen Charles Neill

A History of the Ecumenical Movement: Vol III: 1968–2000 by John Briggs, Mercy Amba Oduyoye and Georges Tssetsis (Nov 1, 2004)

Vol. 1, Growth in Agreement: Reports and Agreed Statements of Ecumenical Conversations on a World Level, ed. Harding Meyer and Lukas Vischer (Faith and Order Paper, no. 108; New York: Paulist Press; Geneva: World Council of Churches, 1984).

Vol. 2, Growth in Agreement II: Reports and Agreed Statements of Ecumenical Conversations on a World Level, 1982–1998, ed. Jeffrey Gros, Harding Meyer, and William G. Rusch (Grand Rapids, MI: William B. Eerdmans; Geneva: WCC Publications, 2000).

Vol. 3, Growth in Agreement III: International Dialogue Texts and Agreed Statements, 1998–2005, ed. Jeffrey Gros, Thomas F. Best, and Lorelei F. Fuchs (Grand Rapids, MI: William B. Eerdmans; Geneva: WCC Publications, 2007).

Leif Erikson: Enhet – men till vilket pris? Confessio Augustana som ett eku-meniskt dokument. Åbo Akademi 2005.

IV Matkan varrelta

Jesajan luterilainen seurakunta 10 vuotta

Anja Härö ja Marko Moilanen

Seuroja ja raamattutunteja

Suomen Luther-säätiön toiminnan voidaan katsoa alkaneen Jyväskylässä viimeistään vuonna 2008, mahdollisesti jo aikaisemmin – tarkkaa muistikuvaa kirjoittajilla ei ole. Muun maan tapaan myös Jyväskylässä koettiin huolta siitä, mihin Suomen evankelisluterilainen kirkko oli matkalla. Kaivattiin raamatullista Jumalan sanan opetusta. Alussa pidettiin kotiseuroja ja raamattutunteja Kuopion pasturin Kalle Väätäisen johdolla. Eräällä raamattutunnilla tapasivat toisensa myös tämän artikkelin kirjoittajat. Kyseisessä tilaisuudessa oli muuten paikalla pasturin lisäksi neljä ihmistä. Monen Lähetyshiippakuntaan kuuluvan seurakunnan alkua voi epäilemättä luonnehtia inhimillisesti katsoen vaatimattomaksi, eikä Jesaja ole

tästä poikkeus. Kalle Väätäinen oli kuitenkin sitä mieltä, että messut on aloitettava pian. Näin ihmiset lähtisivät parhaiten mukaan. Seuroja järjestettiin toki messujen aloittamisen jälkeenkin. Esimerkiksi kesällä 2010 oli kolmet seurakunnat.

Messut alkavat

Joskus pitää vain uskaltaa. Ensimmäistä messua vietettiin 1. adventina vuonna 2008. Messun toimitti Juhana Pohjola, ja kirjoittajien muistikuvan mukaan väkeä oli paljon. Vuoden 2009 alusta pastoriksi tuli Antti Lehtbäck. Koska Antti Lehtbäckillä samoin kuin Kalle Väätäisellä oli toinenkin seurakunta vastuullaan, Jyväskylän messut pidettiin illalla ja pääsääntöisesti joka toinen viikko. Sama käytäntö jatkui Harri Huovisen ottaessa paimenvastuun.

Yhteisöksi ja Lähetyshiippakunnan osaksi

Seuraava merkittävä virstanpöytä oli yhteisöksi järjestäytyminen. Tämä tapahtui 24.4.2011 pidetyssä perustamiskokouksessa. Samalla yhteisön nimeksi valittiin Jesaja; muita nimiehdotuksia olivat pöytäkirjan mukaan Hanna, Simeon ja Jeremia.

Vajaat kaksi vuotta järjestäytymisen jälkeen 17.2.2013 pidettiin vuosikokous, jossa päätettiin liittää seurakunta 16.3.2013 perustettavaan Lähetyshiippakuntaan. Seuraavassa vuosikokouksessa 6.4.2014 seurakunnan nimeä muutettiin hieman: uudeksi nimeksi tuli Jesajan luterilainen seurakunta, joka on myös tämän kirjoituksen otsikossa. Nimi kertoo selvemmin kuin ”Jesaja-yhteisö”, että kyseessä on nimenomaisesti luterilainen seurakunta.

Oma pastori

Antti Lehtbäck hoiti kappeliseurakuntaansa uskollisesti mutta joutui jäämään sairauslomalle helmikuussa 2013. Samalla seurakunta jäi ilman paimenta. Varsinkin hallitukselle tämä aika oli rankkaa. Vaikka vierailevat pastorit vastasivatkin messujen toimittamisesta, ei seurakunnalla ollut varsinaista paimenta. Onneksi syksyllä 2013 pastori

Harri Huovinen täytti tämän aukon ja pääsimme siltä osin palaamaan normaaliin päiväjärjestykseen.

Vuonna 2016 seurakunnalle avautui kauan odotettu mahdollisuus kutsua oma pastori. Vuosikokouksessa 20.3.2016 seurakunta päätti kutsua tehtävään pastori Pekka-Tapio Hyppösen. Jesajan ensimmäisen oman pastorin asetti virkaansa aluerovasti Petri Hiltunen 21.8.2016. Tämä merkitsi suurta muutosta: Nyt meillä oli oma, paikkakunnalla asuva paimen emmekä olleet enää kappeliseurakunta. Messuja alettiin järjestää joka sunnuntai ja nyt pääsääntöisesti aamupäivisin. Samalla seurakunnan vastuu tietysti kasvoi paitsi taloudellisesti myös käytännön tehtävien lisääntymisen myötä.

Pekka-Tapio Hyppönen oli jo opiskeluaikanaan saanut tehtävänsä myös eräänlaisen ennakoivan kutsun. Vuosia aikaisemmin, kun hän oli käymässä vierailevana saarnaajana, Anja Härö sanoi hänelle kirkon eteisessä: ”Kun valmistut, tule meille papiksi.” Näin lopulta kävikin!

Yhteistyötä

Aluksi yhteys muihin Luther-säätiön yhteisöihin rakentui pastoreiden kautta Tampereen ja Lahden suuntaan. Samalla Jyväskylästä on koko ajan ollut vahva yhteys Kuopioon. Tämä yhteys on syventynyt leiritoiminnan ja sijaistavien pastoreiden kautta. Sitä myötä Jesajan oli luontevaa liittyä kuluvana vuonna (2018) Lähetyshiippakunnan itäiseen alueeseen. Odotettavissa on yhteistyön syveneminen edelleen. – Tässä yhteydessä on syytä myös lausua kiitos Jyväskylän adventtiseurakunnalle, joka on avannut meille ovensa ja alusta saakka vuokrannut tilat toimintaamme varten.

Lopuksi

Seurakuntamme toiminta on monessa mielessä vaatimatonta. Tämä on sanottu monta kertaa aiemminkin, mutta sanottakoon se vielä: ilman verovaroja ja muita kansankirkollisuuteen kuuluvia resursseja eläminen vaatii opettelua emmekä ole tässä asiassa vielä täydelliseksi tulleet. Messut on kuitenkin saatu järjestettyä, ja jonkin verran on ollut myös muuta toimintaa. Oman haasteensa toimintaan tuo seu-

rakunnan kotikaupunki. Jyväskylässä on hyvin monenlaista hengellistä tarjontaa. Lisäksi kaupungissa on paljon opiskelijoita, joista osa ymmärrettävistä syistä muuttaa paikkakunnalta aikanaan pois. Vuosien varrella väki on kuitenkin myös vakiintunut.

Lausuttakoon kiitokset kaikille seurakuntamme rakentamiseen osallistuneille. Vuosien varrella lukuisa joukko on kokoontunut rakentumaan armonvälineissä läsnä olevan Kristuksen yhteyteen. Monet ovat uskollisella palvelustyöllään mahdollistaneet seurakunnan elämän jatkumisen. Näihin lukeutuvat kanttorit, suntiot, pyhäkoulun opettajat, kahvittajat, esirukoukijat, kotinsa seurakunnallemme avanneet, lahjoittajat ja kaikki muut seurakuntamme työtä eri tavoin tukeneet. Matkalla kohti taloudellista omavaraisuutta Jumalan huolenpito toisten Lähetyshiippakunnan seurakuntien kautta mahdollistaa meille oman pastorin pitämisen. Kaikesta tästä kuuluu kiitos ja kunnia Jumalalle. Rukoilemme meitä tukeville seurakunnille runsasta Jumalan siunausta.

Rukoilemme seurakunnalle kasvua ja rakentumista. Lähetyshiippakuntaa tarvitaan täälläkin: on tärkeää voida vapain sydämin istua kirkonpenkkiin ja tietää, että julistus, jonka kuulee, on raamatullista ja oikeaa. Jumalan armosta olemme tähän asti päässeet ja samaan armoon turvautuen myös jatkamme yhdessä eteenpäin. Kiitos Herralle!

Kirjoitus on viimeistelty yhdessä seurakunnan hallituksen ja pastorin kanssa.

Filippuksen luterilainen seurakunta 10 vuotta – Katsaus seurakunnan vaiheisiin pastorin näkökulmasta

Pastori Hannu Mikkonen

”Ja Filadelfian seurakunnan enkelille kirjoita: ’Näin sanoo Pyhä, Totinen, jolla on Daavidin avain, hän, joka avaa, eikä kukaan sulje, ja joka sulkee, eikä kukaan avaa:

Minä tiedän sinun tekosi. Katso, minä olen avannut sinun eteesi oven, eikä kukaan voi sitä sulkea; sillä tosin on sinun voimasi vähäinen, mutta sinä olet ottanut vaarin minun sanastani etkä ole minun nimeäni kieltänyt.

Katso, minä annan sinulle saatanan synagoogasta niitä, jotka sanovat olevansa juutalaisia, eivätkä ole, vaan valhettelevat; katso, minä olen saattava heidät siihen, että he tulevat ja kumartuvat sinun jalkojesi eteen ja ymmärtävät, että minä sinua rakastan.” (Ilm. 3)

Yllä olevan tervehdyksen lähetti emerituspiispa Matti Väisänen Filippuksen luterilaisen seurakunnan 10-vuotisjuhliin. Hieman mutkia oikoen voin todeta näiden sanojen, muutettavat muuttaen, tulleen todeksi Kajaanissa.

Aloittaessani Filippuksen jumalanpalvelusyhteisön pastorina Kajaanissa syksyllä 2009, oli työnantajatahoni ja nykyinen Lähetys-hiippakunnan taustayhteisö Suomen Luther-säätiö täyttämässä kymmenen vuotta. Elokuussa 2018 vietimme Filippuksen luterilaisen seurakunnan 10-vuotisjuhlia. Samalla perheellämme alkoi Kajaanissa kymmenes vuosi. Perheemme esikoinen oli täyttänyt toukokuussa kymmenen vuotta. Tulipahan siinä kympejä täyteen! Koska pastoria ei ole ilman seurakuntaa, eikä seurakunta voi olla ilman pastoria, nivoutuvat tässä kirjoituksessa omat viimeiset aikani yhteen seurakuntani vastaavien kanssa.

Pieni kaupunki – monta seurakuntaa

Kajaanissa, Kainuun maakuntakeskuksessa, on asukkaita noin 37.000. Asukasluku on suurin piirtein sama kuin asuessani edellisen

kerran Kainuussa (1982–1991). Kajaaniin on muuttanut ympäristökunnista ihmisiä, Vuolijoen kunta liitettiin myös osaksi Kajaanin kaupunkia, mutta samaan aikaan Kajaanista on muutettu toisaalle. Kainuuta on vaivannut enemmän tai vähemmän melko suuri työttömyys 1990-luvun alun lamasta lähtien. Toki tilanne on nyt parempi kuin joitakin vuosia sitten, mutta esimerkiksi perheemme muuttaessa Kajaaniin vuoden 2009 elokuussa, oli edellisen vuoden joulukuussa lakkautettu suuri paperitehdas.

Vaikka Kajaanin asukasluku ei ole kovin suuri, on kaupungissa toimivia eri seurakuntia melko kirjava joukko. Käytännössä kaikki Suomessa vaikuttavat suurimmat kirkkokunnat ovat Kajaanissa edustettuina.

Herätysliikkeistä on mainittava ainakin herännäisyys, joka Kainuussa on perinteisesti ollut suosittu liike. Kainuun Opisto, naapurikunnassa Paltamossa, on ns. körttiopisto. Samoin Kansanlähetytys on kymmeniä vuosia vaikuttanut Kajaanissa ja muuallakin Kainuussa. Kansanlähetyksen rukoushuone onkin aivan Kajaanin keskustassa. Suomen Raamattuopiston työ on vaikuttamassa ainakin läheisen Vuokatinrannan toimintakeskuksen tähden. Vanhoillislestadiolaisilla on suuri, melko moderni seuratupa hieman keskustan ulkopuolella. Sen sijaan esimerkiksi evankelinen liike tai rukoilevaisuus ei ole juuri Kainuussa vaikuttanut.

Myös muiden suurimpien uskontokuntien pyhättöjä löytyy Kajaanista.

Miten tähän soppaan sopi aikanaan Suomen Luther-säätiön jumalanpalvelusyhteisöjen verkostoon kuulunut Filippuksen jumalanpalvelusyhteisö, nykyinen Filippuksen luterilainen seurakunta?

Seurakunnan synty

Kokemuksen perusteella voi todeta, että Lähetyshiippakunnan seurakunnan syntyymiseen uudelle paikkakunnalle vaikuttaa ratkaisevasti yleensä muutama paikallinen luterilainen. Näin oli myös Kajaanissa vuonna 2006. Filippuksen jumalanpalvelusyhteisön syntyvaiheessa olivat jotkin ihmiset olleet tekemisissä Suomen Luther-säätiön pas-

torien kanssa jo aiemmin; osallistuneet toimittamiinsa messuihin, kuulleet opetusta jne.

Kesällä 2006 Luther-säätiön dekaani Juhana Pohjola oli palaa-massa Muoniosta. Pohjolat olivat olleet erään tulevan kajaanilaisen pastorin häissä vieraina! Matka kulki Kainuun kautta takaisin Etelä-Suomeen. Jo aiemmin keväällä kajaanilainen Veikko Törrö oli käynyt keskustelemassa Vuokatissa Suomen Raamattuopiston kurssikeskuk-sen toiminnanjohtajan, Raimo Lehrbäckin kanssa. Aiheena oli Ka-jaanissa, ja koko Suomessa, vallitseva luterilaisen kirkon murheellinen tila. Kun dekaani sattui yöpymään Vuokatinrannassa, kokoontui sen erääseen kotaan neljä miestä: Juhana-pastori, mainitut Veikko ja Rai-mo, sekä Markus Tykkyläinen, jonka Raimo oli hälyttänyt paikalle. Luther-säätiön pastoreista ainakin Sakari Korpinen oli Markukselle tuttu vuosien takaa SLEYn jumalanpalveluksista Helsingissä; evan-geliumi oli kuultu ja kantoi hedelmää!

Tilanteessa Juhana Pohjola kertoi näille veljille Suomen Luther-säätiön työstä. Asia jäi hautumaan muttei suinkaan hautautunut; sa-man vuoden syksyllä pidettiin Veikko ja Tarja Törrön kotona ensim-mäiset tilaisuudet Suomen Luther-säätiön puitteissa. Pastorit Janne Koskela (Oulu) ja Kalle Väätäinen (Kuopio) olivat näissä tilaisuuk-sissa puhumassa. Myös Tykkyläisillä pidettiin yksi tilaisuus. Suomen Luther-säätiön työssä julistettu Jumalan sana ja sen mukainen lute-rilainen käytännöllinen opetus mm. kirkosta, ilmeisesti täytti tilai-suuksiin osallistuneissa kristityissä jonkinlaisen hengellisen tyhjiön. Oman käsitykseni mukaan suurin osa näistä ihmisistä tuli enemmän tai vähemmän viidennen herätysliikkeen parista. Kokoontumisia päätettiin jatkaa seurojen muodossa kaupungin keskustassa sijaitse-vassa kokoustilassa tammikuussa 2007. Osallistujia oli tässä vaiheessa kahden- ja kolmenkymmenen välillä.

Jumalan sana ja sen mukainen opetus kantoi nopeasti hedelmää. Tähän oli yhtenä syynä varmasti se, että Kajaanissa oli totuttu kuu-lemmaan raamattuopetuksia. Sana oli näin saanut tehdä työtään jo paljon aikaisemminkin. Maaliskuussa 2007 vietettiin Kajaanissa en-simmäistä luterilaista messua, jossa palveli Suomen Luther-säätiön

pastori. Paikkana oli Kajaanin Adventtiseurakunnan kirkkotila; sama jossa seurakuntamme edelleen kokoontuu. Messujen aloittamisesta innostuneena Kajaanin seurakunnan silloinen kirkkoherra kirjoitti paikalliseen lehteen sen olevan ”skismaattista toimintaa”, pahempaa kuin harhaoppi. Myös myöhemmin oli joku samankaltainen yritys mustamaalata Jumalan sanan mukaista työtä.

Messuja pidettiin kahden viikon välein Janne-pastorin ja Kalle-pastorin vuorotellessa. Pastoreiden matkat olivat vähintään koh-tuullisen mittaisia; Koskelan noin 180 km ja Väätsen noin 150 km suuntaansa. Heti säännöllisten jumalanpalvelusten alkuvaiheessa oli puheena jumalanpalvelusyhteisö ja sellaiseksi järjestäytyminen. Mar-kus Tykkyläisellä, josta tuli sitten hallituksen ensimmäinen puheen-johtaja, oli tässä hyvin keskeinen rooli. Jo vajaan vuoden kuluttua säännöllisten luterilaisten messujen käynnistyttyä toiminta järjestäy-tyi Filippuksen jumalanpalvelusyhteisöksi helmikuussa 2008. Perus-tamiskokouksessa oli läsnä kokonaista kuusi sielua!

Seurakunta ja pastori

Itse aloitin teologian opiskelut varsinaisesti tammikuussa 2006 lo-petettuani silloisen päivätyöni. Olin tosin niin sanotusti roikkunut kirjoilla Helsingin yliopistossa jo monta vuotta. Työ Opiskelija- ja koululaislähetyksen nuorisotyöntekijänä ei kuitenkaan antanut niin paljon tilaa, että olisin voinut täysipainoisesti opiskella. Muistaakseni vuonna 2008 dekaani kertoi minulle, että Kajaanissa tarvitaan pasto-ria ja kysyi kiinnostustani. Tuossa vaiheessa vaimoni Maijaliisa kantoi sydämensä alla ensimmäistä lastamme. Opiskelujen ohessa saarnasin joitakin kertoja Luther-säätiön messuissa, myös Kajaanissa ainakin yhden kerran.

Keväällä 2009 asioihin tuli vauhtia. Valmistuminen teologian maisteriksi oli ovella. Minulle oli ollut jo monta vuotta selvää, ettei palveleminen Suomen ev.lut. kirkon pastorina tule kysymykseen. Se tie oli jo muiden toimesta katsottu loppuun saakka. Vuokatissa pidet-tiin yhteisöjen päivä, jonne minut komennettiin pitämään opetusta kirkon tuntomerkeistä. Kajaanilaiset kustansivat meille jopa lentoli-

put, jotta saivat koko pienen perheemme paikalle! Ei mennyt kuin päiviä tämän jälkeen, kun Filippuksen jumalanpalvelusyhteisö piti kokouksen, jossa se päätti kutsua minut pastoriksi. Pappistutkinto pidettiin minulle ja Jyrki Anttiselle loppukeväästä 2009. Pappisvihkimyksemme oli Tukholmassa 16.5.2009. Olimme viimeiset Ruotsissa vihityt Suomen Luther-säätiön pastorit.

Kesä meni vielä Kauniaisissa ja lastensuojelutyössä. Suuri elämänmuutos läheni kuitenkin vääjäämättä. Vaikka olin asunut Kainuussa aiemmin, niin Kajaaniin muutto ei ollut meille mikään lottovoitto sinänsä; olihan melkein koko elämämme pääkaupunkiseudulla. Varsinkin tuttu ja turvallinen Markuksen jumalanpalvelusyhteisö oli jäämässä osaltamme menneisyyteen. Itseäni ahdisti tuossa vaiheessa ja kysymyksiä oli paljon: Mihin olinkaan ryhtynyt?! Miten käy muuton kanssa? Kuinka meidät otetaan vastaan? Teemmekö suuren virheen?

Näin jälkikäteen katsottuna kaikki on sujunut kuitenkin hyvin. Meidät otettiin erittäin hyvin vastaan. Kaikesta huomasi, että pappilan väkeä oli odotettu. Tuleva vuokra-asuntomme oli siivottu ja pesty. Muuttoauto järjestyi Kuopiosta, kun Hannu Kuivalainen ajoi koppiautollaan ensin Kauniaisiiin ja seuraavan päivänä kelkkoi meidät tavaroinemme Kajaaniin. Tunnen erittäin suurta kiitollisuutta kaikesta tästä vielä tänäänkin! Kasvaneesta pappilan väestä pidetään edelleen Jumalan sanan mukaan huolta monella eri tavalla (mm. Gal. 6:6). Olemme saaneet vakiintua seurakuntaamme ja Kajaaniin.

Pastorina huomasin hyvin pian, etteivät omat kuvitelmani seurakunnan opettamisesta ja kaitsemisesta vastanneet todellisuutta. Vaikka monet jumalanpalvelusyhteisön jäsenet tai muuten säännöllisesti työhön osallistuvat olivat kokeneita kristittyjä, niin oli myös poisopittavaa. Lakihenkinen pietismi tai siihen jollakin tavalla liittyvät käsitykset olivat syvällä. Olin suunnitellut aloittavani opetusarjan jumalanpalveluksen liturgiasta, mutta varsin pian ymmärsin, ettei se ollut oikea aloituskohta. Kuitenkin se, että sain käyttää opetuksen lahjaani usein, oli rohkaisevaa. Perusopetukselle Raamatusta ja kristinopista oli iso tarve. Raamattuopetuksia onkin nyt pidetty säännöllisesti ja raamattupiiri on kokoontunut pastorin johdolla jo

vuosikausia. Samoin saimme opetella seurakunnan käytännön asioita yhdessä. Itse olin (ja edelleenkin olen) oppijan paikalla yhtä paljon kuin muukin seurakunta.

Vastuunkantajia oli välillä erittäin vaikea löytää. Jossain vaiheessa meillä ei ollut vakituista kanttoria ollenkaan ja pyhäkoulun pitäminenkin oli aika kortilla. Hyvin arkista seurakunnan elämää siis. Iloa tuotti kuitenkin moni asia, kuten se, että kävijämäärä pikkuhiljaa kasvoi ja vakiintumista tapahtui. Uusia ihmisiä tulee nykyisin hyvin vähän jumalanpalveluksiin, mutta kuitenkin tulee. Moni heistä myös jää seurakuntaan kuultuaan virvoituksen sanan sielulleen.

Ristiriidoilta, loukkaantumisilta ja seurakunnasta poisjäämisiltäkään ei ole välttytty. Näissä tilanteissa pastori kokee yleensä avuttomuutta, epäonnistumista ja yksinäisyyttä. Tilanteet riipaisevat myös koko seurakuntaa. Monen suusta olen kuullut, itsekin joskus kokenut, että seurakuntamme on monen vaivautun ihmisen hengellinen koti. Olemme eri määrin ja eri tavoin taakoitettuja. Takana on hengellisiä vahinkoja ja elämän kolhuja. On sairautta, raihnaisuutta, köyhyyttäkin. Kaiken tämän keskellä moni voi kokea inhimillistä avuttomuutta, jopa toivottomuutta. Kuten eräs entinen puheenjohtajamme sanoi: ”On Jumalan ihme, että tällainen seurakunta on syntynyt ja pysyy pystyssä.” – Voi kuitenkin kysyä: Onko muunlaisia seurakuntia? Onko olemassa muunlaisia kuin itsessään avuttomien ja mahdotomien syntisten ihmisten seurakuntia?

Seurakunnan kasvua ja työn vakiintuminen

Suomen ja Ruotsin lähetyshiippakunnan piispa Matti Väisänen vieraili seurakunnassamme 2010 syksyllä. Adventtikirkko oli niin täynnä, ettei kirkkotilaan mahtunut: joidenkin piti istua tai seistä eteisessä sekä seurakuntasalissa. Muutama vuosi sitten eräs seurakuntamme jäsen kutsui ystäviään 80-vuotissyntymäpäiväänsä juhlistamaan. Väkeä oli messussa yhtä paljon kuin piispan vieraillessa. Joskus muulloinkin kirkossa on ollut väkeä lähes yhtä paljon, varsinkin Risto-piispan vieraillessa. On hienoa ja innostavaa, kun kirkkosali on jopa liian täynnä. Tarvitsemme tällaisia hetkiä; ne ilahduttavat ja rohkaisevat kaikkia,

jotka rakastavat Jumalan seurakuntaa. Mutta loppujen lopuksi nämä ovat aika harvinaisia kirkastusvuorihetkiä. Seurakunnan kasvua ei voi arvioida yksittäisten tilaisuuksien väkimäärillä. Millä sitten?

Pastorinkin näkökulmasta on seurakunnan kasvu elintärkeää. Mutta kasvu ei aina tarkoita määrällistä kasvua, vaikka yleensä Kajaanissa-kin on mukavat noin neljäkymmentä messuun osallistujaa. Tärkeintä on kasvu Kristuksen tuntemisessa. Ensinnäkin se tarkoittaa evankeliumin uskomista ja ymmärtämistä. Toiseksi sanoisin, että kasvu tarkoittaa Kristuksen seuraamisessa kasvamista sekä opissa että elämässä. Kolmanneksi ja edelliseen liittyen, kasvu merkitsee seurakunnan rakastamisen kasvamista; tämä on meidän seurakuntamme – tämä on minun seurakuntani! Myös seurakuntalaiset tulevat rakkaiksi. Jos joku on poissa, kysellään ja ihmetellään ”missä se oikein on?” Näistä kaikista seuraa työn myönteinen vakiintuminen ja löydämme omat toimintatapamme. Vaikka Filippuksen seurakunnan talous on ollut koko ajan erittäin alijäämäinen, saattaa tämäkin jossain vaiheessa muuttua. Ehkä saamme olla jossain vaiheessa muita taloudellisesti tukeva seurakunta. Aina välillä seurakunnan elämässä tulee takapakkia ja työtä joutuu arvioimaan uudestaan, ehkä muuttamaankin jotain. Lähetys-
hiippakunta on tässä ollut viime vuosina tärkeässä roolissa, kun seurakuntien jäseniä on koulutettu ja materiaalipaketteja tarjottu käyttöön.

Nykyisin seurakuntalaisiamme asuu paitsi Kajaanissa, myös Sotkamossa, Kuhmossa, Hyrynsalmella ja Suomussalmella. Kauimpana asuvien suomussalmelaisten kirkkomatka on yli 120 km! Näin alussa ollut unelma ”Kainuun jumalanpalvelusyhteisöstä” on toteutunut, muttei ehkä ihan samalla tavalla kuin reilut kymmenen vuotta sitten oli ajatuksena.

Olemme saaneet konfirmoida ensimmäiset rippikoululaisemme viimeisen kahden vuoden aikana. Nuorten leirejäkin on Kainuussa järjestetty seurakuntalaistemme aloitteesta ja voimin. Mukana on ollut nuoria monista Lähetyshiippakunnan seurakunnista. Silti meillä on omasta takaa noin kolme nuorta seurakunnassamme. Lapsia toki on iso liuta pyhäkoulussa. Tästä näkökulmasta tulevaisuus näyttää hyvältä.

Tällä hetkellä opetukset messujen yhteydessä ovat totuttu seurakuntatyön muoto. Raamattuopetukset ja -piiri onkin edellä mainittu. Lähetyspiiri ja lähetystyön esillä pitäminen on seurakunnassa arkipäivää. Erillisenä lähetystyön muotona voi mainita yhden seurakuntamme avioparin vapaaehtoistyön jakson Keniassa, lähetyskeskushankkeen parissa. Seurakuntaneuvoston työ on mennyt eteenpäin ja on myönteisellä tavalla tavallista. Pyhäkoulutyö on säännöllistä. Suntiöt ovat erittäinkin tehtäviensä tasalla. Kirkkokahvit ovat oiva tilaisuus keskustella tuttujen kanssa ja ottaa uudet tulijat huomioon luontevalla tavalla. Pastorin saarnat putkahtavat kuulijoiden korviin LHPK:n internet-sivustolle rutinoituneesti. Moniin myyjäisiinkin on Kajaanissa osallistuttu. Työ on vakiintunutta ja seurakunnan kokoon nähden monimuotoista.

Entä sitten?

Filippuksen seurakunta liittyi vuonna 2013 perustettuun Lähetysshiippakuntaan. Monet jäsenet ymmärtävät, että olemme oikea luterilainen kirkko Suomessa. Mutta edelleen olemme tässäkin opettelemassa ja työtä on paljon. Kuten muualla Suomessa, on Lähetysshiippakunnan seurakunta Kajaanissakin ”outolintu”. Kadunmies tai -nainen ei yleensä tiedä, mistä puhutaan kun Filippuksen luterilainen seurakunta mainitaan. Ehkä tilanne muuttuu, kun kirkollinen tilanne Suomessa käy monessa suhteessa yhä pimeämmäksi. Näin joudumme myös kaikissa seurakunnissamme pohtimaan, kuinka voimme hyvällä tavalla olla näkyviä paikkakunnillamme?

Seurakunnan perustyö jatkuu kuitenkin samana. Se on: Jumalan sanan puhdas saarna ja Kristuksen asetuksen mukaiset sakramentit apostolisen järjestyksen mukaan jaettuina, Kolmiyhteisen Jumalan nimeä tunnustavassa ja ainoastaan Häntä kumartavassa seurakunnassa. Olemme saaneet elää Filippuksen luterilaisessa seurakunnassa noin vuosikymmenen. Se on lyhyt aika ja monia kymmeniä on vielä tulossa, jos Jumala suo. Seurakuntalaiset ehtivät vaihtua, pastorit ehtivät vaihtua, moni asia saattaa muuttua. Jumalan sana kuitenkin pysyy ikuisesti. Kerran koittaa se päivä, kun Filippuksen seurakuntakin saa

nähdä nimeään kantavan apostolin kasvot ja erityisesti Jumalan Ka-
ritsan kasvot, jonka kuvan eteen kumarrumme jokaisessa messussa.

Soli Deo Gloria – Jumalalle yksin kunnia

Lähteet:

Tykkyläinen, Markus. ”Kainuun Filippus-yhteisön synty.” Teoksessa *Tun-
tomien kirkko. Suomen Luther-säätiön 10-vuotisjuhlakirja*. Toim. Esko
Murto ja Juhana Pohjola. Helsinki: Suomen Luther-säätiö, 2009: 191–193.

Törrö, Tarja ja Veikko. ”Filippus srk – historiikki – alusta tähän päivään.”
Veikko Törrön puhe Filippuksen luterilaisen seurakunnan 10-vuotisjuhlassa
18.8.2018.

Lähetyspanostus kasvaa

Tuomo Simojoki, Nairobi

Lähetyshiippakunnan toiminnan keskiössä ovat seurakunta ja jumalanpalvelus. Sama työnäky on Lutherans in Africa (LIA) -lähetyjärjestöllä, jonka kanssa Lähetyshiippakunta on tehnyt yhteistyötä perustamisestaan asti.

Pastoreita Afrikan kirkkoille

LIA:n työnäky on kouluttaa pastoreita Afrikan luterilaisille seurakunnille. Opiskelijoina on pastoreita, evankelistoja sekä teologian opiskelijoita ympäri Afrikkaa. Opiskelijavalinnat tehdään yhdessä afrikkalaisten kirkkojen kanssa. Kirkkojen piispat valitsevat seurakunnistaan ne henkilöt, jotka haluavat lähettää koulutettavaksi Keniaan. Koulutukseen lähetetään niin valmiita pastoreita, evankelistoja kuin teologian opiskelijoita. Opintojensa aikana he saavat perusteellisen teologisen koulutuksen, joka varustaa heitä kirkon virkaa varten.

Monella, jo valmiillakin pastorilla, on hyvin ohut koulutustaus takanaan. Opiskelijoiden voi olla vaikea tehdä eroa luterilaisen ja muiden kirkkokuntien oppien välillä. Helluntailaisuus kasvaa Afrikassa voimakkaasti ja sen oppi haastaa monia seurakuntia. Valitettavan moni luterilainen pastori on aseeton näiden vieraiden oppien saapuessa seurakuntaan.

LIA haluaa opettaa syvällistä luterilaista teologiaa. Tavoitteena on, että koulutuksen päättyessä seurakuntiin palaa pastoreita, jotka tuntevat katekismuksensa perinpohjaisesti, jotka ovat käyneet tunnustuskirjat läpi perusteellisesti ja jotka ymmärtävät eron eri oppien välillä. Näin he kykenevät opettamaan ja vastaamaan seurakuntalaisensa kysymyksiin kasteesta, ehtoollisesta, perisynnistä ja Kristuksen kertakaikkisesta sovitustyöstä. Raamatun opin avautuminen uudella ja syvällisellä tavalla antaa välineet toimia paimenenä haastavien tilanteiden keskellä.

Koulutuksen lisäksi LIA varustaa opiskelijat opetuksessa käytetyil-

lä teologisilla ja hengellisillä kirjoilla, joita he vievät seurakuntiinsa. Kirjallisuus antaa seurakuntalaisille mahdollisuuden syventyä luterilaiseen oppiin pastorinsa ohjauksessa. Jaetut kirjat myös varustavat koteja perusluterilaisilla teksteillä. Näin ihmisillä on käytössään hyvää hengellistä materiaalia, johon palata aina uudelleen, sukupolvesta toiseen.

Muuttuva työmuoto

Aikaisemmin LIA:n työtä tehtiin kiertämällä eri Afrikan maissa. Opetusmatkat olivat ainoa keino viedä luterilaista opetusta kirkkoille. Tämä työmuoto oli kuitenkin kuluttavaa ja kentän kasvaessa melko tehotonta. Vaikka opetusmatkoja olikin runsaasti, ei aikaa yhdelle kirkolle jäänyt paljoakaan, koska yhteistyökirkkoja on 20 eri maasta, lukuisista eri seurakunnista.

Jotta opetusta saatiin tehostettua ja syvennettyä, piti työmuotoa muuttaa. Tästä syystä LIA osti lahjoitusvaroilla vuonna 2015 ison tontin Kenian pääkaupungin, Nairobin, lähituntumasta. Vuonna 2016 alkoivat rakennustyöt, joita jatketaan edelleen. Tarkoituksena on rakentaa täysimuotoinen oppilaitos, jossa on nykyaikaiset ja hyvät tilat opiskelulle. Oppilaitosta kutsutaan nimellä Lutheran School of Theology (LST), luterilainen teologinen koulu.

Vaikka rakennuksista on valmiina vain osa, on opetus alkanut täysipainoisesti. Ahkeria ja motivoituneita opiskelijoita on saapunut Kenian lisäksi useista eri Afrikan maista, mm. Burundista, Etelä-Sudanista, Kongosta ja Ruandasta. Yhteinen opiskelumahdollisuus eri maista tulevien opiskelijoiden kesken sitoo myös Afrikan luterilaisia kirkkoja entistä tiiviimmin yhteen. Opiskelijat ystävystyvät kurssin aikana ja pitävät yhteyttä sen jälkeen. Näin irralliset kirkot saavat tukea toisiltaan.

Monipuolista koulutusta

Opiskelu LST:llä on ilmaista. Myös majoitus ja ruoka tarjotaan koulun puolesta. Tämän mahdollistamiseksi on sovittu, että opiskelijat tekevät päivittäin töitä koululla opetuksen jälkeen. LST pyrkii ole-

maan mahdollisimman omavarainen. Niinpä koululla viljellään lukuisia eri ravintokasveja sekä pidetään vuohia, kanoja ja lehmiä hyötykäyttöä varten. Opiskelijat auttavat puutarhan ja eläinten hoidossa, osallistuvat siivoukseen, paikkojen järjestämiseen ja rakennustöihin. Kullakin opiskelijalla on omat lahjansa ja tietotaitonsa, ja näitä taitoja pyritään parhaalla mahdollisella tavalla hyödyntämään. Työtehtävien kautta opiskelijat myös saavat paljon uutta tietoa, esim. tehokkaammasta viljelemisestä. Näitä taitoja he voivat hyödyntää palatessaan seurakuntansa pariin. Rohkaiseva esimerkki tästä on viime kesänä aloitettu kirkonrakennusprojekti burundilaisessa seurakunnassa. Alkuperäisenä tarkoituksena oli rakennuttaa kirkko täysin ulkopuolisin voimin. LST:llä opiskelemissa ollut teologi kuitenkin pystyi hyödyntämään oppimiaan uusia taitoja, ja hänen johdolla seurakunta alkoi itse rakentaa kirkkokirko luonnosta löytämillään kivillä.

LST:llä järjestettävän teologikoulutuksen lisäksi LIA järjestää edelleen joitakin opetusmatkoja. On seurakuntia, jotka eivät kykene lähettämään opiskelijoita LST:lle. Tai seurakuntia, joilla ei toistaiseksi edes ole omaa pastoria. Lisäksi järjestetään nuorisoseminaareja ja opetetaan ympäröivän yhteisön lapsille ja aikuisille katekismusta, Raamatun perustietoa jne. Monessa perheessä lapset toimivat porttina aikuisten mukaan tulemiselle. Lapset oppivat katekismuksensa ensin ja esimerkillään rohkaisevat vanhempiaan seuraamaan perässä.

Vain paras on kyllin hyvää

LIA:n yksi keskeinen ajatus on, että mikä tahansa opetus ei ole riittävää. Pidetään tärkeänä, että afrikkalaiset saavat korkeatasoista koulutusta, joka haastaa ja kehittää. Monella opiskelijalla riittää alussa kiritävää, sillä matalan koulutustason lisäksi myös kielitaito on monilla heikko. Tätä ei kuitenkaan nähdä ongelmana, vaan haasteena, johon LIA:n tulee vastata. Kielitaitoa kehitetään englannin preppauskursseilla. Taustahaasteista huolimatta LST:llä ei pelätä opettaa syvällistä ja pitkälle menevää teologiaa. Jos opiskelijalla on vaikeuksia, häntä tuetaan. Armottomasti kursseja myös reputetaan, sillä vaatimuksena on, että tulevat pastorit todella osaavat Raamattunsa ja katekismuksensa.

Kurssin saa, ja se tuleeikin uusia, mikäli tilanne sitä vaatii. Opiskelijoilta saadun palautteen mukaan koulutus on vaativaa, mutta myös palkitsevaa. He kertovat oppineensa valtavasti koulutuksensa aikana.

Seurakunnat tarvitsevat pastoreita, jotka pystyvät opettamaan ja kaitsemaan laumaansa keskellä vaikeita olosuhteita, eri kirkkokuntien oppien puristuksessa. Tunteisiin vetoava, hyvin tekoihin perustuva pelastusoppi ja saarnat ihmeperannoista ovat Afrikassa voimissaan. Seurakuntalaiset tulee ohjata evankeliumin vapauteen ja Kristuksen täytettyyn sovitustyöhön, jossa ei ole tilaa ihmisen aikaansaannoksille. Seurakuntalaisten pitää tietää, että rahan paljous tai sen puute ei ole osoitus Jumalan suosiosta. Heidän tulee kuulla, että Jumalan siunausta ja terveyttä ei mitata eikä osteta rahalla tai hyvillä teoilla. Lihava pastori ei ole merkki Jumalan mielisuusiosta.

LIA:n työssä on vahva tulevaisuuden näky. Jumala on avannut kristillisyyden ovet Afrikassa. Sanan nälkä ja halu oppia sitä lisää on valtava. Samanaikaisesti länsimaissa sekularisaatio on levinnyt kulovalkean lailla niin yhteiskunnassa kuin kirkoissa. LIA:n näky on, että afrikkalaisia pastoreita tulee kouluttaa hyvin, koska he ovat myös tulevaisuuden lähetystyöntekijöitä. Jo nyt länsimaissa on afrikkalaisia lähettejä, ja tämä suuntaus tulee vuosi vuodelta vahvistumaan. Tämä johtaa kysymykseen, minkälaisia pastoreita haluamme tulevaisuuden läheteiksi länsimaihin. Sellaisia pastoreita tulee Afrikassa tässä ja nyt kouluttaa.

Lähetysshiippakunnan tuki kasvaa

Lähetysshiippakunta haluaa olla mukana varustamassa afrikkalaisia pastoreita tärkeään työhön. Tukea osoitetaan kolmella eri tavalla. Ensiksikin jo perustamisestaan asti Lähetysshiippakunta on kerännyt lähetysrahaa seurakunnista ja tukenut työtä taloudellisesti.

Toiseksi Lähetysshiippakunta on lähettänyt joka vuosi opettajia pitämään kursseja opiskelijoille. Tällä hetkellä Lähetysshiippakunta on sitoutunut lähettämään vuodessa vähintään kaksi opettajaa LST:lle. Vuonna 2018 tämä sitoumus toteutui erinomaisesti, sillä peräti neljä Lähetysshiippakunnan pastoria lähti opetusmatkalle Keniaan. Vie-

railevien opettajien lähettäminen LST:lle myös sitoo seurakuntia ja LIA:a lähemmäksi toisiaan. Opetusmatkaltaan palaava pastori pysyy havainnollisesti kertomaan lähetystyöstä ja sen tarpeista. Lähettävien seurakuntien tuki ja esirukoukset ovat oleellinen asia lähetyskentällä. On myös huomattu, että pastorin vieraileminen lähetyskentällä madaltaa maallikkoseurakuntalaisten lähtemistä vapaaehtoistyöhön lähetyskeskukselle. Heidän apunsa on merkittävä asia työn etenemiselle. Vapaaehtoiset ovat auttaneet esim. kirjaston perustamisessa, rakennustöissä, viljelysmaiden tehostamisessa ja maanparantamisessa. Seurakunnista löytyy valtavasti lahjoja ja osaamista, ja niitä otetaan kiitollisuudella vastaan.

Kolmanneksi, vuonna 2018 Lähetysshiippakunta lisäsi lähetyspansostustaan lähettämällä Tuomo ja Leena Simojoen perheen lähetystyöhön Keniaan. Tuomon tehtävänä on auttaa kasvavaa järjestöä organisoimaan hallintoaan tehokkaaksi ja toimivaksi. Lisäksi Tuomo vastaa henkilöstöhallinnosta ja sen kehittamisestä. Leena puolestaan auttaa järjestöä viestinnässä, jotta tukijat ja yhteistyökumppanit saavat ajankohtaista tietoa työstä. Seitsenlapsinen perhe lähetettiin kolmen vuoden työsopimuksella elokuussa. Tuomolle työkenttä on entuudestaan tuttu, sillä hän vietti lapsuutensa Keniassa lähetyslapsena. Tuomon isä, Lähetysshiippakunnan pastori, TT Anssi Simojoki, oli aikanaan perustamassa sitä työmuotoa, jota LIA pastori James Mayn johdolla nyt jatkaa.

LIA:n toiminta on kasvanut vuosien aikana merkittävästi. Työ kasvaa edelleen. Siksi on tärkeää, että LIA voisi ottaa samankaltaisen kehitysaskeleen, jonka Luther-säätiö muutamia vuosia sitten otti perustaessaan Lähetysshiippakunnan. Kasvava työ vaatii toimivan ja tehokkaan hallinnon. Näin keskeisin asia eli opetustyö voi jatkua, kasvaa ja kehittyä rauhassa, hallinnon ja muun pyöriessä sujuvasti rinnalla. Tässä prosessissa Simojoen perhe on mukana auttamassa, ohjaamassa ja tukemassa.

Yksi olennainen osa Simojokien työtä on opettaa paikallisia ihmisiä ottamaan vastuuta järjestön ja LST:n työtehtävistä. Työn jatkuvuuden kannalta on olennaista, että juuri paikallisilla on mahdolli-

simman laaja vastuu eri tehtävistä. Pitkän uran kentällä tehnyt Anssi Simojoki on muistuttanut monesti, että me länsimaiset olemme vain vieraita. Olemme vieraina maassa, joka ei ole meidän. Olemme vieraina kirkossa, joka ei ole meidän. Länsimaisia ihmisiä tulee ja menee, mutta afrikkalaiset ovat niitä, jotka jäävät. Meidän tulee tuoda uusia ja hyödyllisiä asioita Afrikkaan. Mutta se tulee tehdä tavalla, jonka paikalliset hyväksyvät ja tuntevat omakseen. Me emme voi tulla ja pakottaa muutoksia. Meidän tehtävämme on auttaa ja palvella, löytää tapoja, jotka auttavat heitä itseään vahvistumaan ja kasvamaan. Motivaation ja työnäyn syntyminen sisältäpäin on elinehto kestävälle toiminnalle.

Lähetysshiippakunta täyttää nimensä sisältämän vaatimuksen lähetyksestä niin kotimaassa kuin ulkomailla. Seurakunnilla on mahdollisuus tukea tunnustuksellista luterilaista työtä laajasti. Työ kantaa hedelmää omalla paikkakunnalla, ympäri Suomea ja myös ympäri Afrikkaa. Kristikunta yhdistyy etelästä, pohjoisesta, lännestä ja idästä. Saamme kiittäen ja ylistäen todistaa, miten Kristuksen Kirkko jatkaa voittokulkuaan!

Piispa Risto Soramies kunniatohtoriksi

Haastattelu Samuli Siikavirta

Luterilainen Concordia-pappisseminaari (Concordia Theological Seminary, Fort Wayne) vietti 172. lukuvuotensa päätöstä toukokuussa 2018. Tilaisuuden yhteydessä myönnettiin yksi humanitieteitten ja kaksi teologian kunniatohtorin arvoa, näistä toinen piispa Risto Soramiehelle.

Oliko tällainen kunnianosoitus odotettavissa?

- Minulle tieto Fort Waynen seminaarin päätöksestä tuli täydellisen odottamattomana. Olin helmikuussa käymässä Amerikassa, matkalla St. Louisin kaupunkiin. Autoon tuli puhelu. Tunsin heti seminaarin presidentin, Larry Rastin äänen, joka ilmoitti päätöksestä. En osannut sanoa mitään, paitsi että olen sanaton. Dr. Rast totesi vain, että juuri sellainen reaktio on seminaarin mieleen.

Mitä arvelet, miksi sait tämän arvon?

- Fort Waynen seminaari seuraa ja tukee maailmalla tunnustuksellista luterilaisuutta. Se lähettää pyyntöjen mukaan professoreitaan eri puolille maailmaa pitämään luentoja keskeisistä teologisista ja missiologisista aiheista. Maailmalla on näistä suuri tarve. Näissä yhteyksissä meidän työhömme sekä muslimien parissa että täällä Suomessa on kiinnitetty huomiota. Tohtorin arvon myöntäminen on ilman muuta tarkoitettu koko Lähetyshiippakunnalle, jota minä tietysti edustan.

Oliko Fort Waynen seminaari ennestään tuttu?

- Olen kyllä tavannut vuosien varrella useita seminaarin professoreita ja kuullut myös Lähetyshiippakunnan pastoreilta seminaarista paljonkin – jotkut heistä ovat opiskelleet siellä. Joskus olen ajanut Fort Waynen läpi matkallani Illinoisiin, jossa minulla on perhettä – Fort Wayne on naapuriosavaltiossa Indianassa. Toukokuussa pidetty juhla oli minulle kuitenkin ensimmäinen kerta seminaarin hienolla kampuksella. Kampuksen on muuten suunnitellut arkkitehti Eero Saari-

nen. Pohjoismaisuus näkyy rauhallisessa, pelkistetyssä tyyliässä.

Mitä itse arvelet kunniatohtoriudestasi?

- Päätös sai minut täysin hämilleni. Itse on tietenkin vaikea arvioida ansioitaan. Otan tämän kuitenkin veljellisenä rohkaisuna. On arvokasta, että meidän työtämme täällä Suomessa arvostetaan muuallakin. Emme ilmeisesti ole tehneet pelkkiä virheitä, vaan luterilaiset maailmalla iloitsivat siitä, mitä olemme voineet tehdä!

- Minulle merkitsi paljon, kun sain tietää, että minua ennen (1996) on ainakin yksi suomalainen saanut Fort Waynen seminaarin kunniatohtorin arvon, nimittäin Leino Hassinen, edesmennyt Kotimaan päätoimittaja, Vihdin kirkkoherra ja Inkerin kirkon piispa.

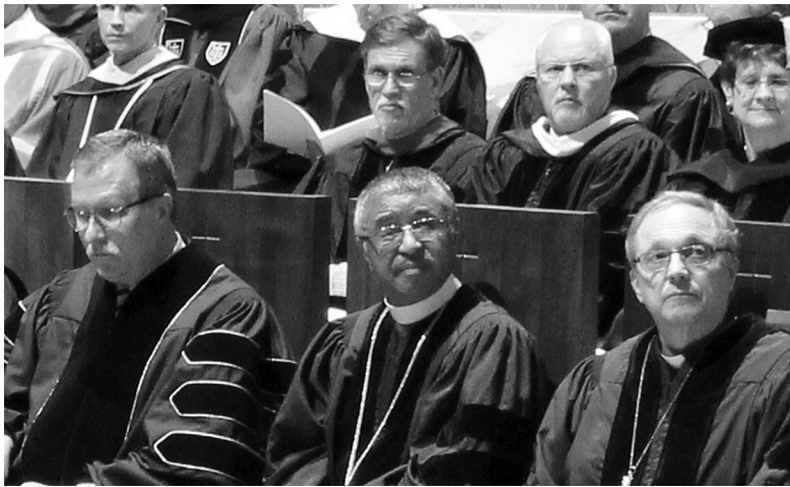
Mitä jäi erityisesti mieleen toukokuun juhlasta?

- Toinen teologian kunniatohtorin arvon saanut oli Madagaskarin luterilaisen kirkon presidentti Dr. Rakotonirina. Olimme elävä esimerkki evankeliumin liikkeestä maailmalla ja historiassa: Lutherin toteamus evankeliumista, joka sadekuoron tavalla sataa yhdessä paikassa ja sitten siirtyy pois, palaamatta enää. Minä edustin vanhaa kristi- ja luterikuntaa, jonka muodollisista jäsenistä noin joka sadas osallistuu säännöllisesti jumalanpalveluksiin. Dr. Rakotonirinan nuori kirkko on jäsenistöltään suurin piirtein yhtä suuri kuin Suomen ev. lut. kansankirkko, mutta jumalanpalveluksissa siellä ovat kaikki paikalla – Madagaskarin luterilainen kirkko on siis todellisuudessa noin sata kertaa suurempi kuin Suomen kansankirkko. Siellä perustetaan joka viikko jopa muutama uusi seurakunta. Seurakuntia heillä on enemmän kuin Lähetyshiippakunnalla jäseniä.

Meidän kahden teologin lisäksi kunnioitettiin Dr. Bruce G. Kintziä humanitieteitten kunniatohtoriudella. Dr. Kintz johtaa luterilaista Concordia-kustantamoa, joka tuottaa luterilaista peruskirjallisuutta, myös monilla eri kielillä. Kintz on vuosikausien työllä saanut kustantamon tuottavaksi erilaisin mittavin parannuksin. Joitakin vuosia sitten hän sai sinä vuonna ainoana amerikkalaisena firman johtajana Yhdysvaltain presidentin tunnustuksen esikuvallisesta johtajuudesta.

Mitä velvollisuuksia kuuluu kunniatohtoriuteen?

- Minulle itselleni se merkitsee kannustusta ja velvoitusta opiskella Jumalan sanaa vielä elämäni ehtoota viettäessäni. Mutta ennen kaikkea se on velvollisuus pitää huoli siitä, että Lähetysshiippakunnassa tunnetaan Jumalan sana hyvin, sitä saarnataan kunnolla ja sakramentit hoidetaan niin, että ihmiset voivat tulla autuaiksi. Iloitsenkin papistomme oppineisuudesta, jota he käyttävät seurakuntien hyväksi. Sikäli kuin omalta osaltani pystyn, kannustan teologiaan ja Jumalan sanaan porautumiseen papistossamme.

Kunniatohtorit Dr. Bruce Kintz, presidentti Dr. Rakotonirina ja piispa Risto Soramies

V Saarnoja

Ordinaatiosaarna loppiaisena 2018

Piispa Risto Soramies

Tunnustetusti suuri on jumalisuuden salaisuus: Hän, joka on ilmestynyt lihassa, vanhurskautunut Hengessä, näyttäytynyt enkeleille, saarnattu pakanain keskuudessa, uskottu maailmassa, otettu ylös kirkkauteen.
(1. Tim. 3:16)

Rakkaat kristityt, arvoisa pappiskandidaatti Timo Marttinen!

Jumalisuuden salaisuus, meidän uskomme salaisuus, sen sisältö, on suuri. Tänään vihitään teologian maisteri Timo Marttinen tämän salaisuuden huoneenhaltijaksi. Tätä nimitystä apostoli Paavali käyttää Sanan palvelijan virasta. Paavali sanoo: Niin pitääköön jokainen meitä Kristuksen käskyläisinä ja Jumalan salaisuuksien huoneenhaltijoina.

Miksi Paavali puhuu salaisuudesta, mysteeristä? Jesaja (45:15) sanoo Jumalasta: *Totisesti, sinä olet salattu Jumala, sinä Israelin Jumala, sinä Vapahtaja*. Kukaan ihminen ei pääse tutkimaan Jumalan ajatuksia. Jumala on salannut itsensä meiltä ja on ilmoittanut itsestään sen, minkä Hän on nähnyt hyväksi ja meille pelastukseksi. Emme edes nyt, evankeliumin valossa tunne ja tiedä Jumalan kaikkia aivoituksia, suunnitelmia ja tarkoituksia. Sillä tavalla Jumala on edelleen salattu. Mutta nyt Hänen sydämensä, Hänen pelastustahtonsa meitä kohtaan on kuitenkin ilmoitettu mitä selvimmällä ja suurenmoisimmalla tavalla.

Jumalan salaisuuksien erikoisuus on, että ne on julistettu koko maailman tietoon, kirjaimellisesti tuhansilla kielillä. Mikä on siis kristinuskon salaisuus, mysteeri? Se on Hän, Jeesus Kristus, josta jo alkuseurakunta on yhdessä laulanut virsiä. Tällainen ensimmäisten kristittyjen virsi on myös tämän päivän saarnatekstimme.

Jeesus sanoi: ”Minä ja Isä olemme yhtä” ja ”Joka on nähnyt minut, on nähnyt Isän.” Ihmisen ei tule eikä hän voikaan lähestyä Jumalaa omista lähtökohdistaan ja ajatuksistaan käsin. Paavali oli siksi päättänyt olla tuntematta mitään Jumalaa paitsi Jeesuksen Kristuksen ja hänet ristiinnaulittuna.

Loppiainen, epiphania, jumalallisen ilmestyksen juhla. Osa kristikuntaa juhlii tänään joulua - Jeesuksen syntymä olikin ilmestysten ilmestys - Jumala tuli ihmiseksi, sana tuli lihaksi ja asui meidän keskelämme. Jumalan ilmestyksen perusteella tulivat myös tietäjät idästä kumartamaan maailman Vapahtajaa. Tämä oli samalla merkki siitä, että Messias, Kristus tuli tosin Israeliin ja juutalaiseksi juutalaisten keskelle, mutta Hän tuli kaikkia kansoja varten - siinä mielessä nämä tietäjät edustivat silloin meitä suomalaisiakin.

Nyt tuli julki ”jumalisuuden salaisuus”. Tämä erikoinen ilmaisu tarkoittaa uskontomme sisältöä, uskomme kohdetta, joka oli ennen Jeesuksen syntymää, kuolemaa ja ylösnousemusta ollut vielä salassa.

Jo vanhassa liitossa ne, jotka kuulivat ja uskoivat Jumalan sanan, tiesivät, että oli tulossa Pelastaja. Häneen viittasivat monet lupaukset ja profetiat, jumalanpalvelus, ilmestysmaja, uhrin, pappeus ja jopa

Daavidin suvun kuninkuus. Pietari kirjoittaakin Vanhan liiton profeetoista: ”He ovat ennustaneet ja puhuneet teidän osaksenne tulevasta armosta ja tutkineet, mihin ja millaiseen aikaan heissä vaikuttava Kristuksen Henki viittasi todistaessaan Kristuksen kärsimyksistä ja niitä seuraavasta kirkkaudesta.”

Jumalan lupaukset olivat kyllä varmoja, mutta niiden täyttymys ei ollut vielä tullut. Epifania-juhlassa juhlitaan kaikkien lupausten täyttymystä, meidän pelastuksemme päämiehen täydelliseksi tuloa ja Jumalan valtakunnan porttien avautumista kaikille kansoille.

Koska evankeliumi, *euangelion*, on sanoma – *angelion*, siitä ei päästä selville viisaudella, vaan se pitää kuulla. Sillä tavalla Jumalan mysterio tulee ihmisten tietoon. *euangelion*-sanana alkuliite *eu* tarkoittaa hyvää. Nyt paljastuu, että Jumalan tahto on hyvä, riemullinen ja yllättävä, sillä Jumala julistuttaa rauhaa itsensä ja syntisten välillä. Synnit on maksettu, taivaan portit ovat auki, kasteen vesi puhdistaa pahimmistakin synneistä. Tämä kaikki on tullut nyt Jeesuksessa ja hänen teoissaan julki koko maailmalle.

Uskonnoissa ja filosofioissa on paljon oikeata aavistusta ja kyselyä. Mutta jumalisuuden salaisuutta ne eivät voi tuntea ja julistaa. Ei ihminen, viisainkaan voi päästä siitä selville. Se täytyy tulla julistetuksi, kerrotuksi.

Eräänä kesäaamuna olin palaamassa Istanbulista kotiimme Saksaan. Taksi tuli hakemaan minua lentokentälle juuri kun aurinko oli nousemassa. Aamun kauneus sai taksikuskin puhumaan minulle, ulkomaalaiselle. Hän arvasi tietenkin, etten ole muslimi - eurooppalaisia pidetään islamin maissa yleensä ateisteina tai sitten jotenkin kummallisina kristittyinä. ”Katsokaa kuinka kaunista on, kun aurinko paistaa. Kuinka kukaan voi luulla, että jotain tällaista syntyy itsestään?” Taksimies yllättyi varmaan, kun minäkin tunnustin, että Jumalan kädenjälki tässä on kysymyksessä. ”Eikö ole suurenmoista, että me kaksi eri kansojen jäsentä uskomme Luojaan!”

”Niin, Jumalan kädestä me olemme lähteneet ja Jumalan eteen me joudumme tämän elämän jälkeen”, sanoin hänelle. ”Oletteko ajatellut sitä asiaa?”. ”Se on joka päivä, melkein joka hetki mielessäni”, tunnus-

ti taksimies. ”Miten olette ajatellut selvitä tuomiolla?” kysyin. ”Vastaukseksi kerron teille Imaami Ahmetista. Ahmet oli hurskas mies. Hän oli suorittanut kaikki rukouksensa ja paastonsa uskollisesti. Kun hän kuoli, tulivat enkelit viemään hänet Jumalan eteen. Toinen enkeleistä kysyi: ’Ahmet, nyt viemme sinut Jumalan eteen. Tahdotko kestää Jumalan edessä vedoten omiin ansioihisi, vai Jumalan armoon?’ ’Olenhan elänyt hurskaasti ja suorittanut velvollisuuteni niin ihmisiä kuin Jumalaakin kohtaan. Vetoan siis hyviin tekoihini.’ Pian Jumalan häikäisevä kirkkaus paljasti Ahmetin sydäimestä kaiken, myös hyvien tekojen takana olevat vaikuttimet ja puutteet. Ahmet putosi polvilleen ja parkaisi: ’Ei minulla ole omaa hyvyttä, vetoan Jumalan armoon!’”

Taksimiehemme oli ajatellut oikeita asioita, häntä askarrutti aivan oikein oma kohtalonsa viimeisellä tuomiolla. Siinä suhteessa hän oli paljon selvemmillä vesillä kuin moni ns. kristitty. Hän oli jopa käsittänyt sen, ettei ihminen voi pelastaa itse itseään, vaan tarvitsee armoa. Mutta ”jumalisuuden salaisuutta” hän ei tuntenut. Hän ei tiennyt mitään Jumalan Karitsasta, joka ottaa pois maailman synnit - emmekä tietäisi mekään, ellei meille olisi Häntä julistettu! Jotain tästä kerroin hänelle parhaani mukaan lyhyen matkamme aikana.

Pelastus on nyt ilmestynyt Jeesuksessa. Jumalisuuden salaisuus ei enää ole salaisuus. Epistolatekstimme on ensimmäisissä kristillisissä seurakunnissa laulettu virsi, jonka Paavalikin hyvin tuns. Sen virren mukaan Jumalisuuden salaisuus on Jeesus Kristus itse - ei mikään periaate, ei uskonto eikä moraaliopetus. Jeesus, ristiinnaulittu Kristus on meidän uskomme kohde ja uskontomme sisältö.

Alkuseurakunnan virsi jatkuu: ”Ilmestynyt lihassa”, siis tullut ihmiseksi. Alkuseurakunnalle oli päivänselvää, että tämä merkitsi myös ihmisenä kärsimistä ja ristillä kuolemista meidän hyväksemme. Hebrealaiskirje sanoo sen näin: ”Koska siis lapsilla on veri ja liha, tuli hänkin niistä yhtäläisellä tavalla osalliseksi, että hän kuoleman kautta kukistaisi sen, jolla oli kuolema vallassaan, se on perkeleen...”

”Vanhurskautunut Hengessä” - julistettu vanhurskaaksi, oikeassa olevaksi. Tämä tarkoittaa ylösnousemusta, joka osoitti, että Jumala

hyväksyi Jeesuksen antaman sovitusuhrin. Kuolema ei voinut pitää vallassaan vanhurskasta Jumalan Poikaa. Tämän vanhurskauden hän testamenttasi meille: Hän ”oli alttiiksi annettu meidän rikostemme tähden ja kuolleista herätetty meidän vanhurskauttamisemme tähden.

”Näyttäytynyt enkeleille”. Pietarikin kirjoittaa: ”Sitä pelastusta ovat etsineet ja tutkineet profeetat, jotka ovat ennustaneet teidän osaksenne tulevasta armosta,

... heille ilmoitettiin se, mikä nyt on teille julistettu niiden kautta, jotka taivaasta lähetetyssä Pyhässä Hengessä ovat teille evankeliumia julistaneet; ja siihen enkelitkin halajavat katsahtaa.”

Vaikka enkelit eivät itse olleet sovituksen tarpeessa, he iloitsivat meidän puolestamme nähdessään Jumalan pelastuksen. Jeesus sanookin, että taivaassa on suuri ilo yhdestäkin syntisestä, joka kääntyy ja saa syntinsä anteeksi.

”Saarnattu pakanain keskuudessa” - Jeesusta julistettiin ja julistetaan kaikille kansoille. Sillä tavalla kansat pääsevät perille Jumalan salaisuuksista.

Tähän tehtävään on sinut, Timo kutsuttu. Ei ole tarkoitus, että seurakunnassa jää epäselväksi, mitä Jumala on tehnyt meidät hyväksemme ja millä perusteella me syntiset saamme syntimme anteeksi. Pastorin tehtävä on huolehtia siitä, että Jumalan salaisuudet eivät jää salaisuuksiksi. Hänen suuri ja suurenmoinen tehtävänsä on ammentaa Jumalan sanasta evankeliumia seurakunnalle.

Kun pastori vihitään virkaansa, ei hänelle uskota mitään, mitä ei olisi annettu koko kristikunnalle. Ei hänellä ole salaista pääsyä tiedon syvyysiin. Hänelle uskotaan Jumalan salaisuudet, jotka ovat avoimia Jumalan sanassa. Hänen tehtävänsä on pureutua sanaan ja pitää huoli siitä, että seurakunta saa kuulla yhä uudestaan eläväksi tekevän sanan. Hän on saanut koulutuksen juuri siksi, että hän voi luotettavasti opettaa, saarnata ja julistaa. Se on hänen tehtävänsä, kuten Jeesus sanoo: Ruoki minun karitsoitani.

Hänen tehtävänsä on myös, paimenen lailla, valvoa, etteivät sudet pääse raatelemaan laumaa. Vääriä opettajia, susia, on kristikunnan

kimpussa yllin kyllin - on ja on ollut alusta asti. Ei sellaista pastoria olekaan, joka ei joutuisi torjumaan myös harhaoppeja ja varottamaan erheistä ja synneistä. Jeesus sanoo; ”kaitse minun lampaitani”.

Hän on ”uskottu maailmassa”. Tässä on meille myös lupaus ja erityisesti, Timo, Sinulle, joka kohta alat toimittaa paimenvirkaasi. Sana myös uskotaan. ”Piskuiäksi” sanoo Jeesus itse omiensa joukkoa. Se on Jeesuksen asia, mutta hän lahjoittaa Pyhän Henkensä, niin että sinunkin saarnasi uskotaan, uskotaan evankeliumi, uskotaan omat ja toistenkin synnit anteeksi. Sinä olet Jumalan salaisuuksien, aarteitten huoneenhaltija. Sinulla ei ole voimaa synnyttää uskoa tai voittaa ainuttakaan harhaa tai antaa kenellekään syntejään ja elämän kohta-loita surevalle lohdutusta, mutta se lohdutus on niissä sanoissa ja aarteissa, joita sinä sitten jaat.

”Kristus on otettu ylös kirkkauteen”, kuten epistola lopuksi sanoo. Hän on Isän oikealla puolella ja rukoilee meidän puolestamme ja samalla on joka päivä meidän kanssamme, maailman loppuun saakka.

Hän, joka on ilmestynyt ”lihassa” on konkreettisesti seurakunnassa sakramenttiansa kautta. Kun siis joku seurakunnassasi on kuullut lain sanan omassatunnossaan ja kysyy: ”Voiko tällainenkin vielä saada syntinsä anteeksi?”, sinä kerrot hänelle tämän salaisuuden, joka on julkistettu Jeesuksessa: Jumala on ostanut laumansa omalla verellään, kuten Paavali sanoi Efeson pastoreille. Sinun tehtäväksesi on annettu jakaa valmiista ehtoollispöydästä Jeesuksen ruumiin ja veren: ”Veri Jeesuksen kaikkein kurjimman puhdistaa voi... se veri riittää sullekin, se veri riittää mullekin”. Tänäänkin hän antaa meille ruumiinsa ja verensä. Suuri ja autuas on jumalisuuden julkinen salaisuus!

Ordinaatiosaarna Turussa 4.3.2018

Piispa Risto Soramies

Minkä tähden te ette ymmärrä minun puhettani? Sen tähden, että te ette kärsi kuulla minun sanaani. Te olette isästä perkeleestä, ja isänne himoja te tahdotte noudattaa. Hän on ollut murhaaja alusta asti, ja totuudessa hän ei pysy, koska hänessä ei totuutta ole. Kun hän puhuu valhetta, niin hän puhuu omaansa, sillä hän on valhettelija ja sen isä. Mutta minua te ette usko, sen tähden että minä sanon totuuden. Kuka teistä voi näyttää minut syypääksi syntiin? Jos minä totuutta puhun, miksi ette minua usko? Joka on Jumalasta, se kuulee Jumalan sanat. Sen tähden te ette kuule, koska ette ole Jumalasta.” Niin juutalaiset vastasivat ja sanoivat hänelle: ”Emmekö ole oikeassa, kun sanomme, että sinä olet samarialainen ja että sinussa on riivaaja?” Jeesus vastasi: ”Minussa ei ole riivaajaa, vaan minä kunnioitan Isääni, ja te häpäisette minua. Mutta minä en etsi omaa kunniaani; yksi on, joka etsii ja tuomitsee. Totisesti, totisesti minä sanon teille: jos joku pitää minun sanani, hän ei ikinä näe kuolemaa.” Juutalaiset sanoivat hänelle: ”Nyt me ymmärrämme, että sinussa on riivaaja. Aabraham on kuollut ja profeetat, ja sinä sanot: ’Jos joku pitää minun sanani, hän ei ikinä maista kuolemaa.’ Oletko sinä suurempi kuin isämme Aabraham, joka on kuollut? Ja profeetat ovat kuolleet; keneksi sinä itsesi teet?” Jeesus vastasi: ”Jos minä itse itselleni otan kunnian, niin minun kunniani ei ole mitään. Minun Isäni on se, joka minulle kunnian antaa, hän, josta te sanotte: ’Hän on meidän Jumalamme’, ettekä tunne häntä; mutta minä tunnen hänet. Ja jos sanoisin, etten tunne häntä, niin minä olisin valhettelija niin kuin tekin; mutta minä tunnen hänet ja pidän hänen sanansa. Aabraham, teidän isänne, riemuitsi siitä, että hän oli näkevä minun päiväni; ja hän näki sen ja iloitsi.” Niin juutalaiset sanoivat hänelle: ”Et ole vielä viidenkymmenen vuoden vanha, ja olet nähnyt Aabrahamin!” Jeesus sanoi heille: ”Totisesti, totisesti minä sanon teille: ennen kuin Aabraham syntyi, olen minä ollut”. Silloin he poimivat kiviä heittääksensä häntä niillä; mutta Jeesus lymysi ja lähti pyhäköstä (Joh. 8:43–59).

Rakkaat kristityt, kunnioitettu pappiskandidaatti Eero Kaumi!

Tämän päivän raamatunkohdat antavat kovin synkän kuvan ihmisten maailmasta. Johanneksen kirje sanoo yksinkertaisesti: koko maailma on Pahan vallassa. Erityisen painavaksi tämän sanan tekee

se, että ”Paha” tässä tapauksessa on kirjoitettava isolla kirjaimella. Alkukieli todellakin käyttää persoonallista muotoa, joka on yksiselitteinen: ei ole kysymyksessä vain pahuus ja turmeltuneisuus, vaan itse paholainen, perkele, Jumalan ja sielun vihollinen.

Miten tämä ”Paha” sitten ilmenee? Kun puhumme Pahan otteesta ja vallasta, on samalla tiedettävä, että maailmassa, tässä luodussa universumissa ja jopa ihmisissä on paljon hyvää, josta on syytä olla kiitollinen. Paavali, jolla ei ollut ruusuksia haavekuvia maailmasta, muistuttaa kristittyjä, että Jumala antaa meille paljon hyviä lahjoja, jotka on tarkoitettu elämän ylläpitämiseksi ja jopa nautittaviksi.

”Paha” ja pahuus ovat silti kaikkialla läsnä. Paha sumentaa totuuden, se tekee hyvistä asioista huonoa, se saa Jumalan näyttämään viholliselta, pelastuksen kadotukselta ja jopa – kuten evankeliumistamme kuulumme: se tekee Vapahtajastamme, kirkkauden ja totuuden Herrasta Jeesuksesta riivatun:

”Emmekö ole oikeassa, kun sanomme, että sinä olet samarialainen ja että sinussa on riivaaja?”

Kuinka pimeää onkaan pimeys! Paha sokaisee silmät ja ymmärryksen niin, että lopulta Jeesus ajetaan kivillä uhaten pois temppelistä, joka oli Vapahtajan itsensä esikuva. Jeesus oli itse temppelin Herra. Perkele on sekä valheen isä että murhaaja.

Näin pahan valta näkyy siellä, missä Jumalan sana torjutaan: Sanoille annetaan uusi, väärä merkitys, niin että ne tekevät toisista ihmisistä arvottomia ja jopa vihollisia niin että heidät voi vaieta ja lopulta vaikka tappaakin. Kolmannessa valtakunnassa juutalaisten maine ensin tuhottiin; heistä tehtiin alempiarvoisia, joten heidät voitiin tappaa. Sitä sanottiin rotuhygieniaksi.

Mutta meilläkin on onnistuttu tekemään syntymättömistä lapsista vain sikiöitä. Heidän tappamistaan sanotaan – aivan järjettömästi – raskauden keskeyttämiseksi. Jos raskaus kerran keskeytetään, niin sittenhän sitä voidaan kaikesti jatkaa. Pidetään vaikka puolen vuoden tauko ja pannaan lapsi takaisin kasvamaan. Sitä olisi keskeyttäminen. Mutta kielemme kuvastaa sydäntemme valheellisuutta. Ja valheen jälkeen tulee murha muodossa tai toisessa. Jeesus sanoikin, että joka

vihaa veljeänsä tai edes halveksii tätä, on jo sydämessään murhaaja. Se on persoonallisen Pahan olemus ja sen talutusnuorassa ihmiset kulkevat, ellei heitä joku vapauta.

Jeesuksen vastustajat näkivät Jeesuksessa riivatun, joka oli syytä kiittää, mutta valheen riivaamia olivat he itse.

Oi, Rakas Pyhä Henki, valaise sinä silmämme, ettemme me jäisi valheitten vangiksi. Me tunnustamme, että sisältä, meidänkin sydäimestä, kuten Jeesus sanoo, lähtevät *pahat ajatukset, haureudet, varkaudet, murhat, aviorikokset, ahneus, häijyys, petollisuus, irstaus, pahansuonti, jumalanpilkka, ylpeys, mielettömyys. Kaikki tämä paha lähtee sisästä ulos ja saastuttaa ihmisen.*

Ei ole niin, kuten kauniisti sanotaan: kuuntele sydäntäsi, se on paras oppaasi.

Tällaisen pimeyden keskellä sinä, Eero, olet vaeltanut vielä kauemmin kuin minä. Tiedän, ettei sinulla ole haavekuvia tästä valheen maailmasta. Tämän pimeyden keskellä olet opettanut ja julistanut Jumalan totuutta, niin lakia kuin evankeliumiakin. Tänään sinut vihitään Totuuden virkaan. Olet jo harjaantunut erottamaan omat ajatuksesi pois Jumalan sanasta. Se on erinomaista, sillä tästä lähtien sinun virkasi on julistaa Totuutta ja Elämää, nimittäin sitä Jeesusta Kristusta, joka sanoi ”Minä olen tie, totuus ja elämä”.

Joudut kyllä julistamaan tuomiota, Totuuden tuomiota valheelle. Jumalan tahto, Jumalan käskyt tuomitsevat meidän vaelluksemme. Siksi 10 käskyä usein vihataan, vaikka vaikea on kenenkään selittää, mitä ikävää ja pahaa niissä on. Ihmissydän vain tajuaa, että jos meitä niiden mukaan tuomitaan, olemme todellakin hukassa. Ihminen rakastaa syntiä – ei toisten syntiä – sitä kyllä osataan vihata, mutta hän rakastaa omia syntejään, elleivät ne aiheuta suurta haittaa elämälle. Siksi, kun sinä opetat ja julistat Jumalan pyhää lakia, sinusta ei pidetä, paitsi siellä, missä Jumala on avannut korvat ja sydämet.

Älä pelkää maailman vihamielisyyttä, äläkä väisty Jumalan sanasta. Siinä on elämä silloinkin, kun se näyttää vain syyttävän ja vihastuttavan.

Tämän päivän tekstit kaikessa synkkyudessaankin tuovat meil-

le myös ilosanoman, ilosanoman Totuudesta ja Elämästä. Jeremian kirjassa Jumala sanoo: kuunnelkaa minua, niin minä olen teidän Jumalanne ja te olette minun kansani! Tämän hän sanoo rikkoneelle, uppiniskaiselle ja monin tavoin syntyin langenneelle kansalle. Kuunnelkaa!

Joskus joudumme kiusaukseen puolustaa Jumalaa. Mutta se on turhaa. Ajatelkaa, kuinka suurta olisi, jos Jumala kävisikin meidän puolustajaksemme! Sille joka on rikkonut Jumalan käskyjä, Jumala on hirmuinen olento, tuomari, jonka edessä on mahdotonta kestää. Mutta Jumala puhuu tässä siitä mahdollisuudesta, että hän käykin sinun Jumalaksesi, sinun puolellesi. Ajattele: Kaikkivaltias, hirmuinen Jumala pyhydessään siirtyisi sinun puolustajaksesi. Hän jopa antaa tämän käskyn, joka, jos vain kuuntelet sitä tarkasti – muuttuu Elämän, iankaikkisen elämän lupaukseksi:

Minä olen Herra sinun Jumalasi – älä pidä muita jumalia minun rinnallani.

Abraham, joka oli kyllä kunnioitettava patriarkka, mutta myös heikko, huikenteleva ja kiero, kun sille päälle sattui, hänkin iloitsi, kun näki edessään sen päivän, josta Jeesus sanoo *”hän näki minun päiväni, ja iloitsi!”* Ei Abraham pystynyt pelastamaan itseään, mutta Jumala tuli hänenkin Jumalakseen, vapahtajakseen, ja Abraham sai edeltä käsin nähdä miten se tapahtuisi.

Jumala oli käkenyt Abrahamia uhraamaan Iisakin, oman rakkaan poikansa, mutta sitten estänyt Abrahamia ja siten aivan kuin ylösnousemuksena antanut pojan Abrahamille takaisin. Vieläpä Jumala lahjoitti Iisakin sijaan oinaan uhriksi. Tässä koko tapahtumassa Abraham sai nähdä Jeesuksen päivän edeltä käsin monella tapaa:

- Matka erämaan halki uhripaikalle. Jeesuskin kulki erämaassa koeteltavana. Saatana yritti langettaa hänet syntyin 40 päivän aikana, mutta vielä Pietarin sanojen kautta ja myöhemmin Getsemanessa ja ristilläkin: ”Autä nyt itseäsi, astu ristiltä, niin me uskomme sinuun”. Jeesus oli kiusattu kaikessa kuten mekin, mutta ilman syntiä. Kiusauksista hän oppi – jos se oli tarpeellista – mitä on olla ihminen. Jumala, Isä tahtoi, että Jeesuksesta tulisi uskollinen ja laupias vapahtaja.

”Hän ei ollut vääryyttä tehnyt eikä petosta ollut hänen suussansa.”

Tästä erämaamatkasta Abraham sai aavistuksen kulkiessaan poikansa kanssa uhripaikalle.

- Iisak kantoi polttopuut Moorian kukkulalle. Se oli kuva Jeesuksen polttopuusta, rististä. Iisak suostui sidottavaksi, kuten Jeesuksen naulittavaksi ristiin – molemmat luottivat isäänsä. *”Mutta Herra heitti hänen päällensä kaikkien meidän syntivelkamme. Häntä piinattiin, ja hän alistui siihen eikä suutansa avannut; niin kuin karitsa, joka teuraaksi viedään, niin kuin lammas, joka on ääneti keritsijäinsä edessä, niin ei hän suutansa avannut.”*

- Aabraham sai nähdä, miten toinen kantaa toisen rangaistuksen: Oinas, syntiuhri vapautti Iisakin. Jeesus kuoli, Vanhurskas väärien hyväksi.

- Abraham sai poikansa takaisin. Hänen matkansa kotiin olisi varmaan tapahtunut juoksujalkaa, ellei hän olisi ollut jo yli satavuotias. Taivaassa oli riemujuhla, joka jatkuu vieläkin. Riemujuhla siitä, että syntisten synnit on maksettu. Nyt ei ole mitään estettä juosta Jumalan luo. Kaikki on sovitettu, kaikki kahleet katkaistu. Jos kerran enkelit riemuitsevat yhdenkin syntisen kääntymisestä, niin mitä merkitsikään ja merkitseekään tämä sovitus ja ylösnousemus!

Valheen vastalääke on Totuus, kuoleman Elämä, synnin vastalääke taas on sovitus ja anteeksianto.

Tiedät, Eero, kyllä, että eivät kaikki usko sanojasi – siinä olet hyvässä seurassa, Jeesuksenkin sanat ja Jeesus itse torjuttiin siellä, missä ihmiset eivät tienneet, mitä Jumalan pyhyys ja rakkaus ovat ja minkälainen pimeys ihmisrinnassa vallitsee. Usko ei ole jokamiehen, sanoo Sana. Sinä et pysty synnyttämään uskoa, sen tekee Pyhä Henki yksin, käyttäen Sanaa ja sakramenteja. Sinun tehtäväsi on pitää niiden oikeasta jakamisesta huolta, Jumala hoitakoon ja hoitaa loput.

Usein me puhumme Jumalan sanasta kahdelta kannalta: Laki ja Evankeliumi. Se on varmasti oikein ja niiden erottamista toisistaan, mutta ei eristämistä, tulee papin harjoitella ja harjoittaa. Mutta sille, joka saa kuulla Hyvän Paimenen äänen myös Eero, sinun palvelukseksi kautta, sille kaikki on lopulta pelkkää ilosanomaa: Minun Herrani

ja Vapahtajani on Pyhä Jumala, joka vihaa valetta, syntiä, kuolemaa, murhaa ja kieroutta, ja hän on antanut ihmeelliset lääkkeet kaikkea tätä kurjuutta vastaan:

Totuuden ilosanoma syntien anteeksiantamuksessa ja Elämässä, jota ei kukaan voi enää tuhota.

Ordinaatiosaarna Imatra 14.10.2018

Piispa Risto Soramies

Totisesti, totisesti minä sanon teille: ei ole palvelija herraansa suurempi eikä lähettiläs lähettäjäänsä suurempi. Jos te tämän tiedätte, niin olette autuaat, jos te sen teette. En minä puhu teistä kaikista: minä tiedän, ketkä olen valinnut; mutta tämän kirjoituksen piti käymän toteen: 'Joka minun leipääni syö, on nostanut kantapäänsä minua vastaan'. Jo nyt minä sanon sen teille, ennen kuin se tapahtuu, että te, kun se tapahtuu, uskoisitte, että minä olen se. Totisesti, totisesti minä sanon teille: joka ottaa vastaan sen, jonka minä lähetän, se ottaa vastaan minut; mutta joka ottaa vastaan minut, se ottaa vastaan hänet, joka on minut lähettänyt. (Joh. 13:16–20)

Rakkaat kristityt, kunnioitettu pappiskandidaatti, teologian maisteri Tuomas Salo!

Nyt on syytä juhlia! Meidän rukouksiimme on vastattu. Jumala on antanut aivan konkreettisen rukousvastauksen: Tuomas Salon palvelemaan pastorina oman toimensa ohella täällä Suomen ja Lähetysshiippakunnan kaakkoisosassa. Pitkään kannoimme huolta siitä, että meillä oli liian vähän pastoreita täällä Etelä-Karjalassa ja Kymenlaaksossa. Jeesus kehotti rukoilemaan lisää työmiehiä elopellolleen. Niin me olemme tehneet ja Herra on uskollisena rukousten Kuulijana myös vastannut meille. Tämän vuoden aikana ovat pappiskollegioomme tulleet myös pastorit Oskari Nummela ja Jaakko Tölli, jotka ovat täällä tänäänkin. Vaikka Lähetysshiippakunnan joillakin alueilla on edelleen suuri tarve työntekijöistä, olemme kuitenkin muuallakin saaneet viimeaikoina ja saamassa lähiaikoina uusia pastoreita. Rukoilaan siis edelleen – kyllä Jumala vastaa rukouksiimme: ovathan työ ja seurakunnat Hänen.

Jumalan ostolauma, seurakunta ja lauman paimentaminen ovat selvästikin keskeinen aihe Jumalan sanassa, ja siis tärkeitä Jumalalle. Olen pappisvihkimyksessä aina valinnut saarnatekstiksi kulloisenkin päivän tekstin, ja aina se on sopinut ordinaatitekstiksi. Niin tänäänkin: Emme valinneet tätä sunnuntaita sen teeman takia: ”Jeesuksen lähettiläät”, vaan etsimme yksinkertaisesti mahdollisimman sopivan

kalenteripäivän. Kuten kuulumme, tämän päivän evankeliumissa puhuu jälleen Isän lähettämä Ylipaimen alipaimenille, jotka hän lähettää maailmaan: *Joka ottaa teidät vastaan, ottaa vastaan minut.*

Päivän evankeliumissa ollaan jo aivan lähellä ehtoollisen asettamista, Getsemanea, Jeesuksen kiinniottamista, väärää oikeudenkäyntiä ja tuomiota ja Golgataa. Jeesus on täyttänyt opetus- ja saarnatehtävänsä ja pian hän oli ristillä syntiuhrina. Siellä hän sitten huudahtaa: ”Se on täytetty”. Mutta sitä ennen Hänen piti vielä valmentaa apostolit tehtävänsä. Huomatkaa, että Jeesus puhuu nyt vain 12 opetuslapselleen, apostoleille.

Ylösousemuksensa jälkeen Jeesus sitten asetti ja perusti paimenviran sanomalla apostoleilleen: ”Rauha teille! Niin kuin Isä on lähettänyt minut, niin lähetän minäkin teidät.” Ja tämän sanottuaan hän puhalsi heidän päällensä ja sanoi heille: ”Ottakaa Pyhä Henki. Joiden synnit te anteeksi annatte, niille ne ovat anteeksi annetut; joiden synnit te pidätätte, niille ne ovat pidätetyt.” Tämä siis ristin, haudan ja ylösousemuksen jälkeen. Tämän päivän tekstissä hän vielä valmistelee tätä kaikkea, jotta opetuslapset ymmärtäisivät sitten kaiken, mitä oli tapahtuva. ”Mitä minä teen, sitä et nyt käsitä, mutta vastedes sinä sen ymmärrät”, hän sanoi Pietarille.

Vaikka tämä koskee varsinaisesti apostoleja ja apostoliseen virkaan eli paimenvirkaan asetettavia, tulee seurakunnankin oppia kaikesta.

Tarkatkaamme siis, mitä Jeesus sanoo tuleville apostoleilleen:

Jalkojen peseminen (juuri ennen tekstiämme)

- Pitäisikö pastoreiden konkreettisesti pestä seurakuntalaisten jalkoja? Kaunis tapa, jota joissakin kirkkoissa noudatetaan, mutta ei ole kuitenkaan kysymys uuden seremonian perustamisesta.

Pesemällä opetuslastensa jalat, Jeesus asettui orjan asemaan. Jalkojen pesu oli kadulta taloon tulleille vieraille hyvä ja virkistävä palvelu, jonka palvelijat, orjat tekivät. Jeesus rinnasti jalkojen pesun syntien anteeksiantoon, jota ilman ihminen ei voi tulla Pyhän Jumalan eteen: ”Ellen minä sinua pese, ei sinulla ole osuutta minun kanssani”. Jalkojen peseminen ei ollut Jeesukselle vain kaunis ele. Ei, vaan hän osoitti olevansa syntien poistaja. Jeesuksen palvelu oli apostoleille itselleen

välttämätön, sillä he olivat samalla lailla syntisen ihmiskunnan jäseniä, kuin ne ihmiset ja kansat, joiden luo heidät lähetettiin. Heidät erotti muista vain kaksi suurta seikkaa: heidän syntinsä olivat anteeksi annetut ja heidät oli erotettu ja valtuutettu erityiseen tehtävään, jossa he olivat itse Jeesuksen seuraajia.

Totisesti, totisesti minä sanon teille: ei ole palvelija herraansa suurempi eikä lähettiläs lähettäjänsä suurempi. Jos te tämän tiedätte, niin olette autuaat, jos te sen teette.

Tuomas, Sinut vihitään tähän syntien poistamisen, pesemisen virkaan. Sinä et ole Herraasi suurempi ja siksi toimitat virkaasi aivan riippumatta siitä, saatko siitä kunniaa vai häpeää.

Ja seurakunta: Vaikka pastori on Jumalan orja – hänellä on paras orjanomistaja, muuten – ja joskus maailman halveksima, täytyy seurakunnan kuitenkin kunnioittaa pastoriaan. Näin Paavalikin opettaa. *Vanhimpia, jotka seurakuntaa hyvin hoitavat, pidettäköön kahdenkertaisen kunnian ansainneina, varsinkin niitä, jotka sanassa ja opetuksessa työtä tekevät.*

Kun Jeesus otti orjan paikan pesemällä opetuslasten jalat, hän pyysi kuitenkin myös opetuslastensa opettajana ja Herrana.

Jeesus mainitsee myös *Juudaksen*.

Raamatun järkyttävin henkilö on varmaan Juudas, yksi opetuslapsista. Jeesus tiesi kyllä Juudaksen petturuuden. Jo aikaisemmin Jeesus oli sanonut hirmuiset sanat Juudakselle. Jeesus oli juuri ruokkinut 6000 miestä sekä lisäksi kaiketi heidän perheensä. Väki loukkaantui kuitenkin Jeesuksen puheeseen ja lähti pois, niin että jäljelle jäivät vain kaksitoista opetuslasta. *”Enkö minä ole valinnut teitä, te kaksitoista? Ja yksi teistä on perkele.”*

Kun Jeesus sanoi ehtoollisella, että yksi heistä oli kavaltava Jeesuksen, opetuslapset alkoivat kysellä *”Herra, en kai minä ole se?”*

Kukin heistä tajusi jotakin omasta heikkoudestaan. Todellakin, jokaisesta on Juudakseksi. Opetuslasten reaktio oli siis siinä mielessä oikea. Tietenkin sinun, Tuomas on oikein valvoa itseäsi. Ja seurakunnan tehtävä on rukoilla paimenten puolesta, että he pysyisivät totuudessa ja Kristuksen seuraajina. Me uskomme kuitenkin, että Jumala varjelee

sinut ja vahvistaa sinua. Mutta paimenvirkkaan kuuluu sekin, että joutuu pettymään ihmisiin. Jotkut jopa luopuvat uskosta tai kääntyvät muuten vastustajiksi. Tätä saivat kokea kaikki apostolit.

Paavali mainitsee tuskan, jota tällaiset luopumukset hänelle tuottivat. Siksi Jeesus sanookin tässä: *Jo nyt minä sanon sen teille, ennen kuin se tapahtuu, että te, kun se tapahtuu, uskoisitte, että minä olen se.* Juudaksen kavallus ja kuolema olivat muille opetuslapsille hirveä järkytys, mutta Jeesus tahtoi heidän ymmärtävän, että Hän tiesi kaiken jo edeltä käsin ja että Hän on edelleen Herra ja Vapahtaja.

Jeesus oli valmistanut apostolejaan heidän tulevaan tehtävänsä. Apostolien tehtävä ja virka oli ja on ainutlaatuinen pelastushistoriassa. He välittivät tuleville sukupolville todistuksen Kristuksesta. Nikean uskontunnustuksessa tunnustamme sen kristikunnan yhteisen uskon, että kristillinen kirkko on apostolinen. Apostolit rinnastetaan VT:n profeettoihin. Se merkitsee, että ne apostolien kirjoitukset, jotka meillä ovat UT:ssa, ovat Jumalan sanaa. Kirkko on perustettu niiden varaan.

Pastorin virka on apostolinen. Kaikilla seurakunnilla tulee olla paimen myös apostolien ajan jälkeen. Paimenilla ja seurakunnilla on apostolien todistus Kristuksesta. Siitä paimenet ammentavat seurakunnille. Mutta näiden paimenten ja apostolien välillä on se suuri ero, että apostolit antoivat meille sen uskon, josta Herran veli Juudas sanoo kirjeessään, että se on *kerta kaikkiaan pyhille annettu*. Kun apostolit kuolivat, ei uusia apostoleja enää tarvittu. Kirkollisessa keskustelussa on joskus sanottu, että me tiedämme kyllä mitä Paavali jostakin asiasta sanoi, mutta emme mitä Jeesus on samasta asiasta opettanut. Silloin on unohdettu, että kirkko on apostolinen. Jeesus sanoi: Joka kuulee teitä, kuulee minua. Apostolien sana on Jeesuksen sanaa.

Kun pastori julistaa ja opettaa Jumalan sanaa apostolisen uskon mukaan, hän edustaa silloin Jeesusta. Jeesus sanoo hänestä *”Totisesti, totisesti minä sanon teille: joka ottaa vastaan sen, jonka minä lähetän, se ottaa vastaan minut; mutta joka ottaa vastaan minut, se ottaa vastaan hänet, joka on minut lähettänyt”*.

Koko Kristuksen kirkko, kristikunta on saanut tämän lupauksen.

Kaikki kristityt ovat Jeesuksen edustajia tässä maailmassa ja heitä koskevat myös Jeesuksen lupaukset. Mitä eroa on sitten pastorilla ja muilla seurakuntalaisilla? Mitä siis ordinaatio, pappisvihkimys lopulta merkitsee?

Koko seurakunta julistaa Jumalan suuria tekoja ja pitää yllä Hänen sanaansa, mutta pastori on valtuutettu ja velvoitettu julistamaan ja opettamaan seurakuntaa ja valvomaan omaa opetustaan, että hän ja seurakunta pysyvät apostolisessa uskossa. Paavali sanoi Efesolaisille (Ap.t. 20:27): *Minä olen avoimesti julistanut teille kaiken, mitä Jumalan pelastussuunnitelmaan kuuluu.*

Ei kukaan kristitty saa uskoa väärää oppeja, mutta pasturin tehtävä on estää raatelevien susien tulo seurakuntaan. Paavali efesolaisille pastoreille: *Ottakaa siis itsestänne vaari ja kaikesta laumasta, johon Pyhä Henki on teidät pannut kaitsijoiksi, paimentamaan Herran seurakuntaa, jonka hän omalla verellensä on itselleen ansainnut.*

Jokainen kristitty saa vakuuttaa Jumalan armoa ja syntien anteeksiantoa Kristuksessa, mutta pastorille on annettu tämä tehtävä koko seurakunnan edessä. Jeesus sanoi nimenomaan apostoleille: *”Ottakaa Pyhä Henki: joiden synnit te annatte anteeksi, niille ne ovat anteeksiannetut, joiden synnit te pidätätte, niille ne ovat pidätetyt.”*

Kaikkien kristittyjen tulee varjella toisten mainetta ja peittää toisten synnit. Mutta pastori on suorastaan sidottu säilyttämään rippisalaisuus.

Jokainen kristitty on kutsuttu tulemaan armovälineitten ääreen. Pasturin virkaan kuuluu armovälineitten käyttäminen seurakunnan rakennukseksi. Hänen tulee myös huolehtia siitä, että niitä käytetään oikein.

Tässä näemme meidän Herramme hyvän huolenpidon seurakunnastaan. Jeesukselle oli tärkeätä se, että Hänen ostolaumansa saa kuulla oikeata Sanaa ja tulla Sanan mukaan hoidettuun Herran pöytään.

Tuomas, sinulle annettu kutsu on tietenkin vakava. Sen sinä hyvin tiedät. Se on kuitenkin myös suurenmoinen virka ja tehtävä, jonka hoitamiseen Jeesus itse on antanut erinomaiset lupaukset. Kun hoidat tätä tehtävää, tiedä, että Jeesus itse toimii sen kautta. Pasturin vir-

ka on pelastuksen ja syntien anteeksiantamuksen virka.

Rakkaat kristityt. Jeesus antaa teille paimenia siksi, että hän rakastaa teitä, laumaansa, ostolaumaansa, jonka edestä hän on antanut verensä. Rukoilkaa pastorien puolesta. Te itse tiedätte, kuinka surkeaa on, jos papit unohtavat Jumalan sanan ja oikean opetuksen tai jos he lankeavat ja horjuvat. Mutta te tiedätte myös kuinka suurta on, kun pastori pysyy Jumalan sanassa ja jakaa sitä teille ja kutsuu teidät Herran hyvin hoidettuun armopöytään.

Älkää siis laiminlyökö yhteistä jumalanpalvelusta. Ottakaa vastaan ne, jotka Jumala on teille näin lähettänyt, joiden kautta Hän tahtoo jakaa teille elämän leipää.

Totisesti, totisesti minä sanon teille: joka ottaa vastaan sen, jonka minä lähetän, se ottaa vastaan minut; mutta joka ottaa vastaan minut, se ottaa vastaan hänet, joka on minut lähettänyt.

Ordinaatiosaarna Oulu 6.12.2018

Piispa Risto Soramies

Niin Jeesus sanoi niille juutalaisille, jotka uskoivat häneen: ”Jos te pysytte minun sanassani, niin te totisesti olette minun opetuslapsiani; ja te tulette tuntemaan totuuden, ja totuus on tekevä teidät vapaiksi”. He vastasivat hänelle: ”Me olemme Aabrahamin jälkeläisiä emmekä ole koskaan olleet kenenkään orjia. Kuinka sinä sitten sanot: ‘Te tulette vapaiksi?’” Jeesus vastasi heille: ”Totisesti, totisesti minä sanon teille: jokainen, joka tekee syntiä, on synnin orja. Mutta orja ei pysy talossa iäti; Poika pysyy iäti. Jos siis Poika tekee teidät vapaiksi, niin te tulette todellisesti vapaiksi. (Joh. 8:31–36)

Armo teille ja rauha Jumalalta meidän Isältämme ja Herralta Jeesukselta Kristukselta!

Rakkaat kristityt, arvoisa pappiskandidaatti Mika Tervakangas!

Totuus ja vapaus kuuluvat yhteen. Kun juhlimme isänmaamme itsenäisyyttä, on paikallaan puhua vapaudesta. Oma isäni oli vuosikausia rintamalla ja haavoittuikin pahasti puolustaessaan Suomen vapautta. Jumalan armosta isäni ja sadattuhannet muut sotilaat ja koko kansamme onnistuivat talvisodan, jatkosodan ja Lapin sodan hirmuissa taisteluissa säilyttämään maamme vapauden. Vapaudella on ollut hintansa. Voiko kukaan kylmin sydämin lukea sankarihautojen nimiä ja kaatuneitten sotilaitten syntymä- ja kuolinvuosia: Nuoria poikia tuhansittain. Rakkaat veljet ja sisaret, pysähtykää joskus noille haudoille ja kiittäkää Jumalaa. Viekkää lapsianne ja lastenlapsianne sankarihaudoille ja opettakaa heitäkin kiittämään ja rukoilemaan Jumalaa, että saisimme säilyttää vapautemme edelleen.

Vapaa isänmaa ja vapaa yhteiskunta kuuluvat siihen jokapäiväiseen leipään, jota me Isämeidän rukouksessa pyydämme Jumalalta. Katekismus opettaa: Mitä jokapäiväinen leipä on? Kaikki, mikä kuuluu ruumiin ravintoon ja välttämättömiin tarpeisiin, kuten ruoka, juoma, vaatteet jne. myös hurskas, uskollinen esivalta ja hyvä hallitus. Suomessa ovat kristityt saaneet elää sellaisen esivallan johdossa, joka on hoitanut asiansa – kaikkine puutteineenkin – hyvin.

Vapaus ei ole kuitenkaan uhattuna ainoastaan ulkoapäin. Myös totuus kuuluu hyvään hallitukseen. Kun totuudelle vieraat tekijät alkavat vaikuttaa esivallan luonteeseen, on lopulta vapauskin uhattu. Tämä kehitys on nähtävissä meilläkin – ajatelkaapa vain, että nyt jo opettajat eivät joissakin kouluissa uskalla puhutella oppilaitaan tytöiksi ja pojiksi. Näin yksinkertainen ja ilmiselvä totuus voidaan aivan kuin kriminalisoida ja siten muuttaa normeja, joiden mukaan terve yhteiskunta toimii. Siksikin on tärkeätä, että omissa rukouksissamme ja yhteisessä kirkkorukouksessa rukoilemme esivallan puolesta, jotta se palvelisi totuutta. Jumala siunatkoon synnyinmaatamme ja antakoon täällä aina kuulua Sanansa!

Ulkonainen, poliittinen totuus ja vapaus ovat kyllä tärkeitä elämän ylläpitäjiä, mutta nyt kiinnitämme huomion vielä suurempaan ja tärkeämpään totuuteen ja vapauteen, joista päivän evankeliumi puhuu. Tämän totuuden ansiosta ja sitä palvelemaan on olemassa kirkko, Jumalan kansa maan päällä. Sen ja Jumalan sanan palvelijaksi vihitään tänään pappisvirkaan Mika Tervakangas. Totuutta kuulemaan olette tekin tulleet tänään kirkkoon. Totuus tekee vapaaksi.

Jeesusta kuulemassa oli suuri joukko ihmisiä. Puhe oli tehnyt vaikutuksen. Jeesus puhui niin kuin se, jolla on valta. Hänen puheissaan oli jotakin vastustamatonta. Siihen ja Jeesuksen tekemiin tunnustekoihin ihastuivat monet ja uskoivat häneen. Näiden usko oli vielä pinnallinen – ehkä se oli juuri tuota Jeesuksen ainutlaatuisuuteen ihastumista. Jeesus tunsu kuulijoiden sydämet ja kehotti heitä pysymään sanassaan, jotta tulisivat tuntemaan totuuden, joka sitten tekisi heistä vapaita.

Tämä puhe ei sopinut kuulijoille. Heillähän oli jo totuus, ja sillä he olivat mitanneet Jeesusta. He arvioivat, että Jeesus täytti vaatimukset ja juuri siksi olivat hänestä innostuneet. Omasta mielestään he olivat vapaita, he tunsivat totuuden ja saattoivat kulkea pää pystyssä. Heillä oli oikea tieto Jumalasta. Eivät he olleet kenenkään orjia, eivät edes roomalaisten vallanpitäjien, sillä heillä oli uskonnon tuoma sisäinen vapaus, jota ei ulkoinen orjuuskaan voinut riistää pois. Heillä oli uskonasiat kunnossa ja he ilahtuivat kuullessaan nuoren rabbin puhees-

ta, että hänkin tuntui kuuluvan joukkoon.

Tähän ei kuitenkaan sopinut Jeesuksen puheen jatko. Heidän piti muka pysyä Jeesuksen sanassa, jossa pysymällä, sitä kuulemalla ja harjoittamalla, he tulisivat vasta tuntemaan totuuden, joka sitten tekisi heidät, vapaat, vapaiksi. Tämä nuori rabbi ei tunnu tajuavan, keitä me olemme, me Aabrahamin jälkeläiset!

He eivät tienneet olevansa orjia. Synnin orjia on kahdenlaisia: niitä, jotka tietävät olevansa orjia ja niitä, jotka luulevat olevansa vapaita, kuten nämä Jeesuksen kuulijat. Ensimmäisistä on vielä toivoa – he ymmärtävät tarvitsewansa vapauttajaa. Toisista on toivoa vain, jos heidän silmänsä aukeavat todellisuudelle.

Synti on hirmuinen mahti. Joka syntii tekee, on synnin orja. Synnillä on kaksi ulottuvuutta, inhimillinen ulottuvuus, jota voisi sanoa lihan himoksi, tai lihan teoksi ja hedelmäksi. Toinen ulottuvuus on perkeleellinen. Näitä emme pysty erottamaan siististi toisistaan, eikä tarvitsekaan, mutta ero on kuitenkin hyödyllistä ymmärtää. Lihallinen synti on tarpeeksi paha. Sisästä, ihmisen sydäimestä lähtevät pahat ajatukset, haureudet, varkaudet, murhat ja lukemattomat muut pahat. Kristikunnassa opetetaan ns. kuuntelevaa rukousta, jossa ei vain huudeta Jumalaa avuksi ja kiitetä häntä saadusta avusta, vaan kuunnellaan sisäistä ääntä, joka sitten tulkitaan Jumalan puheeksi. Raamattu ei opeta näin, vaan varoittaa meitä kuuntelemasta sydäntämme. Ihmissydän on petollinen ylitse kaiken. Jumala puhuu meille sanassaan, siinä on totuus, joka kestää kaikki koetukset.

Jos maailmassa ei olisi perkelettä eikä sen enkeleitä, ei ulkopuolisia kiusauksia ja valtoja, riittäisi meidän omasta sydämeistämme tuleva oma pahuutemme täyttämään maailman synneillä. Pahantekoon emme tarvitse pahoja henkiä. Vaikka ihminen kuvittelee voivansa hallita omaa pahuuttaan, on kuitenkin meissä itsessämme asuva synti vahvempi voima, kuin me itse olemme. Kun sille antaa sijaa, joutuu huomaamaan olevansa lujassa otteessa. Kuvaan astuu silloin ulkoapäin tekijä, synnin perkeleellinen puoli, joka käyttää ihmisen omaa pahuutta ikään kuin kädensijana, johon se tarttuu ja vie ihmisen, minne hän ei alun perin aikonut.

Ajatelkaa näitä esimerkkejä:

- Naapurit joutuvat riitaan. Vihalle ja pahansuoville ajatuksille annetaan valta, vaikka ulkonaisesti pidättäytyäänkin vielä pahemmalta. Mutta jostakin tulee uuden tilanteen myötä käsittämätön raivo, joka ei tunne pidäkkeitä, ja sellaiset sanat alkavat sinkoilla, jotka jäävät lopullisesti elämään, ja lopulta viha saa väkivaltaiset muodot. Häpeä, rikkoutuneet välit ja joskus hengen menetys ovat seurauksena. Mistä tuli tämä teko, jota kumpikaan osapuoli ei ollut suunnitellut!

- Joka antaa rahanhimolle sijaa elämässään, joutuu sen himon ja mammonan orjaksi. Se vie ihmisen aina pidemmälle, niin että ihminen mammonan tähden unohtaa Jumalan ja rakkaimmatkin lähimmäisensä. Ei ollut alun perin tarkoitus rikkoa välejä sisaruksiin, mutta perinnönjako herätti sellaiset intohimot, että tärkeimmätkin suhteet saivat tuhoutua. Vielä viimeisinä elinpäivinään voi ihminen olla ahneutensa hallitsema. Jos pahalle antaa pikkurillin, se vie koko käden, sanoo sananlaskukin. Rikkaan miehen elämän täytti hänen rikkautensa ja vei hänet lopulta kadotuksen vaivoihin. Eihän se ollut alun perin tarkoitus!

- Haureellisilla ajatuksilla tai kuvilla voi joku luulla voivansa leikitellä ja hallita huviansa pitäen sen aivan kuin aisoissa. Hän joutuu kuitenkin huomaamaan, että tässäkin synty on ihmistä väkevämpi. Lopulta ei ihminen leikittele synnillä, vaan synty ihmisellä. Kuinka moni perhe ja sydän onkaan särkynyt haureellisilla ajatuksilla leikitelyn seurauksena.

- Pienet valeet, valkoiset ja mustat, joilla peitetään asioita ja korostetaan omaa egoa, kietovat kahleisiin, joita ei kukaan pysty katkomaan. ”Oma suu on tyhmälle turmioksi ja omat huulet ansaksi hänelle itselleen.” (Snl 18:7).

- Juorujen levittäjä ja toisten maineen pilaaja huomaa joskus itsenkin tekevänsä väärin, mutta juorut ovat liian herkullisia, juoruamista ei enää pystykään lopettamaan, sitä on jatkettava. ”Panettelijan puheet ovat kuin herkkupalat ja painuvat sisusten kammioihin asti.” (Snl. 18:8) Millä vastustaa tätä kiusausta!

- Vapaaksi itsensä kuvitteleva nuori – yleensä hän on nuori – joka

aloittaa huumeiden kokeilun, ei ole aikonut tuhota elämäänsä. Hän hän katsoo rikastuttavansa sitä ihmeaineilla. Mikä onkaan traagisempaa, kuin nähdä, mihin aineet sitten vievät käyttäjänsä aivan kuin köysillä kiskoen.

Synnin orjuuden synkin puoli ei silti ole ajallisen elämän pilaaminen, vaikka hirmuista on sekin. Synti vie Pyhän Jumalan tuomion alle aivan kuin kahleissa olevan orjan. Sieltä ei pääse selittelemällä.

Onnellinen se ihminen, joka on herännyt huomaaman sen, mitä Paavali sanoo: minä olen myyty synnin alaisuuteen. Hän on tosin vielä hädässä, mutta nyt hän tietää sen itsekin. Hänen pitäisi päästä Vapahtajan luo, mutta hän ei pääse omin voimin.

Katekismus sanoo: Minä uskon, etten minä voi omasta järjestäni enkä voimastani uskoa Herraan Jeesukseen eli tulla hänen luokseen. Joka on näin pitkälle joutunut, on päässyt hyvään paikkaan. Se paikka ei *tunnu* hyvältä, mutta siinä on se etu, että siinä ei enää eletä kuvitelmissa. On todellakin niin, etten minä voi omasta voimastani edes uskoa.

Jeesus sanoi tulleen etsimään ja pelastamaan kadonneita. Sillä hän tarkoittaa samaa kuin tekstissämme oleva sana: Jos Poika tekee teidät vapaiksi, niin te tullette todellisesti vapaiksi.

Katekismus opettaa: Pyhä Henki kutsuu, kokoaa, valaisee, pyhittää ja Jeesuksessa Kristuksessa varjelee koko kristikunnan ainoassa oikeassa uskossa. Tässä kristikunnassa hän antaa minulle ja kaikille uskovaisille joka päivä kaikki synnit runsain määrin anteeksi, herättää viimeisenä päivänä minut ja kaikki kuolleet ja antaa minulle sekä kaikille uskoville Kristuksessa iankaikkisen elämän. Tämä on varmasti totta.

Tämän työn Pyhä Henki tekee tiettyjen välineitten kautta. Niitä sanomme armonvälineiksi: Jumalan sana, synninpäästö, kasteen ja ehtoollisen sakramentit, jotka Jumala on lahjoittanut seurakunnalleen, kirkolle kaikkialla maailmassa. Niillä hän kutsuu, valaisee ja pyhittää ihmisiä, jotka omasta puolestaan ovat hengelliseen pimeyteen sidottuja ja sokeita. Ihmisen sydäimestä ja ymmärryksestä ei ole tässä suhteessa toivoa. Pyhän Hengen työ tulee ihmisen ulkopuolelta.

Synnin perkeleellinen voima tuli ulkopuolelta, se löysi ihmisen sisältä liittolaisen. Mutta pelastus ei etsi ihmisen sisältä jotakin hyvää, mihin tarttua. Se tulee yksinomaan Jumalalta, ihmisen ulkopuolelta Jumalan valitsemia kanavia käyttäen.

Seurakunnan paimenen, pastorin tehtävä on palvella armonvälineillä Jumalan kansaa. Tähän tehtävään vihitään tänään Mika Tervakangas. Mika, sinut vihitään vapaustaistelijan virkaan julistamaan totuutta, joka tekee vapaaksi.

Pastorin tulee tietenkin olla mahdollisimman taitava jumaluusopissa, teologiassa. Mitä paremmin hän tuntee Raamatun ja katekismuksen, sitä paremmin hän pystyy hoitamaan virkansa. Ja kuitenkin hän on omasta puolestaan aseeton. Ei hän mahda omine apuinensa seurakuntalaisten synneille mitään, eikä edes omilleen. Kaiken sen, mitä seurakunnassa pitää lopulta tulla saavutetuksi ja voitetuksi, tekee Pyhä Henki.

Jumalan järjestys on, että seurakunta on velvollinen ja oikeutettu pitämään huolen Pyhän Hengen aseista ja työvälineistä. Siksi seurakunta on velvollinen ja oikeutettu kutsumaan itselleen paimenia. Kreetan saarella oli syntynyt seurakuntia apostolien saarnan tuloksena. Paavali piti huolta siitä, että jokainen seurakunta saisi paimenen – se ei ollut vain hyödyllistä, vaan välttämätöntä ja Jumalan järjestys. Paavali kirjoitti Tiitukselle: ”Minä jätin sinut Kreetaan sitä varten, että järjestäisit, mitä vielä jäi järjestämättä, ja että asettaisit, niin kuin minä sinulle määräsin, joka kaupunkiin vanhimmat...” Vanhin, *presbyteros*, tarkoittaa Paavalin kielessä seurakunnan paimenta, pastoria. Pastori on Jumalan salaisuuksien huoneenhaltija seurakunnan hyväksi. Hänen virkansa on pitää huoli siitä, etteivät Jumalan salaisuudet jää salaisuuksiksi, vaan tulevat kaikessa rikkaudessaan seurakunnan käyttöön.

Kunnioitettu pappiskandidaatti Mika, sinä saat tänään viran, jonka erityiseen vastuuseen kuuluu armonvälineistä huolen pitäminen seurakunnan parhaaksi. Käytä niitä ahkerasti myös itse. Perehdy vuosi vuodelta syvemmin ja laajemmin Jumalan sanaan; huuda Herran nimeä avuksesi rukouksissasi yhä hartaammin; kun julistat synnin-

päästön yksityisessä ripissä tai jumalanpalveluksessa, muista että se kuuluu sinulle itsellesikin; kun kastat toisia, muista myös omaa kastettasi, jossa sinut liitettiin Vapahtajaan, jonka vanhurskaus on nyt sinun pukunasi; kun jaat ehtoollista, kiitä Jumalaa siitä, että sinunkin pelastuksesi on niin varmalla pohjalla: sinun Vapahtajasi on antanut ruumiinsa ja verensä sinunkin edestäsi.

Näin Jumala toimii. Näin Jumalan Poika tekee orjista vapaita Jumalan lapsia, jotka saavat aina asua Jumalan temppelissä, talossa, niin kuin Jeesus sanoi. Siellä he eivät ole orpoina, eikä heitä koskaan ajeta pois. Siellä asuu myös Jumalan Poika itse, eikä Hän lähde koskaan pois.

Saarna Antwerpenissa ILC:n vuosikokouksessa 26.9.2018

Piispa Risto Soramies

Isän ja Pojan ja Pyhän Hengen nimeen. Rakkaat kristityt: ”Sen joka kärsii kristittyinä, ei pidä hävetä, vaan kirkastakoon hän kristityn nimellään Jumalaa.” (1. Piet. 4: 16)

Kuka tahansa normaali ihminen, kristitty tai ei, kauhistuu ajatusta joutua poltetuksi elävältä. Pyhä Pietari käytti metaforana sanoja ”tul-ta ja hehkua” eikä varmaan vielä ajatellutkaan sitä tulista kärvennystä, joka pian palaisi Roomassa tappaen tuhansia Jeesuksen uskollisia seuraajia. Hän oli kuitenkin jo nähnyt, miten sielujen vihollinen inhoaa Jeesusta ja vihaa hänen sanaansa ja seuraajiaan. Pietari sanoo, ettei tätä tule pitää mitenkään yllättävänä. Tulisen hehkuvat koettelemukset kuuluvat kristityn elämään. Joskus liekit ovat vähäisiä, joskus taas niin valtavia ja kuumia, että kristitty voi vain huutaa Jumalaa Psalmin 22 sanoin: ”Älä ole minusta kaukana, sillä ahdistus on läsnä, eikä ole auttajaa.” (Ps. 22:12)

Vaino lähtee aina perkeleestä, pimeyden ruhtinaasta, mutta hän käyttää työkaluinaan ihmisiä. Ei tietenkään ole helppoa olla vainottu, vihattu ja halveksittu. Kuulet itsestäsi valheita. Aikomuksiasi ja motiivejasi tulkitaan pahoiksi. Sinusta on tullut hylkiö. Ne, joihin luotit, kääntävät selkänsä sinulle. Yhtäkkiä kaikki se, mitä pidit rakkaana, otetaan joko pois tai vedetään mutaan ja liejuun. Martti Luther opetti meitä laulamaan:

*”Jos veis’ he henkemme,
osamme onnemme,
ne heidän olkohon,
vaan meidän iät on
Jumalan Valtakunta.”* (Virsi 170, 4b)

Vainotulla kristityllä on yksi suuri lohdutus: ”Saan ainakin kuolla kristityn nimeä kantaen!” Kuten Pyhä Pietari sanoo: ”Sen, joka kärsii kristittyinä, ei pidä hävetä, vaan hän kirkastakoon kristityn nimellään

Jumalaa.”

Jotkut marttyyrit joutuivat kuitenkin kuolemaan ilman tätä lohdu-
tusta. Heitä eivät polttaneet pakanat tai ateistit, vaan kristityn nimeä
kantavan kirkon agentit. Tuomion täytäntöön panijat olivat kristitty-
jä. Entä ne, jotka poltettiin?

Tämän on täytynyt olla erityisesti kahden munkin mielessä Brys-
sissä 1. heinäkuuta 1523. Hendrik Voes ja Jan van Essen oli lähetetty
Wittenbergistä Antwerpenin augustinolaisuostariin. He olivat kuul-
leet puhdasta evankeliumia, jota oli alettu saarnata, ja he uskoivat sen,
kuten tekivät heidän munkkiveljensäkin luostarissa. Veljiä uhattiin
roviolla, elleivät he luopuisi ”Luterilaisesta harhaopista”, kuten sitä
nimitettiin. Kaikki muut, paitsi kolme, perääntyivät. Tämän seurauk-
sena Jan ja Hendrik lähetettiin poltettavaksi roviolla Brysselin raati-
huoneen aukiolla. Syynä oli heidän yksinkertainen uskonsa Jumalan
armoon Kristuksessa. He tunnustivat Kristuksen nimeä ja kuitenkin
juuri Kristuksen nimi kiellettiin heiltä heidän kuolemansa hetkellä.

Eikö olisi ollut suurenmoista, joskaan ei helppoa, kuolla kristittynä
Colosseumin areenalla tuhansien roomalaisten edessä! Olisi voinut
huutaa: ”*Christianus sum!*” – ”Olen kristitty!” – juuri ennen kuin
joutui leijonien repimäksi. Kristilliset sukupolvet muistaisivat roh-
kean ja vaikuttavan todistuksen. Ja todellakin on monia, joille tämä
kunnia on annettu. Saamme tietenkin kiittää Jumalaa heistä, mutta
on hyvä muistaa: mikä nyt meidän mielissämme on kunnia, oli kerran
häpeä ihmisten edessä.

Entäpä ne marttyyrit, joita toiset kristityt pitivät höyrähtäneinä
harhaoppisina, typerinä munkkeina, jotka luulivat tietävänsä asiat pa-
remmin kuin teologian professorit, kunnianarvoiset piispat ja hurs-
kaat ihmiset korkeissa katedraaleissa.

Nämä Antwerpenin veljet, Jan ja Hendrik, tiesivät kuulleensa jo-
tain suunnattomasti suurempaa ja parempaa kuin aikansa kirkon
epävarmat opetukset. He olivat kuulleet, että Kristuksen haavat ovat
varma vakuus syntiselle. Jumala oli antanut heille armon uskoa, että
tämä on totta heidän omalla kohdallaan ja kaikkien niiden kohdalla,
jotka olivat yrittäneet pystyttää omaa vanhurskauttaan mutta eivät

koskaan olleet kyenneet esittämään yhtäkään hyvää työtä Pyhän Jumalan edessä. Nyt he tiesivät, että on mies, Jumalan lähettäjä, Jeesus Kristus, jonka teot täyttävät Jumalan pyhät vaatimukset ja että nämä työt luetaan vanhurskaudeksi ja pelastukseksi syntisille.

Kun Jan ja Hendrik paloivat roviolla, ei huudettu: ”*Christianus sum*”. Heidän päänsä yläpuolella ei ollut kirjoitusta, joka olisi kertonut, että he ovat Jeesuksen seuraajia. Mutta pyhän Pietarin sanojen mukaan he olivat ”siunattuja, koska Pyhän Hengen kirkkaus oli heidän yllään”.

Suurin osa meistä kantaa kevyempää ristiä kuin veljet Jan ja Hendrik. Kuitenkin sielunvihollinen yrittää kiusata meitä monin tavoin. Silloin ei pidä perääntyä eikä masentua tai tulla surullisiksi ja pahoittaa mieltämme. Jeesuksen ansiosta me olemme Jumalan kansaa, rakkaita ja syntimme anteeksisaaneita; yllämme on Jumalan kirkkaus, joka on peitossa ihmissilmiltä, myös omiltamme, mutta jonka enkelit näkevät.

Siksi jättäkööt ne, jotka Jumalan tahdon mukaan kärsivät tehdesään hyvää, sielunsa uskolliselle Luojalle (1. Piet. 4:19). Aamen.

VI Lähetyshiippakunnan tilasto- ja 2017

Hiippakuntaneuvosto

Lähetyshiippakunnan hiippakuntaneuvostoon kuuluivat vuonna 2017:

piispa Risto Soramies

hiippakuntadekaani Juhana Pohjola

Marja Mikkola (varajäsenenä Kari Puustinen)

Erkki Pitkäranta (Sami Koskela)

Anna-Kaisa Leino (Pekka Luoma)

Otto Granlund (Sebastian Dahlbacka)

Kalle Rautavuori (Hannu Kantoluoto)

Juha Heinilä (Tuomas Silvennoinen)

Konsistori

Lähetyshiippakunnan konsistoriin kuuluivat vuonna 2017:

piispa Risto Soramies

hiippakuntadekaani Juhana Pohjola

Janne Koskela (Harri Huovinen)

Anssi Simojoki (Hannu Mikkonen)

Petri Hiltunen (Eero Pihlava)

maallikkojäsen Raimo Savolainen (Markus Ristimäki)

notaari Samuli Siikavirta

lainoppinut asessori Jyrki Anttinen

Seurakuntien tilastoja 2017

	Paikkakunta	Seurakunta	Messu- suja	Messu- vieraat	Kävijä- keskiarvo	Tulot (€)	Jäseniä
1	Espoo	Tuomas	50	2 861	57	48 251	96
2	Helsinki	Markus	63	6 268	99	106 789	182
3	Hämeenlinna	Matteus	52	3 547	68	56 625	91
4	Iisalmi	Daniel	36	939	26	19 122	17
5	Imatra	Joosua	28	718	26	21 047	23
6	Jakobstad	Jakob	32	1 382	43	21 732	64
7	Joensuu	Nehemia	51	2 395	47	25 811	77
8	Jyväskylä	Jesaja	51	1 762	35	21 704	46
9	Kajaani	Filippus	55	2 050	37	35 399	44
10	Kokkola	Andreas	52	2 726	52	43 245	78
11	Kouvola	Paulus	57	3 563	63	54 786	137
12	Kuopio	Pietari	55	3 593	65	47 951	75
13	Lahti	Samuel	55	2 030	37	31 545	33
14	Laitila	Aamos	61	1 675	28	–	35
15	Lappeenranta	Joona	37	639	17	14 396	28
16	Lohja	Risti	44	1 033	23	15 588	30
17	Loimaa	Hyvä Paimen	35	1 296	37	18 467	22
18	Mikkeli	Tiitus	54	3 119	58	47 923	65
19	Oulu	Timoteus	55	4 336	79	56 594	130
20	Pori	Sakkeus	54	5 303	98	79 671	159
21	Pyhäkoski	Simeon	25	785	31	15 228	35
22	Rauma	Maria	47	1 629	35	26 143*	28
23	Rovaniemi	Stefanos	57	1 634	29	36 003	34
24	Savonlinna	Jaakob	27	630	23	9 058	17
25	Seinäjoki	Luukas	87	5 714	104	72 563	149
26	Sodankylä	Elia	41	542	13	10 272	9
27	Tampere	Johannes	56	2 890	52	64 578	87
28	Turku	Paavali	54	2 460	45	34 371	37
29	Vaasa	Mikael	51	1 524	30	34 944	39
30	Vantaa	Kolminaisuus	46	2 133	46	51 205	54
31	Vasa	Immanuel	51	1 342	26	25 538	17
32	Åbo	Gabriel	37	615	17	7 923	14
	Seurakunnat	Yhteensä	1 556	73 133	47	1 154 472	1 952

Lähetyshiippakuntaan kuului vuoden 2017 lopussa 32 seurakuntaa. Vuoden aikana Lähetyshiippakuntaan ei liittynyt uusia seurakuntia. Messu- ja kävijätiedot sisältävät pääjumalanpalvelusten tiedot. Lisäksi säännöllistä kappeliseurakuntatoimintaa oli seuraavilla paikkakunnilla: Hyvinkää, Kitee, Kotka, Meri-Lappi, Nurmes ja Utsjoki.